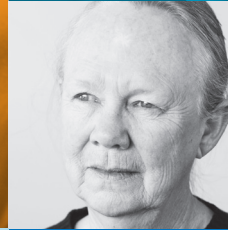
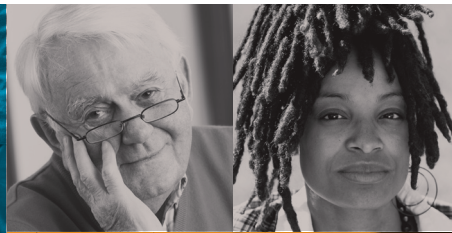

En stad för frihet och öppenhet

LIBERALERNAS BUDGETFÖRSLAG FÖR STOCKHOLMS STAD 2017

Liberalernas förslag till budget för år 2017 för Stockholms stad

INLEDNING.....	3
NÄMNDER OCH STYRELSER UTOM ROTELINDELNING	
Kommunstyrelsen m.m.....	25
Revisorskollegiet.....	39
Valnämnden.....	40
STADSDELSNÄMNDERNA	
Stadsdelsnämndernas uppgifter.....	41
Förskoleverksamhet.....	44
Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	48
Äldreomsorg.....	51
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	56
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri.....	58
Stadsmiljöverksamhet.....	62
Ekonomiskt bistånd.....	64
Arbetsmarknadsåtgärder.....	65
FACKNÄMNDER	
Arbetsmarknadsnämnden.....	67
Avfallsnämnden.....	74
Exploateringsnämnden.....	75
Fastighetsnämnden.....	84
Idrottsnämnden.....	90
Kulturnämnden: Kulturförvaltningen.....	96
Kulturnämnden: Stadsarkivet.....	103
Kyrkogårdsnämnden.....	105
Miljö- och hälsoskyddsnämnden.....	106
Servicenämnden.....	111
Socialnämnden.....	113
Stadsbyggnadsnämnden.....	123
Trafiknämnden.....	133
Utbildningsnämnden.....	142
Äldrenämnden.....	157
Överförmyndarnämnden.....	162
Central medelsreserv.....	164
Finansförvaltning.....	166
BOLAG INOM STOCKHOLMS STADSHUS AB	
Koncernen Stockholm Stadshus AB (S-hus AB).....	168
Bostadsbolagen: AB Svenska bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem.....	172
Micasa Fastigheter i Stockholm AB.....	179
Stockholms Stads Bostadsförmedling AB.....	182
Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB).....	184

(L):2

Stockholm Vatten och Avfall AB.....	187
Stockholms Hamn AB	190
AB Stokab.....	193
Stockholms Stads Parkering AB.....	194
Stockholms Stadsteater AB	196
Stockholm Globe Arena Fastigheter AB	198
Stockholm Business Region AB (SBR)	200
S:t Erik Försäkrings AB	205
S:t Erik Livförsäkring AB	206
S:t Erik Markutveckling AB.....	207
INTRESSEBOLAG I STOCKHOLMS STADSHUS AB	
Mässfastigheter i Stockholm AB.....	208
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	210
STOCKHOLMS STADS ORGANISERING I KOMMUNALFÖRBUND	
Storstockholms brandförsvaret (SSBF).....	212

Liberalernas förslag till budget för år 2017

Stockholm – en stad för frihet och öppenhet

Liberalerna förelägger kommunfullmäktige detta förslag till budget för Stockholms stad 2017.

”Vårt uppdrag är att utifrån liberala idéer ta strid för varje människas frihet att forma sitt eget liv.”

– Ur Liberalernas partiprogram.

Liberalismen är en frihetsrörelse som formats successivt i engagemanget för den enskilda individen. Liberaler kan vara stolta över framgångar och glada över att fler nu kallar sig liberala. Men med det uppdrag vi tagit på oss kan vi aldrig slå oss till ro. Vi ska ständigt identifiera, bekämpa och riva hinder för friheten.

Idag växer hoten mot de liberala värdena i Stockholm och världen. Främlingsfientliga partier och konservativa krafter är på frammarsch. Unga stockholmare lockas av extremistiska rörelser. Tusentals unga killar och tjejer lever med sin frihet inskränkt i hederns namn. Grunden för det liberala samhällets välstånd – marknadsekonomi, valfrihet och företagande – ifrågasätts av vänsterkrafter.

I vårt närområde bedriver Ryssland rustningar och angreppskrig och i ett flertal länder i Europa går den politiska utvecklingen i en alltmer auktoritär riktning. Såväl folkrätt som människorätt sitter åter i spjutstångs ände. I Mellanöstern är miljoner på flykt, klämda mellan diktaturer och terrorsektorer.

Från länder som härjas av krig, fattigdom och förtryck kommer många människor till Europa i sökandet efter ett drägligt liv. Stockholm ska vara en stad där dessa människor kan bygga sig en framtid. Efter ett år av omfattande flyktingmottagande står staden inför stora utmaningar i att se till att nyanlända stockholmare kan skaffa sig ett jobb och en bostad, ett nytt språk och en framtidstro.

Idag behövs mer än på länge en liberal folkrörelse av människor som gemensamt samlas till försvar för frihetens värderingar. Liberalernas uppdrag är att utifrån liberala idéer ta strid för varje människas frihet att forma sitt eget liv. Som människor har vi ett gemensamt ansvar att skydda den enskildes fri- och rättigheter. Vi måste stå upp för frihet, öppenhet och respekt, mot tvång, inskränkthet och intolerans.

Liberalerna verkar för en politik som ger varje enskild människa, utifrån sina förutsättningar och drömmar, större möjligheter att förverkliga sitt eget liv. Att se *varje* människa – även den svaga, även den bortglömda – är en unik uppgift för ett socialliberalt parti.

Liberalernas vision för Stockholm är därför att staden ska bli den plats i Sverige, Europa och världen där varje individ oavsett bakgrund är mest fri att forma sin egen framtid. Vi tror på människans förmåga.

Att människor väljer att bo i, och flytta till, Stockholm är positivt. I en växande stad, som ska fungera bra för människor i alla åldrar och med olika livsstilar, krävs det att vi skapar förutsättningar för människor att själva utforma sina liv från förskolan till äldreboendet och allt däremellan. Både staden och samhället ska vara öppet, transparent och tolerant för människors olika livssituationer och livsval.

Ett liberalt Stockholm tror på individers möjligheter, förmågor och styrkor. Kunskap frigör både individen och tanken. Vår liberala vision för kunskapsstaden Stockholm handlar inte bara om att ungdomar ska bli anställningsbara. En liberal skolpolitik fokuserar på allas rätt till kunskap och bildning – alla ska ha möjlighet att utvecklas till toppen av sin förmåga.

Arbetet för jämställdhet mellan pojkar och flickor, kvinnor och män ska vara aktivt i alla delar av stadens verksamheter. Det liberala jämställdhetsuppdraget tar sikte på allas lika rätt till frihet, ansvar och makt, oberoende av kön eller könsidentitet. Det handlar om att ge individen verktyg för hennes frigörelse, genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar och normer som begränsar henne. Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Det förutsätter jämställda villkor inom alla områden, såväl politiska som kulturella, såväl sociala som ekonomiska.

I ett liberalt Stockholm råder nolltolerans mot diskriminering. Det finns ett starkt skydd mot våld i nära relationer, frihet från hedersförtryck och rätt för varje individ att fritt få välja hur och med vem man vill leva. Stockholm ska vara en fristad för människor som söker acceptans för sin person, sin livsstil, sina åsikter, sin kultur eller sin tro.

Öppenhet handlar om förhållningssätt, men också om hur staden fysiskt utformas och vilka regler som gäller. Stadsrummet är till för alla och ska vara tillgängligt också för personer som har svårare att röra sig i staden. I vårt Stockholm är det lika lätt för den rullstolsburne, den nyinflyttade och den väletablerade att ta sig fram.

Staden blir robust, hållbar och intressant för framtiden om den växer i samklang med invånarna. I ett liberalt Stockholm är det enkelt att leva hållbart. Rörelsefriheten kräver att Stockholms infrastruktur växer och sammanflätas mer. Man ska kunna arbeta i norr och bo i söder. Stockholm ska leva när stockholmaren lever, och stadens verksamheter ska vara tillgängliga när och där de behövs.

Vi får inte låna vår framtid från kommande generationers stockholmare, utan ska respektfullt värna om vår gemensamma livsmiljö. Vi ska använda de fördelar som tillväxt och innovation ger för att skapa en hållbar utveckling och ett

mer miljövänligt samhälle. Vi vill att fler ska kunna njuta av vår vackra stad, och att det ska vara möjligt att komma utifrån och att komma in. Det ställer höga krav på staden att fatta kloka och hållbara beslut för framtiden. Det innebär att det behöver byggas mer, smartare och med respekt för Stockholms unika skönhetsvärden.

Sveriges och Stockholms välbefinnande byggs av företagsamma människor. Goda villkor för företag och företagare skapar tillväxt och fler jobb, vilket i sin tur säkrar den generella välfärden. Politiker skapar inte jobb, men vi kan underlätta för företagarna att göra det.

Sjukdomar och hög ålder kan leda till att livet förändras. Men vi fortsätter att vara individer, med våra egna värderingar och önskemål. Ett liberalt Stockholm ser och försvarar individers rätt till trygga liv som präglas av självbestämmande. Detta förhållningssätt ska alltid präglade hälso- och sjukvården liksom omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning.

Vi liberaler tror på valfrihet. Valfrihet i välfärden stärker individens makt och ska tillämpas på alla områden där så är möjligt. En mångfald av utförare ökar valmöjligheterna för individen och ger en bredare arbetsmarknad för personalen. Tyvärr ser vi nu hur såväl regeringen som majoriteten i stadshuset arbetar för att inskränka valfriheten genom förslag på vinstbegränsningar, och återkommunaliseringar av välfungerande verksamheter.

Politiken drabbar inte minst kvinnors företagande, jobb och ledarskap – liksom deras möjlighet till självbestämmande inom det traditionellt kvinnligt präglade omsorgsområdet. För oss liberaler är valfrihet i välfärden i högsta grad ett exempel på feministisk politik.

Vårt liberala svar är inte att inskränka valfriheten. Tvärtom måste vi hitta vägar att låta fler kunna bestämma själva. Men vi måste också se till att medborgarna vet att de får bra kvalitet för sina skattepengar – oavsett vilket val de fattar. Privata och offentliga utförare ska verka på lika villkor och ska omfattas av samma ersättningsregler och kvalitetskrav. Med en noggrann och relevant uppföljning finns det ingen plats för oseriösa utförare.

I en levande stad är det lätt att ta egna initiativ till kultur, kommers och nöje, så att stadens rum fylls med människor och aktivitet under hela året. Konsten och kulturen har en samhällskritisk tradition och behövs i alla demokratier för att kanalisera och uttrycka åsikter och friheter samt stimulera till debatt. I ett liberalt Stockholm har därför alla, barn som vuxna, tillgång till stadens kulturutbud. Såväl arbetande stockholmare som papperslösa, asylsökande, studenter och andra med knappa ekonomiska resurser ska ha en reell tillgång till kultur och bildning.

Vårt liberala vision för Stockholm är en stad utan tvång, inskränkthet och intolerans. En stad dit man kommer för att få frihet att vara den man är. En stad där man stannar för att man får trygghet att växa. En stad där man går framåt tillsammans, men på sina egna villkor. Framtidens Stockholm tillhör dig.

Sverige saknar ledarskap

Sverige behöver en politik för tillväxt och fler jobb. Trots det för den rödgröna regeringen en politik som leder i rakt motsatt riktning. För att ta två exempel. Regeringen finansierar, med någon sorts bakvänd logik, hela sin näringspolitik genom att beskatta just näringslivet. Och fler människor ska komma i arbete genom att man gör det mindre lönsamt att arbeta. Faktum är att regeringen inom ett par år kommer att ha höjt skatterna med omkring 60 mdkr.

Regeringen borde istället satsa på att göra det enklare och billigare för företagen att anställa. Att höja skatten på jobb och företagande kommer inte att skapa ett enda nytt jobb. Det enda som regeringen kommer att lyckas med är att ersätta riktiga arbetstillfällen med åtgärder och tillfälliga lösningar. Det gynnar varken Sverige eller Stockholm.

Den rödgröna regeringens Stockholmsfientlighet är också uppenbar. Ett exempel på det är att över 3 mdkr kommer att föras bort från staden år 2017 genom skatteutjämningen, vilken regeringen förändrat till Stockholms nackdel. Det innebär färre lärare i skolorna och färre händer i äldreomsorgen. Det är ingen politik som främjar tillväxt och fler jobb. Det är ingen politik som gynnar stockholmarna.

Statsminister Stefan Löfven har länge talat om jobben som den mest prioriterade frågan. Men att lägga en våt filt över tillväxtkommuner som Stockholm genom en förstärkt skatteutjämning och att höja skatten för såväl arbetstagare som arbetsgivare leder till färre jobb – inte fler.

Stockholm saknar ledarskap

Stockholm är en av världens mest dynamiska tillväxtregioner. Att bevara Stockholms konkurrenskraft är av avgörande vikt för välfärden. Att nya företag startar och nya jobb skapas ger oss resurser att satsa på skola, äldreomsorg och sjukvård. Om ekonomin stannar upp, då stannar också välfärden.

Stockholm behöver en politik för tillväxt och fler jobb. Den majoritet som nu styr i Stockholms stad är dock en av de mest vänsterorienterade i stadens historia. De första åren vid makten har den rödgrönrosa majoriteten hunnit med att höja kommunalskatten med 57 öre, dvs. med omkring 1,3 mdkr, samtidigt som stadens externa upplåning ökar med 1 mdkr i månaden.

Istället för att försöka öka skatteintäkterna genom att höja skatten eller på andra sätt lägga på stockholmarna pålagor ska vi se till att fler stockholmare har ett arbete att gå till. Nyckeln till att utveckla och förstärka välfärdsverksamheterna är att fler får ett jobb som de kan försörja sig på.

För oss liberaler är det en självklarhet att staden ska hushålla varsamt med varje skattekrona man plockar in. Det som ska prioriteras är stadens kärnverksamheter såsom förskola, skola, socialtjänst, äldreomsorg och stadsutveckling. Stockholmarna ska ha stor rådighet över sin egen ekonomi och mer frihet i vardagen. Tyvärr är detta en åsikt som inte delas av den rödgrönrosa majoriteten.

Trots att majoriteten kraftigt har höjt skatten lyser satsningarna på just dessa områden med sin frånvaro i majoritetens budgetförslag.

För att ta några exempel. Påslagen på förskolan är så knappa att det varken kommer att räcka till löneökningar eller kvalitetshöjningar, samtidigt som majoritetens ogenomtänkta reform ”rätt till heltid” kommer att öka barngruppernas storlek delar av dygnet. Följden blir ledsamt nog att förskolans kvalitet riskerar att försämrans. På skolans område är det tyvärr ännu värre. Den rödgrönrosa majoritetens tillskott till skolan är de lägsta på tolv år. Det omöjliggör viktiga satsningar på lärares löner, karriärmöjligheter, arbetsmiljö och kompetensutveckling. Detta i ett läge då skolresultaten sjunker och antalet barn i skolålder ökar kraftigt. Inte heller till socialsekreterarna mäktar majoriteten med att avsätta några medel för behövliga lönehöjningar. Tillsammans blir bilden tydlig. Den rödgrönrosa majoriteten lägger hellre pengar på nya byråkrater, otydliga projekt och tveksamma insatser än att satsa på välfärdens kärna. Det är inte att ta ansvar för Stockholms framtid.

Att höja skatten är den lätta vägen ut när man vill genomföra reformer. I en majoritet finns det alltid skilda uppfattningar om hur pengarna bäst används. I det rödgrönrosa styret är åsiktsskillnaderna dessutom större än inom Alliansen. Istället för att förhandla sig fram till vad som faktiskt är stadens viktigaste uppgifter så höjer man skatten, ökar kortsiktigt intäkterna och slipper därmed ifrån att göra prioriteringar.

Problemet med det arbetssättet, förutom att stockholmarna tvingas betala allt högre skatt och att företagsklimatet försämrans, är att det skickar signaler till både politiker och tjänstemän att det finns uteslutande resurser att ta av. Att gå med underskott i en nämnd blir därmed inte något problem. Det är bara att begära mer pengar inför nästa år. Att använda varje skattekrone på ett effektivt sätt blir inte längre det enda rimliga förhållningssättet.

Det stockholmarna behöver är hög kvalitet i välfärden och valfrihet i vardagen, inte mindre pengar i plånboken. Skattehöjningarna innebär att det på lång sikt blir dyrare att bo, arbeta, anställa och starta företag i Stockholm. Företag och människor väljer att investera och satsa i de andra globala städer som Stockholm konkurrerar med. Så urholkas tillväxten och därmed skattekraften. Det blir svårare att finansiera satsningar på skolan och välfärden.

Trots höjda skatter och kraftigt ökade lån misslyckas majoriteten med att öka kvaliteten i stadens verksamheter. Målet om fler studentbostäder kommer att missas, äldreomsorgen, socialtjänsten och förskolan går med underskott, skolresultaten faller och satsningen på höjda lärarlöner har avbrutits samtidigt som majoriteten arbetar aktivt för att minska valfriheten inom välfärden. Det är tydligt att det bakom den högstämda retoriken skramlar mycket tomt.

Det är uppenbart att ledarskapet i stadshuset tyvärr är oerhört svagt och att allt, och inget, prioriteras. Istället för att leverera välfärd, infrastrukturprojekt och bättre framtidschanser för stockholmarna blir resultatet en övertung byråkrati med en spretig flora uppdrag. Om Stockholm ska kunna bli en bättre och mer

hållbar stad att leva i och verkligen vara en av världens ledande städer, är detta en utveckling vi inte har råd med.

Den rödgrönrosa majoriteten bedriver en politik där många verksamheter som drivs av fristående anordnare nu återkommunaliseras. Det har sedan maktskiftet visat sig bland annat vad det gäller verksamheter för personer med funktionsnedsättningar, äldreboenden och fritidsverksamheter för unga, med flera medialt uppmärksammade fall.

Stockholm växer snabbt. Då bör människor som vill starta och driva verksamheter inom välfärden mötas av en välkomnande attityd. Den rödgrönrosa majoritetens ideologiska övertygelse att välfärdsverksamheter i så stor utsträckning som möjligt ska vara kommunal är bekymmersam. Återkommunaliseringspolitiken leder till att välfungerande parklekar, fritidsgårdar och äldreboenden nu återtas utan reella motiveringar. Det innebär att stockholmarna går miste om högkvalitativa alternativ. För Liberalerna är det självklart att en bra verksamhet är en bra verksamhet, oavsett utförare. Vi kommer att kämpa för att kvalitativa välfärdsverksamheter ska kunna fortsätta att utvecklas till gagn för stockholmarna, inte tvingas lägga ned på grund av ideologiska prioriteringar från vänster.

Att skapa förutsättningar för fortsatt tillväxt och ökad välfärd är ett ansvar som vilar tungt på axlarna hos varje styrande majoritet. Tyvärr finns det ingenting som tyder på att den rödgrönrosa majoriteten har förstått detta. Istället för att skapa tillväxt arbetar snarare majoriteten för att hämma den. De väljare som hade trott att Socialdemokraterna skulle ta ansvar för jobben, tillväxten och bostäderna i Stockholm har all anledning att vara besvikna.

Liberalerna kommer alltid att stå upp för en politik som prioriterar jobb framför bidrag och som syftar till att ge människor större självbestämmande över sin ekonomi. På sikt ska därför skatten återställas till 2014 års nivå. För att ta ett första steg föreslår vi i vårt budgetförslag en kommunal utdebitering som är 20 öre lägre än den som den rödgrönrosa majoriteten föreslår för år 2017.

Liberalernas vision för Stockholm

Det öppna Stockholm

Den liberala visionen för Stockholm är en stad utan inskränkthet och pekpinnar. Stockholm ska vara en fristad för människor som söker acceptans för sin person, sin livsstil, sina åsikter, sin kultur eller sin tro. Frihet för individen att styra över sitt liv, tillit till andra och möjlighet för alla människor att förverkliga sina drömmar lägger grunden till den öppna staden.

Kanske är det drömjobbet, kärleken eller längtan efter ett rikt kulturliv och nya människor som får människor att styra flyttlassen till Stockholm. Andra flyr hit undan krig, fattigdom och förtryck. Undan förföljelse för sin övertygelse eller sitt sätt att leva.

Ett liberalt Stockholm tror på individers möjligheter, förmågor och styrkor. Integration handlar om en ömsesidig vilja att bli väl mottagen i den nya staden, få stöd och hjälp och att bidra till sin egen utveckling. Människor som kommer till Stockholm från andra länder ska snabbt få lära sig svenska och ges möjligheter att etablera sig i samhället, och barn som kommer hit ska direkt få påbörja sin skolgång.

I ett liberalt Stockholm råder nolltolerans mot diskriminering. Arbetet för jämställdhet mellan pojkar och flickor, kvinnor och män är aktivt i alla delar av stadens verksamheter. Det finns ett starkt skydd mot våld i nära relationer, frihet från hedersförtryck och rätt för varje individ att fritt få välja hur och med vem man vill leva.

En öppen världsstad respekterar människors integritet och har en tillgänglig och transparent förvaltning. Beslut och information blir enkelt tillgängliga för medborgarna, genom öppna arkiv, smarta e-tjänster och snabb service. Öppenhet handlar om förhållningssätt, men också om hur staden fysiskt utformas och vilka regler som gäller. Stockholms stadsarkiv ska fortsätta att arbeta för en stärkt digital tillgänglighet av offentliga handlingar.

I stadens ägo finns lokaler som hela eller delar av dygnet står tomma trots att de skulle kunna användas till medborgarnas nytta. Stadens lokalbokningssystem ska utvecklas så att det fungerar bättre och blir mer känt. Fler lokaler ska anslutas till systemet och staden ska utreda hur hyreskontrakten kan bli mer flexibla. På samma sätt finns det lokaler och mark som står oanvända under längre perioder helt i onödan. För att utveckla sätt att nyttja alla idag outnyttjade lokaler till fullo avsätter Liberalerna 1 mnkr i budgeten.

Majoriteten har sedan maktövertagandet 2014 successivt skurit allt mer i budgeten för tillgänglighetsarbeten. Det är inte acceptabelt. Stadsrummet är till för alla och ska vara tillgängligt också för personer som har svårare att röra sig i staden. Alla förändringar i stadsrummet ska ske så att personer med funktionsnedsättningar kan ta del av förbättringarna på samma sätt som övriga trafikanter. Om Stockholm ska bli ett föredöme ur tillgänglighetsperspektiv måste investeringstakten för tillgänglighetsanpassningar hållas hög. Att alla personer ska kunna ta del av gaturummet är grundläggande liberal politik. Liberalerna avsätter därför 100 mnkr i budgeten för tillgänglighetssatsningar.

Kunskapsstaden Stockholm

Kunskap är en enskild människas viktigaste redskap för att växa. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar. Bildning och kunskap stärker den enskildes egenmakt, förmåga att orientera sig i samhället och fatta egna självständiga beslut. En lyckad skolgång är den bästa försäkringen mot framtida utanförskap. En likvärdig skola är en förutsättning för att alla elever ska få samma möjligheter att lyckas.

En skola med jämn och hög kvalitet är den absolut viktigaste faktorn för att skapa jämlika livschanser och öka den sociala rörligheten. Detta är särskilt be-

tydelsefullt för elever som fått en svår start i livet eller kommer från hem utan studietradition. I det svenska skolsystemet ska alla kunna utvecklas efter sina förutsättningar och de som har störst behov ska få mest stöd.

Tyvärr är det tydligt att skolan har prioriterats ned under den rödgrönrosa majoriteten. Nästan var fjärde elev i socialdemokraternas skola klarar inte godkänt i alla ämnen vid slutet av årskurs nio. Nästan var femte slutar nian utan att vara behörig till gymnasiet. De insatser som görs i Stockholms skolor för att alla elever ska få tillräckliga kunskaper räcker inte. Det innebär att alla elever inte får likvärdiga möjligheter i livet.

Vi liberaler vill mer. Stockholms skolpolitik ska utgå från det som den internationella skolforskningen bekräftar ger goda resultat. Vi ska höja lönerna för skickliga lärare, vi ska gå vidare med en stark socioekonomisk fördelning för att lyfta lågpresterande skolor, vi ska prioritera högre lärartäthet i de lägre åldrarna, och vi ska arbeta kraftfullt för studiero och mot skolk och sena ankomster. På samma sätt som skolan ska ha höga förväntningar på eleven måste hela vuxenvärlden gemensamt markera att skolan är viktig. Men skolan behöver också strategiskt viktiga resurstillskott. Höjda lärarlöner är särskilt avgörande för att långsiktigt lyfta resultaten i skolan.

Trots att Socialdemokraterna alltid hävdar att de ska satsa på skolan, lyser tyvärr dessa satsningar med sin frånvaro i stadens budget för år 2017. Årets ökning av resurserna till skolan är den minsta på tolv år. Det är ingen slump att senaste gången ett så litet tillskott till skolan skedde var när Socialdemokraterna senast hade ansvar för skolan. Det duger inte. Därför satsar vi totalt över 570 mnkr mer än majoriteten på skola och utbildning.

En skicklig lärare är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas kunskapsresultat. Läraryrket är därför Sveriges viktigaste yrke. Stockholms elevers skolresultat är beroende av att skickliga och engagerade lärare vill arbeta här. Liberalerna genomför därför en riktad satsning för att höja lärarlönerna, motsvarande i genomsnitt ett lönepåslag om 1 procent utöver det avtalet ger. Totalt avsätts 207,8 mnkr för ändamålet. Därutöver återupptar och utvidgar vi satsningen på förstelärare. Från halvårsskiftet 2017 inrättas 100 förstelärartjänster för förskollärare, 174 förstelärartjänster i grund- och gymnasieskolan samt 6 förstelärartjänster inom vuxenutbildningen och SFI.

En framgångsrik skola förutsätter att läraryrket har hög status och att lärare och skolledare ges de bästa förutsättningarna att kunna utöva ett tydligt pedagogiskt ledarskap. De mest lämpade ska attraheras av läraryrket och få goda förutsättningar för sitt arbete. För att avlasta lärarkåren och låta lärarna fokusera mer på undervisningen, satsar Liberalerna 10 mnkr på att genomföra ett pilotprojekt i syfte att införa lärarassistenter, heltidsmentorer och extra kuratorsstöd. Staden ska också fortsätta arbetet med att förenkla och ta bort administrativa uppgifter. Legitimerade lärare i staden som har minst tio års tjänstgöring som lärare bakom sig ska erbjudas ett års vidareutbildning i ämneskunskaper på universitetsnivå. Under utbildningen ska lärarna erhålla 80 procent av ordinarie lön. För denna satsning anslås 100 mnkr.

I vår vision för Stockholm väljer många av de skickligaste och mest talangfulla studenterna läraryrket. Erfarna lärare stannar i yrket och ges ökade möjligheter att verka som förebilder, mentorer och coacher. Stockholm ska vara ledande i landet vad gäller lärarnas löneläge och utvecklingsmöjligheter för skickliga lärare. Nyanlända personer med utbildning som lärare ges en möjlighet att bidra i klassrummen i väntan på att deras utbildning valideras.

Arbetet med att förbättra svensk skola måste vila på evidensbaserad grund. Det påpekas av bland annat OECD som ett område där Sverige måste bli bättre. Eftersom kommunerna har ansvaret för den offentliga skolan måste enligt vår mening det arbetet bedrivas också på kommunal nivå. Staden ska därför inrätta ett oberoende expertråd för skolutveckling innehållande internationella och svenska experter, lärare och rektorer. Expertrådet ska få ett flerårigt uppdrag att föreslå förbättringar för Stockholms skolor.

Klassresan börjar i klassrummet och går via biblioteket. Biblioteken är bildningssamhällets ryggrad. I vår liberala vision för kunskapsstaden Stockholm utvecklas nya samarbeten mellan skolan, förskolan, biblioteken och Stockholms kulturliv. Biblioteken ska vara en tillgång för de som vill läsa, lära, låna och inspireras till vidare läsning och studier. Det mycket lovande arbetet samarbetet mellan Stockholms stadsbibliotek och stadens förskolor, lässatsningen som initierades i och med Stockholms stads budget för 2014, ska fortsätta.

Ett jämställt Stockholm

Det liberala jämställdhetsuppdraget tar sikte på kvinnors och mäns lika rätt till frihet, ansvar och makt. Det handlar om att frigöra individen genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar som ligger bakom. Sverige är inte ett jämställt land. Patriarkala maktstrukturer begränsar individens frihet och möjlighet att delta fullt ut i samhället. Insikten att denna ofrihet särskilt drabbar kvinnor och att dessa maktstrukturer måste brytas gör Liberalerna till ett feministiskt parti.

Den bristande jämställdheten är en fråga för såväl kvinnor som män. Barn, ungdomar och unga vuxna har rätt att utveckla sin personlighet utan att begränsas av könsbundna krav och förväntningar på livs-, studie- och yrkesval. Därför ska förskolan och skolan liksom övriga verksamheter som möter barn och unga arbeta aktivt med jämställdhetsfrågor, med genusfrågor och normkritik såväl i undervisningen och vägledningen som i skolmiljön. Skolan måste arbeta aktivt med att ge både flickor och pojkar möjlighet att nå till toppen av sin förmåga. Skillnader i flickors och pojkars studieresultat ska analyseras och ligga till grund för åtgärder. Pojkar och flickor ska ha samma förutsättningar att delta i idrottslivet och investeringar i idrottsanläggningar ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

Kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att utbilda sig, arbeta, göra karriär och forma samhället. Det förutsätter jämställda villkor inom alla områden, såväl politiska, kulturella, sociala som ekonomiska. Arbetsgivare i offentligt finansierad verksamhet ska vara förebilder i att motverka ofrivillig deltid, som

särskilt drabbar kvinnor, och förbättra möjligheterna till lönekarriär i kvalificerade kvinnodominerade yrken såsom lärare och socialsekreterare.

Skillnaden i ekonomisk makt mellan kvinnor och män är en central jämställdhetsfråga. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män ska upphöra. För att minska risken för diskriminering ska staden aktivt verka för jämställda löner genom årliga lönekartläggningar och verkningsfulla åtgärder om osakliga löneskillnader upptäcks.

Mångfald inom välfärdssektorn är en viktig jämställdhetsfråga, eftersom möjligheterna att byta arbetsgivare, göra karriär och starta eget då blir mer likvärdiga. Tyvärr bedriver den rödgrönrosa majoriteten en politik där många verksamheter som drivs av fristående anordnare nu återkommunaliseras. Det innebär att mångfalden minskar och stockholmarna går miste om högkvalitativa alternativ. I ett jämställt samhälle måste det vara möjligt att kombinera föräldraskap med förvärsarbete, även på ledande positioner, eller företagande. Att öka kvinnors företagande är en prioritet.

Mäns våld och förtryck mot kvinnor är det mest extrema uttrycket för kvinnors utsatthet och har sin grund i synen på kön, makt och sexualitet. Alla former av våld i relationer och könsrelaterat våld ska förebyggas. Brott ska aldrig relativiseras med hänsyn till patriarkala traditioner eller hedersbegrepp. Hedersrelaterat våld och förtryck är ett allvarligt hot mot individens frihet och en jämställdhetsfråga som berör både kvinnor och män.

Arbetet mot hedersvåldet är prioriterat. Alla har rätt att välja vem man älskar och lever tillsammans med. Ännu lever alldeles för många unga stockholmare i skuggan av hot och förtryck. Kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck är central för ett Stockholm där alla har lika möjligheter och lika frihet. Patriarkala strukturer som hindrar individens fria livsval måste bekämpas.

Ambitionsnivån i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck måste därför höjas. Liberalerna föreslår att 15 mnkr anslås till stadsdelsnämnderna i arbetet mot hedersvåldet. Pengarna ska gå till fortbildning av personal, ökade möjligheter till samverkan mellan stadsdelarnas socialtjänst, Origo, skola, civilsamhälle och polis, mer resurser för socialtjänstens arbete i främsta linjen, samt utvärdering av genomförda insatser. Kunskapscentrumet Origo har sedan verksamhetens start utgjort en värdefull resurs i arbetet mot hedersvåldet. Vi ökar därför resurserna till Origo med 2 mnkr. För att kraftsamla och tydliggöra ansvaret i arbetet ska staden anta en handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck. Staden ska också genomföra en ny kartläggning av förekomsten av hedersförtryck för att öka kunskapen om problemet.

Vägen in i det svenska samhället ska vara lika enkel för nyanlända kvinnor och män. Det måste bli lättare för föräldralediga att delta i svenska för invandrare.

Ett hållbart växande Stockholm

Om bara ett par år är Stockholm en miljonstad. Vår liberala vision för Stockholm är en tät, hållbar och levande stad dit människor söker sig för att förverk-

liga sina drömmar. Att staden växer är positivt: Med fler hjärnor och händer finns fler som kan lösa framtidens utmaningar och garantera stadens fortsatta tillväxt och välfärd. Vi liberaler vill utveckla Stockholm till en stad med internationell dragningskraft inom alltifrån kultur till forskning och företagande.

Att ha makt över det egna boendet är viktigt för den enskildes frihetskänsla. Det betyder att staden ska växa med en god blandning av upplåtelseformer i hela staden. Samhällsservice som skolor och förskolor, bibliotek och idrottsytor måste finnas med redan från början och inte läggas till i efterhand när man upptäcker att de saknas. De regler och lagar som i dag sätter käppar i hjulet för bostadsbyggande i Stockholm måste ändras och anpassas efter storstadens villkor.

Många vill flytta till Stockholm och det är i grunden mycket positivt. Ett av stadens viktigaste uppdrag är att möjliggöra utvecklingen av det fysiska Stockholm så att fler människor kan bo, verka och trivas här. Målet är att Stockholm om 20, 50 och 100 år fortfarande ska vara en hållbar, dynamisk, vacker och öppen stad. Om tre år, år 2020, beräknas en miljon människor bo här och bostadsbristen är påtaglig redan nu. Den byggtakt majoriteten levererar och planerar för kommer inte räcka.

För att öka produktionstakten och korta tiderna för planprocessen måste stadsbyggnadskontoret ges ordentliga förutsättningar. Det behövs dels en riktad satsning på att rekrytera seniora, högt kvalificerade planarkitekter men också en satsning på fler plan- och bygglovshandläggare. Den personalomsättning på drygt 16 % som finns idag på kontoret ger effekter både på kvalitet och kvantitet i plan- och bygglovsarbetet. För att möjliggöra fler rekryteringar och minska personalomsättningen avsätter Liberalerna 4 mnkr i detta budgetförslag. Utöver det budgeterar vi för att stadsbyggnadskontoret ska klara av en volymökning vad gäller plan- och bygglovsärenden.

Därutöver behövs ett smartare och öppnare arbetssätt. Byggherrarna har ett självklart intresse av att få fram planer för sina projekt och det måste staden dra nytta av för att korta handläggningstiderna och klara av den efterfrågade höjda takten i produktionen. Byggherrar bör i större utsträckning kunna bidra i arbetet med sina egna detaljplaner. På så sätt kan den huvudsakliga arbetsbördan i planprocessen förläggas utanför stadsbyggnadskontoret. Detta utan att stadens ansvar för stadsutvecklingen förminskas eftersom tjänstemän och politiker fortfarande har inflytande i processen och äger besluten.

Stockholm består av många unika områden av skiftande karaktär. Vissa fungerar mycket bra för dem som bor där – andra inte fullt så bra. För att utvecklingen av Stockholm ska ske på ett genomtänkt och hållbart sätt ska stadsplaneringen runt om i staden utgå från varje områdes unika förutsättningar och utveckla deras styrkor och bygga bort deras svagheter. Stockholm har ett skriande behov av bostäder och ett ambitiöst mål om 140 000 nya bostäder till 2030. Det ger fler möjlighet till en egen bostad men det ger också staden stadsbyggnadsmässiga möjligheter att bygga bort tidigare misstag.

Goda lokala områdesplaner som noga analyserat det aktuella områdets landskapsmässiga och kulturhistoriska förutsättningar och som på ett strukturerat och inkluderat sätt tagit till sig lokalbefolkningens kunskap om att leva i området ger rätt förutsättningar för en stadsutveckling som håller i minst hundra år. Områdesplaner är till ytan större detaljplaner med en lägre detaljeringsnivå. De gör det möjligt för politiken att tydligare visa ut en riktning och tydliggör politikens ansvar för stadens utveckling. Att greppa över ett större område i planeringen ger också mycket bättre förutsättningar för att planera in alla funktioner som behövs i ett område redan från början. Samtidigt innebär områdesplaner att flexibiliteten för byggherrarna ökar och det blir mer attraktivt att bygga i Stockholm. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska succesivt under 2017 förändra sitt arbetssätt till en ordning där områdesplaner först antas och att områden först därefter markanvisas. För att möjliggöra omställningen avsätter vi liberaler 2 mnkr i vår budget.

Människors frihet och välbefinnande gynnas av goda kommunikationer. Kollektivtrafiken måste kunna attrahera och ta emot fler invånare för att både nya och gamla stockholmare ska kunna bo och verka i Stockholm. Vi behöver därför en offensiv utbyggnad och upprustning av kollektivtrafiken. Radikala lösningar och ekonomiska styrmedel för ökad framkomlighet på stadens vägnät behöver utvecklas, där rullande trafik prioriteras framför stillastående.

Den täta och levande staden är också den hållbara staden. En liberal politik för ett hållbart Stockholm innebär en tät och grönskande stad med mer kollektivtrafik, både under och över mark och på vattnet.

En del stockholmare behöver bilen. Men i vår vision för den hållbara staden har många valt bort bilen tack vare tillgången på snabb och pålitlig kollektivtrafik, säkra cykelvägar och attraktiva gångstråk. Att minska biltrafiken och prioritera yteffektiva trafikslag som buss och spårtrafik innebär stora vinster för framkomligheten, miljön och stadsmiljön. En hållbar trafikplanering måste också väga in yrkestrafik och företagets behov, så att till exempel varuleveranser kan ordnas på ett klimatsmart och ekonomiskt effektivt sätt.

En hållbar stad är också en stad som växer i takt med människor och miljö. I vår liberala vision bidrar utvecklingen på bred front till att skapa den hållbara staden – miljömässigt, socialt och ekonomiskt. Vi är övertygade om att ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling arbetar med och inte mot varandra. Liberal miljöpolitik är tillväxtvänlig, teknikpositiv och utvecklingsinriktad.

Miljöpolitiken måste bygga på åtgärder som faktiskt skapar en hållbar miljö – inte på symbolpolitik som dövar vårt samvete. Den som förbrukar våra gemensamma resurser ska betala för det. Om det kostar att smutsa ner kommer vi få mer teknikutveckling och mer miljövänliga beteenden.

Stockholms stad ska som konsument, producent och myndighetsutövare ta ett stort ansvar för ett hållbart samhälle. Såväl upphandling av varor och tjänster som kraven på ny- och ombyggnation ska präglas av höga ambitioner för ener-

giefektiviseringar, miljövänlighet och tillgänglighet. Att ställa krav är att bry sig. Det gäller i allra högsta grad vid upphandlingar.

I den hållbara staden står frågor om invånarnas hälsa i fokus. Vi vill öka förutsättningarna för motions- och breddidrott i Stockholm. Eftersom Stockholm redan har ett underskott av idrottshallar genom den starka befolkningsökningen är det viktigt att bygga nya och expandera existerande hallar på lämpliga platser över hela staden. Målsättningen ska vara att Stockholm också inom breddidrottsområdet ska vara en stad i världsklass. Då krävs att det byggs ett större antal nya fullstora idrottshallar och att Stockholm därefter ser till att bygga nytt i takt med befolkningsökningen.

Den mat som serveras på skolor, förskolor, sjukhus och äldreboenden ska vara sund och näringsriktig. Folkhälsoarbetet ska vila på respekt för individens kunskap och egenmakt.

Världen är välkommen till Stockholm. Ett ökat hållbart byggande och utbyggd infrastruktur lägger grunden för att Stockholm ska kunna ta emot alla de människor som söker ett nytt hem.

Stockholm – staden där alla har ett arbete att gå till

Stockholm är Sveriges ekonomiska motor. Här finns kreativitet, utvecklingskraft och en internationell puls som syresätter hela landet. När Stockholm växer stärks välfärden. Det som driver stadens tillväxt, skapar arbetstillfällen och lägger grunden för välfärden är företagen. Vi som bejakar den växande staden har en viktig uppgift i att se till att förutsättningarna för att starta och driva både små och stora företag är goda.

Den enskilda människans skapande och arbete utgör grunden för vårt gemensamma välfärd och samhällets utveckling. Fri företagsamhet och fler kvinnor och män som tar steget att bli företagare är avgörande för hög sysselsättning och långsiktig konkurrenskraft i den svenska ekonomin. Politiker skapar inte jobb, men vi kan underlätta för företagarna att göra det.

Vi människor lever inte för att arbeta, men för att stärka den enskildes möjlighet till ett självständigt liv och för den gemensamma välfärdens skull är det viktigt att hävda arbetslinjen och sträva mot full sysselsättning. Individerna har ett ansvar att så långt som möjligt försörja sig själv. Det ska alltid löna sig att arbeta.

Utanförskapet måste brytas. Arbetsmarknaden omgärdas idag av höga murar. Det drabbar inte minst dem som står längst bort från arbetsmarknaden – unga, personer med funktionsnedsättning, personer som är nya i Sverige liksom för äldre. Drivkrafterna för arbete måste öka, liksom samhällets insatser för alla dem som idag står utan jobb. Lägre ingångslöner gör det lättare för den som saknar erfarenhet att få sitt första jobb. Utgångspunkten i arbetsmarknadspolitiken är att alla som kan bidra, också ska ges möjlighet att göra det.

Arbetsmarknadens parter har enats om en modell med yrkesintroduktionsanställningar, där unga blir anställda till 75 procent av kollektivavtalsenlig lön, och tillbringar 25 procent av sin arbetstid med utbildning eller handledning. Regeringen och Alliansen har kommit överens om att samma modell även ska omfatta nyanlända. Staden ska anställa fler ungdomar och nyanlända enligt denna modell. Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för att samordna det arbetet. Liberalerna avsätter därför 10 mnkr för att möjliggöra fler yrkesintroduktionsanställningar.

Kopplingen mellan studier och arbetsliv blir allt viktigare. Allt fler arbetsgivare efterfrågar arbetslivserfarenhet, och konkurrensen om talangerna blir allt hårdare. Staden ska införa en modell med studentmedarbetare, där studenter vid sidan av studierna får möjlighet att arbeta i staden med uppgifter som är relaterade till studierna. Genom en sådan modell, som finns i flera andra länder, får studenter möjlighet till relevant arbetslivserfarenhet, och staden får möjlighet att visa upp sig som arbetsgivare för framtidens medarbetare. Arbetsmarknadsnämnden får i ansvar att vägleda förvaltningarna i detta arbete. 5 mnkr anslås för denna reform.

Stockholm ska vara en stad som välkomnar globaliseringen – vi har allt att vinna på handel med omvärlden och ökad rörlighet. Många av Stockholms företag skulle inte överleva utan kvalificerad arbetskraft från andra länder och världsdelar eller utan en öppen och integrerad världsmarknad där de kan sälja sina produkter och tjänster.

Ett tryggt Stockholm

Frihet och trygghet är avgörande för varje människas möjlighet att växa. Ett öppet och växande Stockholm förutsätter att stockholmarna känner sig trygga i livet och i staden. Ingen ska behöva vara rädd för att röra sig utomhus – och ingen ska heller behöva känna sig rädd inom hemmets fyra väggar. För oss liberaler är det självklart att Stockholm ska erbjuda alla människor skydd, stöd och nya livschanser.

Att människor känner tillhörighet till samhället är en grund för deras fria utveckling, och tillit mellan människor har en aktivt brottsförebyggande inverkan. Trygghet är inte bara ett värde att värna om, utan en grundsten i det växande Stockholm.

Det är viktigt att stadsdelsnämnderna arbetar övergripande kring trygghetsfrågorna, och lär av varandras goda exempel. Arbetet ska bedrivas i nära samarbete med föreningar, polis, brandförsvaret, fastighetsägare och föräldrar. Liberalerna tilldelar stadsdelsnämnderna 10 mnkr i en särskild trygghetssatsning för att förbättra såväl den sociala som den fysiska tryggheten.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt utan hot, fattigdom eller övergrepp. För barn som lever i utsatthet är en bra skola nyckeln till framtiden. I den liberala visionen för en trygg stad står barn och ungas rätt till utbildning i centrum.

Barn och ungdomar ska ges bättre hjälp och stöd genom att staden ska vara synlig och använda samma arenor som de unga, exempelvis internet. Nya digitala tjänster ska utvecklas för att öka tillgängligheten och nå nya grupper, i ett tidigare skede.

En aktiv och drogfri fritid minskar risken att ungdomar hamnar snett. Genom ett levande förenings- och idrottsliv över hela staden, liksom god tillgång till öppna verksamheter för ungdomar som fritidsklubbar, fritidsgårdar, ungdomsmottagningar och andra stödande insatser från staden ska alla ungdomar ges förutsättningar till en trygg uppväxt.

Staden bör utforma den lokala normen så att alla barn kan delta i fritidsaktiviteter. Vi föreslår att alla barnfamiljer med försörjningsstöd ska kunna ansöka om att avgiften för kulturskola, idrottsförening eller annan regelbunden fritidsverksamhet ska ingå i biståndet. Vi avsätter därför 6 mnkr för detta ändamål.

När Stockholm växer stärks välfärden. Men Stockholms tillväxt innebär också stora utmaningar. Missbruk, prostitution och tiggeri är personliga tragedier för var och en som drabbas. För oss liberaler är det självklart att Stockholm ska erbjuda alla människor skydd, stöd och nya livschanser. Den bästa vägen till ekonomisk trygghet går genom egen försörjning. Vi vill sänka trösklarna och göra det lättare för människor att få ett arbete. Stockholm måste utveckla sin beredskap att stötta och lotsa stockholmare i utanförskap tillbaka till arbete och egenmakt.

Vår vision om den trygga staden gäller hela Stockholm. I den trygga staden känner invånarna förtroende för samhället och dess institutioner. Om kriminalitet och utanförskap får fäste i ett område riskerar människorna att skrämmas till tystnad. Extrema grupper får aldrig bli talespersoner för lokalbefolkningen i ett område.

Alla har rätt att välja vem man älskar och lever tillsammans med. Patriarkala strukturer som hindrar individens fria livsval måste bekämpas kraftfullt.

Sjukdomar och hög ålder kan leda till att livet förändras. Men vi fortsätter att vara individer, med våra egna värderingar och önskemål. Ett liberalt Stockholm ser och försvarar individers rätt till trygga liv som präglas av självbestämmande och valfrihet. Det ska alltid vara den enskilde medborgaren som bestämmer över sitt liv, inte politikerna. Äldre ska ha samma rätt till självbestämmande och egenmakt som yngre. Liberalerna försvarar äldres rätt att välja.

Äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. De äldre ska kunna känna sig trygga och omsorgen ska uppfylla deras behov och ta hänsyn till deras önskemål. Det är viktigt att äldre bemöts med respekt för sin värdighet och sina livsval och att de ges möjlighet att påverka sin egen livssituation och omsorg.

Ibland framstår det som att hög kvalitet inom äldreomsorgen endast är en fråga om pengar. Det stämmer inte. Det krävs också ett flexibelt ledarskap, en tydlig värdegrund och en effektiv administration. Men kvalitet förutsätter också eko-

nomiska resurser. Med mer resurser kan personaltätheten öka och större satsningar göras på kompetensutveckling och vidareutbildning. Fler kan motiveras att stanna i yrket längre. Vi anslår därför 9 mnkr till höjd hemtjänstpeng.

Man ska kunna bo kvar i sitt vanliga boende när man blir gammal, men kvarboende ska vara just en rättighet, aldrig ett tvång. Alla ska ha möjlighet att flytta till ett bra boende när man blir gammal.

I dagsläget finns det lediga platser på servicehusen, samtidigt som 43 procent av de sökande fick avslag, enligt siffror från 2015. Personer över 85 år som så önskar ska ges plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende, med början 1 juli 2017. För denna satsning avsätter vi 50 mnkr i budgeten för 2017.

Personalomsättningen bland socialsekreterare är hög hos många stadsdelsnämnder. För att behålla socialsekreterarna krävs att stadsdelsnämnderna arbetar aktivt och ambitiöst med ledarskap, handledning och karriärmöjligheter. Precis som i andra yrken där man arbetar med människor i utsatta situationer är möjlighet till debriefing och professionellt stöd viktigt.

För att minska personalomsättningen måste socialsekreterarnas löner höjas. I ett första steg bör lönen höjas för de socialsekreterare som arbetar med barn- och ungdomsärenden. Höjningen motsvarar 1500 kr per anställd och månad i genomsnitt. För denna reform anslås 18,2 mnkr. Staden ska också göra det möjligt att kombinera tjänstgöring med forskarutbildning och främja utbyte mellan socialtjänsten och den akademiska världen.

Allt fler socialsekreterare utsätts idag för hot. Detta är oacceptabelt och måste tas på största allvar. Stadsdelsnämnderna ska ha strategier för att stödja personal som utsätts.

I Liberalernas Stockholm ska alla människor tillförsäkras integritet, självbestämmande och delaktighet oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte. Personer med funktionsnedsättning ska, så långt det är möjligt, ha samma möjligheter som alla andra att leva ett självständigt liv och att ha ett arbete att gå till.

Majoriteten höjer schablonen inom funktionsnedsättning men lägger samtidigt ett generellt effektiviseringsbeting vilket gör att schablonhöjningarna blir mycket små i reala termer. Vi anser till skillnad från majoriteten att ambitionsnivån i arbetet med personer med funktionsnedsättning måste öka och föreslår därför att kravet på effektivisering ska tas bort. Detta innebär ett tillskott på 35 mnkr.

Regeringens nedskärningar på LSS-området riskerar att allvarligt skada möjligheterna för stockholmare med funktionsnedsättning att leva liv med frihet och delaktighet. Den låga uppräkningsgraden av assistansersättningen slår mot såväl brukare som de anställda.

Liberalerna värnar den personliga assistansen. För att upprätthålla en god kvalitet i stadsdelsnämndernas egen regi-verksamhet ska 10 mnkr tillskjutas.

Gatuunderhållet spelar en stor roll för människors rörelsefrihet. Dåligt underhållna gång och cykelbanor, liksom brister i snöröjningen, skapar helt onödiga begränsningar för stockholmarna. Därför avsätter vi 5 mnkr extra till sådant underhåll och gör en riktad satsning på 1 mnkr på att förbättra stadens felanmälningsstjänst. Det är viktigt att stockholmarna kan få återkoppling på vad som händer med de fel som anmäls.

Osnygga platser blir lätt otrygga platser. Stockholm ska vara klotterfritt och det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. Stadens klottergaranti gäller, vilket innebär att klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan. Stockholmarna ser ingen skillnad på klotter på kommunala och privatägda fastigheter. Även privata fastighetsägare ska därför få ansluta sig till 24-timmarsgarantin. Liberalerna vill även se en utvidgning av klottergarantin till en trygghetsgaranti där utbrända bilar forslas bort, papperskorgar töms och trasig belysning åtgärdas inom 24 timmar.

I Liberalernas Stockholm ska varje individ ha ett så stort inflytande som möjligt över de insatser som utförs. Valfriheten av utförare inom vård- och omsorgsboende, dagverksamhet och hemtjänst värnas. Ett valfrihetssystem för servicehus ska införas under året.

Ett kreativt Stockholm

Det kulturliv och de kreativa miljöer som finns i Stockholm lockar hit människor från hela Sverige och hela världen – för att tillfälligt besöka staden, studera eller för att bo och arbeta här resten av livet. I den globala konkurrensen mellan städer är ett rikt kulturliv och framstående kreativa miljöer avgörande för Stockholms attraktivitet.

Kunskap och kreativitet bygger framtidens Stockholm. Stadens framtida välstånd avgörs ytterst av den kompetens, uppfinningsriktighet och nyfikenhet som dess nuvarande och framtida invånare besitter. Stockholm måste i större utsträckning tillvarata invånarnas kreativitet. Det ska vara enkelt att anordna evenemang, utställningar eller handel i det offentliga rummet. Med öppna data och innovationstävlingar där både stockholmare och entreprenörer bjuds in att bidra kan nyskapande lösningar på olika samhällsutmaningar skapas.

Kulturen är ett redskap för individen för att kunna leva sig in i hur andra individer – i andra tider, på andra platser, med andra livsvillkor – tänkt, känt och levt. Ytterst är kulturen ett verktyg för individen att påverka både sin egen livssituation och samhället. Kulturen skapar den tillit som storstaden, med alla dess människor med olika önskemål som lever nära varandra, behöver. I vår liberala vision är kulturen en obunden kraft för människor att tänka och skapa fritt, inte ett redskap för samhället att få individen att tänka rätt. Därför utgör yttrandefriheten grunden för en liberal kulturpolitik.

Kulturen ska växa och dess oberoende öka. Staden ska i sin bidragsgivning till det fria kulturlivet skapa incitament för att det når fler och delar kostnader med andra. Därigenom växer den och dess oberoende från politiska beslut ökar.

Klassresan börjar i klassrummet och går via biblioteket. Biblioteken är bildningssamhällets ryggrad. Biblioteken ska ligga där stockholmarna rör sig och vara öppna när stockholmarna har tid att besöka dem, vilket betyder att nya bibliotek öppnas i takt med att staden växer och att befintliga bibliotek kan flytta till mer attraktiva lokaler.

I Liberalernas förslag till budget avsätts 2 mnkr på en digitaliseringssatsning. 1 mnkr avsätts också till en satsning på tillgänglig konst, så att barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning kan ta del av konst och kultur på samma villkor som andra.

Samhällsekonomiska förutsättningar

Återhämtningen i världsekonomin går fortsatt långsamt. Detta avspeglas bland annat i att den globala industriproduktionen i det närmaste har legat stilla och att den internationella varuhandeln har minskat den senaste tiden.¹ Internationella valutafonden (IMF) sänkte i juli prognosen för global tillväxt för åren 2016 och 2017 med 0,1 procentenheter jämfört med beräkningar gjorda i april. Därmed beräknas den globala BNP-tillväxten stanna på 3,1 procent år 2016 och 3,4 procent år 2017. Enligt IMF har utsikterna påverkats negativt av det brittiska folkomröstningsbeslutet att lämna EU och den politiska osäkerhet som detta har skapat. Vilka konsekvenser som ett brittiskt EU-utträde kommer att få för Europas ekonomi och den övriga världsekonomin återstår att se. Den globala konjunkturen fortsätter trots detta att förstärkas något år 2016 till följd av den expansiva penningpolitiken med låga räntor i de flesta OECD-länder².

Sveriges ekonomi är fortsatt stark

Under 2015 utvecklades Sveriges ekonomi mycket starkt. Första halvåret 2016 var utvecklingen mer dämpad. Svensk BNP växte med 3,1 procent under andra kvartalet 2016 jämfört med samma period året innan. Det innebär en inbromsning jämfört med första kvartalet då tillväxttakten låg på 4,2 procent. Förutsättningarna för svensk ekonomi ser trots det fortsatt gynnsamma ut och regeringen beräknar att BNP-tillväxten blir 3,5 procent år 2016 och 2,3 procent år 2017. Den svenska ekonomin utvecklas betydligt starkare än i många andra länder. Anledningen är en fortsatt stark inhemsk efterfrågan till följd av låga räntor och en god arbetsmarknad. En försvagad krona tillsammans med en återhämtning i omvärlden innebär också att exporten väntas få bättre fart framöver.

Sysselsättningsutvecklingen är just nu stark och flera indikatorer pekar på att uppgången fortsätter även under 2017, men en tilltagande brist på arbetskraft med efterfrågad kompetens bromsar sysselsättningstillväxten. Arbetslösheten

¹ Konjunkturläget juni 2016, Konjunkturinstitutet

² OECD är en ekonomisk samarbetsorganisation och består av 34 medlemsländer. Organisationen medlemsländer står för ungefär två tredjedelar av världens produktion av varor och tjänster.

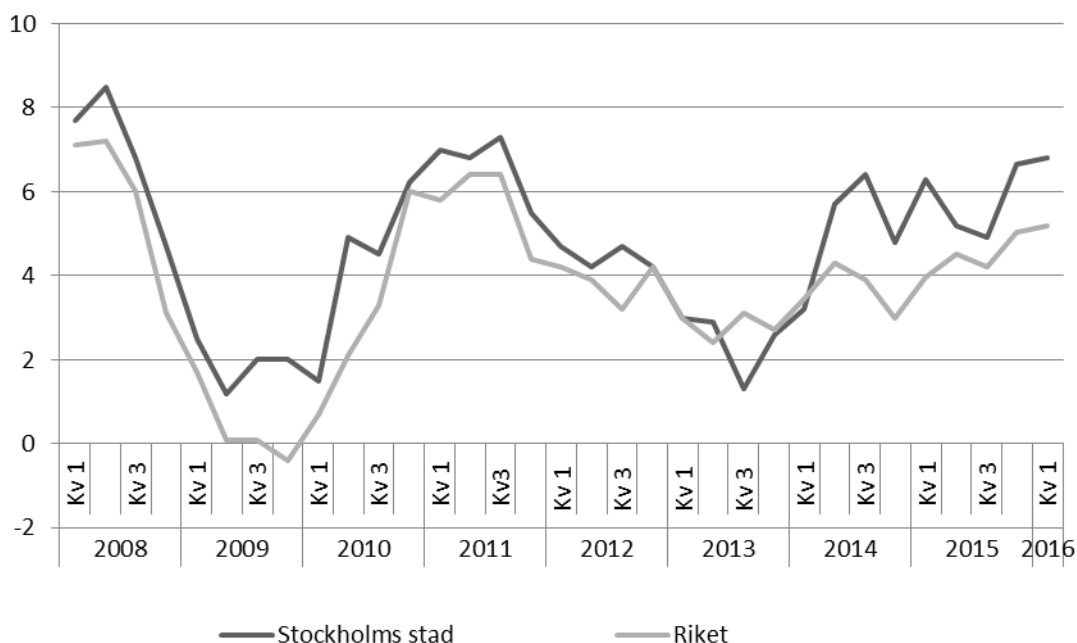
beräknas enligt konjunkturinstitutet gå ner till 6,3 procent i riket 2017 och ligger kvar där under 2018. Det finns dock stora utmaningar på arbetsmarknaden. Trots högkonjunkturen ligger arbetslösheten bland lågutbildade och utlandsfödda kvar på mycket höga nivåer. Dessutom tar det i genomsnitt mycket lång tid för flyktinginvandrare att etablera sig på arbetsmarknaden.

Konjunkturen i Stockholm fortsätter att utvecklas bra

Tillväxten i Stockholm är fortsatt hög. En indikator på detta är utvecklingen av lönesumman, som utgör huvuddelen av bruttoregionprodukten (BRP), men publiceras betydligt tidigare. En växande lönesumma visar att antalet löntagare har ökat eller att högre lön har betalats ut av arbetsgivare. Under de senaste kvartalen kan vi se en starkare lönesummeutveckling i såväl Stockholms stad som i övriga landet. Första kvartalet 2016 ökade lönesumman i Stockholms stad med 6,8 procent jämfört med motsvarande kvartal 2015.

Samtidigt visar Stockholmsbarometern från Handelskammaren tecken på att konjunkturen i Stockholms län försvagades andra kvartalet 2016. Konjunkturindikatorn för andra kvartalet 2016 minskar från 101,8 till 100,7. Ekonomin är fortfarande något starkare än normalt, men förväntningarna har mattats av. Handelskammaren betonar att arbetskraftsbristen fortsätter att skapa rekryteringsproblem för företagen, vilket hämmar tillväxten.

Lönesummor, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal året innan, t.o.m. kvartal 1, 2016

Källa: SCB

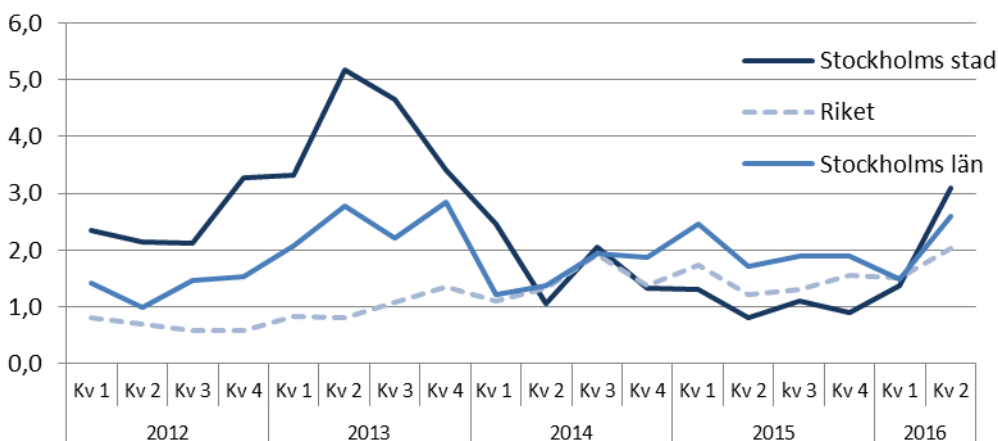
Anm. Lönesumma definieras som timlön gånger antalet arbetade timmar

Sysselsättningstillväxten har dämpats något

Arbetsmarknaden i Stockholm och även i riket har utvecklats väl under år 2016, vilket framgår av diagrammet nedan. Andra kvartalet 2016 ökade antalet sysselsatta i Stockholms stad (15-74 år) med 3,1 procent jämfört med motsvarande kvartal 2015, vilket innebär en högre tillväxttakt än tidigare. Sysselsättningstillväxten i hela Stockholms län uppgick till 2,6 procent. I riket som helhet ökade sysselsättningen med 2,0 procent det andra kvartalet.

Arbetsförmedlingens prognos för länets arbetsmarknad perioden 2016-2017 visar att sysselsättningen i Stockholms län väntas öka med 57 000 personer och arbetslösheten väntas sjunka. Andelen sysselsatta av befolkningen i åldern 15-74 år är också betydligt högre i Stockholm än i resten av landet och övriga storstadsregioner. Sysselsättningsgraden i Stockholms stad uppgick till 73,4 procent under 2015 att jämföra med 66,6 procent för riket. Den höga sysselsättningsgraden speglar att Stockholms stad är centrum för Sveriges största och mest välfungerande arbetsmarknadsregion, men trots detta finns en betydande matchningsproblematik. Det finns en stark efterfrågan på arbetskraft och en tydlig brist på vissa specialistkompetenser samtidigt som många står utanför arbetsmarknaden.

Sysselsättningsutveckling i Stockholms stad, länet och i riket, procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: SCB:s Arbetskraftsundersökning

En delad arbetsmarknad

Arbetsförmedlingens prognos för arbetsmarknaden i Stockholms län 2015-2016 pekar på att arbetslösheten väntas landa på 5,9 procent fjärde kvartalet 2016 och 5,8 procent 2017. Arbetslösheten i Stockholms län har haft en nedåtgående trend sedan hösten 2013. Samtidigt blir skillnaderna på arbetsmarknaden allt tydligare. Av de inskrivna arbetslösa i Stockholms län tillhör drygt 74 procent grupper som står längre från arbetsmarknaden. Hit räknas de som har högst förgymnasial utbildning, är födda utanför Europa, har funktionsnedsättning eller är äldre än 55 år. Förenande för dessa grupper är, trots mycket stora variationer mellan de individer som ingår, att de bedöms löpa högre risk att hamna i långa tider av arbetslöshet.

Den högsta arbetslösheten i länet av dem som är inskrivna på arbetsförmedlingen finns bland personer med högst förgymnasial utbildning, 17 procent. Det beror bland annat på att Stockholms län har en högre andel jobb med krav på teoretisk specialistkompetens än i riket som helhet. Utbildning blir allt viktigare. Tre av tio 20-åringar i Stockholms stad saknar en fullföljd gymnasieutbildning. Att få ett arbete utan gymnasieexamen är svårt och väntas bli ännu svårare i framtiden.

En tydlig svaghet på arbetsmarknaden är också att utrikes föddas kompetens inte tas till vara i tillräcklig omfattning. Arbetslösheten är nästan tre gånger så stor hos den utrikes födda befolkningen. Ytterligare faktorer som kan verka hämmande på sysselsättningsutvecklingen är bristen på arbetskraft och att bostadsbyggandet i länet inte räcker för att svälja den växande befolkningens behov av bostäder.

Förändringar i utjämningsystemet

Från och med år 2016 höjdes utjämningsgraden i inkomstutjämnningen för kommuner och landsting från 60 till 85 procent av den länsvisa skattesatsen i intervallet mellan 115 och 125 procent av medelskatekraften. Det medförde att femton kommuner, där ibland Stockholms stad och samt Stockholms läns landsting, fick höjda avgifter. Till och med år 2017 finns ett införandebidrag för att mildra effekterna av avgiftshöjningen. För Stockholms stad innebär förändringarna att finansieringen år 2017 minskar med omkring 256 kronor per invånare (inkl. införandebidrag) jämfört med 2016.

Den rödgröna regeringens Stockholmsfientlighet är uppenbar. En allt större andel av stockholmarnas skattepengar kommer att hamna utanför kommunen. Det är ingen politik som främjar tillväxt och fler jobb. Det är ingen politik som gynnar stockholmarna.

En rödgrönrosa majoritet som inte tar ansvar för stadens ekonomi

Grunden för stockholmarnas gemensamma välfärd är att säkra stadens finanser och bygga upp stadens finansiella tillgångar. Det kräver en aktiv förvaltning av stadens fastighetsbestånd och strategiska avyttringar av tillgångar som inte utgör stadens kärnverksamhet.

Liberalerna ser därför med oro på den rödgrönrosa majoritetens ekonomisk-politiska inriktning för staden. Vi befärar att de rödgrönrosa partiernas ideologiska låsningar kommer att medföra en förvaltning av stadens tillgångar och ökning av skulden som på sikt kommer att försvaga kommunkoncernens finansiella ställning. Stadens nettotillgångar väntas att nästan halveras, från 14,9 miljarder kronor i september 2014 till knappt åtta miljarder kronor om två år. Lika illavarslande är prognosen för kommunkoncernens externa upplåning, som uppskattas trefaldigas från 23 miljarder kronor i september 2014 till över 60 miljarder kronor vid innevarande mandatperiods slut.

Om skuldbördan fortsätter att växa och ränteläget förändras kan det gå så illa att stadens kostnader för upplåningen blir så stora att verksamheterna får minskade resurser. Att riskera vår gemensamma välfärd – förskola, skola och äldreomsorg – på grund av budgetunderskott för att man lånat för mycket är inte ansvarsfullt. Det är en kortsiktig och oansvarig politik som inte är till nytta för någon. Stockholmarna är värda bättre än så.

Skattesats

För år 2017 föreslås att en kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,70 per skattekrona.

För år 2017 föreslås en utdebitering av begravningsavgiften med 7,5 öre per skattekrona.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

1. Liberalernas förslag till **budget 2017** och inriktning för 2018 och 2019 godkänns.

Kommunstyrelsen m.m.

Mindre byråkrater och mer välfärd

För oss liberaler är det en självklarhet att staden ska hushålla varsamt med varje skattekrona man plockar in. Det som ska prioriteras är stadens kärnverksamheter såsom förskola, skola, socialtjänst, äldreomsorg och stadsutveckling. Stockholmarna ska ha stor rådighet över sin egen ekonomi och mer frihet i vardagen. Tyvärr är detta en syn som inte delas av den rödgrönrosa majoriteten. Trots att majoriteten brandskattar stockholmarna lyser satsningarna på just dessa områden med sin frånvaro i majoritetens budgetförslag.

Istället för att enbart försöka öka skatteintäkterna genom att höja skatten eller på andra sätt lägga på stockholmarna pålagor ska vi se till att fler stockholmare har ett arbete att gå till. Nyckeln till att utveckla och förstärka välfärdsverksamheterna är att fler får ett jobb som de kan försörja sig på. Vi kommer alltid att stå upp för en politik som prioriterar jobb framför bidrag.

Liberalerna kommer även att motverka alla tendenser till att det ökade skatteuttaget används till att anställa nya byråkrater, genom exempelvis tillsättningar av nya utskott, råd och kanslier, utan nytta för stockholmarna. Tyvärr är detta precis vad den rödgrönrosa majoriteten ägnar sig åt. Enbart på stadsledningskontoret har personalstyrkan sedan valet ökat med 53 personer – från 246 till 299 stycken. Det är en ökning med hela 18 procent. Och trots att kommunstyrelsen enligt tertialrapport 2 för 2016 kommer att göra ett överskott på ca 80 mnkr höjer majoriteten dess budget med 37,5 mnkr. Det är inte att ta ansvar för stockholmarnas pengar. Vi föreslår därför i vårt budgetförslag en minskning av byråkratin om totalt ca 70 mnkr.

Som en följd av majoritetens bristande styrning och förkärlek till byråkrater ökar nu för första gången på länge administrationens andel av kostnaderna. Det är mycket anmärkningsvärt att den rödgrönrosa majoritetens enda svar på detta faktum är att avskaffa indikatorn som mäter just administrationens andel av kostnaderna. Att vara så likgiltig inför att stockholmarnas skattemedel går till administration och byråkrati, istället för till välfärd, är djupt beklagligt.

Stadens centrala medelsreserv är tänkt att fungera som en reserv för oförutsedda behov. Att ha en sådan reserv är naturligtvis klokt. Problem uppstår dock om denna reserv tillåts växa till orimlig storlek, genom att den fylls med mängder av olika projekt av vitt skilda digniteter, istället för att skattebetalarnas pengar går till verksamheter i välfärdens kärna. Att avsätta stora resurser i medelsreserven gör också stadens budget och styrning otydlig. Tyvärr är det dock precis det som just nu händer. De senaste tio åren har den centrala medelsreserven tillåts att växa med nära 370 mnkr, från 387,9 mnkr (2007) till 755,3 mnkr (2017). Samtidigt har den summa som har tagits ut ur reserven under samma period enbart överträffat 400 mnkr två gånger. Det vill säga, en stor del av de pengar som har avsatts i den centrala medelsreserven har aldrig använts.

För oss Liberaler är det självklart att de pengar vi hämtar in från skattebetalarna ska gå till stadens kärnverksamheter såsom förskola, skola, socialtjänst och äldreomsorg. Lika självklart är det att stadens budget ska vara så transparent som möjligt, så att det enkelt går att utläsa vad skattepengarna används till. Liberalerna kommer därför i detta budgetförslag rensa upp bland de projekt som majoriteten har lagt in i den centrala medelsreserven, samtidigt som vi minskar dess storlek med 350 mnkr. De resurser som frigörs pga. detta lägger vi oavkortat på förskolan, skolan, socialtjänsten och äldreomsorgen. Det är att prioritera välfärd framför symbolprojekt. Det är ta ansvar för Stockholms framtid.

Sveriges tillväxtmotor

Stockholm är Sveriges ekonomiska motor. Här finns kreativitet, utvecklingskraft och en internationell puls som syresätter hela landet. När Stockholm växer stärks välfärden. Det som driver stadens tillväxt, skapar arbetstillfällena och lägger grunden för välfärden är företagen. Vi som bejaktar den växande staden har en viktig uppgift i att se till att förutsättningarna för att starta och driva både små och stora företag är goda.

Den enskilda människans skapande och arbete utgör grunden för vårt gemensamma välstånd och samhällets utveckling. Fri företagsamhet och fler kvinnor och män som tar steget att bli företagare är avgörande för hög sysselsättning och långsiktig konkurrenskraft i den svenska ekonomin. Politiker skapar inte jobb, men vi kan underlätta för företagen att göra det.

Att främja ett gott företagsklimat är tyvärr något som den rödgrönrosa majoriteten inte tycker är särskilt viktigt. Det märks inte minst i att Stockholms företagsklimat, enligt Svenskt Näringslivs ranking, för andra året i rad kraftigt har försämrats. Det går ut över regionens innovationskraft och över kvaliteten i de välfärdstjänster som stockholmarna tar del av. Utvecklingen måste brytas snarast.

Kommunstyrelsen har det strategiska ansvaret för näringslivsfrågor. Samtliga nämnder ska ha en tillmötesgående och problemlösande inställning till företagens etablering och utveckling i Stockholm. Staden bör också årligen redovisa den affärsverksamhet som bedrivs i konkurrens med det privata näringslivet. Näringslivsperspektivet ska vara en naturlig del av stadens arbete.

Kopplingen mellan studier och arbetsliv blir allt viktigare. Allt fler arbetsgivare efterfrågar arbetslivserfarenhet, och konkurrensen om talangerna blir allt hårdare. Staden ska under arbetsmarknadsnämndens ledning införa en modell med studentmedarbetare, där studenter vid sidan av studierna får möjlighet att arbeta i staden med uppgifter som är relaterade till studierna. Genom en sådan modell, som finns i flera andra länder, får studenter möjlighet till relevant arbetslivserfarenhet, och staden får möjlighet att visa upp sig som arbetsgivare för framtidens medarbetare.

Samordna stadens utveckling när Stockholm växer

Kommunstyrelsen har ett övergripande samordningsansvar för de nämnder som särskilt påverkar Stockholms utveckling. Staden fortsätter att växa med fler bostäder, kommersiella lokaler, kultur- och idrottslokaler samt utveckling av ny infrastruktur. Förverkligandet av översiktsplanen innebär stora investeringar vilket kräver god samordning i både övergripande frågor och i enskilda projekt samt ekonomisk och tidsmässig prioritering.

För att hålla en hög takt i bostadsbyggandet som svarar mot vår ambition att bygga 140 000 nya bostäder fram till år 2030 måste samverkan mellan stadens nämnder, förvaltningar och bolag öka. Fram till 2020 ska 50 000 bostäder byggas för att snabbare råda bot på bostadsbristen på kort sikt. Kommunstyrelsen ska ta ett utökad ansvar för ledning, styrning och samordning av stadens bostadsbyggande i nära samverkan med berörda nämnder och bolag. Samordningen mellan exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden måste ske tidigt i produktionsplaneringen. Kommunstyrelsen ska även ha ett särskilt fokus på att effektivisera stadens planprocesser.

Det är av stor vikt att säkerställa att nödvändiga funktioner så som skolor, förskolor, särskilda boendeformer och idrottsytor skapas i takt med att staden byggs ut och förtätas. Berörda nämnder ska därför säkerställa att frågan om tillgång till förskolor, skolor, idrottsytor, äldreboenden och LSS-bostäder redovisas tydligt redan i start-PM för nya bostadsprojekt.

Den pågående Sverigeförhandlingen om utbyggd infrastruktur kräver att staden enas över blocken och tillsammans driver Stockholms intressen i förhandlingarna med staten. Tyvärr verkar den rödgrönrosa majoriteten helt ointresserad av en blocköverskridande överenskommelse för att säkra Stockholms, och därmed Sveriges tillväxtmotors, intressen.

Många medborgare upprörs med rätta över de möjligheter som inte tillvaratas när stadens lokaler och mark står tomma i väntan på exploatering. Lokaler som tillfälligt kunde ha använts för till exempel studentbostäder, konstnärsateljéer eller uppstartsbolag står ibland tomma under många år på grund av byråkratiska hinder. Kommunstyrelsen ska därför tillsammans med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden och stadsbyggnadsnämnden utreda en modell för hur staden ska kunna ta tillvara på lokaler och mark som är tillfälligt tillgängliga i väntan på exploatering.

Flyktingmottagande

Kommunstyrelsen har ett övergripande ansvar för stadens flyktingmottagande. Från länder som härjas av krig, fattigdom och förtryck kommer många människor till Europa i sökandet efter ett drägligt liv. Stockholm ska vara en stad där dessa människor kan bygga sig en framtid. Efter ett år av omfattande flyktingmottagande står staden inför stora utmaningar i att se till att nyanlända stockholmare kan skaffa sig ett jobb och en bostad, ett nytt språk och en framtidstro.

Ensamkommande flyktingbarn måste få bra hem med goda uppväxtvillkor. Alla stadens nämnder och bolag måste hjälpas åt att lokalisera lokaler som kan användas för detta ändamål. Staden står inför en stor utmaning när det gäller att kontrollera kvaliteten i hem för ensamkommande flyktingbarn.

För att staden ska få ett bättre kunskapsunderlag och bättre möjligheter att långsiktigt kunna stå för ett bra mottagande ska en särskild central samordningsgrupp tillsättas under kommunstyrelsen. Gruppen ska få i uppdrag att ta fram en långsiktig handlingsplan, som tar sikte på de systemmässiga och verksamhetsmässiga förändringar som kommer att behövas under åtminstone en tioårsperiod framöver.

Det långsiktiga arbetet för hur Stockholms stad ska kunna möta ett större flyktingmottagande måste ha största möjliga fokus på utbildning, jobb och kunskaper i svenska. Jämställdhetsperspektivet ska vara framträdande i detta arbete.

Ett tryggt Stockholm

Staden genomför sedan länge en rad trygghetsskapande insatser, bland annat med utgångspunkt från den omfattande trygghetsmätning som genomförs vart tredje år. Under 2016 har ett arbete inletts med att revidera stadens trygghets- och säkerhetsprogram. Kommunstyrelsen samordnar detta arbete.

Kommunstyrelsen ansvarar för att utveckla det trygghetsfrämjande arbetet inom staden genom att se över stadens nuvarande roller, arbetssätt och organisation och genom att förstärka samordning av stadens konkreta åtgärder. Kommunstyrelsen ska arbeta strategiskt med förebyggande arbete för att motverka våldsbejakande extremism, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, sexuellt våld och hatbrott.

Det är viktigt att också stadsdelsnämnderna arbetar övergripande kring trygghetsfrågorna, och lär av varandras goda exempel. Arbetet ska bedrivas i nära samarbete med föreningar, polis, brandförsvaret, fastighetsägare och föräldrar. Liberalerna tilldelar stadsdelsnämnderna 10 mnkr i en särskild trygghetsinsats för att förbättra såväl den sociala som den fysiska tryggheten. Kommunstyrelsen ska bistå stadsdelsnämnderna i detta arbete.

Kommunstyrelsens samordnare mot våldsbejakande extremism ska med utgångspunkt från stadens riktlinjer stödja stadsdelsnämnderna och ansvariga facknämnder i arbetet med att ta fram lokala handlingsplaner samt arbeta för att kunskapen i stadens verksamheter ska förbättras för att kunna möta de problem och utmaningar som skapas av våldsbejakande extremism. Samordnaren samverkar med polis och andra externa aktörer där det krävs en samordnad och övergripande kontakt in i staden.

Kommunstyrelsen ansvarar för det stadsövergripande säkerhetsarbetet och stadens förmåga att i händelse av kris agera i enlighet med det geografiska områdesansvaret. Under perioden ska säkerhetsarbetet fokusera på att dels fördjupa

samarbetet inom staden, dels på att stärka samarbeten mellan stadens säkerhetsarbete, brottsförebyggande arbete och trygghetsarbete.

Ett tillgängligt Stockholm

Majoriteten har sedan maktövertagandet 2014 successivt skurit allt mer i budgeten för tillgänglighetsarbeten. Trenden är mycket problematisk. Det finns fortfarande många platser i staden där tillgängligheten behöver förbättras, bland annat vid busshållplatser och övergångsställen. Om Stockholm ska bli ett föredöme ur tillgänglighetsperspektiv måste investeringstakten för tillgänglighetsanpassningar hållas hög. Att alla personer, oavsett funktionsvariation, ska kunna ta del av gaturummet är grundläggande liberal politik. Liberalerna avsätter därför 100 mnkr i budgeten i central medelsreserv 4 (CM4) för tillgänglighetssatsningar.

Stadens olika byggnader måste självklart vara tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Även om stora framsteg har gjorts kvarstår fortfarande utmaningar. För att säkerställa att stadens samtliga fastigheter är tillgängliga ska en tillgänglighetssamordnare inrättas under kommunstyrelsen.

Inom äldreomsorgen har en ny metod för uppföljning av kvalitet utvecklats. Metoden kvalitetsobservation följer upp faktisk kvalitet och har fokus på uppföljning av den individuella omvårdnaden. Utifrån gjorda erfarenheter finns goda förutsättningar att inleda pilotprojekt avseende kvalitetsobservation inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Ett utvecklingsprojekt i syfte att pröva metoden inom verksamheter för funktionsnedsatta ska inledas under 2017. Projektet leds av kommunstyrelsen i samarbete med socialnämnden och stadsdelsnämnderna.

Ett jämställt Stockholm

Det liberala jämställdhetsuppdraget tar sikte på kvinnors och mäns lika rätt till frihet, ansvar och makt. Det handlar om att frigöra individen genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar som ligger bakom. Sverige är inte ett jämställt land. Patriarkala maktstrukturer begränsar individens frihet och möjlighet att delta fullt ut i samhället. Insikten att denna ofrihet särskilt drabbar kvinnor och att dessa maktstrukturer måste brytas gör Liberalerna till ett feministiskt parti.

Stockholm ska vara en stad som aktivt verkar för jämställdhet och att kvinnor och män har samma rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Trots att den rödgrönrosa majoriteten påstår sig vara feministisk verkar den vara väldigt mån om att reproducera traditionella könsroller i sin upphandlingsverksamhet. Det tar sig till exempel uttryck i att upphandlad verksamhet av god kvalitet återtas i kommunal regi, framför allt inom traditionellt kvinnliga omsorgsverksamheter.

Det är därför dags för en genusanalys av stadens upphandlingsverksamhet. I en genusanalys bör bland annat kartläggas hur stadens beslut på upphandlingsområdet skiljer sig med avseende på verksamheters könskodning och könssam-

mansättningen hos brukare, personal och företagsledning. Det bör också mätas om stadens agerande har förändrats över tid.

Med upphandlingsverksamhet förstås alla beslut om att upphandla eller inte upphandla verksamhet som idag bedrivs i egen regi, att förlänga, återupphandla eller återta upphandlade verksamheter efter avtalsperiodens slut, att utkräva viten eller häva avtal i de fall en entreprenör inte sköter sig, samt de avtalsvillkor som är knutna till upphandlingen. Det är viktigt att få hela bilden.

En sådan analys måste vara stadsövergripande, för att kunna jämföra olika verksamhetsområden som sorterar under olika nämnder, även om den gärna får upprepas av enskilda nämnder. Analysen bör därför utföras av kommunstyrelsen.

För att minska risken för diskriminering ska staden aktivt verka för jämställda löner genom årliga lönekartläggningar och verkningfulla åtgärder om osakliga löneskillnader upptäcks. Rekryteringar ska baseras på kompetens. Genom en aktiv personalpolitik ska anställningsvillkor i kvinnodominerade sektorer förbättras, bland annat när det gäller hur arbetet organiseras och fördelas. Särskilt gäller det ett fortsatt arbete för rätt till heltid och tryggare anställningar, liksom förbättring av chefers villkor.

Alla har rätt att välja vem man älskar och lever tillsammans med. Ännu lever alldeles för många unga stockholmare i skuggan av hot och förtryck. Kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck är central för ett Stockholm där alla har lika möjligheter och lika frihet. Patriarkala strukturer som hindrar individens fria livsval måste bekämpas.

Ambitionsnivån i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck måste därför höjas. Liberalerna föreslår att 15 mnkr anslås till stadsdelsnämnderna i arbetet mot hedersvåldet. Pengarna ska gå till fortbildning av personal, ökade möjligheter till samverkan mellan stadsdelarnas socialtjänst, Origo, skola, civilsamhälle och polis, mer resurser för socialtjänstens arbete i främsta linjen, samt utvärdering av genomförda insatser. Kommunstyrelsen ska bistå stadsdelarna i detta arbete.

Kunskapsstaden Stockholm

En skola med jämn och hög kvalitet är den absolut viktigaste faktorn för att skapa jämlika livschanser och öka den sociala rörligheten. Detta är särskilt betydelsefullt för elever som fått en svår start i livet eller kommer från hem utan studietradition. I det svenska skolsystemet ska alla kunna utvecklas efter sina förutsättningar och de som har störst behov ska få mest stöd.

Tyvärr är det tydligt att skolan har prioriterats ned under den rödgrönrosa majoriteten. Nästan var fjärde elev i socialdemokraternas skola klarar inte godkänt i alla ämnen vid slutet av årskurs nio. Nästan var femte slutar nian utan att vara behörig till gymnasiet. De insatser som görs i Stockholms skolor för att alla elever ska få tillräckliga kunskaper räcker inte. Det innebär att alla elever inte får likvärdiga möjligheter i livet.

Vi Liberaler vill mer. Arbetet med att förbättra svensk skola måste vila på evidensbaserad grund. Det påpekas av bland annat OECD som ett område där Sverige måste bli bättre. Eftersom kommunerna har ansvaret för den offentliga skolan måste enligt vår mening det arbetet bedrivas också på kommunal nivå.

Kommunstyrelsen ska därför i samarbete med utbildningsnämnden inrätta ett oberoende expertråd för skolutveckling innehållande internationella och svenska experter, lärare och rektorer. Expertrådet ska få ett flerårigt uppdrag att föreslå förbättringar för Stockholms skolor.

Kommunstyrelsen ska aktivt bidra till att främja utvecklingen av Stockholm som en kunskapsregion och företagsstad. Staden medverkar i flera strategiska samarbeten tillsammans med flera av regionens lärosäten och aktörer. Staden medverkar exempelvis i det strategiska samarbetet OpenLab där ett nytt avtal för den kommande treårsperioden träder i kraft den 1 januari 2017. Staden medverkar även i projektet Digital Demo Stockholm och samverkar med regionens samtliga lärosäten inom ramen för Stockholms Akademiska Forum. Staden har ett avtal om samarbete med Kungliga Tekniska Högskolan för att ömsesidigt utveckla varandras verksamheter.

I arbetet med de strategiska samarbetsformerna mellan staden och regionens lärosäten ska kommunstyrelsen samverka och arbeta med regionens universitet och högskolor samt med stiftelserna Electrum och Vetenskapsstaden. I arbetet ska möjligheten att etablera ett samarbete med Stockholms Universitet på en strategisk nivå undersökas.

Om Stockholms intellektuella kapital ska bestå och öka måste antalet utländska toppstudenter öka. Tidigare kom många studenter till Sverige eftersom utbildningen var gratis. Befintliga stipendier för toppstudenter är ofta instiftade i början av förra århundradet och är därmed anpassade efter förhållanden som idag inte längre gäller. Stockholmsregionen har ett intresse av att mycket bättre ta till vara de talanger som väljer att studera på lärosäten här. Kommunstyrelsen ska därför verka för att möjligheterna att under sina masterstudier göra praktik, sitt examensarbete eller uppsatsskrivning inom staden ökar.

Kommunstyrelsen ska aktivt, tillsammans med relevanta partners, söka samarbete med ett ledande internationellt universitet i syfte att få dem att etablera sig i Stockholm. I takt med att världens ledande universitet etablerar filialer i andra länder är det fullt möjligt och kanske till och med nödvändigt att Stockholm försöker värva en sådan filial.

I arbetet med att utveckla Stockholm som en kunskapsstad ska kommunstyrelsen samordna arbetet med framtagandet av nya student- och forskarbostäder med berörda nämnder.

Skolplanering för ett växande Stockholm

Antalet barn och elever ökar kraftigt de kommande åren. Tillgången till bra förskolor och skolor med en god miljö för barnen är viktigt för stockholmarna

och har betydelse för Stockholms attraktivitet som stad att bo och arbeta i. Utbyggnadstakten av nya förskolor och skolor måste vara fortsatt hög.

Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska i sin planering utgå från ett riktvärde om minst 25 förskoleplatser respektive minst 50 grundskoleplatser per 100 nya lägenheter, anpassat efter lokala förhållanden. För att säkerställa behovet av förskole- och grundskoleplatser ska stadsbyggnadsnämnden i en obligatorisk punkt i start-PM som rör bostadsbyggande, genom en kontinuerlig dialog med berörda nämnder, klargöra hur behovet av nya förskole- och grundskoleplatser ska klaras. När exploateringsnämnden markanvisar större områden ska utbildningsnämnden alltid kontaktas och mark för skolbyggnation reserveras.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret att åstadkomma en mer effektiv samverkan mellan berörda parter. För att stärka samplaneringen av ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor ska en skolplaneringssamordnare anställas inom kommunstyrelsen med det övergripande ansvaret och befogenheterna för att åstadkomma en mer effektiv samverkan mellan de tekniska kontoren.

För att garantera att nya förskolor och skolor ska planeras in i tid framöver, istället för att den mark som finns går till annat, ska kommunstyrelsen även tillsätta en blocköverskridande referensgrupp bestående av samtliga partier representerade i utbildningsnämnden för den vidare planeringen av skolutbyggnaden i Stockholm. Kommunstyrelsen ska också, tillsammans med exploateringskontoret, utbildningsnämnden och SISAB, leda arbetet med att ta fram en strategi för att förvärva lokaler som är lämpliga för skoländamål.

Kommunstyrelsen ska i det fortsatta arbetet med förskole- och skolutbyggnad hitta metoder för att minska byggkostnader för att undvika att en allt för stor del av produktionskostnaden läggs på hyran.

Stimulansbidraget för utbyggnaden av förskolor ska finnas kvar.

Flytta stadens förvaltningar från innerstaden till ytterstadens stadsdelar

Många stadsdelar i Stockholm har ett behov av fler arbetsplatser och mer liv och rörelse under dagtid. Om arbetsplatser kan flyttas från innerstaden till ytterstaden kan mark och lokaler i innerstaden frigöras till annat än kontor och kanske ge plats för bostäder eller förskole- och skolplatser, som det råder brist på i stadens snabbväxande stadsdelar.

Enligt statistik från år 2012 pendlade 4400 personer ut från Rinkeby för att arbeta, medan ungefär 1900 personer hade sin arbetsplats i stadsdelen. Inte ens 1 procent (0,9 procent) av dagbefolkningen arbetade i offentlig förvaltning – att jämföra med 7,0 procent i staden som helhet. Bilden är tydlig: I stadsdelar som Rinkeby saknas arbetsplatser, och särskilt de offentliga verksamheterna (som myndigheter, förvaltningar och bolag) lyser med sin frånvaro.

Under förra mandatperioden påbörjade Alliansen ett ambitiöst arbete med att flytta ut Stockholms stads förvaltningar från innerstaden, både för att skapa fler arbetsplatser och ett större konsumtionsunderlag i ytterstadsdelar, och för att stärka bilden av att alla delar av Stockholm är attraktiva ställen att verka på och investera i.

Tyvärr verkar inte den rödgrönrosa majoriteten prioritera ytterligare förvaltningsflyttar. Arbetet har helt stannat upp och omvandlingen av Tekniska nämndhuset till bostäder har stoppats. Att flytta förvaltningar och bolag sker inte av sig självt utan kräver ett aktivt ledarskap och en tydlig strategi. Det är synd att majoriteten varken prioriterar detta eller anser att frågan är av vikt.

Stockholms stad måste fortsätta flytta ut förvaltningar och bolag till ytterstaden. En levande och välfungerande stad förutsätter att alla stadsdelar har en bra blandning av bostäder och arbetsplatser. Genom att flytta ut stadens verksamheter minskar lokalkostnaderna och underlaget för service och verksamheter ökar i ytterstadens stadsdelar. Det blir också möjligt att omvandla tomställda lokaler i innerstaden till bostäder. Kommunstyrelsen ska därför tillsammans med Stockholms Stadshus AB aktivt fortsätta arbetet med att flytta ut Stockholms stads förvaltningar och bolag från innerstaden till ytterstadsdelar.

Kompetensförsörjning med stockholmarnas behov som utgångspunkt

Kommunstyrelsen ansvarar för att staden ska ha ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivar- och utvecklingsfrågor samt utarbetar och genomför insatser för att säkra chefs- och kompetensförsörjningen.

Insatser för utveckling av dagens och morgondagens chefer är prioriterade. Stadens samlade arbete med personalfrågor ska underlättas genom enhetliga och effektiva processer och verktyg som förenklar chefernas vardag. Stadens chefsprogram ska bidra till att höja kompetensen om olika funktionsnedsättningar.

Det liberala Stockholm ska vara den öppna världsstad där varje ung människa får chansen att lyckas i skolan. Det kräver fortsatta satsningar på skolan och lärarna. Stockholms stad ska vara en attraktiv arbetsplats för skickliga lärare som vill och kan göra skillnad för eleverna.

Goda möjligheter till kompetensutveckling och vidareutbildning är en viktig arbetsmiljöfråga som också bidrar till att staden framstår som en attraktiv arbetsgivare. Liberalerna anslår därför totalt 100 mnkr för att satsa på betald vidareutbildning för lärare (medel för detta avsätts i CM2).

Dessa medel ska användas till att erbjuda samtliga av stadens legitimerade lärare som har minst tio års tjänstgöring som lärare bakom sig ett års vidareutbildning i ämneskunskaper på universitet. Under denna utbildning erhålls 80 procent av ordinarie lön. Utbildningen ska avse fördjupning i de ämnen eller ämnesmetodik som läraren redan är behörig i, eller studier för att bli behörig i

ytterligare ämne. Studierna kan bedrivas på heltid eller deltid, ett år i sträck eller uppdelat under flera perioder.

Kommunstyrelsen, socialnämnden och äldrenämnden har tagit fram en handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Det är bra, men räcker inte. Socialsekreterarna måste få större möjlighet att göra karriär inom sitt yrke, samtidigt som möjligheterna till kompetensutveckling och vidareutbildning ökar.

I ett första steg bör lönen för de socialsekreterare som arbetar med barn- och ungdomsärenden höjas. Socialsekreterare ska också få större möjligheter till forskning. Staden ska göra det möjligt att kombinera tjänstgöring med forskarutbildning och främja utbyte mellan socialtjänsten och den akademiska världen.

Möjligheter till kompetensutveckling och vidareutbildning är avgörande för god kvalitet och för att staden ska vara en attraktiv arbetsgivare. Liberalerna anslår därför 20 mnkr för att satsa på vidareutbildning för socialsekreterare (medel för detta avsätts i CM2). Dessa medel ska användas för att ge varje socialsekreterare en kompetenspeng på 10 000 kr/år som denne fritt kan använda till kompetensutveckling eller vidareutbildning inom socialtjänstens område.

Stadens traineeprogram för akademiker ska fortsätta. Ett antal traineeplatser i programmet ska erbjudas akademiker med funktionsnedsättning. Det är vidare särskilt viktigt att attrahera utrikes födda chefer för att säkra att den framtida kompetensförsörjningen speglar befolkningens sammansättning. Kommunstyrelsen ska därför i samverkan med arbetsmarknadsnämnden utveckla möjligheterna att i stadens traineeprogram erbjuda platser till utrikes födda akademiker inom ramen för Stockholms Intensivsvenska för Akademiker.

Stadens satsningar på feriejobb ska fortsätta såväl genom medel avsatt under kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna som inom ramen för ytterstadsarbetet. En viss andel ska erbjudas ungdomar med funktionsnedsättning.

Stoppa återkommunaliseringar av väl fungerande verksamhet

Den rödgrönrosa majoriteten bedriver en politik där många verksamheter som drivs av fristående anordnare nu återkommunaliseras. Det har visat sig bland annat vad det gäller verksamheter för personer med funktionsnedsättningar, äldreboenden och fritidsverksamheter för unga, med flera medialt uppmärksammade fall.

Som exempel kan anföras de sex verksamheter för personer med funktionsnedsättning som Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd vid sitt sammanträde oktober 2015 beslutade att ta tillbaka i egen regi när avtalen löpte ut. Varje form av redogörelse av för- och nackdelar med olika alternativ, kvaliteten vid kommande kommunal regi, eller förutsättningarna för att återta verksamheten saknades. Det fanns helt enkelt överhuvudtaget ingen motivering.

Dessa ärenden är inte unika. Liknande ärenden, med undermåligt eller icke-existerande beslutsunderlag, har förekommit i ett antal nämnder sedan makt-skiftet. Det är inte acceptabelt.

Givetvis ska staden ta tillbaka verksamheter som inte sköter sig. Det finns också skäl för staden att behålla viss verksamhet i egen regi för att behålla kompetens på området. Men om kvalitet som huvudregel ska vara avgörande i upphandlingsbeslut, då måste det också prägla nämndernas upphandlingsverksamhet. Så är tyvärr inte fallet idag.

Stockholm växer snabbt. Då bör människor som vill starta och driva verksamheter inom välfärden mötas av en välkomnande attityd. Istället ser vi att den rödgrönrosa majoritetens ideologiska övertygelse är att välfärdsverksamheter i så stor utsträckning som möjligt ska vara kommunal. Återkommunaliseringspolitiken leder till att välfungerande parklekar, fritidsgårdar och äldreboenden nu återtänks utan reella motiveringar. De som får betala för detta är till syvende och sist stockholmarna, som får sämre kvalitet och mindre mångfald för mer skattepengar.

För Liberalerna är det en självklarhet att en bra verksamhet är en bra verksamhet, oavsett utförare. Vi kommer att kämpa för att kvalitativa välfärdsverksamheter ska kunna fortsätta att utvecklas till gagn för stockholmarna, inte tvingas lägga ned på grund av ideologiska prioriteringar från vänster. Kommunstyrelsen får därför i uppdrag att stoppa alla återkommunaliseringar av väl fungerande privat verksamhet.

Låt äldre arbeta kvar längre

Om Stockholm ska utvecklas till en stad i världsklass måste staden kunna ta tillvara erfarenheten och kompetensen hos sina mest erfarna medarbetare. Anställda i Stockholms stad som så önskar ska ges rätt att arbeta kvar till 70 års ålder. Staden ska ta fram ett program för att låta äldre anställda som så vill fungera som mentorer efter sin pensionering. Genom detta medverkar också staden, som en av Sveriges största arbetsgivare, till att ge en positiv bild av äldre medarbetare och motverka fördomar och negativ särbehandling grundade på ålder. Anställda som har nått 61 års ålder och som så önskar får rätt att arbeta deltid.

Deltagande på lika villkor

Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor är ett viktigt organ som bistår kommunstyrelsen i arbetet med att göra Stockholm mer tillgängligt. Enligt stadens regler om arvoden för kommunala förtroendeuppdrag omfattas dock inte ledamöter och ersättare i kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor som representerar handikapporganisationerna av rätten till arvode, resekostnader eller ersättning för förlorad arbetsinkomst. Detta drabbar företrädare i funktionshinderrådet som har ett arbete. Alla ledamöter och ersättare i funktionshinderrådet bör därför ha rätt till dessa förmåner på lika villkor.

Mindre pappersarbete

Alltför många yrkesgrupper i staden tillbringar allt för stor del av sin tid med pappersarbete, vilket tar tid ifrån de huvudsakliga arbetsuppgifterna. Kommunstyrelsen ska därför under året påbörja en allmän administrativ översyn med målet att de administrativa uppgifterna för yrkespersonalen ska minska, utan att möjligheterna att följa upp och utvärdera verksamheten försämras.

Föreningsstöd ska främja demokratin

Föreningslivet är en viktig del av det civila samhället. Människor organiserar sig kring det de själva tycker är angeläget och roligt, ofta också för att åstadkomma positiva förändringar i samhället. Staden ger olika typer av stöd till olika typer av föreningar. Kommunstyrelsen ska därför under 2017 ta fram stadsövergripande riktlinjer som innebär att föreningar som uppstår stöd av staden ska motverka all form av diskriminering, mobbning, kränkande behandling och kriminell verksamhet, samt främja demokratins värderingar.

Stadens föreningsstöd ska inte ges till föreningar som inte ställer upp på de demokratiska värderingarna eller på allas lika värde.

ECAD

Stockholms stad ska fortsätta sitt medlemskap i organisationen ECAD (European Cities Against Drugs). Staden ska se över hur det ekonomiska stödet till ECAD kan utformas för att ge största möjliga mervärde.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontoret har en central, strategisk roll som stöd till kommunstyrelsen. Kontoret har ett övergripande ansvar för styrning, samordning, uppföljning och utveckling av stadens ekonomi och verksamhet samt ansvarar för frågor som rör valfrihet, e-tjänster, effektivitet med mera och kan vid behov också initiera utvecklingsfrågor.

Särskilda prioriteringar 2017

- Kommunstyrelsen ska minska byråkratin och konsultkostnaderna
- Kommunstyrelsen ska aktivt bidra till att stadens företagsklimat förbättras
- Kommunstyrelsen ska ta ett utökat ansvar för ledning, styrning och samordning av stadens bostadsbyggande i nära samverkan med berörda nämnder och bolag
- Kommunstyrelsen ska stärka samordningen kring stadens flyktingmottagande
- Kommunstyrelsen ska aktivt utveckla det trygghetsfrämjande arbetet inom staden
- Kommunstyrelsen ska genomföra en genusanalys av stadens upphandlingsverksamhet
- Kommunstyrelsen ska aktivt bidra till att främja utvecklingen av Stockholm som en kunskapsregion och företagsstad

- Kommunstyrelsen ska i samarbete med utbildningsnämnden inrätta ett oberoende expertråd för skolutveckling innehållande internationella och svenska experter, lärare och rektorer
- Kommunstyrelsen ska stärka samplaneringen av ny-, om- och tillbyggnader av förskolor och skolor
- Kommunstyrelsen ska tillsätta en blocköverskridande referensgrupp bestående av samtliga partier representerade i utbildningsnämnden för den vidare planeringen av skolutbyggnaden i Stockholm
- Kommunstyrelsen ska tillsammans med Stockholms Stadshus AB aktivt fortsätta arbetet med att flytta ut Stockholms stads förvaltningar och bolag från innerstaden till ytterstadsdelar
- Kommunstyrelsen ska ansvara för att staden ska ha ett gemensamt förhållningssätt i arbetsgivar- och utvecklingsfrågor samt utarbetar och genomför insatser för att säkra chefs- och kompetensförsörjningen
- Kommunstyrelsen ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden bidra till att lärare och socialsekreterare erbjuds vidareutbildning
- Kommunstyrelsen ska stoppa alla återkommunaliseringar av väl fungerande privat verksamhet
- Kommunstyrelsen ska påbörja en allmän administrativ översyn med målet att de administrativa uppgifterna för yrkespersonalen ska minska
- Kommunstyrelsen ska ta fram stadsövergripande riktlinjer som säkerställer att stadens föreningsstöd inte ges till föreningar som inte ställer upp på de demokratiska värderingarna eller på allas lika värde

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati	30 mnkr
Stadsövergripande besparing konsulttjänster	70 mnkr
Inga nya utskott, råd och kanslier	12 mnkr
Impact award	1,4 mnkr
Social hållbarhet (2016 års budget)	7 mnkr
Klimatkansli	3 mnkr
Utbildningssatsning förtroendevalda (2016 års budget)	1,5 mnkr
Förstärkt arbete MR (2016 års budget)	2 mnkr
Insatser stärka ungas organisering (2016 års budget)	4 mnkr
Demokrati- och ytterstadskansli (2016 års budget)	4 mnkr
Minskat anslag SBR	5 mnkr
Demokratistöd unga	2 mnkr
Systemstöd medborgarbudget	1 mnkr
Fler i heltid – kompetens och bemanning	2 mnkr
Förstudie samlastning (inom ram)	1 mnkr

Ökade kostnader för:

Tillgänglighetssamordnare	-1 mnkr
Arvoden KS funktionshinderråd	-1 mnkr

(L):38

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

2. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Kommunstyrelsen m.m.** godkänns.

Revisorskollegiet

Stadsrevisionens uppgifter

Stadsrevisionen ska granska all kommunal verksamhet som bedrivs av staden inklusive bolag och stiftelser med mera i den omfattning som följer av god kommunal revisionsordning. Stadsrevisionens ansvar följer av kommunallagen, lagen om kommunal redovisning, aktiebolagslagen samt revisionsreglementet för stadsrevisionen i Stockholms stad och andra av kommunfullmäktige utfärdade föreskrifter såsom denna budgets mål och indikatorer.

Budgeten för 2017 är oförändrad jämfört med 2016.

I stadsrevisionens revisionsplan beskrivs stadsrevisionens mål, uppdrag och arbetsätt samt nämnd- och bolagsgranskningen. I revisionsplanen beskrivs även de större revisionsprojekt som planeras genomföras under revisionsåret.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

3. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Revisorskollegiet** godkänns.

Valnämnden

Valnämndens uppgifter

Valnämnden ansvarar för organisation och genomförande av val till riksdagen samt val till landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige. Nämnden ansvarar också för val till EU-parlamentet. Nämnden ska dessutom genomföra eventuella extraval och folkomröstningar.

Omfattningen av nämndens uppgifter är reglerad i lag, både ansvarsområdet som sådant och i viss utsträckning den organisation som ska användas för att lösa uppgifterna.

För att upprätthålla förtroendet för valprocessens integritet ska nämnden anställa fler valförrättare. Nämnden ska även i samverkan med kommunstyrelsen ta initiativ till att bjuda in valobservatörer att observera valen 2018. Arbetet ska påbörjas under året.

Budgeten för 2017 ökar med 2 mnkr jämfört med 2016.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

4. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Valnämnden** godkänns.

Osnygga platser blir lätt otrygga platser. Stockholm ska vara klotterfritt och det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. Stadsens klottergaranti gäller, vilket innebär att klottersanering ska ske inom 24 timmar efter anmälan. Liberalerna vill se en utvidgning av klottergarantin till en trygghetsgaranti där utbrända bilar forslas bort, papperskorgar töms och trasig belysning åtgärdas inom 24 timmar.

Vid nya stadsbyggnadsprojekt spelar stadsdelsnämnderna en viktig roll genom att förmedla sin lokalkännedom om hur miljöer kan utformas på ett trygghetsfrämjande sätt.

Mer stöd till socialsekreterarna

Personalomsättningen bland socialsekreterare är hög hos många stadsdelsnämnder. För att behålla socialsekreterarna krävs att stadsdelsnämnderna arbetar aktivt och ambitiöst med ledarskap, handledning och karriärmöjligheter. Precis som i andra yrken där man arbetar med människor i utsatta situationer är möjlighet till debriefing och professionellt stöd viktigt. Möjligheterna till specialisering bör öka. Stadsdelsnämnderna ska anställa studentmedarbetare inom socialtjänsten för att ge en tidig introduktion till arbetsuppgifterna.

För att minska personalomsättningen måste socialsekreterarnas löner höjas. I ett första steg bör lönen höjas för de socialsekreterare som arbetar med barn- och ungdomsärenden. Höjningen motsvarar 1500 kr per anställd och månad i genomsnitt.

En förbättrad arbetssituation för socialsekreterarna är framför allt en viktig reform för alla de stockholmare vars livschanser är beroende av en välfungerande socialtjänst. Men att förbättra arbetssituationen och löneläget för en kvinnodominerad akademikergrupp som socialsekreterarna utgör är också en viktig jämställdhetsreform.

Situationen för socialsekreterarna gör att det är av yttersta vikt att de satsningar som görs för att få fler socialsekreterare och förbättra deras arbets- och lönevillkor får fullt genomslag. De medel som anslås för detta ska därför öronmärkas för sitt avsedda syfte.

Allt fler socialsekreterare utsätts idag för hot. Detta är oacceptabelt och måste tas på största allvar. Stadsdelsnämnderna ska ha strategier för att stödja personal som utsätts.

Stöd till flyktingar

Frihet och trygghet är avgörande för varje människas möjlighet att växa. Ett öppet och växande Stockholm förutsätter att stockholmarna känner sig trygga.

Från länder som härjas av krig, fattigdom och förtryck kommer många människor till Europa i sökandet efter ett drägligt liv. Stockholm ska vara en stad där dessa människor kan bygga sig en framtid. Efter ett år av omfattande flykting-

mottagande står staden inför stora utmaningar i att se till att nyanlända stockholmare kan skaffa sig ett jobb och en bostad, ett språk och en framtidstro.

Ensamkommande flyktingbarn måste få bra hem med goda uppväxtvillkor. Alla stadens nämnder och bolag måste hjälpas åt att lokalisera lokaler som kan användas för detta ändamål. Staden står inför en stor utmaning när det gäller att kontrollera kvaliteten i hem för ensamkommande flyktingbarn.

Bekämpa extremism

Alla stadsdelar har ett ansvar att bekämpa våldsbejakande extremism och tidigt ingripa när invånare befinner sig i riskzonen för radikalisering. Det är viktigt att strategin mot våldsbejakande extremism hålls levande och implementeras i alla berörda nämnder.

Arbetet mot extremism måste bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet och med tydlighet när det gäller värderingar och ansvar. Detta arbete måste bedrivas i nära samverkan med andra nämnder och utomstående aktörer. Varje stadsdelsnämnd ska ha en konkret handlingsplan som specificerar hur detta arbete ska gå till.

Bekämpa hedersförtrycket

Alla har rätt att välja vem man älskar och lever tillsammans med. Ännu lever alldeles för många unga stockholmare i skuggan av hot och förtryck.

Kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck är central för ett Stockholm där alla har lika möjligheter och lika frihet. Patriarkala strukturer som hindrar individens fria livsval måste bekämpas. Hbtq-personer och personer med funktionsnedsättning i traditionella hederskontexter är extra utsatta grupper och deras situation måste särskilt uppmärksammas.

För att bekämpa hedersvåldet krävs kraftsamling och samarbete av alla offentliga aktörer och goda krafter i civilsamhället. Stadsdelsnämnderna har ett stort ansvar att bedriva samverkan och att se till att personalen har tillräcklig kunskap för att kunna skydda de medborgare som lever med hot om våld.

Effektiv verksamhet

Stadsdelsnämnderna ska under året verka för att minska administrationen och hitta effektiviseringsvinster inom samtliga verksamhetsområden. Stadsdelsnämnderna ska samverka med varandra för att uppnå stordriftsfördelar. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna har mandat och kompetens att bedriva upphandlingar för största möjliga effektivitet.

Förskoleverksamhet

Det liberala Stockholm ska vara den öppna världsstad där varje ung människa får chansen att utvecklas och välja hur livet ska se ut. I förskolan ska varje barn kunna utvecklas och växa, oavsett förutsättningar hemifrån.

För många barn är förskolan också starten på det livslånga lärandet. Allra viktigast blir förskolans verksamhet för de barn som till exempel inte har med sig det svenska språket hemifrån. Förskolan ska bidra till att alla barn får stifta bekantskap med böcker och läsning, med matematik och naturkunskap.

I Liberalernas Stockholm håller förskolan, kommunal såväl som fristående, hög kvalitet, är trygg, och har ett genomtänkt pedagogiskt fokus.

Höjda löner för förskollärarna är en förutsättning för att fortsätta höja kvaliteten i förskolan. I Liberalernas förslag till budget för stadsdelarnas förskoleverksamhet ökar schablonen med 90,5 mnkr utöver majoritetens förslag. Inom ramen för schablonökningen avsätts medel för en riktad lönesatsning på förskolläraernas löner motsvarande 1 procent. Därutöver införs 100 karriärtjänster i förskolan från halvårsskiftet 2017.

Förskoleverksamhet

Förskolan är det första steget i det livslånga lärandet. Tiden i förskolan ska vara en tid av omsorg, lek och av lustfyllt lärande. Utgångspunkten ska vara varje barns förmåga, lust och vilja att lära. Stadens uppdrag måste även fortsättningsvis vara att erbjuda förskolor med hög kvalitet, kvalificerad pedagogik och stor valfrihet för barn och föräldrar.

Under de två gångna mandatperioderna har förskolan varit en av stadens mest uppskattade verksamheter, med några av landets minsta barngrupper, genomgående en hög kvalitet och en stor mångfald i pedagogiska inriktningar. Detta måste värnas, samtidigt som det blir enklare för föräldrar att välja förskola och att vara trygga med att förskolan håller en hög kvalitet.

De flesta barn i Stockholm tar idag del av förskolans verksamhet. Detta är inte minst viktigt för barn som inte har med sig det svenska språket hemifrån. Förskolans betydelse att möjliggöra för föräldrar att yrkesarbeta ska heller inte underskattas. Staden ska framöver bedriva ett riktat arbete för att nå de barn och familjer som idag inte tar del av förskolans verksamhet.

För att inte urholka förskolans kvalitet, försvåra schemaläggning och organisation, eller leda till större barngrupper, ska barn till föräldrar som är föräldraledda även framgent ha rätt till plats 30 timmar i veckan.

Föräldrar och barn ska erbjudas valfrihet, mångfald och en förskola i världsklass. Rätten att själv välja vilken förskola barnet ska gå i ska värnas. Fristående alternativ ökar den pedagogiska mångfalden och föräldrarnas valfrihet. Liberalerna prioriterar kärnverksamheten i stadsdelarna. Vi anslår 103,8 mnkr

extra till förskolan. Dessa medel är öronmärkta och kan inte användas till annan verksamhet i stadsdelen.

Värna de små barngrupperna

Taken på 14 respektive 18 barn per grupp ska hållas. Det är oroväckande att flera stadsdelar rapporterat om större barngrupper, sänkt personaltäthet och nedskärning av annan verksamhet.

Medarbetarnas kompetens är avgörande

Den som leder den dagliga verksamheten och har det pedagogiska ansvaret på en förskoleavdelning eller förskola ska vara förskollärare. Staden måste stärka arbetet med rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal. En viktig del i detta är att verka för fler manliga förskollärare, liksom för mångfald i personalsammansättningen i övrigt. Staden bör utreda förutsättningarna att starta en egen förskollärarytbildning i samverkan med Stockholms lärosäten.

För att trygga en fortsatt personalförsörjning är det viktigt att stadsdelsnämnderna erbjuder medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare. Staden finansierar sedan många år vidareutbildningar vid lärosätena i regionen, där barnskötare kan läsa till förskollärare samtidigt som förskolorna där de arbetar erbjuds vikarieersättning. Staden ska aktivt arbeta för att dessa utbildningar finns kvar, följs upp och utvecklas. Staden måste också arbeta mer med hur de administrativa uppgifterna för förskolans personal kan anpassas för att mer tid ska kunna ägnas åt den pedagogiska verksamheten.

Stockholm ska aktivt arbeta med att öka förskolläraryrkets attraktionskraft. Liberalerna föreslår en särskild satsning på förskollärarnas löner. Vi anslår 38,1 mnkr öronmärkta för en satsning på förskollärarnas löner.

Staden ska under 2017 införa karriärtjänster för förskollärare efter samma modell som gäller för förstelärare i grund- och gymnasieskola. Ett första steg blir att tillsätta 100 tjänster som förste förskollärare från halvårsskiftet. Tjänsterna ska vara permanenta.

Bygg ut förskolan

Antalet barn i förskoleåldern fortsätter att öka i Stockholm. Förskoleutbyggnaden måste fortsätta i takt med att staden växer. Vid planeringen av nya stadsdelar och i stadsdelar där antalet barn förväntas öka måste stadens centrala förvaltningar prioritera förskoleutbyggnad. Förskolor, skolor och kollektivtrafik ska planeras in från början när staden bygger nya bostadsområden. Staden ska hålla fast vid det så kallade förskoletalet vid planering av nya stadsdelar. Alla familjer ska kunna få en förskoleplats i sitt närområde och barnomsorgsgarantin ska hållas.

Tydliga mål i förskolan

Förskolan är början på det livslånga lärandet. Utgångspunkten i verksamheten ska vara varje barns förmåga, lust och vilja att lära.

Förskolechefens ledarskap är av avgörande betydelse för förskolans kvalitet. Verksamhetens utveckling kräver ett pedagogiskt ledarskap, som långsiktigt och uthålligt skapar förutsättningar för att arbeta mot uppställda mål och driva ett systematiskt kvalitetsarbete.

Arbetet med matematik och språkutveckling är även fortsättningsvis prioriterade områden i förskolan. Det är viktigt att de pedagogiska miljöerna utvecklas. Förskolläraarnas roll ska stärkas och utvecklas. Förskolläraren ska initiera, leda och stödja det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Jämställd förskola

Förskolorna ska arbeta aktivt med jämställdhet inom alla delar av verksamheten. Alla barn ska ha lika möjligheter att bredda sina lekmönster, att utvecklas och att lära på alla områden, oavsett kön.

Förskolorna ska arbeta utifrån en pedagogik som är genusmedveten, som uppmärksammar mönster och som ger de vuxna verktyg att behandla barnen mer som individer med egna intressen, styrkor och utmaningar.

Staden ska aktivt arbeta för att rekrytera fler manliga medarbetare i förskolan.

Läslust och kultur i förskolan

Litteraturen ska ha en given plats i förskolan. Förskolebarnens språkutveckling bör stimuleras genom ett aktivt samarbete mellan förskolorna och biblioteken i närområdet. Projektet Stockholm Högläser, där varje förskola utser ett läsombud som driver det läsfrämjande arbetet, är en mycket viktig del i detta arbete.

Kultur i förskolan omfattar kultur för, med och av barn. Samverkan mellan förskolan och kulturlivet gör det möjligt för barn att vara delaktiga i kulturlivet på sina egna villkor, liksom att stärka möjligheterna till eget skapande. Förskolepersonalen ska ha möjlighet till kompetensutveckling inom detta område. Barnkulturplanen Kultur i ögonhöjd utgör en viktig del i detta arbete. Staden ska utveckla lösningar som låter förskolepersonal själva finna spännande kulturaktiviteter, till exempel genom Kulans webbplats.

Förskolans fysiska miljö ska väcka nyfikenhet och inspirera barn till utforskande och upptäckande. Miljön både i förskolan och i dess närområde ska ge möjlighet till en aktiv utevistelse med fysisk rörelse. Utemiljön ska också ses som ett av förskolans pedagogiska rum. Det positiva sambandet mellan kost, rörelse och hälsa grundläggs redan i förskoleåldern. Alla barn ska få god, varierad och näringsriktig mat i förskolan.

Tidiga insatser för barn som behöver mer stöd

Att delta i pedagogisk verksamhet redan från tidig ålder har stor påverkan på barns individuella utveckling. Det gör det också möjligt att på ett tidigt stadium uppmärksamma barn med behov av särskilt stöd. Barn med läs- och skrivsvårigheter får större möjligheter att lära sig läsa och skriva om deras svårigheter uppmärksammas tidigt i livet.

Förskolechefen ansvarar för att barn som behöver extra stöd får det och att det sker i samverkan med föräldrarna. Stödet ska utformas så att det stärker barnets egen lust att lära och utvecklas. Alla barn har samma möjligheter till stöd oavsett om de går i kommunal eller fristående förskola.

Förskolorna måste utveckla sitt mångkulturella arbete och arbetet med flerspråkiga barn. Barnen i förskolan ska mötas av ett interkulturellt förhållningssätt, vilket innebär att de olika erfarenheter som alla barn bär med sig till förskolan ska tas tillvara. Det är angeläget att förskolan har en bra kompetens om barns språkutveckling och kan stödja flerspråkighet hos barn med annat modersmål än svenska.

Kommunstyrelsen ska följa behovet av finskspråkig förskola och i samverkan med stadsdelsnämnderna se till att utbudet av platser motsvarar behovet.

Samverkan

En god samverkan mellan förskola och skola är av stor betydelse för barns utveckling och lärande. Stadsdelsnämnderna har, i samverkan med utbildningsnämnden, ansvaret för att samordna arbetet med barnens övergång mellan förskola och skolans verksamheter. Stadens riktlinjer omfattar även fristående förskolor och skolor.

Förskolan ska ha goda former för samverkan med föräldrar och vårdnadshavare. Föräldrars/vårdnadshavares kännedom om vad förskolan gör för att stödja barnens utveckling ska öka, liksom förskolans dokumentation och uppföljning. Resultatet av förskoleundersökningen ska vara vägledande i förskolans arbete med dokumentation och dialog.

Varje förskola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten.

Stadsdelarna ska samverka med övriga berörda nämnder samt med frivilligorganisationerna för att erbjuda meningsfull verksamhet för barn på flykt.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stadsdelarna ska samverka med utbildningsnämnden kring inrättandet av karriärtjänster i förskolan
- Stadsdelarna ska särskilt prioritera att fortsätta utveckla förskolornas pedagogiska uppdrag
- Stadsdelarna ska genomföra en särskild satsning på matematik
- Stadsdelarna ska genomföra en särskild satsning på läsning och högläsning tillsammans med stadsbiblioteket

- Stadsdelarna ska värna valfriheten för barn och föräldrar i Stockholm
- Stadsdelarna ska planera för en fortsatt hög utbyggnadstakt av förskoleplatser i områden där det blir fler barn
- Stadsdelarna ska samverka med berörda nämnder och frivilligorganisationer för att erbjuda meningsfull verksamhet för barn på flykt

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för

Minskad byråkrati 0,25% 13,3 mnkr

Ökade kostnader för:

Höjd schablon förskola -65,7 mnkr

Höjda lärarlöner -38,1 mnkr

Verksamhet för barn, kultur och fritid

I det liberala Stockholm har alla barn rätt till en trygg uppväxt under goda levnadsvillkor. I stadsdelarna bedrivs en angelägen och viktig verksamhet i både kommunala verksamheter och i fristående verksamheter för att ge alla unga i Stockholm tillgång till ett stimulerande utbud av fritidsaktiviteter. Detta ska värnas och utvecklas.

Den rödgrönrosa majoriteten i Stockholms stadsdelsnämnder bedriver en politik inriktad på återkommunaliseringar av fullt välfungerande och djupt uppskattade verksamheter, till synes utan reella motiveringar. Liberalerna motsätter sig en politik som inte sätter kultur- och fritidsverksamheter av hög kvalitet för Stockholms barn och ungdomar i första rummet.

En aktiv och drogfri fritid minskar risken att ungdomar hamnar snett. Genom ett levande förenings- och idrottsliv över hela staden, liksom god tillgång till öppna verksamheter för ungdomar genom fritidsklubbar, fritidsgårdar, ungdomsmottagningar och andra stödjande insatser från staden ska alla ungdomar ges förutsättningar till en trygg uppväxt.

Staden ska tillhandahålla en god fritidsverksamhet för barn och ungdomar. I samverkan med det lokala föreningslivet och andra aktörer ska en mångfald av verksamheter för barn och unga erbjudas. Det är angeläget att man i planeringen av verksamheter för barn och ungdomar tar särskild hänsyn till behoven hos barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Majoriteten har under detta område anslagit 40 mnkr för demokratiutveckling och utvecklingsprogram. Det är oklart vad dessa medel ska gå till. Vi ser redan en stor risk att de försvinner i byråkrati och diverse projekt som inte gör någon meningsfull skillnad för barn och unga i Stockholm. Liberalerna föreslår att pengarna istället används för att finansiera satsningar inom skolan och socialtjänsten som tydligare kommer barn och unga till del.

Aktiviteter för barn och unga

Fritidsgårdar erbjuder många ungdomar en mötesplats på lov, kvällar och helger. Fritidsgårdarna samarbetar med föreningar och organisationer kring ungas fritid. Under sommaren arrangeras dagkollo i olika former. Bland annat erbjuds utflykter med fiske, idrott och kultur som inriktning. Utflykter med badbussar och till olika djurparker genomförs. Parklekar har arrangerat midsommarfirande. I samband med övriga skollov organiseras idrottsturneringar, olika typer av lägerverksamheter, teaterbesök, bowling med mera.

Den rödgrönrosa majoriteten i stadsdelarna driver en politik där många verksamheter som drivs av fristående anordnare nu återkommunaliseras. För Liberalerna är det självklart att en bra verksamhet är en bra verksamhet, oavsett utförare. Liberalerna kommer att kämpa för att kvalitativ fritidsverksamhet som gör skillnad i ungas liv ska fortsätta att utvecklas, inte tvingas lägga ned på grund av ideologiska prioriteringar vänsterut.

Det är viktigt att fritidsgårdarna arbetar förebyggande mot droger och kriminalitet utifrån en tydlig värdegrund. Fritidsgårdarna ska aktivt arbeta för att fånga upp och erbjuda en uppskattad verksamhet för både pojkar och flickor, i en trygg och välkomnande miljö. Lärhjälps ska erbjudas alla barn.

Behovet av fritidsverksamhet för barn i åldern 10-12 år ska särskilt uppmärksammas. Barn i denna ålder som lever i otrygghet löper extra stor risk att rekryteras till kriminella miljöer.

Initiativ där ungdomar stöttar ungdomar ska stöttas. Ung nattvandring, lokala områdesvårdar i Skarpnäck och 127-festivalen i Skärholmen är exempel på sådana satsningar där unga ges utbildning och vägledning av socialarbetare för att sedan själva kunna bidra.

Stadsdelsnämnderna arrangerar en rad olika aktiviteter för barn och unga i åldrarna 10-17 under skolloven. Aktiviteterna är väldigt populära och fyller en viktig funktion för många barn och unga. De ska värnas och utvecklas.

Ungdomar med funktionsnedsättning ska erbjudas att delta på samma villkor som alla andra. Utöver detta ska det ordnas lovaktiviteter speciellt riktade för ungdomar med funktionsnedsättning, såsom festkvällar med disco.

Kultur för alla

För liberaler är det självklart att alla barn och ungdomar som vill, oavsett förutsättningar, ska ges möjlighet att uppleva och själva utöva olika former av kultur. Stadsdelsnämnderna ska fortsätta sitt arbete med att utöka utbudet av fritids- och kulturaktiviteter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Verksamheter och föreningar som riktar sig till personer med funktionsnedsättning ska uppmuntras.

Liberalerna vill stärka det kulturella utbudet i Stockholm, så att fler kommer i kontakt med kultur. Vi vill i denna budget bland annat fortsätta med lässatsningen, genomföra en satsning på ett vidareutvecklat utbud i Kulturskolan,

bygga ut El Sistema, öppna fler Berättarministerier, fortsätta arbetet med moderniserade bibliotek där barn och unga kan få ta del av litteratur både i papper och digitalt samt genomföra en riktad satsning kring antisemitism och intolerans genom kulturella upplevelser för barn. Vi satsar dessutom på att

Det är vår liberala övertygelse att det är bättre att lägga skattepengarna på att utveckla och stärka själva kulturverksamheterna, samt att förenkla för t.ex. personal förskolor och skolor att hitta kulturupplevelser som passar deras elever, snarare än att lägga stora skatteresurser på kommunala kulturtjänstemän.

Sommarkoloniverksamhet

Sommarkoloniverksamhet i olika former ska finnas tillgänglig under sommar-månaderna. Det är en av många viktiga verksamheter för barn och unga i Stockholm. Barn som av olika skäl har större behov än andra av att åka på sommarkoloni ska prioriteras. Det är viktigt att kolloverksamheten förblir en mötesplats för barn och unga med olika etnisk och social bakgrund. Nämnderna ska säkerställa att familjer på ett enkelt sätt kan ansöka till kollo genom den e-tjänst som finns för detta. Nämnderna ska även arbeta uppsökande med information och erbjudande om kollo. Nämnderna anordnar därutöver egen sommarkolloverksamhet, såsom läger som riktar sig mot tjejer och ridläger. I samverkan med lokala idrottsföreningar genomförs även olika typer av dagkollo.

Fler barn och unga med funktionsnedsättning ska erbjudas möjlighet att delta i ordinarie sommarkoloniverksamhet. Inom verksamhet för LSS-kollo finns kollogårdar med olika inriktningar och anpassningar beroende på deltagarnas ålder och typ av funktionsnedsättning.

En lika viktig del är alla de verksamheter som sker under dagtid i form av bland annat dagkollo, idrottsskolor med mera som finns i stadsdelsnämndsområdena. Det samarbete som i dag sker med frivilligorganisationer kring denna verksamhet ska utvecklas. Stadsdelsnämnderna i ytterstaden ska särskilt prioritera denna verksamhet.

Öppna förskolan

Den öppna förskolan är exempel på verksamhet som uppskattas och efterfrågas av barn och föräldrar. Verksamheten erbjuder stimulans och gemenskap till barn som inte är inskrivna i förskoleverksamheten och stöd och utbyte till föräldrar och dagbarnvårdare. Öppna förskolan kan med fördel bedrivas genom samarbete med frivilligorganisationer och stadsdelsnämnderna emellan.

Parklekar

Stockholms parklekar är en verksamhet som sedan den infördes haft stor betydelse för många barn. Lokalerna ska användas längre tid på dagarna för att bidra till parklekarnas fortlevnad.

Som ett led i den växande staden vill Liberalerna att utbudet av parklekar ska förstärkas genom att staden aktivt arbetar med att engagera externa aktörer som vill anlägga parklekar i fler av Stockholms parker. Tyvärr ser vi att den röd-

grönrosa majoritetens ideologiska övertygelse är att parklekar och andra verksamheter i så stor utsträckning som möjligt ska vara kommunal. Det innebär att stockholmarna går miste om högkvalitativ verksamhet. Liberalerna anser att en brett utbud av verksamheter gynnar de barn och unga som tar del av dem.

Hemgårdar

I Stockholm finns sex hemgårdar; Birkagården, Skeppsholmsgården, Södergården, Midsommargården, Mäster Olofsgården och Timmermansgården. Stadsdelsnämnderna ska samverka med hemgårdarna för att främja utövande och utvecklingen av deras verksamhet.

Föreningsstöd

Föreningslivet är en viktig del i arbetet för trygghet, integration och folkhälsa. För att stimulera lokala föreningar och därigenom kulturliv och idrottsaktiviteter för stadens ungdomar finns föreningsstöd att söka.

Föreningsdriven ungdomsverksamhet av hög kvalitet är en viktig del av fritidsutbudet för barn och unga och ska stödjas.

Föreningar som får stöd av stadsdelarna ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbing, och kränkande behandling och kriminell verksamhet samt främja demokratins värderingar.

Stadens föreningsstöd ska inte ges till föreningar som inte ställer upp på de demokratiska värderingarna eller på allas lika värde.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stadsdelarna ska erbjuda läxhjälp till alla barn
- Stadsdelarna ska prioritera fritidsverksamhet för barn i åldern 10-12 år
- Stadsdelarna ska särskilt stötta initiativ av ungdomar för ungdomar

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 0,25%	1,3 mnkr
Minskade kostnader för kultursekreterare	7 mnkr
Fler mötesplatser för unga (2016 års budget)	6 mnkr
Insatser stärka ungas organisering och MR (2016 års budget)	3 mnkr
Medel för demokratiutveckling och utvecklingsprogram	40 mnkr
Stopp av återkommunalisering av väl fungerande verksamhet	1 mnkr

Äldreomsorg

I Liberalernas Stockholm är vi individer hela livet. Även när vi behöver stöd och hjälp från andra har vi rätt till respekt för våra behov, våra livsval och våra intressen.

I vårt Stockholm är det alltid den enskilde medborgaren som bestämmer över sitt liv, inte politikerna. Liberalerna försvarar äldres rätt att välja, medan majo-

riteten vill inskränka valfriheten. Lagen om valfrihetssystem (LOV) är en förutsättning för fungerande valfrihet och lika villkor för mindre aktörer, och ska finnas kvar. Valfrihet ska införas för servicehus.

Äldreomsorgen ska hålla hög kvalitet. De äldre ska kunna känna sig trygga och omsorgen ska uppfylla deras behov och ta hänsyn till deras önskemål. Det är viktigt att äldre bemöts med respekt för sin värdighet och sina livsval och att de ges möjlighet att påverka sin egen livssituation och omsorg. Ibland framstår det som att hög kvalitet inom äldreomsorgen endast är en fråga om pengar. Det stämmer inte. Det krävs också ett flexibelt ledarskap, en tydlig värdegrund och en effektiv administration. Men kvalitet förutsätter också ekonomiska resurser. Med mer resurser kan personaltätheten öka och större satsningar göras på kompetensutveckling och vidareutbildning. Fler kan motiveras att stanna i yrket längre. Vi anslår därför 9 mnkr till höjd hemtjänstpeng.

I dagsläget finns det lediga platser på servicehusen, samtidigt som 43 procent av de sökande fick avslag, enligt siffror från 2015. Personer över 85 år som så önskar ska ges plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende, med början 1 juli 2017. 50 mnkr anslås för denna reform.

Fullmäktige har antagit nya riktlinjer som förtydligar att ålder och ensamhet ska tillmätas större betydelse vid bedömningen av behov av särskilt boende. De nya riktlinjerna har dock inte fått någon verklig effekt. Därför ska delegationen till stadsdelsförvaltningarnas tjänstemän att besluta om avslag på ansökningar om plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende dras in. Avslagsbeslut ska godkännas av stadsdelsnämndernas sociala delegationer.

Äldre som har omfattande behov av hemtjänst och som vill flytta till vård- och omsorgsboende ska alltid få möjlighet att göra det om det inte medför några extra kostnader för stadsdelsnämnderna.

Att göra det möjligt för fler äldre som så behöver att få komma till ett tryggt och anpassat boende är inte bara en reform som förbättrar livskvaliteten för äldre stockholmare, utan också en viktig jämställdhetsreform eftersom det avlastar de anhöriga, oftast kvinnor, som tar hand om äldre.

Utveckla valfriheten

I Liberalernas Stockholm ska varje individ ha ett så stort inflytande som möjligt över de insatser som utförs. Valfriheten av utförare inom vård- och omsorgsboende, dagverksamhet och hemtjänst värnas. Ett valfrihetssystem för servicehus införs under året med utgångspunkt i den utredning i frågan som har presenterats.

Stadsdelarna bör kunna konkurrera om driften av upphandlad verksamhet, men ideologiskt motiverade återkommunaliseringar av välfungerande verksamheter ska inte förekomma.

Äldre bosatta utanför kommunen som under begränsad tid får hemtjänst i Stockholm ska ha samma tillgång till stadens valfrihetssystem som bosatta i Stockholm har.

Höjd kvalitet inom äldreomsorgen

För att ge äldre i Stockholm en god vård och omsorg krävs ett gott ledarskap samt engagerad och utbildad personal. Inom äldreomsorgen finns ett behov av grundutbildning som måste mötas. Målet är att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning.

Demens är en fortskridande sjukdom som kräver att många samverkar och att omsorgen förändras i takt med behoven. Satsningen på demensteam ska därför fortsätta. Fler stadsdelar ska arbeta för att Silviahems-certifiera sina boenden.

Som anställd inom äldreomsorgen i Stockholm ska man kunna göra karriär och utvecklas i sin yrkesroll. Detta är inte minst en viktig jämställdhetsfråga, mot bakgrund av den höga andelen kvinnliga anställda. Kompetens och vidareutbildning ska premieras i form av högre lön.

Det är viktigt att ta tillvara kunskaperna hos personer som talar andra språk, eller har kulturell eller annan kompetens som kan höja kvaliteten i omsorgen som ges till Stockholms åldrande befolkning med bakgrund i andra länder.

Anhöriga som vårdar äldre i hemmet gör en viktig insats. Avlastning är av stor vikt för att många ska orka, vilket innebär att tillgängligheten till avlastningsboende måste öka.

Ett bra bemötande är avgörande för god kvalitet inom äldreomsorgen. Det är viktigt att såväl chefer som personal ständigt utbildas i stadens värdegrund. Det gäller anställda inom såväl kommunal som privat regi.

Rehabiliterande och hälsofrämjande insatser ska vara ett prioriterat område. Att kunna komma ut från sin bostad är mycket betydelsefullt. Stadsdelsnämnderna ska ta fram en plan för hälsofrämjande och förebyggande insatser för äldre och i samverkan med äldrenämnden ta del av forskning på detta område.

Aktiviteter året runt

Information om alla Stockholms stadsdelsnämnders aktiviteter för äldre ska finnas lättillgängligt via Äldre direkt. Äldre direkt ska också erbjuda frivilligorganisationer möjlighet att marknadsföra sina aktiviteter.

Alla stadsdelsnämnder ska erbjuda möjlighet för äldre att komma iväg på dagsutflykter under hela året och särskilt under sommaren. Det är viktigt att stadsdelsnämnderna informerar om de aktiviteter som finns på sommaren och kring storhelger. Stadsdelsnämnderna bör skapa attraktiva samlingsplatser i form av friskvårdscenter där äldre kan motionera och umgås. Fler stadsdelar bör införa utegym.

Vissa stadsdelsnämnder har i dagsläget inga sommaröppna dagverksamheter som inte är biståndsbedömda. Detta är inte acceptabelt. Det är just på sommaren, när släkt och vänner är bortresta, som man har störst behov av att kunna träffa andra. Stadsdelarnas verksamheter för äldre ska hålla öppet även under sommar och storhelger. Möjligheten till samarbete med frivilligorganisationer ska därvid uppmärksammas. För att stimulera fler öppna verksamheter tillförs stadsdelsnämnderna 2 mnkr.

Stadsdelarna ska utöka antalet aktiviteter på sommaren. Möjligheten till miljöombyte och social gemenskap ska särskilt uppmärksammas. Alla äldre ska erbjudas möjlighet att vistas på sommarpensionat till ett rimligt pris. Stadsdelsnämnderna bör ta tillvara den resurs som feriearbetande ungdomar utgör.

Biståndsbedömda dagverksamheter ska finnas tillgängliga en längre tid under eftermiddagen och kvällen. Det gör det möjligt att anpassa verksamheterna bättre efter brukarnas och de anhörigas behov.

Större självbestämmande i äldreomsorgen

De flesta äldre lever friska under en stor del av sin ålderdom och vill och kan klara sig själva. Det finns dock ett antal äldre som i olika utsträckning behöver service, omsorg och vård. Samtliga omsorgstagare ska ha en uppdaterad individuell genomförandeplan där även individuella sociala och andra aktiviteter ingår.

Alla äldre som vill och kan ska få delta i sociala aktiviteter på sina vård- och omsorgsboenden. Kultur är viktigt för att främja trivsel och livskvalitet, samt bidrar till ett hälsosammare åldrande. Uppsökande verksamhet ska erbjudas personer över 80 år för att informera om vilka insatser och boendeformer staden erbjuder. De ska då samtidigt erbjudas möjlighet att fylla i "Dokumentet om mig själv". Detta dokument ska ligga till grund för ett "Leva livet-kontrakt" som alla äldre som får insatser från stadens äldreomsorg ska erbjudas att underteckna. Leva livet-kontraktet är ett åtagande från stadens sida att respektera de äldres intressen och livsval vid planering av aktiviteter, kulturutbud och liknande verksamhet.

Äldre som har nattillsyn genom hemtjänsten ska själva få välja om de vill få tillsynen genom besök av personal i hemmet eller genom en kamera i sovrummet.

Bättre måltider

Det är av stor vikt att den äldre får god och näringsriktig mat och en lustfylld måltidsupplevelse. Äldre ska alltid kunna välja på flera olika måltider. Äldre som har hemtjänst ska alltid kunna välja om man vill ha matlåda eller få hjälp med att laga mat i det egna köket. För att förbättra måltidsupplevelsen ska personal på vård- och omsorgsboenden uppmuntras att äta tillsammans med de äldre, exempelvis genom subventionerade måltider. Staden ska på olika sätt stimulera tillkomsten av öppna verksamheter för samvaro och aktiviteter, bland annat genom att uppmuntra ideella och frivilliga insatser.

Ökad livskvalitet

Äldres tillgång till kultur ska särskilt uppmärksammas. Tillgänglighet till bibliotek eller biblioteksservice ska öka för äldre som bor på stadens boenden. Bra ledarskap är nödvändigt för att göra det möjligt att utforma omsorgen efter varje individs önskningar och behov.

Modern teknik är en viktig del av vardagen för allt fler äldre. Stadsdelsnämnderna bör samverka med frivilligorganisationer för att göra det möjligt för äldre att få hjälp med att hantera ny teknik.

Kultur är viktigt för att främja trivsel och livskvalitet, samt bidrar till ett hälsosammare åldrande. Det är viktigt att stadsdelarna arbetar för att göra kulturupplevelser tillgängliga för de äldre och att utbudet av kulturaktiviteter inom äldreomsorgen är anpassat för äldres förutsättningar.

Möjligheter till utevistelse ska vara en naturlig del i omvårdnaden av de äldre och kunna ske året runt för den som så önskar. Promenader är en viktig förebyggande insats som på sikt kan motverka ökat vårdbehov.

Stöd till anhöriga

De som vårdar anhöriga och närstående ska få hjälp och stöd. Tillgång ska finnas till anhörigkonsulenter, stödplaner och korttidsvård. Stockholms stads program för stöd till anhöriga ska ligga till grund för arbetet med anhörigstöd. Stadsdelsnämnderna ska tillsammans med äldrenämnden fortsätta arbetet med utbildning av anhöriga till dementa.

Nya bostäder

Det långsiktiga behovet av fler bostäder till äldre gör att staden redan nu måste börja planera för framtidens äldreboenden. När nya stadsdelar byggs ska staden planera för fler bostäder till äldre. En målsättning ska antas om att minst fem procent av bostäderna i större bostadsprojekt ska utgöras av vård- och omsorgsboende, serviceboende, trygghetsboende eller seniorboende.

Ökad trygghet i vardagen

Äldres utsatthet ska uppmärksammas och motverkas. Äldrenämnden ska tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, polisen och stadsdelsnämnderna fortsätta att samordna arbetet för att stoppa våld och övergrepp mot äldre och därmed minska äldres oro och utsatthet. Stadsdelarna ska anordna regelbundna trygghetsvandringar med särskilt fokus på äldres otrygghet och tillgänglighet.

Våld mot äldre i nära relationer är ett problem som inte uppmärksammas tillräckligt. All personal i hemtjänsten ska få utbildning i att uppmärksamma och anmäla våld i nära relationer.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stadsdelsnämnderna ska låta alla över 85 år som vill få plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende.

- Stadsdelsnämnderna ska införa ett valfrihetssystem för servicehus.
- Varje stadsdelsnämnd ska ha minst en icke biståndbedömd dagverksamhet som håller öppet under sommaren.
- Stadsdelsnämnderna ska erbjuda alla som får insatser inom äldreomsorgen att skriva under ett "leva livet-kontrakt" där utföraren åtar sig att respektera deras intressen och livsval.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 0,25%	18,5 mnkr
Generösare biståndsbedömning för boende (2016 års budget)	26 mnkr
Omställning vid omotiverad återkommunalisering	8 mnkr

Ökade kostnader för:

Rätt till servicehus och vård- och omsorgsboende 85+	-50 mnkr
Höjd schablon hemtjänst	-9 mnkr
Fler öppna verksamheter för äldre	-2 mnkr

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

I Liberalernas Stockholm ska alla människor tillförsäkras integritet, självbestämmande och delaktighet oavsett om de har en funktionsnedsättning eller inte. Personer med funktionsnedsättning ska, så långt det är möjligt, ha samma möjligheter som alla andra att leva ett självständigt liv och att ha ett arbete att gå till.

Majoriteten höjer schablonen men lägger samtidigt ett generellt effektiviseringsbeting vilket gör att schablonhöjningarna blir mycket små i reala termer. Vi anser till skillnad från majoriteten att ambitionsnivån i arbetet med personer med funktionsnedsättning måste öka och föreslår därför att kravet på effektivisering ska tas bort. Detta innebär ett tillskott på 35 mnkr.

Regeringens nedskärningar på LSS-området riskerar att allvarligt skada möjligheterna för stockholmarna med funktionsnedsättning att leva liv med frihet och delaktighet. Den låga uppräkningsgraden av assistansersättningen slår mot såväl brukare som de anställda.

Liberalerna värnar den personliga assistansen. För att upprätthålla en god kvalitet i stadsdelsnämndernas egen regi-verksamhet ska 10 mnkr tillskjutas.

Rätten att välja boende, daglig verksamhet, hemtjänst, ledsagning, avlösning, korttidstillsyn och personlig assistans ska värnas. Stadsdelarna bör kunna konkurrera om driften av upphandlad verksamhet, men ideologiskt motiverade återkommunaliseringar av välfungerande verksamheter ska inte förekomma. Sedan maktskiftet har staden fattat beslut om ett antal omotiverade och illa förberedda återkommunaliseringar av upphandlade verksamheter. Genom att stoppa sådana återkommunaliseringar kan valfriheten för brukarna värnas och staden spara in på omställningskostnader.

Ökad specialisering i biståndsbedömningen

En rättssäker bedömning kräver att brukaren får träffa en handläggare som har goda kunskaper om brukarens funktionsnedsättning och behov. Biståndsbedömning ska ha större möjlighet till specialisering inom ett visst funktionshinder.

Daglig verksamhet

Ohälsa är ett större problem bland funktionshindrade än i befolkningen som helhet. Deltagare i daglig verksamhet ges friskvårdsbidrag och möjlighet till friskvård på arbetstid. 1 mnkr ska anslås för denna reform.

Bättre villkor för synskadade

Riktlinjerna för ledsagning ska förtydligas så att det framgår att ledsagning ska beviljas för inköp av dagligvaror, liksom för att synskadade föräldrar ska kunna följa med sina barn på aktiviteter som tillhör ett normalt föräldraskap.

Den övre beloppsgränsen för ledsagares omkostnader vid aktiviteter ska höjas från 300 till 400 kr/mån till en kostnad av 0,6 mnkr. Riktlinjerna ska ändras för att göra det lättare att spara belopp till enstaka särskilda evenemang.

Nya bostäder

Fler bostäder ska byggas för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning. Det är framför allt viktigt att bostäder för personer med funktionsnedsättning i ett tidigt skede planeras in i nya stadsdelar. Det är viktigt att nya bostäder byggs med en hyresnivå som de boende förmår betala. Hyra för gemensamhetslokaler bör inte utgå i nybyggda bostäder.

Stockholm – en stad för alla

Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad. Staden ska fortsätta sitt arbete med att avskaffa kvarstående enkelt avhjälpbara hinder och för att öka tillgängligheten i samhället.

Personer med funktionsnedsättning ska ges ett värdigt bemötande i sina kontakter med personal hos stadens nämnder, bolag och samarbetspartners.

Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att kommunicera med staden eller att utnyttja e-tjänster ska i största möjliga mån vara lika god som för övriga invånare. Information som publiceras på stadens webbplats ska även vara tillgänglig för personer med funktionsnedsättning.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stadsdelsnämnderna ska värna kvaliteten i den personliga assistansen.
- Stadsdelsnämnderna ska upphöra med att återkommunalisera välfungerande upphandlad verksamhet.
- Stadsdelsnämnderna ska utreda införandet av friskvårdsbidrag och möjlighet till friskvård på arbetstid för deltagare i daglig verksamhet.
- Stadsdelsnämnderna ska höja den övre beloppsgränsen för ledsagares omkostnader vid aktiviteter till 400 kr.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 0,25%	8,8 mnkr
Omställning vid omotiverad återkommunalisering	6 mnkr

Ökade kostnader för:

Ingen generell effektivisering	-35 mnkr
Extra anslag LSS	-10 mnkr
Friskvård vid dagverksamhet	-1 mnkr
Höjd beloppsgräns ledsagare	-0,6 mnkr

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

I Liberalernas Stockholm har alla barn samma rätt till en trygg uppväxt utan hot, fattigdom eller övergrepp, och samma möjligheter att kunna skapa sig en bra framtid. Tidiga insatser för utsatta barn är av central betydelse. Alla inblandade aktörer ska arbeta tätt tillsammans för att förebygga att barn och vuxna far illa och reagera snabbt och effektivt om det ändå sker. Stadsdelsnämnderna ska fortsatt beakta barnperspektivet och säkerställa barnens rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.

Personalomsättningen bland socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården är hög i många stadsdelar. Nyanställda socialsekreterare får ta ansvar för ett stort antal krävande ärenden utan tillräcklig handledning eller möjlighet till kollegialt lärande. Det krävs ett genomgripande lyft av socialsekreterarnas situation, där hela arbetsituationen och arbetsmiljön måste förbättras.

Socialsekreterarna måste få större möjlighet att göra karriär inom sitt yrke. Erfarenhet och yrkesskicklighet ska premieras. I ett första steg bör lönen för de socialsekreterare som arbetar med barn- och ungdomsärenden höjas. Höjningen motsvarar 1500 kr per anställd och månad i genomsnitt. Socialsekreterarnas möjlighet till karriärutveckling ska därvid prioriteras. För denna reform anslås 18,2 mnkr.

Socialsekreterare ska få större möjligheter till forskning. Staden ska göra det möjligt att kombinera tjänstgöring med forskarutbildning och främja utbyte mellan socialtjänsten och den akademiska världen. I en första omgång anslås 1 mnkr för detta.

Möjligheter till kompetensutveckling och vidareutbildning är avgörande för god kvalitet och för att staden ska vara en attraktiv arbetsgivare. Liberalerna anslår 20 mnkr för att satsa på vidareutbildning för socialsekreterare (medel för detta avsätts i CM2). Dessa medel ska användas för att ge varje socialsekreterare en kompetenspeng på 10 000 kr/år som denne fritt kan använda till kompetensutveckling eller vidareutbildning inom socialtjänstens område.

Allt fler socialsekreterare utsätts idag för hot. Detta är oacceptabelt och måste tas på största allvar. Stadsdelsnämnderna ska ha strategier för att stödja personal som utsätts.

Insatser för kvinnofrid och arbetet mot våld i nära relationer ska fortsatt prioriteras av samtliga nämnder. Ambitionsnivån i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck måste höjas. Vi föreslår att 15 mnkr anslås till arbetet mot hedersvåldet. Pengarna ska gå till fortbildning av personal, ökade möjligheter till samverkan mellan stadsdelarnas socialtjänst, Origo, skola, civilsamhälle och polis, mer resurser för socialtjänstens arbete i främsta linjen, samt utvärdering av genomförda insatser.

Alla som behöver budget- och skuldrådgivning ska bli erbjudna ett personligt möte. Det är särskilt viktigt att familjer med barn snabbt erbjuds rådgivning. Inga barnfamiljer ska behöva vänta mer än en vecka på att få sitt första budget- och skuldrådgivningssamtal, och hyresrådgivare ska införas i alla stadsdelar.

Förebyggande arbete och tidiga insatser för barn och unga

Det är viktigt att stadsdelsnämnderna arbetar förebyggande för att förhindra våld inom familjer. Föräldrar i familjer där konflikter förekommer måste få hjälp att hantera dem. Föräldrastödsprogram som Komet och ABC har haft goda effekter och ska erbjudas föräldrar.

Alldeles för många unga i Stockholm mår psykiskt dåligt. Samarbetet mellan skolan, socialtjänsten och landstinget måste fördjupas för att tillhandahålla tidiga insatser och bryta utvecklingen mot ökande psykisk ohälsa.

Samverkan mellan socialtjänsten, skolan och landstinget måste öka för att se till att nyanlända barn som uppvisar tecken på fysisk eller psykisk ohälsa kommer i kontakt med sjukvården eller psykiatrin.

Barn och ungdomar ska ges bättre hjälp och stöd genom att staden ska vara synlig och använda samma arenor som de unga, exempelvis internet. Nya digitala tjänster ska utvecklas för att öka tillgängligheten och nå nya grupper, i ett tidigare skede.

Sexuellt utnyttjande av barn och unga på nätet ("grooming") är ett växande problem där kunskapsbristen är stor. Socialtjänsten ska arbeta tillsammans med polis och skola för att uppmärksamma problemet.

Barn och ungdomar i familjehem är en högt prioriterad målgrupp. Den som engagerar sig som förälder i ett familjehem ska erbjudas ett starkt stöd från socialtjänsten. Rekrytering av familjehem för ensamkommande flyktingbarn och flyktingungdomar är prioriterad och ska fortsätta.

Kvalitetssäkringen av placeringar av barn utanför det egna hemmet måste fortsatt vara ett prioriterat område. Alla barn har rätt att komma till ett hem som förmår ge dem en bra uppväxt. Antalet placeringar av ensamkommande flyktingbarn har ökat kraftigt och stadsdelsnämnderna har en mycket viktig uppgift i att följa upp kvaliteten i dessa hem. Barn som placerats hos närstående har samma rätt till en god uppväxtmiljö som andra barn och kvaliteten i dessa placeringar ska särskilt säkras.

Det är viktigt att familjehem har kompetens att bemöta barn som placerats på grund av hedersproblematik i det ordinarie hemmet.

När barn omhändertas enligt LVU ska placering i det egna hemmet användas i ytterst begränsad omfattning.

Det finns stora kunskapsluckor när det gäller evidensbaserade metoder för urval av och stöd till familjehem och uppföljning av hur det går för placerade barn. Medel till långsiktiga forskningsprojekt inom detta område ska anslås från sociala investeringsfonden.

Stadsdelsnämnderna ska arbeta förebyggande genom att skapa meningsfull sysselsättning för barn och ungdomar under sommarmånaderna, exempelvis genom fler feriearbeten, dagkollo, samarbete med idrottsföreningar och andra organisationer.

Samverkan skola och socialtjänst

De elever som har de sämsta förutsättningarna hemma ska ha bäst förutsättningar i skolan. Skolan är den viktigaste skyddsfaktorn för barn som far illa. För att uppmärksamma barns behov samarbetar skolan enligt de samverkansöverenskommelser som finns mellan stadsdelsnämnderna och skolan. Stadsdelsnämnderna ska se till att samverkansöverenskommelserna hålls aktuella och verka för att fler friskolor deltar i samverkan.

Barn som omhändertas av samhället ska ha rätt till en omedelbar och fungerande skolplacering i skola med tillstånd från Skolinspektionen. Samarbetet mellan socialtjänst, skola och familjehem eller annan institution måste kvalitetssäkras i alla led genom tydliga riktlinjer där varje aktörs ansvar för elevens skolplanering säkerställs.

För barn som far illa är det viktigt att det finns en bra samverkan mellan skola och sociala myndigheter. Det är även viktigt för elever i yngre tonåren som begår en olaglig handling, att detta leder till snabba och tydliga insatser från socialtjänsten. För att förhindra att elever far illa ska det förebyggande samarbetet på lokal nivå mellan rektor och socialtjänsten uppmärksammas särskilt. Varje skola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten.

Elever har alltid rätt att få ta del av undervisningen i skolan. Skolan och socialtjänsten ska arbeta aktivt för att få tillbaka de elever till skolan som har en hög frånvaro från skolan och bevaka att skolplikten uppfylls.

Barn som omhändertagits av socialtjänsten har samma rätt till en bra utbildning som alla andra. Elevens skola ansvarar tillsammans med stadsdelsnämndernas socialtjänst för att följa upp elevens utbildning efter placering i HVB-hem, familjehem eller särskilda ungdomshem. Staden ska se till att alla placerade barn får sin utbildning i en kommunal eller fristående skola med tillstånd från Skolinspektionen, eller genom avtal med en sådan skola. Inget barn ska placeras utan att det finns en skolplanering.

Stockholms stad ska ställa höga krav på placerade barns skolgång och kräva att läxhjälp finns för placerade barn. Projekt SkolFam är viktigt för att förbättra skolgången för barn som befinner sig i utsatthet. De positiva arbetssätt som upptäckts genom projektet ska omsättas i ordinarie verksamhet.

Drog- och brottsförebyggande arbete

Det drogförebyggande arbetet ska fortsatt prioriteras. Preventionseenheterna ska arbeta för att minska de riskfaktorer som identifierats av Preventionscentrum. Informationskvällar för föräldrar om narkotika ska erbjudas av preventionsenheten och polis. Samtliga nämnder och bolag ska utifrån problembild och förutsättningar utforma metoder att använda i det brottsförebyggande arbetet i syfte att göra Stockholm till en trygg stad. Staden ska vara ett föredöme när det gäller att tillhandahålla platser för ungdomstjänst. Obligatoriska föräldrasamtal ska hållas senast efter 48 timmar när en påverkad minderårig påträffats av polis eller socialtjänst eller när en ungdom anmäls för brott.

Arbete mot hemlöshet

Det är viktigt att stadsdelsnämnderna och bostadsbolagen samarbetar för att förebygga vräkningar. Samtliga stadsdelsnämnder ska ha en skriftlig handlingsplan för vräkningsförebyggande insatser.

Hemlösa stockholmare omfattas av tak-över-huvudet-garantin. Botorg Unga vuxna ska fortsätta arbetet mot ungas hemlöshet.

Stadsdelsnämnderna ska ha beredskap för att samverka med stadens bostadsbolag för att förebygga äldres hemlöshet. Innan vräkning kan ske av en person över 75 år ska socialtjänsten göra en genomgång av personens ekonomi och se om det finns sätt att komma till rätta med hyressituationen.

Familjer med osäkra boendeförhållanden ska uppmärksammas. En osäker boendesituation inverkar negativt på barnens möjlighet till trygghet och stabilitet, liksom på möjligheten att lyckas i skolan. Särskilda hyresrådgivare ska införas i de stadsdelar där detta inte finns.

Socialpsykiatri

Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att sysselsättningen till personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och lindrig utvecklingsstörning förbättras. Alternativen behöver anpassas efter individen och inte tvärtom och därför upp- arbetas kontakter med företagare i närmiljön för att åstadkomma ett mer varierat utbud. Därmed sprids även kunskap till företagen om vad målgruppen kan bidra med.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stadsdelsnämnderna ska höja lönen för socialsekreterare som arbetar med barn- och ungdomsärenden.
- Stadsdelsnämnderna ska ta fram strategier för att stödja personal som utsätts för hot och våld.

- Stadsdelsnämnderna ska noga följa upp situationen för placerade barn och unga.
- Stadsdelsnämnderna ska fördjupa samverkan med skolan och landstinget kring barn och unga som mår psykiskt dåligt.
- Stadsdelsnämnderna ska verka för att öka kunskapen kring evidensbaserade metoder inom familjehemsvård.
- Stadsdelsnämnderna ska implementera positiva arbetssätt som upptäckts genom SkolFam i ordinarie verksamhet.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 0,25% 4,9 mnkr

Ökade kostnader för:

Lönelyft socialsekreterare barn och unga -18,2 mnkr
Satsning mot hedersvåld -15 mnkr
Satsning ökade möjligheter för socialsekreterare att forska -1 mnkr

Stadsmiljöverksamhet

I Liberalernas Stockholm trivs folk i sin vardag. Att få bo och röra sig i levande, trygga och välskötta stadsmiljöer ger många frihetsdimensioner i livet. Vi är övertygade om att det de som bor i en stadsdel som vet bäst vad de vill ha och behöver och därför ska stadsdelsnämnderna ha möjlighet att göra sina egna prioriteringar inom stadsmiljöområdet,

Rent, snyggt och tryggt

Stockholm är en av världens vackraste storstäder med en unik kombination av storstadens puls och naturens lugn. Här finns en mångfald av attraktiva stadsmiljöer med egna identiteter, som skapar möjligheter för stockholmarna att välja vilken del av staden som passar ens egen livssituation och livsstil. Gemensamt för stadens alla stadsmiljöer ska vara att de är rena, snygga och trygga.

Upplevelsen av Stockholm som attraktiv, grön och trygg stad ska öka. I takt med att staden växer ökar trycket på grönområden och parker, vilket också ställer högre krav på stadsdelsnämndernas skötsel och underhåll.

Det är viktigt att också stadsdelsnämnderna arbetar övergripande kring trygghetsfrågorna, och lär av varandras goda exempel. Arbetet ska bedrivas i nära samarbete med föreningar, polis, brandförsvaret, fastighetsägare och föräldrar. Liberalerna tilldelar stadsdelsnämnderna 10 mnkr i en särskild trygghets-satsning för att förbättra såväl den sociala som den fysiska tryggheten. Kommunstyrelsen ska bistå stadsdelsnämnderna i detta arbete.

Stockholm ska vara klotterfritt och det ska vara rent och städat på allmänna platser såsom gator, torg och parker. Det är viktigt att stadens klottergaranti fungerar i praktiken, vilket innebär att klottersanering, ska ske inom 24 timmar

efter anmälan. Den nuvarande majoriteten avskaffade den tidigare garantin för tömning av papperskorgar inom 24 timmar och vi vill återinföra den igen. Medborgarna i staden ser ingen skillnad på klotter på en kommunal eller privatägd fastighet därför ska även privata fastighetsägare kunna ansluta sig till 24-timmarsgarantin.

Att fulla papperskorgar omedelbart töms är grundläggande men vi behöver också utveckla kreativa nya sätt att få stockholmarna att slänga matrester på ett sätt som inte skapar förutsättningar för skadedjur att föröka sig. Detta är särskilt viktigt med anledning av de ökade råttproblem som staden har drabbats av under hösten. Trafiknämnden ansvarar för att 24-timmars-garantin för tömning av papperskorgar återinförs. Information om stadens städ- och klottergaranti ska finnas tillgänglig i anslutning till parker, lekplatser och grönytor.

Samverkan ger effektivare resursutnyttjande

Stadsdelsnämnderna ska samverka med varandra och med trafiknämnden för ett snyggt och välskött Stockholm. Skadedjursbekämpning ska upprätthållas för att minska nedskräpning från fåglar och andra skadedjur i stadens parker och badplatser.

Stadsträdgårdsmästaren ska ha det övergripande ansvaret att leda och utveckla förvaltning av park- och grönområden. All planering av den yttre miljön ska ske med särskild hänsyn till behoven hos barn, äldre och personer med funktionsnedsättning.

Medborgardialogen ska utvecklas med utgångspunkt från lokala parkplaner. Inriktningen bör vara att mer ansvar för skötsel och underhåll ska flyttas till stadsdelsnämnderna. En utredning ska göras av hur en sådan förändring kan gå till. Det är mycket viktigt att inga oklarheter uppstår i gränsdragningen mellan olika nämnder i staden.

Stockholmarna ska ges möjlighet att få brukaravtal eller arrendera odlingsområden på kommunal mark. Många av stadens outnyttjade grönytor skulle kunna användas för urban odling.

Nämnderna ska söka möjligheter till gemensam eller kombinerad upphandling med varandra eller trafiknämnden.

Tillgänglig stadsmiljö för alla

I arbetet med att göra Stockholm tillgängligt för alla har stadsdelsnämnderna ett viktigt ansvar. Tillgänglighetsfrågorna ska vara en naturlig beståndsdel i den dagliga verksamheten.

Lekplatser ska utformas så att barn med funktionsnedsättning kan använda dem och vid renovering ska hänsyn tas till tillgänglighetsskapande åtgärder. Parkvägar och parkbänkar ska tillgänglighetsanpassas. Arbetet med att rusta upp och tillgänglighetsanpassa stadens badplatser ska fortgå. Trappor ska vid upprustning kompletteras med ledstänger, barnvagnsramper och kontrastmarkering.

Staden bör utforma den lokala normen så att alla barn kan delta i fritidsaktiviteter. Vi föreslår att alla barnfamiljer med försörjningsstöd ska kunna ansöka om att avgiften för kulturskola, idrottsförening eller annan regelbunden fritidsverksamhet ska ingå i biståndet. För detta ändamål anslås 6 mnkr.

Ökad jobbstimulans

Sedan 1 juli 2013 gäller nya regler för så kallad jobbstimulans, enligt vilka mottagare av ekonomiskt bistånd får undanta 25 procent av eventuella arbetsinkomster vid bedömning av biståndsbehovet. För att ytterligare stärka incitamenten att gå från bidrag till arbete ska mottagare av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad få undanta 40 procent av arbetsinkomster. Även fria yrkesutövare som bedriver näringsverksamhet med F-skattsedel ska få undanta 40 procent av sina inkomster från denna verksamhet. För den reformerade jobbstimulansen anslås 8 mnkr.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stadsdelsnämnderna ska inkludera avgift för kulturskola, idrottsförening eller annan regelbunden fritidsverksamhet i normen för barnfamiljer med försörjningsstöd.
- Stadsdelsnämnderna ska se till att mottagare av ekonomiskt bistånd får undanta 40 procent av arbetsinkomst från beräkningen av behov av ekonomiskt bistånd.
- Stadsdelsnämnderna ska se till att samma bestämmelse även gäller fria yrkesutövare som bedriver näringsverksamhet med F-skattsedel.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 0,25%	3,0 mnkr
SL-kort	48,7 mnkr
Handläggning ekonomiskt bistånd (ligger i CM2)	48,5 mnkr

Ökade kostnader för:

Extra jobbstimulans	-8 mnkr
Återställd fritidspeng	-6 mnkr

Ökade intäkter för:

Inget minskat intäktskrav	32 mnkr
---------------------------	---------

Arbetsmarknadsåtgärder

I Liberalernas Stockholm har alla som kan ett jobb att gå till. Jobbtorg Stockholm fortsätter att vara huvudarenan för stadens arbetsmarknadsåtgärder. Stadsdelsnämndernas huvuduppgift är att se till att fler mottagare av ekonomiskt bistånd kan gå vidare till insats på jobbtorgen.

Att få in en första fot på arbetsmarknaden, och få erfarenhet och referenser, är ett viktigt steg i arbetslivet. Staden ska fortsätta erbjuda ungdomar i Stockholm

feriearbeten under både sommar- och vinterferier samt på helgerna. Feriearbetande ungdomar ska kunna erbjudas arbete utanför den egna stadsdelen. Vi matchar majoritetens höjning av feriejobben.

Den styrande majoriteten har ökat antalet sommarjobb, men samtidigt utökat målgruppen till att även omfatta 18-åringar. Resultatet har blivit att en lägre andel av de sökande har beviljats ett sommarjobb. Det är inte rimligt att unga vuxna, som själva bär ansvaret för sin försörjning, ska konkurrera med ungdomar om de sommarjobb som staden anordnar.

Staden ska samverka med det privata näringslivet för att företag ska ta emot fler feriearbetande ungdomar. Staden ska utreda behovet av och möjligheten att kompensera företag som tar sig an feriearbetande ungdomar som annars skulle varit hänvisade till ett kommunalt feriearbete.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stadsdelsnämnderna ska erbjuda ungdomar feriejobb även på helger.
- Stadsdelsnämnderna ska samverka närmare med det privata näringslivet för att ge fler ungdomar feriejobb.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 0,25%	0,4 mnkr
Visstidsanställningar (2015 års budget)	30 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

5. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **stadsdelsnämnderna** godkänns.

Arbetsmarknadsnämnden

I Liberalernas Stockholm har alla som kan ett jobb att gå till. Egen försörjning är en fråga om självbestämmande och frihet. Tack vare Liberalernas och Alliansens reformer är Stockholm i dag en stad med en förhållandevis låg arbetslöshet.

Från länder som härjas av krig, fattigdom och förtryck kommer många människor till Europa i sökandet efter ett drägligt liv. Stockholm ska vara en stad där dessa människor kan bygga sig en framtid. Efter ett år av omfattande flyktingmottagande står staden inför stora utmaningar i att se till att nyanlända stockholmare kan skaffa sig ett jobb och en bostad, ett nytt språk och en framtidstro.

För att Stockholms mottagning av nyanlända ska hålla hög nivå krävs en väl utformad arbetsmarknads- och integrationspolitik. Kvaliteten på SFI och tillgängligheten till arbetsmarknaden är förutsättningar för en sådan politik.

Samtidigt finns det andra grupper som står långt från arbetsmarknaden, framför allt unga vuxna utan fullständig gymnasieutbildning. Genom att sänka trösklarna till arbetsmarknaden kan dessa personer komma i arbete snabbare. Arbetsmarknadspolitiken är i huvudsak ett statligt ansvar men staden kan göra mycket för att det ska bli enklare för fler att få in en fot på arbetsmarknaden.

Majoritetens 90-dagarsgaranti för unga är ett misslyckande. En bättre strategi för att få unga i arbete är att ge fler unga möjligheten till ett riktigt jobb. Det kan ske med olika former av lärlingssystem och yrkesintroduktion.

Att få människor att gå från bidrag till arbete är alltså nämndens viktigaste uppgift. Då krävs att nämndens verksamheter på ett tydligt sätt hänger ihop med sätt att få ett jobb. Det kan bland annat handla om yrkesintroduktionsanställningar och lärlingsutbildningar. På statlig nivå krävs initiativ för att möjliggöra skapandet av enklare jobb.

Arbetet med att skapa fler vägar till arbete och studier för de kvinnor som står långt bort från arbetsmarknaden måste förstärkas. Genom sysselsättning bryts utanförskap och vägar in i samhället öppnas. Jobbtorgen ska ha ett tydligt uppsökande uppdrag riktat mot denna grupp. Arbetsmarknadsnämnden ska undersöka möjligheten att underlätta och premiera kvinnligt entreprenörskap.

Långvarigt beroende av försörjningsstöd leder till utanförskap och påverkar inte minst livschanserna för barn och unga. Att arbeta aktivt för att föra människor från bidrag till jobb är en prioriterad uppgift för nämnden. Jobbtorgens framgångsrika arbete ska fortsätta. I dag finns det riktlinjer för när och med vilket belopp ekonomiskt bistånd ska beviljas, men det finns inget sammanhållet program för stadens arbetsmarknadsinsatser som systematiskt och nämndövergripande beskriver stadens strategier för att i samverkan med andra aktörer få människor att gå från bidrag till egen försörjning. Arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att i samråd med berörda nämnder ta fram ett sådant program.

Det har aldrig varit viktigare att ha bra lärare i vuxenutbildningen och SFI. Möjligheten att göra karriär inom läraryrket måste stärkas. Skolforskningen är tydlig med att skickliga lärare är avgörande för goda skolresultat. För att höja lönen för lärare inom SFI och vuxenutbildningen anslås 4,3 mnkr.

Integration och SFI

Många har anlänt till Stockholm i hopp om ett bättre och fredligare liv. Det är människor med hög kapacitet att bidra till vår välfärd. En lyckad integrationspolitik handlar om att ta tillvara människors förmågor för att utveckla vår välfärd och samtidigt erbjuda frihet till människor som aldrig haft den.

Staten ansvarar för viktiga delar av flyktingmottagandet, såsom asylprövning och ankomstboende, och bidrar till en del av finansieringen av kommunernas ansvar. Stadens ansvar, delegerat till arbetsmarknadsnämnden, är framför allt att erbjuda svenskundervisning, samhällsorientering och vuxenutbildning.

Invandring berikar Stockholm. Det är positivt, välkommet och nödvändigt att människor söker sig till Stockholm. Den som kommer till Stockholm från ett annat land ska få en reell möjlighet till etablering. Därför måste mottagandet av nyanlända syfta till integration, arbete och delaktighet.

SFI är en väsentlig del av stadens ansvar för mottagandet av nyanlända. SFI i Stockholm ska hålla hög kvalitet under stabila förutsättningar. Under 2016 har förutsättningar för utförare och elever varit skakiga. En misslyckad upphandling av SFI och vuxenutbildningen har lett till oroliga elever, lärare och utförare. Att upphandla SFI med tjänstekoncession har nu prövats två gånger och i båda fallen följts av en lång och för alla parter påfrestande överklagandeprocess. Det är tydligt att om Stockholm ska erbjuda Sveriges bästa mottagande måste formerna för SFI göras om. Liberalerna föreslår därför att SFI och vuxenutbildning handlas upp med LOV istället för tjänstekoncession.

SFI ska i en högre utsträckning ha en koppling till ett yrke. SFX-utbildningarna som bedrivs i samarbete med andra stockholmskommuner är ett positivt exempel på hur mottagande kan hänga ihop med en tydlig riktning. Inriktningen mot bristyrken gör att fler kan komma i arbete med SFI-studier samtidigt som starkt efterfrågade kompetenser kommer ut på arbetsmarknaden. Även nämndens egen SFI-verksamhet ska ges ett tydligare fokus på arbete. Nämnden ska därför ta fram egna yrkes-SFI-utbildningar på gymnasienivå för sökande utan tidigare yrkesutbildning.

En bra SFI ska inte bara vara tydlig, den ska också vara flexibel. Svenska med baby är ett bra exempel på hur SFI kan göras tillgängligt för fler. Att kunna kombinera SFI med andra typer av sysselsättning på ett sätt som fungerar är viktigt. SFI ska vara flexibel så att studier och praktik kan kombineras i större utsträckning, bland annat genom kvällsstudier. Detta skapar möjligheter att förena studier i svenska med yrkesutbildning. Bland annat genom att arbeta på detta och liknande sätt, ska antalet avhopp från kurser inom SFI minska.

Kunskaper om svenska språket och det svenska samhället är nyckeln till integration. Individens behov av språkutbildning för att förverkliga sin framtidsdröm ska vara utgångspunkten i stadens SFI-organisation. Valfriheten och kvaliteten i SFI ska värnas. Kopplingen mellan svenskundervisning, livet i Sverige och den studerandes framtida yrkesval ska vara tydlig. SFI-undervisningen ska också innefatta samhällsorientering om hur Sverige fungerar praktiskt, om viktiga samhällsvärderingar, rättigheter och skyldigheter.

Duo Stockholm hittills haft goda resultat. Verksamheten är ett viktigt komplement till samhällsorienteringen. Att matchas på det sätt som sker inom Duo Stockholm ger en plattform att lära sig mer om sitt nya land på ett väldigt levande sätt. Anslaget till Duo Stockholm höjs med 2 mnkr så att fler stockholmare och nyanlända får chans att mötas.

Nämnden ska ta fram förslag som kan göra det möjligt för nyanlända att snabbt delta i civilsamhället och på så sätt få kontakt med stockholmare. De mentorsprogram som redan idag bedrivs tillsammans med ett antal fackförbund ska utökas till ytterligare branscher så att fler nyanlända kan delta.

När fler personer kommer till Sverige måste SFI-undervisningen byggas ut. Nyanlända invandrare med yrkeskunskaper kommer snabbare ut på den reguljära marknaden genom de så kallade SFX-utbildningarna. Nämnden ska driva på för att antalet SFX-utbildningar ska öka och bli mer nivåanpassade.

SFI ska vara flexibel så att studier och praktik kan kombineras i större utsträckning, bland annat genom kvällsstudier. Detta skapar möjligheter att förena studier i svenska med yrkesutbildning. Antalet avhopp från kurser inom SFI ska minska.

Ett av problemen med att komma in på den svenska arbetsmarknaden som nyanländ är att kompetenser inte kan valideras tillräckligt snabbt. Staten har gett Universitetskanslersämbetet i uppgift att validera akademiska kunskaper. Arbetsförmedlingen har ansvar för att validera icke-akademiska kunskaper. Staten har inte varit tillräckligt framgångsrik med validering av kunskaper och arbetet behöver därför kompletteras av insatser från staden. Ett nytt jobbtorg för validering ska inrättas som samverkar med arbetsförmedlingen, yrkeshögskolan, universitets- och högskolerådet och branschorganisationer, så att nyanlända till Stockholm snabbt kan hitta jobb som passar deras kompetens. För detta ändamål avsätts 6 mnkr.

För ett rättssäkert och kvalitativt bemötande av nyanlända måste användningen av tolkar i stadens verksamheter öka. I dag finns det en brist på tolkar som staden måste tillgodose. Därför ska arbetsmarknadsnämnden undersöka möjligheten att erbjuda tolkutbildning i stadens regi.

Vuxenutbildning

Precis som inom övrig utbildning är rätten att välja viktig inom vuxenutbildningen. Denna rätt ska utvecklas, inte avvecklas. Men majoritetens upphand-

ling av vuxenutbildning har tvingat bort välfungerande verksamhet och därmed minskat valfriheten.

För de som av olika skäl inte kunnat tillgodogöra sig utbildningen i grund- och gymnasieskolan är vuxenutbildningen en andra möjlighet. Vuxenutbildningen är också en möjlighet att komplettera en gymnasieutbildning som inte gett behörighet till högskolan.

Att få människor att gå från bidrag till arbete är nämndens viktigaste uppgift. Då krävs det att nämndens verksamheter på ett tydligt sätt hänger ihop med att de som deltar också får ett jobb. Arbetsmarknadsnämnden ska fokusera på att skapa fler vuxenutbildningsmöjligheter inom bristyrken. Antalet lärlingsplatser inom vuxenutbildningen ska öka.

Liberalerna har lett arbetet både i Stockholm och på riksnivå med att utveckla lärarnas karriärmöjligheter. Vi ser med oro på att karriärreformen har avbrutits och att den rödgrönrosa majoriteten har avbrutit satsningen på att långsiktigt höja lärarlönerna och stärka karriärvägarna i vuxenutbildningen. Liberalerna föreslår att Stockholms stad lokalt går vidare med karriärtjänstreformen för lärare samt fortsätter att höja lärarlönerna. Vi anslår 0,25 mnkr till fler karriärtjänster.

Samma villkor för personer med funktionsnedsättning

I Liberalernas Stockholm har medborgarna samma möjligheter och livschanser oavsett om man har en funktionsnedsättning eller inte. Fler personer med funktionsnedsättning ska anställas i staden. Målsättningen ska så långt som möjligt vara att personer med funktionsnedsättning anställs till reguljära tjänster som utlyses i konkurrens med andra sökande. Personer med funktionsnedsättning ska ha samma möjligheter som övriga anställda att växa som medarbetare och utveckla sin kompetens och sitt ledarskap. Ett program tas fram för att kartlägga och åtgärda de utmaningar som stadens anställda med funktionsnedsättning möter i sin yrkesmässiga progression.

I nämndens arbete för att öka antalet anställningar av personer med funktionsnedsättning ingår även att samverka med företag och andra organisationer för att skapa fler praktikplatser, feriearbeten och möjligheter till arbete för personer med funktionsnedsättning.

Låt äldre arbeta kvar längre

Om Stockholm ska utvecklas till en stad i världsklass måste staden kunna ta tillvara erfarenheten och kompetensen hos sina mest erfarna medarbetare. Anställda i Stockholms stad som så önskar ska ges rätt att arbeta kvar till 70 års ålder. Staden ska ta fram ett program för att låta äldre anställda som så vill fungera som mentorer efter sin pensionering. Genom detta medverkar också staden, som en av Sveriges största arbetsgivare, till att ge en positiv bild av äldre medarbetare och motverka fördomar och negativ särbehandling grundade på ålder.

Men möjligheterna och viljan att arbeta de sista åren före pensionen varierar. Det kan handla om arbetsförhållanden likväl som andra preferenser om att gå ner i tid. Anställda som har nått 61 års ålder och som så önskar ska få rätt att arbeta deltid.

Satsa på feriejobben

Feriejobb ger egen försörjning, referenser och en första kontakt med arbetsmarknaden. Arbete för ungdomar är även en viktig trygghets- och integrationskapande åtgärd. För att fler ungdomar ska få en meningsfull fritid vill Liberalerna att det ska bli möjligt att få feriejobb även på helgerna. Det ska även vara möjligt att få feriejobb i en annan stadsdel än hemstadsdelen. Ungdomar med funktionsnedsättning ska ha samma möjlighet att få ett feriejobb som ungdomar utan funktionsnedsättning.

För att feriejobben ska bli mer allsidiga och relevanta ska kommunen arbeta mer med att stötta privata företag som vill ta sig an feriejobbare. En modell för att kompensera privata företag för deras kostnader för introduktion och handledning ska införas. Det är viktigt att modellen utformas så att ungdomars befintliga jobb i den privata sektorn inte trängs undan.

Den styrande majoriteten har ökat antalet sommarjobb, men samtidigt utökat målgruppen till att även omfatta 18-åringar. Resultatet har blivit att en lägre andel av de sökande har beviljats ett sommarjobb. Det är inte rimligt att unga vuxna, som själva bär ansvaret för sin försörjning, ska konkurrera med ungdomar om de sommarjobb som staden anordnar.

Yrkesintroduktionsanställningar

Arbetsmarknadens parter har enats om en modell med yrkesintroduktionsanställningar, där unga blir anställda till 75 procent av kollektivavtalsenlig lön, och tillbringar 25 procent av sin arbetstid med utbildning eller handledning. Regeringen och Alliansen har kommit överens om att samma modell även ska omfatta nyanlända. Staden ska anställa fler ungdomar och nyanlända enligt denna modell och 10 mnkr anslås för ändamålet Arbetsmarknadsnämnden ansvarar för att samordna det arbetet.

Studentmedarbetare

Kopplingen mellan studier och arbetsliv blir allt viktigare. Allt fler arbetsgivare efterfrågar arbetslivserfarenhet, och konkurrensen om talangerna blir allt hårdare. Staden ska införa en modell med studentmedarbetare, där studenter vid sidan av studierna får möjlighet att arbeta i staden med uppgifter som är relaterade till studierna. Genom en sådan modell, som finns i flera andra länder, får studenter möjlighet till relevant arbetslivserfarenhet, och staden får möjlighet att visa upp sig som arbetsgivare för framtidens medarbetare. Nämnden får i ansvar att vägleda förvaltningarna i detta arbete.

Särskilda prioriteringar 2017

- Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram en sammanhållen strategi för stadens arbetsmarknadsinsatser, i samråd med andra berörda nämnder

- Arbetsmarknadsnämnden ska verka för ett ökat antal SFX-utbildningar
- Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram yrkesutbildningar inom den SFI som nämnden själv driver
- Arbetsmarknadsnämnden ska utreda möjligheten att erbjuda tolkutbildningar i stadens regi
- Arbetsmarknadsnämnden ska inrätta ett nytt jobbtorg för validering av nyanländas kvalifikationer
- Arbetsmarknadsnämnden ska ge jobbtorgen ett tydligt uppsökande uppdrag riktat mot kvinnor som befinner sig långt bort från arbetsmarknaden
- Arbetsmarknadsnämnden ska se till att alla som ansöker om att läsa in särskild behörighet till högskolan ska erbjudas plats vid den kommunala vuxenutbildningen
- Arbetsmarknadsnämnden ska bygga ut antalet karriärtjänster med början 1 juli 2016 och höja lärarlönerna
- Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram ett program för att öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att göra karriär inom staden
- Arbetsmarknadsnämnden ska utreda möjligheterna att underlätta och premiera kvinnligt entreprenörskap
- Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram en modell för att erbjuda äldre medarbetare att fortsätta som mentorer efter pensionering
- Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram riktlinjer för att erbjuda alla anställda i staden som så önskar att arbeta kvar till 70 års ålder
- Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram riktlinjer för att erbjuda alla anställda i staden över 61 års ålder som så önskar att gå ner på deltid
- Arbetsmarknadsnämnden ska ta fram en modell för att kompensera privata företag som tar sig an feriejobbare
- Arbetsmarknadsnämnden ska vägleda förvaltningarna i arbetet med att anställa ungdomar och nyanlända i yrkesintroduktionsanställningar
- Arbetsmarknadsnämnden ska vägleda förvaltningarna i arbetet med att införa ett system med studentmedarbetare

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 1 %	9,4 mnkr
Visstidsanställningar (2015 års budget)	35 mnkr
Ej utökat uppföljningsansvar (2015 års budget)	10 mnkr
Idrottsvärdar (2016 års budget)	5 mnkr
Medverkan i åtgärder inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen	2 mnkr
SL-kort	1 mnkr

Ökade kostnader för:

Fortsatt utbyggnad karriärtjänster	-0,25 mnkr
Duo Stockholm	-2 mnkr
Särskild högskolebehörighet komvux	-4 mnkr
Studentmedarbetare	-5 mnkr
Yrkesutbildningar inom SFI	-5 mnkr
Höjda lärarlöner SFI/vux	-4,3 mnkr

Flexibel SFI för föräldralediga	-5 mnkr
YA-jobb	-10 mnkr
Extra jobbtorg för validering	-6 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

6. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Arbetsmarknadsnämnden** godkänns.

Avfallsnämnden

Avfallsnämnden har verksamhetsansvaret för de uppgifter som enligt miljöbalken eller andra författningar åvilar staden i fråga om avfallshantering.

Avfallsnämnden ska upprätta förslag till renhållningsordning och avfallsplan samt upprätta förslag till källsorteringsbefrämjande taxor för hämtning, transport och behandling av hushållsavfall.

Omfattningen av nämndens uppgifter är därmed reglerad i lag och författning, utförandet av den faktiska avfallsverksamheten åligger Stockholms stadshus AB:s dotterbolag Stockholm Avfall AB

Nämndens ledamöter utgör genom personalunionen även styrelse för Stockholm Vatten och Avfall AB. Budget för nämndens verksamhet upprättas därför inom Stockholm Vatten och Avfall AB.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

7. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Avfallsnämnden** godkänns.

Exploateringsnämnden

År 2020 är Stockholm en miljonstad. Vår vision är att Stockholm är en tät och levande stad dit människor söker sig för att förverkliga sina drömmar. Vi liberaler vill utveckla Stockholm till en stad med internationell dragningskraft inom alltifrån kultur till forskning och företagande.

Stockholm ska växa - vi vill skapa en tät, levande, tillgänglig och attraktiv stad som balanserar både urbanitet och gröna värden. Med utgångspunkt i väl förankrade lokala områdesplaner ska vi ta till vara på varje områdes unika möjligheter och förbättringspotential. Stockholms stads stora markinnehav ska genom markanvisningsinstrumentet bidra till att förverkliga bra, levande livsmiljöer i hela Stockholm. Samhällsservice som skolor och förskolor, bibliotek och idrottsytor måste planeras redan från början och inte läggas till i efterhand när man upptäcker att de saknas.

Vi behöver korta leddiderna för byggandet i Stockholm. De byggherrar som anvisas mark och som inte nyttjar den ska få markanvisningen återtagen. Exploateringsnämnden ska göra systematiska och regelbundna genomgångar av vilka projekt som inte kommer igång, och annonsera ut detta så att andra intressenter är medvetna om att en ny markanvisning kan bli aktuell.

De regler och lagar som i dag sätter käppar i hjulet för bostadsbyggande i Stockholm måste ändras och anpassas efter storstadens villkor, inte efter glesbygdens.

Bostadsbyggandet ska planeras för att möta alla stockholmares olika behov. Stadens utveckling måste skapa en god blandning av boendeformer med hyresrätter, bostadsrätter, ägarlägenheter, studentbostäder, småhus, radhus och villor i staden.

Stadsplaneringen ska underlätta för ny grön teknik som möjliggör en klimatsmart vardag för såväl stockholmare som deras företag. Det behövs utrymme för grön infrastruktur, till exempel sopsugar, avfallskvarnar och elbilar.

Stockholm behöver också växa mer även i de delar där det idag byggs för lite, och ska därför stimulera bostadsbyggande i alla delar av staden.

Stadens politik för tomträttsavgälder ska vara ekonomiskt ansvarsfull för stadens del, samtidigt som avgälderna ska stimulera bostadsbyggande av hyresrätter. Politiken ska också vara förutsägbar och ta hänsyn till att stora förändringar i avgälden påverkar många stockholmares privatekonomi. Den av majoriteten förda politiken, med drastiska höjningar av tomträttsavgälderna för bostäder, kommer slå hårt mot många människors boendekostnader. Den utgör också ett allvarligt hot mot de ekonomiska möjligheterna att bygga hyresrätter.

Utveckla varje område i Stockholm efter dess unika förutsättningar

Stockholm består av många unika områden av skiftande karaktär. Vissa fungerar mycket bra för dem som bor där – andra inte fullt så bra. För att utveckling-

en av Stockholm ska ske på ett genomtänkt och hållbart sätt ska stadsplaneringen runt om i staden utgå från varje områdes unika förutsättningar och utveckla deras styrkor och bygga bort deras svagheter. Stockholm har ett skriande behov av bostäder och ett ambitiöst mål om 140 000 nya bostäder till 2030. Det ger fler möjlighet till en egen bostad men det ger också staden stadsbyggnadsmässiga möjligheter att bygga bort tidigare misstag.

Goda lokala områdesplaner som noga analyserat det aktuella områdets landskapsmässiga och kulturhistoriska förutsättningar och som på ett strukturerat och inkluderande sätt tagit till sig lokalbefolkningens kunskap om att leva i området ger rätt förutsättningar för en stadsutveckling som håller i minst hundra år. Områdesplaner är till ytan större detaljplaner med en lägre detaljeringsnivå. De gör det möjligt för politiken att tydligare visa ut en riktning och tydliggör politikens ansvar för stadens utveckling. Samtidigt innebär områdesplaner att flexibiliteten för byggherrarna ökar och det blir mer attraktivt att bygga i Stockholm. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska succesivt under 2017 förändra sitt arbetssätt till en ordning där områdesplaner först antas och att områden först därefter markanvisas.

En attraktiv, spännande och levande stadsmiljö handlar inte om enskilda byggnader utan om samspelet mellan alla de byggnaderna och ytorna som tillsammans utgör området och staden. Stockholm ska växa genom att vi bygger vidare på det som fungerar – det som skapar en tät, levande, grön och attraktiv stad. Innerstadens täta kvartersstruktur ska kompletteras och tillåtas att växa utanför tullarna. Ytterstadens områden behöver bli tätare och mer funktionsblandade för att därmed förbättra underlaget för kaféer, restauranger, andra kommersiella lokaler, samhällsservice samt utbyggd kollektivtrafik.

Satsningar på att skapa ordentliga stadskärnor, utanför tullarna, ska genomföras. Med en genomtänkt planering kan ytterstaden förtätas på ett sätt som skapar många nya bostäder och arbetsplatser, samtidigt som ytterstadsområdenas karaktär och gröna värden tas tillvara och utvecklas.

En tätare stad borgar även för en hållbar stad. Genom att samla funktioner skapas underlag för ett rikt och varierat utbud tillgängligt för alla. Då skapas bra underlag för kollektivtrafik, goda förutsättningar för hög energieffektivitet och dessutom tar man delvis redan använd mark i anspråk när man bygger nytt.

Stockholm behöver också utvecklas till en mer sammankopplad stad. Idag isoleras framförallt ytterstadsområdena effektivt från varandra av breda trafikleder eller otillgängliga naturområden. Det måste bli enklare att röra sig mellan olika stadsdelar, och vi måste därför förbättra framförallt gångstråk, cykelvägar och kollektivtrafikförbindelser mellan stadsdelarna. Fler stadsdelar ska även byggas ihop i syfte att öka tillgängligheten, tryggheten, den sociala integrationen, det naturliga flödet och det ekonomiska utbytet mellan områdena. När områden växer samman erbjuds även möjligheterna till att skapa nya attraktiva stadsmiljöer och offentliga rum.

Ett helhetsgrepp om City ska tas för att skapa bättre boendemiljöer med fler bostäder och en levande stadsmiljö med fler butiker i bottenplan och en varierad arkitektur. City behöver ”avkontoriseras”, fler människor måste bo och röra sig naturligt i stadsdelen för att den inte ska ligga öde på kvällarna. Påbyggnad av befintliga hus måste göras varsamt och på ett sätt som inte förändrar stadsbilden på ett ogenomtänkt sätt. Minst 25 procent av tillförd lokalyta i city ska vara bostäder. En eventuell exploatering av Västra City ska ansluta till stenstadens kvartersstruktur och skala.

Det är också hög tid att skapa fler gångstråk genom City. Många gator i City är påfallande tråkiga relativt sitt läge, exempelvis Mäster Samuelsgatan, Malmskillnadsgatan och Norrlandsgatan. Fastigheter längs med dessa gator ska förädlas med öppna bottenplan.

140 000 nya bostäder från 2010 till 2030

Fler bostäder är en förutsättning för en fortsatt stark utveckling av Stockholm. Ett kraftigt bostadsbyggande är nämndens främsta prioriterade uppgift och planberedskapen ska därför stärkas ytterligare så att ambitionshöjningen för bostadsbyggandet kan nås både på kort och på lång sikt. Exploateringsnämnden ska planera för en långsiktig bostadsförsörjning med 140 000 nya bostäder fram till år 2030.

Många vill flytta till Stockholm och det är i grunden mycket positivt. År 2020 beräknas en miljon människor bo här. Det betyder ett befolkningstillskott på runt 100 000 personer räknat från år 2014 och ett behov om runt 50 000 nya bostäder fram till dess. Därför satte Liberalerna och Alliansen under 2014 ett tufft mål om att 40 000 nya bostäder skulle börja byggas från 2014 till och med 2018. Bostäder som skulle stå klara året efter. På lång sikt skulle 140 000 nya bostäder byggas till 2030.

Tyvärr sänkte den rödgrönrosa majoriteten målen för bostadsproduktionen när de kom till makten. Målet om 40 000 nya bostäder till 2018 förlängdes till 2020. För perioden 2015-2020 innebar det en ambitionssänkning med 25 procent.

Det ser vi nu konsekvenserna av. Med den sänkning av ambitionerna som majoriteten drivit igenom är det tyvärr inte längre realistiskt att nå målet om minst 40 000 nya bostäder, varav hälften små lägenheter och hälften hyresrätter, mellan 2014 och 2018. Det skulle innebära att ca 28 500 nya bostäder skulle behöva byggas de nästkommande två åren (baserat på prognosen för 2016). Detta i ett läge när enbart ca 11 500 bostäder påbörjats de senaste två åren.

På grund av ambitionssänkningen från majoriteten måste nya mål formuleras. Liberalerna tycker att det är viktigt att sätta valår som målår eftersom det underlättar för väljarna att utvärdera rådande majoritet när de ska rösta. Därför formulerar vi ett nytt bostadsmål för 2018.

Målet för 2018 är att 30 000 bostäder ska vara påbörjade eller färdigställda räknat från 2014 (med 2015 som första år). Och takten framåt ska sedan vara minst 10 000 färdigställda bostäder per år.

Det betyder att vårt mål för 2020 är 50 000 färdigställda bostäder att jämföra med majoritetens mål om 40 000 påbörjade till 2020. För att lyckas med det krävs en ökad byggtakt redan nu.

Liberalerna vill vara tydliga med att den enskilt viktigaste uppgiften för exploateringskontoret är att nyttja Stockholms stads stora markinnehav genom att markanvisa för minst 10 000 bostäder om året under de närmast åren.

Staden ska också vara noga med att följa upp att tilldelade markanvisningar faktiskt används och att de tänkta exploatörernas planer fortskrider i rimlig takt. Så sker inte alltid. Med den satsning på fler byggherredrivna planer som Liberalerna föreslår får också aktörerna ytterligare ett incitament för att öka takten i processen om staden faktiskt följer upp och tar tillbaka inaktiva markanvisningar. För att tidigare upptäcka om exploateringsprojekt inte fortskrider i önskad takt ska exploateringsnämnden systematisk följa upp aktiviteten i markanvisade projekt, uppmärksamma markanvisningsinnehavaren om projektet inte fortskrider i avsedd takt och ta tillbaka markanvisningen om förändring inte sker. Exploateringsnämnden ska också systematiskt och tydligt annonsera för andra möjliga intressenter vilka markanvisningar som kan komma att tas tillbaka eller inte förlängas på grund av bristande aktivitet. Detta med syftet att korta tiden som seriösa, aktiva byggherrar behöver för att kunna få en markanvisning från staden och därmed snabba upp bostadsbyggnationstakten i staden. För arbetet med att säkerställa att ingen anvisad mark ligger outnyttjad avsätter Liberalerna 0,5 mnkr i sin budget.

För att hålla en hög takt i bostadsbyggandet som svarar mot vår ambition att bygga 140 000 nya bostäder fram till år 2030 måste samverkan mellan stadens nämnder, förvaltningar och bolag öka. I de fall stadens förvaltningar inte arbetar smidigt med varandra tar det tid i anspråk även för byggherren. Om staden inte är smidig att arbeta med har det konsekvenser för hur attraktivt det är att bygga i Stockholm. Kommunstyrelsen ska ha ett tydligt ansvar för styrning och samordning kring detta.

Tillgången till billiga, yteffektiva, bostäder för unga och studerande är en viktig faktor för Stockholms fortsatta tillväxt. Studentbostäder ska därför prioriteras i planprocessen i syfte att snarast få flera studentbostäder i Stockholm. Även för studentbostäder har majoritetens målbild sänkts. Under 2015 markanvisades 788 studentbostäder men nämndens mål för 2016 har varit enbart 700. Det är att ha svaga ambitioner att sätta ett mål som understiger utfallet för året innan. Därför behövs en ambitionshöjning. Exploateringsnämnden ska under 2017 markanvisa för minst 1200 studentbostäder.

Det är väsentligt att staden fortsätter att bidra med goda exempel för att visa på möjligheter att sänka byggkostnaderna. Det är också viktigt att såväl stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadens bostadsbolag med flera

samverkar kring utvecklingsfrågor kring planering och byggande. Efterfrågan på ungdomslägenheter är större än utbudet idag och även framgent bedöms efterfrågan öka i och med 90-talisternas inträde på bostadsmarknaden. För att lösa det behöver staden, utöver en allmänt ökad byggtakt, arbeta med temporära byggnader och andra lösningar så som kompiskontrakt.

Stockholm behöver variation i typerna av bostäder. I vissa fall behövs större hyresrätter, men störst är bristen på små bostäder. Många stockholmare väljer och önskar att bo i en etta eller tvåa.

Man ska både kunna hyra och äga sitt boende i Stockholm. I stället för majoritetens ensidiga fokus på hyresrätter ser vi behovet av att bygga med blandade upplåtelseformer. Det betyder att fler bostadsrätter behövs i områden som i dag domineras av hyresrätter och tvärt om. Blandade upplåtelseformer skapar integration och variation.

I de delar av staden, som exempelvis i många ytterstadsdelar, där hyresrätten är den dominerande upplåtelseformen ska staden fortsätta att ge möjlighet till och stödja de boende som vill friköpa sina lägenheter genom att bilda bostadsrättsförening. I övriga delar av staden är omvandlingen av hyresrätter till bostadsrätter avslutad.

Hälften av alla lägenheter som byggs i Stockholm ska vara hyresrätter och vi behöver bygga fler lägenheter med låg hyresnivå.

Den goda staden består av mycket mer än bostäder

Förutom att staden i framtiden ska växa utifrån väl genomarbetade lokala utvecklingsplaner behöver exploateringsnämnden ha ett stöd för att se till att den andra viktiga infrastrukturen som behövs för ett gott liv får plats när olika delar av staden utvecklas.

I dag har vi fastställda nyckeltal för planering av skolor och förskolor som ska användas i stadsplaneringsprocessen men samordningen mellan nämnderna och mellan förvaltningarna fungerar tidvis undermåligt. Vid vissa projekt har förskolor och skolor inte fått ta plats i planeringen med förskole- eller skolbrist som följd. En hög byggtakt kräver att kommunstyrelsen tar sitt ansvar och ser till att staden är samordnad för att resultatet ska bli en välbyggd stad. Förutom att existerande förskole- och skoltal måste användas i praktiken så ska nyckeltal införas och följas upp även för idrotten och äldreboenden. För att ta fram lämpliga nyckeltal och en fungerande nämnövergripande planeringsprocess avsätter Liberalerna 0,5 mnkr i sin budget.

Stockholm kommer att växa även i framtiden. Fram till år 2024 antas antalet 1-5-åringar öka med omkring 8 900 barn vars föräldrar ska hitta en förskoleplats i Stockholm. Barn i grundskoleålder kommer år 2024 att vara 22 900 fler vilket innebär att ca 10-15 grundskolor måste byggas under tiden.

När nya stadsdelar byggs är det avgörande att idrotten finns med på ett tidigt stadium. Områden som Annedal och Hagastaden måste försörjas med tillräck-

liga idrottsytor. Om idrottsytor ska tas i anspråk för byggnation måste alternativ hittas.

Kulturen ska alltid finnas med i stadsplaneringen. Förutsättningar för befintliga och framtida kulturverksamheter av olika slag bör beaktas vid ny- och ombyggnadsprojekt. Konstnärlig gestaltning ska finnas med tidigt i planeringen. Det är viktigt inte minst i nya stadsdelar.

Staden ska säkerställa att det finns god tillgång till tränings- och försökslägenheter för exempelvis missbrukare och personer med psykisk funktionsnedsättning. Stockholm måste höja tempot och bygga fler LSS-bostäder i alla delar av staden. Den som är i behov av en omsorgslägenhet ska ha goda möjligheter att välja bostad. Vid större bostadsexploateringar ska det prövas om en andel om minst 5 % av bostäderna kan vara LSS-bostäder.

Mer medel för grönkompensation bör avsättas. Grönområden och nedslitna parkytor ska systematiskt rustas när det byggs nya bostäder. En tät stad behöver grönska i nya och förtätade kvarter. För varje ny bostad som byggs bör ett träd planteras, i park eller gatumark i närheten av det berörda bostadsområdet.

Markanvisa för variation, kvalitet och konkurrens

Liberalismen utgår i grunden från att vi som människor är olika och tycker olika och att samhället blir bättre för alla om vi bejakar dessa olikheter i stället för att försöka likrikta dem. Vi vänder oss mot likriktning och konformism och förespråkar istället variation och mångfald i byggandet och för att åstadkomma detta bör vi pröva att systematiskt eftersträva en mångfald av byggherrar i varje projekt. Ju fler byggherrar desto mer variation. Därför föreslår Liberalerna att ett riktmärke ska vara att varje större byggprojekt ska ha minst tre byggherrar.

En mångfald av byggherrar förutsätter mindre fastighetsbildningar. För att ett arbetssätt med mindre fastighetsbildningar inte ska mynna ut i s.k. frimärkesplanering, dvs. mycket små planområden, är det viktigt att staden planerar med större detaljplaneområden. Risken med allt för små detaljplaneområden är att ett område bebyggs utan sammanhang. Mindre fastighetsbildningar i ett större område och med flera markanvisningar och byggherrar gör det också möjligt för fler små byggbolag och byggherrar att etablera sig på marknaden.

Staden ska oftare än idag markanvisa utefter kvalitet istället för pris. Detta innebär att markanvisningspolicyn aktivt ska användas så att den som bygger bäst premieras framför den som enbart bygger billigt. Arkitektävlingar i både stort och smått är också en bra väg för att bygga en stad som håller även i framtiden. Stockholmskioskerna som togs fram av fastighetskontoret under 2014 är utmärkta exempel på detta och ska börja nyttjas i den offentliga miljön.

Som stor aktör, vars inställning påverkar hela den svenska byggsektorn, ska Stockholm gå före när det gäller hållbart byggande. Stockholm ska peka ut en eller flera ”innovationszoner” för framtidens bostadsbyggande, där staden arrangerar innovationstävlingar för att utmana byggherrar att utveckla nya meto-

der för klimatsmarta, kostnadseffektiva, arkitektoniskt framstående och ny-skapande bostäder. Spetsprojekt föder idéer.

När Stockholms stad anvisar mark ska höga hållbarhetskrav ställas i miljöprogram som kopplas till bindande exploateringsavtal om inte särskilda skäl föranleder annat. Programmen ska säkerställa bästa tillgängliga teknik för energiförbrukning, hållbara materialval och miljöeffektiv avfallshantering.

Byggkostnaderna måste minska. Staden ska därför i ännu högre grad än idag markanvisa och planera på ett sätt som främjar konkurrens och mindre byggföretag, samtidigt som transparensen i markanvisningarna ska öka.

I Stockholm råder inte brist på mark som potentiellt skulle kunna bebyggas. Det råder däremot brist på mark som är detaljplanelagd för bostäder. Det är inte nödvändigt för staden att göra ytterligare mer mark tillgänglig genom att exploatera viktiga naturområden. Det är inte heller ett alternativ att bygga i andra kommuner som i Kymlinge i Sundbyberg kommun.

Stadens lokaler och mark ska inte stå outnyttjade

Många medborgare upprörs med rätta över de möjligheter som inte tillvaratas när stadens lokaler och mark står tomma i väntan på exploatering. Lokaler som tillfälligt kunde ha använts för till exempel studentbostäder, konstnärsateljéer, uppstartsbolag står ibland tomma under många år på grund av byråkratiska hinder. Fastighetsnämnden förvaltar oftast dessa lokaler på exploateringskontorets uppdrag.

På grund av för optimistiska tidsplaner i exploateringsnämnden, sker fastighetsnämndens förvaltning av dessa fastigheter på flera av varandra efterföljande kontrakt. Det gör att fastighetsnämnden från början måste räkna med kortare hyrestider för tillfälliga hyresgäster än den tiden som lokalen eller ytan faktiskt kommer stå tom. Vilket i sin tur leder till att investeringar i anpassning av lokalerna för en temporär hyresgäst inte blir lönsamma när man räknar på den kortare tiden trots att de kunde ha varit ekonomiskt bärkraftiga om den verkliga längre tiden hade kunnat användas i kalkylen.

Liberalerna vill därför se en utredning om hur detta byråkratiska problem kan lösas, samt om det skulle kunna vara samhällsekonomiskt lönsamt för staden att ha en särskild avsättning för att ”räkna hem” tillfälliga investeringar när fastigheter och lokaler står tomma i väntan på exploatering. För det avsätter Liberalerna 1 mnkr i sin budget.

En etableringsplan för företag och arbetsplatser

Stockholm behöver en etableringsplan för nya företag och arbetsplatser. En proaktiv och offensiv etableringsplan är viktig för att locka nya företagsetableringar till framförallt ytterstaden. En sådan plan ska ingå i stadens övergripande planering för sammanhängande service, kommunikationer, företagande och bostäder.

Stockholm ska ha ett forskningsintensivt och attraktivt näringslivsklimat och vara förstahandsvalet för internationella företagshuvudkontor som vill etablera sig i Europa.

Skäliga tomträttsavgälder

Under hösten 2016 beslutade majoriteten att drastiskt höja tomträttsavgälderna för många flerbostadshus och småhus. Det kommer att få långtgående konsekvenser för småhusägare, byggherrar som vill bygga hyresrätter och bostadsrättsinnehavare i innerstaden som bor på mark upplåten med tomträtt.

För småhusägarna innebär höjningen upp till 18 000kr mer i avgäld per år (eller 1500kr mer i månaden). För många som nyligen köpt sitt hus och har höga lånekostnader är majoritetens beslut ett stort ekonomiskt problem. Även bostadsrättsinnehavare i innerstaden som bor på mark upplåten med tomträtt drabbas. Det kan handla om upp till 1250kr i månaden för vissa bostadsrättsinnehavare.

Höjningar av stadens tomträttsavgälder måste genomföras på ett rimligt sätt. En så kraftig höjning slår hårt och saknar förutsägbarhet med resultatet att många hamnar i kläm. När höjningar av tomträttsavgälder genomförs måste det ske med försiktighet och förutsägbarhet.

Effekten av höjningen slår också hårt mot marknaden för hyresrätter. I och med begränsningarna i hyressättningsystemet kan inte byggherrar låta de högre avgälderna slå ut på hyrorna. Effekten blir istället att attraktiviteten för att bygga hyresrätter minskar drastiskt. Med höjningen av tomträttsavgälderna har majoriteten gjort det svårare att få de ekonomiska kalkylerna att gå ihop för de som vill bygga hyresrätter.

Särskilda prioriteringar 2017

- Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden ska under 2017 förändra sitt arbetssätt till en ordning där områdesplaner först antas och att områdes först därefter markanvisas.
- Exploateringsnämnden ska planera med utgångspunkt i 140 000 nya bostäder till 2030 varav minst 30 000 till 2018, 50 000 till 2020 räknat från 2014.
- Exploateringsnämnden ska markanvisa för minst 10 000 bostäder i genomsnitt under de kommande åren.
- Exploateringsnämnden ska systematisk följa upp oanvända markanvisningar och annonsera deras tillgänglighet
- Exploateringsnämnden ska ta fram lämpliga nyckeltal och förslag på en fungerande nämövergripande planeringsprocess
- Exploateringsnämnden ska markanvisa för variation, kvalitet och konkurrens. Fler arkitektävlingar, minst tre byggherrar i varje projekt.
- Exploateringsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen utreda hur en modell för hur staden på det mest effektiva sättet ska ta tillvara på lokaler och mark som är tillfälligt tillgängliga i väntan på exploatering.

- Exploateringsnämnden ska under ledning av SBR medverka till att ta fram en etableringsplan för företag och arbetsplatser
- Exploateringsnämnden ska i samverkan med Stockholms stads Parkering AB, fastighetsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner verka för större möjligheter till infarts- och utfartsparkering. Parkeringarna ska även förse med bättre skyltning

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för

Minskad byråkrati 2%	2,3 mnkr
Strategisk planering (inom ram 2016 års budget)	3 mnkr

Ökade kostnader för:

Utredning använd outnyttjade ytor och lokaler	-1 mnkr
Utredning fungerande nyckeltal	-0,5 mnkr
Systematisk uppföljning av oanvända markanvisningar	-0,5 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

8. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Exploateringsnämnden** godkänns.

Fastighetsnämnden

Stockholms stad behöver äga ett antal fastigheter för att förverkliga sina ambitioner för stockholmarnas välfärd. Fastighetsnämndens uppdrag är att med skicklighet, långsiktighet och hållbarhet, bygga, äga och förvalta de lokaler och den mark som inte naturligt passar in i något av stadens fastighetsbolags bestånd.

Det finns dock inget egenvärde för en kommun att äga och förvalta fastigheter och mark. Staden ska sälja sådant som inte tillhör eller behövs för verksamheten. Därför ska fastighetsnämnden ha en aktuell försäljningsplan. Mark som fastighetsnämnden äger utanför kommungränserna ska avyttras. Det finns dock ett antal fastigheter med högt kulturhistoriskt värde såsom Sturehofs slott som staden ska äga långsiktigt och dessa ska förvaltas och utvecklas.

Fastighetsnämndens fastigheters underhåll ska långsiktigt hålla en god nivå för att möjliggöra en professionell förvaltning och en adekvat hyressättning. Där underhållet har varit eftersatt ska detta stärkas enligt nämndens långsiktiga underhållsplan.

Nämnden har ett stort underhållsbehov och ett antal stora projekt bedöms ge negativ resultatpåverkan under ett antal år, vilket kan påverka den fortsatta förmågan att leverera resultat. Fastighetsnämnden ska därför fortsätta att utveckla en åtgärdsplan för att säkra en långsiktigt hållbar utveckling av nivån på avkastning och resultat. Det är viktigt att den långsiktiga planeringen utgår från nämndens kärnuppdrag och fokuserar på en kostnadseffektiv och professionell förvaltning.

Fastighetsnämnden ska arbeta med att tillgängliggöra alla sina publika lokaler för personer med funktionsnedsättning. En inventering av bristande tillgänglighet har genomförts av bestånden. Nästa steg är att fastighetsnämnden på ett tillgängligt sätt offentliggör för allmänheten hur inventeringsstatusen ser ut och hur åtgärderna är prioriterade och tidssatta.

De fastigheter som staden bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de kan anpassas till olika typer av verksamhet, efter behov.

Fastighetsnämnden ska delta i stadsutvecklingen och har därutöver det samlade huvudansvaret för utvecklingen av stadens torg. Med särskilt fokus på de tre saluhallstorgen; Östermalmstorg, Hötorget och Medborgarplatsen ska fastighetsnämnden, i samverkan med berörda nämnder och aktörer, skapa attraktiva mötesplatser och förnya formerna för upplåtelse. Brunkebergs torg ska utvecklas till en levande plats i city, så att uteserveringar och kulturaktiviteter kan fylla delar av torget också under tiden fram till att de stora ombyggnationerna vid torget står klara. Torget ska utvecklas som en del av det nya stadsutvecklingsområdet City.

Det är viktigt att staden arbetar för att flytta ut förvaltningar från innerstaden till ytterstaden. Fastighetsnämnden ska gå vidare med projektet för ett nytt tekniskt nämndhus på tomten där Söderstadion tidigare låg, samt med projektet att flytta Utbildningsförvaltningen till Tensta. Majoriteten har valt att helt avbryta båda dessa projekt, vilket är problematiskt av flera anledningar. Söderstaden går miste om det lyft som en flytt av tekniska nämndhuset skulle ge, sammanlagt 1200 arbetsplatser, och samtidigt stoppas de hundratals bostäder som skulle byggas på platsen där huset ligger idag. Att flytta ut förvaltningslokaler ur city och till ytterstaden är dessutom ett konkret sätt att integrera staden. Nytt marknadsunderlag uppkommer dit förvaltningarna flyttar vilket ger möjligheter för en allmänt förbättrad lokal service. Staden visar också på det sättet tydligt sin ambition att förvaltningen ska finnas nära alla medborgare i Stockholm, inte bara innerstadsborna. Dessutom skapas möjligheter att bygga bostäder i det bostadsfattiga city vilket ger en mer levande och trygg stadskärna för alla.

Kulturfastigheter

Stockholms stadsbibliotek är en av stadens viktigaste kulturfastigheter. Det ska varsamt rustas, utvecklas och anpassas efter dagens behov.

Liljevalchs konsthall är en av stockholmarnas mest uppskattade kulturinstitutioner och den beslutade utbyggnaden ska fortsätta enligt plan.

Fastighetsnämnden ska värna de kultur- och idrottsverksamheter som finns i dess lokaler vid ombyggnation och renovering.

Att etablera en internationell gästspelsscen i Gasklocka 2 är ett viktigt inslag i utvecklingen av Stockholms kulturliv och fastighetsnämnden ska prioritera detta projekt som kommer bli det definitiva startskottet för kulturverksamheter av högsta klass i Norra Djurgårdsstaden. Arbetet med förverkligandet av en kulturscen i gasverksområdet i Norra Djurgårdsstaden ska ske i samverkan mellan fastighetsnämnden, Stockholms Stadshus AB och exploateringsnämnden.

I Stockholms kulturgårdar bedrivs viktig ideell verksamhet för bland annat personer med funktionsnedsättning och unga. Kulturgårdarna ger plats åt de som allra mest behöver det, som självhjälpsgrupper enligt AA och NA, samtidigt som de håller kulturgårdarna med deras unika kulturarvsvärde tillgängliga för offentligheten. Flera kulturgårdar ägs och förvaltas i dag av staden genom fastighetsbolaget Stadsholmen AB och får ett ekonomiskt stöd för sin verksamhet från kulturnämnden. Kulturgårdarna klarar med sin verksamhet inte av att betala en hyra som motsvarar den avkastning fastigheterna skulle kunna ge om de bedrev rent kommersiell verksamhet. Efter Stadsholmens hyreshöjning har flera av gårdarna varnat för att de inte längre kommer att ha råd att bedriva verksamhet. Den hyreskompensation som majoriteten beviljade gårdarna var varken tillräcklig eller långsiktig. För några av kulturgårdarna räcker inte ens de föreslagna medlen för att täcka den upplupna hyresskulden föreningen redan har. Fastighetskontoret ska därför överta ägandet och förvaltningen av kulturgårdarna med uppdraget att de ska förvaltas på ett sådant sätt att nuvarande öppna, ideella verksamhet kan finnas kvar.

Idrottsfastigheter

Från 1 januari 2017 flyttas drift, teknik, skötsel, arrenden och kommersiella avtal från idrottsnämnden till fastighetsnämnden. Det är centralt att säkerställa en god servicenivå till de föreningar och verksamheter som håller till på anläggningarna, samt att hålla en god dialog och ett gott samarbete med idrottsförvaltningen. Fastighetsnämnden ska inom beslutad budget avsätta medel för tillgänglighetsanpassning.

Fastighetsnämnden ska arbeta aktivt med att få fram fler enkla multifunktionella idrottshallar till en lägre kostnad. De fördyringar som har drabbat flera projekt gör det svårt att hålla en hög utbyggnadstakt.

Satsningen på upprustning av stadens simhallar som beslutades i och med Stimulans för Stockholm ska fortsätta. Staden har anslagit betydande belopp för reinvesteringar i dessa anläggningar där simhallarna i Farsta, Åkeshov, Vällingby och Västertorp har lyfts fram som prioriterade. Ett antal simhallar måste byggas fram till 2030 för att hålla jämna steg med befolkningsutvecklingen. Som ett första steg ska arbetet påbörjas med att utreda placering och utformning av ytterligare en simhall i och med årets budget, med målet att den ska kunna färdigställas under nästa mandatperiod.

Den befintliga simhallen i Västertorp saknar tillgänglighetsanpassningar och är i behov av dyr renovering. Marken där simhallen står ska frigöras för att bygga bostäder och en ny simhall ska byggas kring utomhusbadet i Västertorp.

När nya stadsdelar byggs är det avgörande att idrotten finns med på ett tidigt stadium. Områden som Annedal och Hagastaden måste försörjas med tillräckliga idrottsytor. När idrottsytor tas i anspråk för byggnation måste alternativ hittas.

Idrottsanläggningarna nyttjas i praktiken av enskilda och föreningar över kommungränserna. Stadens planering utgår emellertid från ett strikt kommunavgränsat perspektiv. Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska se över planering och nyttjande av idrottsanläggningar i relation till angränsande kommuner, både med avseende på befintligt och nytt bestånd.

Fastighetsnämnden och idrottsnämnden ska tillsammans ansvara för att analys av drift- och underhållskonsekvenser i samband med investeringsbeslut för nya idrottsanläggningar förbättras för att tydliggöra den långsiktiga påverkan på stadens ekonomi.

I och runt stadens idrottsanläggningar finns möjligheter för entreprenörer att förverkliga affärsidéer baserade på service till de som nyttjar idrottsanläggningen. Fastighetsnämnden ska arbeta aktivt för att möjliggöra för entreprenörer att hitta nya näringsverksamheter vid idrottsanläggningarna. Det kan gälla allt från kafé- och restaurangverksamhet till butiker och service.

Majoriteten har intagit en njuugg inställning till att överlåta drift av idrottsanläggningar på externa aktörer. Det är viktigt att involvera föreningarna och låta dem ta ett bredare ansvar inom ramen för lagen om offentlig upphandling. Fastighetsnämnden ska fortsätta arbetet med att överlåta driften av idrottsanläggningar till andra genom upphandling. Vid upphandling i konkurrens ska idrottsföreningar uppmuntras att lämna anbud.

Nämndens resurser ska fördelas så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämlika mellan flickors och pojkars, kvinnors och mäns idrottsutövande. Statistik nedbrutet på kön ska fortsatt redovisas för idrottsinvesteringar, och jämställda investeringar eftersträvas. Skillnader i deltagande mellan pojkar och flickor ska motverkas. Idrottsföreningar som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, och kränkande behandling och kriminell verksamhet samt främja demokratins värderingar.

Utveckla hållbarheten i stadens fastighetsbestånd

Gröna tak och urbana odlingar är en resurs som både skulle kunna bidra till en bättre miljö i staden och medge ytterligare energibesparingar. Fastighetsnämnden ska därför intensifiera sitt påbörjade arbete med att anlägga gröna tak och urban odling, där så är möjligt, på befintliga fastigheter samt vid större ny- och ombyggnationer.

För att säkerställa att stadens byggnader är miljömässigt hållbara ska fastighetsnämnden långsiktigt arbeta för att miljöklassa sitt bestånd i samråd med miljö- och hälsoskyddsmyndigheten. Fastighetsnämnden ska även verka för att alla avtal som nytecknas eller omförhandlas sker efter mallen för gröna hyresavtal. Stadens fastigheter och anläggningar ska tillsammans minska sin energiförbrukning med tio procent till 2020 jämfört med 2015.

Utveckla stadslivet och arkitekturen

Fastighetsnämnden ska utveckla konceptet ”Stockholmskiosker”, temporära mindre byggnader med en tydlig arkitektonisk profil. Dessa paviljonger togs fram under 2010-2014 genom en stor arkitekttävling där många av Sveriges unga begåvade arkitekter deltog. Tre prototyper togs fram och dessa ska fortsätta prövas i den offentliga miljön.

Allt fler stockholmare tillbringar sin sommar i staden. I dag finns 30 officiella bad och ett ytterligare antal platser där bad är tillåtet. Få är – dessutom bara delvis – fysiskt tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Fastighetsnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna möjliggöra för fler tillgängliga strandbad i hela staden.

Nyttja alla outnyttjade lokaler

Inom fastighetsnämndens bestånd, liksom inom flera av stadens fastighetsbologs bestånd, t.ex. SISAB, finns lokaler som under delar av dygnet står tomma trots att de skulle kunna användas till medborgarnas nytta. Staden har via idrottsförvaltningen ett bokningssystem för dessa lokaler som måste utvecklas på flera sätt. Lokalbokningssystemet måste bli mer känt av föreningslivet och all-

mänheten, det måste fungera bättre och det måste innefatta alla tillgängliga lokaler på alla realistiskt fungerande tider. Fastighetsnämnden ska tillsammans med stadens övriga lokalförvaltande bolag utreda vilka av deras lokaler som skulle kunna nyttjas mer flexibelt över dygnet. En sådan utredning behöver dels klarlägga hur sådana hyresavtal skulle kunna utformas på ett fungerande sätt, dels hur idrottsförvaltningens bokningssystem kan utvecklas på ett sådant sätt att stadens lokaler tas tillvara till fullo.

Många medborgare upprörs med rätta över de möjligheter som inte tillvaratas när stadens lokaler och mark står tomma i väntan på exploatering. Lokaler som tillfälligt kunde ha använts för till exempel studentbostäder, konstnärsateljéer, uppstartsbolag står ibland tomma under många år på grund av byråkratiska hinder. Fastighetsnämnden förvaltar oftast dessa lokaler på exploateringskontorets uppdrag. På grund av för optimistiska tidsplaner i exploateringsnämnden, sker fastighetsnämndens förvaltning av dessa fastigheter på flera av varandra efterföljande kontrakt. Det gör att fastighetsnämnden från början måste räkna med kortare hyrestider för tillfälliga hyresgäster än den tiden som lokalen eller ytan faktiskt kommer stå tom. Vilket i sin tur leder till att investeringar i anpassning av lokalerna för en temporär hyresgäst inte blir lönsamma när man räknar på den kortare tiden trots att de kunde ha varit ekonomiskt bärkraftiga om den verkliga längre tiden hade kunnat användas i kalkylen.

Liberalerna vill därför se en utredning om hur detta byråkratiska problem kan lösas, samt om det skulle kunna vara samhällsekonomiskt lönsamt för staden att ha en särskild avsättning för att ”räkna hem” tillfälliga investeringar när fastigheter och lokaler står tomma i väntan på exploatering

Särskilda prioriteringar 2017

- Fastighetsnämnden ska ta fram en försäljningsplan för tiden 2017-2020 av mark och egendom som inte behövs för den kommunala verksamheten. Särskilt ska markområden i andra kommuner beaktas.
- Fastighetsnämnden ska tillsammans med inblandade besluta om den framtida utvecklingen av Brunkebergs torg, som en del av det nya stadsutvecklingsområdet City.
- Fastighetsnämnden ska under året redovisa hur det går att bygga enklare idrottsanläggningar, som kan användas av fler idrotter och för många typer av motionsaktiviteter.
- Fastighetsnämnden ska verka för ökat antal privata aktörer vad det gäller att bygga, äga och driva idrottsanläggningar.
- Fastighetsnämnden ska gå vidare med projektet för ett nytt tekniskt nämndhus.
- Fastighetsnämnden ska överta förvaltningen av kulturgårdarna så att den ideella verksamheten kan fortleva.
- Fastighetsnämnden ska tillsammans med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen utreda hur staden bättre ska ta tillvara på lokaler och mark som är tillfälligt tillgängliga i väntan på exploatering.
- Fastighetsnämnden ska tillsammans med övriga lokalförvaltande bolag i staden samt idrottsnämnden, utbildningsnämnden och kulturnämnden ta

fram en modell för hur stadens lokaler kan nyttjas mer effektivt av medborgarna över hela dygnet.

- Fastighetsnämnden ska säkerställa att målet om att minska energianvändningen i stadens fastigheter och anläggningar med tio procent till 2020 jämfört med 2015 uppnås

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 1%	5,2 mnkr
Diverse driftskostnader	8 mnkr
Underhåll	1,3 mnkr

Ökade utgifter för:

Tekniska nämndhuset	-338 mnkr
---------------------	-----------

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

9. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Fastighetsnämnden** godkänns.

Idrottsnämnden

I Liberalernas Stockholm ska det vara lätt att idrotta. Det ska finnas god tillgång till idrottsanläggningar i hela staden. Ett växande Stockholm kräver höga ambitioner vad gäller att bygga ut idrottshallar, simhallar och konstgräsplaner. Liberalerna anser att staden bör påbörja byggandet av ytterligare en simhall. Samverkan med andra kommuner måste förstärkas för att hitta fler regionala lösningar.

Möjligheterna till spontanidrott måste utvecklas ännu mer, inte minst genom att använda ny teknik för att göra det enklare att hitta, boka och använda stadens idrottsanläggningar. Flickors och pojkars, och kvinnors och mäns, idrottande ska självklart ges lika förutsättningar, vad gäller såväl elit- som breddidrott. Jämställdhetsperspektivet måste förstärkas vad gäller planeringen av idrottsinvesteringar.

Idrottande leder till ett hälsosammare åldrande, inte bara genom den fysiska aktiviteten, utan också genom möjligheten till samvaro och umgänge. Äldres möjligheter att idrotta måste uppmärksammas mer.

Målet är att fler stockholmare, i alla åldersgrupper, ska röra på sig, engagera sig i idrottsrörelsens föreningar och därmed uppnå bättre folkhälsa. Goda förutsättningar för motion och friluftsliv ska gälla både inom- och utomhus samt under alla årstider.

Barns och ungas idrottande och motionerande ska prioriteras. Idrottsnämnden ska samverka med andra aktörer för att nå ungdomar som idag inte idrottar, bland annat genom att fortsätta med de framgångsrika Prova på-aktiviteterna för nybörjare.

Fler unga ska idrotta

Stockholm har ett brett och rikt föreningsliv där medlemmar erbjuds gemenskap och meningsfull fritid, vilket är av särskilt stor betydelse för barn och ungdomar. Det är viktigt att staden och den ideella sektorn samverkar. Idrottsrörelsens roll som en arena för ungas ledarskap och en meningsfull och trygg fritid ska särskilt uppmärksammas. Staden ska fortsätta stötta drive in-fotbollen på helgerna.

Nämnden ska fortsätta med en särskild idrottsbonus för föreningar. Detta ska främja initiativ till och genomförande av verksamhet för nämndens prioriterade målgrupper; personer med funktionsnedsättning, äldre, flickor med utländsk bakgrund samt barn och ungdomar som idag inte idrottar.

Att prova på nya idrotter kräver tillgång till utrustning, vilket kan vara kostsamt för ekonomiskt utsatta familjer. Nämnden ska i samverkan med företag och civilsamhället ta initiativ till ett så kallat sportotek, ett lånesystem för idrottsutrustning för barn och unga.

Jämställd idrott

Nämndens resurser ska fördelas så att förutsättningarna för att utöva idrott är jämlika mellan flickors och pojkars och kvinnors och mäns idrottsutövande. Statistik nedbrutet på kön ska fortsatt redovisas för idrottsinvesteringar, och jämställda investeringar eftersträvas. Skillnader i deltagande mellan pojkar och flickor ska motverkas. Idrottsföreningar som får stöd av staden ska aktivt arbeta för att motverka all form av diskriminering, mobbning, och kränkande behandling och kriminell verksamhet samt främja demokratins värderingar.

Idrottsnämnden ska prioritera färdigställningen av damfotbollslagets hemmaarenor, Stockholms Stadion och Kanalplan.

Ofredanden och trakasserier på stadens idrottsanläggningar är oacceptabelt. Trygghetsatsningen på stadens simhallar ska dels bestå i att öka personalstyrkan, men också i att göra en ordentlig säkerhetsutredning för att ta reda var någonstans det brister. Idrottsnämnden ska ge idrottsförvaltningen tydliga direktiv och verktyg för att hantera detta. Problemlösning i form av könsegregation ska inte förekomma. De etiska riktlinjer som presenterades för nämnden i våras är otydliga och oseriösa. Detta dokument behöver arbetas om i grunden så att det presenterar tydliga svar på vilka värderingar som gäller och hur förvaltningens medarbetare ska agera när människor inte är trygga i stadens verksamheter.

Ridsport är en idrott som engagerar många flickor och unga kvinnor. Marknadshyra ska inte utgå för hyra av de kommunala ridhusen. Idrottsnämnden ska påbörja ett arbete med att identifiera behov och eventuell placering av ett ytterligare kommunalt ridhus. Nämnden ska, i de fall det är möjligt, anpassa ishallar för konståkning.

Utbyggnad av idrottsanläggningar

Idrottsnämnden ska aktivt arbeta med att få fram fler enkla idrottshallar till en lägre kostnad. De fördyringar som har drabbat flera projekt gör det svårt att hålla en hög utbyggnadstakt.

Satsningen på upprustning av stadens simhallar som beslutades i och med Stimulans för Stockholm ska fortsätta. Staden har anslagit betydande belopp för reinvesteringar i dessa anläggningar där simhallarna i Farsta, Åkeshov, Vällingby och Västertorp har lyfts fram som prioriterade. Ett antal simhallar måste byggas fram till 2030 för att hålla jämna steg med befolkningsutvecklingen.

Som ett första steg ska arbetet påbörjas med att utreda placering och utformning av ytterligare en simhall i och med årets budget, med målet att den ska kunna färdigställas under nästa mandatperiod.

Den befintliga simhallen i Västertorp saknar tillgänglighetsanpassningar och är i behov av dyr renovering. Marken där simhallen står bör frigöras för att bygga bostäder och en ny simhall byggas kring utomhusbadet i Västertorp.

När nya stadsdelar byggs är det avgörande att idrotten finns med på ett tidigt stadium. Områden som Annedal och Hagastaden måste försörjas med tillräckliga idrottsytor. När idrottsytor tas i anspråk för byggnation måste alternativ hittas.

Idrottsanläggningarna nyttjas i praktiken av enskilda och föreningar över kommungränserna. Stadens planering utgår emellertid från ett strikt kommunavgränsat perspektiv. Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska se över planering och nyttjande av idrottsanläggningar i relation till angränsande kommuner, både med avseende på befintligt och nytt bestånd.

Idrottsnämnden och fastighetsnämnden ska tillsammans ansvara för att analys av drift- och underhållskonsekvenser i samband med investeringsbeslut för nya idrottsanläggningar förbättras för att tydliggöra den långsiktiga påverkan på stadens ekonomi

Förutsättningarna för bredd- och spontanidrotten ska förbättras. Inom investeringsplanen prioriterar Liberalerna att bygga en ytterligare ishall vid Sätra IP respektive Östermalms IP.

Bättre tillgång till idrottsanläggningar

Tillgången till tränings- och tävlingstider vid stadens anläggningar ska ständigt optimeras. Det utbud av idrottsanläggningar som finns i staden ska ses som en gemensam resurs som kan användas både för skolans och idrottens verksamhet. Idrottsnämnden ska i samarbete med utbildningsnämnden och SISAB fortsätta att arbeta för att tillgängliggöra idrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid. Det är nödvändigt att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta. Det är viktigt att systemen för inpassering möjliggör smidig tillgång till anläggningarna med bevarad trygghet.

Inom fastighetsnämndens bestånd, liksom inom flera av stadens fastighetsbolags bestånd, finns lokaler som under delar av dygnet står tomma trots att de skulle kunna användas till medborgarnas nytta. Staden har via idrottsförvaltningen ett bokningssystem för dessa lokaler som måste utvecklas på flera sätt. Lokalbokningssystemet måste bli mer känt av föreningslivet och allmänheten, det måste fungera bättre och det måste innefatta alla tillgängliga lokaler på alla realistiskt fungerande tider. Fastighetsnämnden ska tillsammans med idrottsnämnden och stadens övriga lokalförvaltande bolag dels utreda vilka av deras lokaler som skulle kunna nyttjas mer flexibelt över dygnet, dels hur sådana hyresavtal skulle kunna utformas på ett fungerande sätt, dels hur idrottsförvaltningens bokningssystem kan utvecklas på ett sådant sätt att stadens lokaler tas tillvara till fullo.

Det är viktigt att nya anläggningar så långt som möjligt byggs på ett sådant sätt att de går att använda för flera olika idrotter och motionsformer.

Stärk spontanidrotten

Spontanidrotten har en viktig funktion, att locka främst barn och ungdomar till ökad fysisk aktivitet. Det är viktigt att stadens nämnder och bolagsstyrelser så långt det är möjligt samarbetar med varandra och med föreningslivet för att utveckla nya ytor för spontanidrott och fler utomhusgym, samt öppna upp fler tider i befintliga anläggningar. Bokningssystemet för idrottsanläggningar ska vara lätt att använda för privatpersoner. Möjligheterna att bedriva bredd- och spontanidrott på Stockholms stadion ska öka.

Cykling engagerar många stockholmare, och nämnden ska arbeta för att stärka cyklingen som motionsform. Staden ska undersöka möjligheterna för Stockholm att anordna en sträcka i Giro d'Italia eller Tour de France.

Idrottsnämnden ska arbeta för att fler ska bli fysiskt aktiva och för att nå nya målgrupper, inte bara etablerade utövare. Äldres möjligheter att utöva idrott ska särskilt uppmärksammas.

Längdskidåkning engagerar många stockholmare. Staden ska bidra till att ett eller flera spårområden försörjs med konstsnö vid behov.

Tillgänglig idrott och fritid för alla

Nämnden ska arbeta aktivt för att utveckla utbudet av idrotts- och fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Tillgängligheten inom idrotts- och motionslivet ska öka så att barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning kan utöva idrott och besöka idrottsanläggningar under samma förutsättningar som andra. Utbudet av idrotts- och fritidsaktiviteter ska kommuniceras och anpassas till barn med funktionsnedsättning.

”Jämlik ishall” och andra projekt som syftar till att göra befintliga idrottsanläggningar mer tillgängliga för unga med funktionsnedsättning ska prioriteras.

Satsa på simskolor

Stockholm är en vattenstad, och alla barn har rätt att lära sig simma. Staden ska anordna simskolor inte bara på sommarlovet, utan även på höst- och vinterloven. Staden måste säkerställa en effektiv planering för att upprätthålla tillgången på simskola även när simhallar stänger för ombyggnad eller renovering.

Energieffektiva anläggningar

Det är angeläget för både miljön och stadens långsiktiga ekonomi att energianvändningen minskar. Idrottsnämnden ska, tillsammans med fastighetsnämnden, genomföra energieffektiviserande åtgärder i stadens idrottsanläggningar för att uppnå målet om att den samlade energiförbrukningen i stadens byggnader och anläggningar ska minska med tioprocent till 2020 jämfört med 2015 års nivå.

Fler externa aktörer

Majoriteten har intagit en njuv inställning till att överlåta drift av idrottsanläggningar på externa aktörer. Det är viktigt att involvera föreningarna och låta dem ta ett bredare ansvar inom ramen för lagen om offentlig upphandling. Idrottsnämnden ska fortsätta arbetet med att överlåta driften av idrottsanläggningar till andra genom upphandling. Vid upphandling i konkurrens ska idrottsföreningar uppmuntras att lämna anbud. Staden ska årligen redovisa den affärsverksamhet som bedrivs i konkurrens med det privata näringslivet.

Tryggare vardagsmotion och idrottsliv

Idrottsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden arbeta för att förbättra stockholmarnas förutsättningar för trygg vardagsmotion, bland annat genom att trygghetsanpassa motionsspår.

Våld och hot under och i samband med idrottsevenemang är oacceptabelt. Alla måste kunna gå på idrott utan att känna otrygghet. Stockholm har idag stora problem med supporter våld, otrygghet i samband med matcher och brottslighet som är kopplad till idrott och matcher. Arbetet mot supporter våld måste vara en prioritet och bedrivs i nära samverkan med föreningar och polisen. Idrottsnämnden ska få i uppdrag att undersöka hur staden på bästa sätt kan stödja projekt mot läktarvåld. Stadens program för att motverka att ungdomar dras in i destruktiva supporter kulturer ska revideras och resurserna ska utökas. För detta avsätter Liberalerna 0,35 mnkr i budget för 2017.

Särskilda prioriteringar 2017

- Idrottsnämnden ska påbörja arbetet med en ny simhall.
- Idrottsnämnden ska tillsammans med övriga lokalförvaltande bolag i staden samt fastighetsnämnden, utbildningsnämnden och kulturnämnden ta fram en modell för hur stadens lokaler kan nyttjas mer effektivt av medborgarna över hela dygnet.
- Idrottsnämnden ska påbörja ett arbete med sportotek.
- Idrottsnämnden ska påbörja planeringen för ett ytterligare kommunalt ridhus.
- Idrottsnämnden ska förse ett eller flera längdskidspår områden med konstsnö.
- Idrottsnämnden ska revidera stadens program mot destruktiva supporter kulturer, Program Supporter.
- Idrottsnämnden ska ta fram reviderade, tydliga etiska riktlinjer.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 1%	9 mnkr
Åtgärder utifrån medborgardialoger i ytterstaden (inom ram)	2 mnkr
Idrottskoordinatorer med satsning på ytterstaden	4 mnkr

Ökade kostnader för:

Utredning ny simhall	-1 mnkr
----------------------	---------

Program Supporter

-0,35 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

10. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019
för **Idrottsnämnden** godkänns.

Kulturnämnden: Kulturförvaltningen

Konsten och kulturen är för en liberal både medel och mål för individens och samhällets frihet.

Den enskilda människans rätt att forma sitt eget liv och definiera sina egna livsmål är grunden i all liberal politik. I och genom konsten och kulturen befrias individen från de givna villkoren och ges möjlighet att själv välja livsvägar och världar. Den liberala kulturpolitikens mål är att få människor att tänka själva – inte att tänka rätt. Att äga makten att uttrycka sig, med ord, bild, musik, tal, är att kunna meddela andra sin mening, sin syn på världen, sina livsvillkor och sina egna erfarenheter.

Det öppna samhällets förutsättning, bevarande och utveckling är tankens och ordets frihet. På tv, i radio och i pressen, på teaterscener, konsthallar och museer, på gallerier, operahus och konserthus förs det offentliga samtalet, och det är genom yttrandefriheten det förs framåt. Därför måste kulturpolitiken värna och vårda yttrandefriheten och de demokratiska friheterna som människor runt om i världen kämpar och dör för.

Vi vänder oss emot en syn på kulturpolitik så som den idag torgförs av vänstern, där kulturen står i samhällets tjänst och där politiker gärna ska fatta beslut om vilka kulturskapare som ska få ekonomiskt stöd.

Avgörande för en liberal kulturpolitik är den konstnärliga kvaliteten, som politiker varken kan eller ska bedöma. Principen om armslängds avstånd ska gälla, det vill säga att det är kulturskapare och experter som fattar de konstnärliga besluten och inte politiker.

För oss liberaler ska kulturpolitiken värna kulturens eget värde gentemot rena nyttoändamål.

För att öka allmänhetens tillgång till kultur, och för att kulturlivet ska växa, ska kulturpolitiken skapa goda förutsättningar och incitament för kulturlivet att åstadkomma detta.

Alla stockholmares tillgång till kultur

Biblioteksverksamheter

För liberaler är biblioteken ryggraden i bildningssamhället. Utvecklingen av Stockholms stadsbibliotek ska fortsätta. När staden växer behöver fler bibliotek byggas i nya stadsdelar, och befintliga kan behöva expandera.

Stockholms stadsbibliotek ska gå vidare med planerna på bibliotek i anslutning till Liljeholmen och Gullmarsplan samt ett nytt bibliotek i den nya stadsdelen Norra Djurgårdsstaden. Genomförandet av en ny bibliotekslokal vid Slussen ska fortsätta enligt plan.

Biblioteksverksamheten ska utvecklas ytterligare genom samarbete med det civila samhället (Berättarministeriet, studieförbunden, idrottslivet mm) och samarbetet mellan bibliotek och förskola/skola ska utvecklas och stärkas. Bibliotekens digitala utveckling behöver också särskilt uppmärksammas.

Biblioteken ska värna yttrandefriheten. Bibliotekens utbud ska inte innebära inskränkningar utifrån ideologiska, politiska eller religiösa utgångspunkter, och biblioteken ska inte ägna sig åt censur. Den digitala utlåningen liksom den fysiska ska även framöver vara avgiftsfri.

Biblioteken ska ta tillvara de unika resurser som finns på platsen och i omgivningen, genom samarbeten och anpassning av sitt innehåll. Ett mycket lyckat exempel på externt samarbete är det med skrivverkstaden Berättarministeriet i Husby som behöver få fler efterföljare i områden med sociala utmaningar. Målsättningen från stadens sida ska vara att Berättarministeriet ska kunna ha verksamhet som täcker in fler av stadens växtplatser.

Det mycket lovvärda arbetet Lässsatsningen mellan Stockholms stadsbibliotek och stadens förskolor, som initierades i och med Stockholms stads budget för 2014, ska fortsätta.

Biblioteken ska ha öppet och vara möjliga att besöka när stockholmarna har tid och lust att gå dit och behöver ständigt se över om det finns nya sätt att bredda erbjudandet till stockholmarna. Under året ska kulturförvaltningen arbeta vidare med ambitionen att erbjuda pop up-bibliotek under evenemang som sker i staden samt på stränder och torg under sommarmånaderna. Kulturförvaltningen ska under året utreda möjligheterna till att starta ett konstabiblioteks-/artoteksverksamhet.

Bibliotek ska vara trygga för alla, oavsett stadsdel. Hot och våld ska aldrig accepteras och bibliotekspersonal måste känna att de får ett fullgott stöd av arbetsgivaren i detta. I den kvalitetsuppföljning som föreläggs kulturnämnden ska också frågor om bibliotekspersonalens arbetsmiljö och om besökarnas upplevelse av biblioteksbesöket ingå.

Stockholm konst och Liljevalchs konsthall

Liljevalchs konsthall är alla stockholmares konsthall och är en uppskattad kulturinstitution i Stockholm.

För att utveckla konsthallen ska den renovering och utbyggnad som beslutats om fortskrida enligt plan. På sikt vill vi möjliggöra för Liljevalchs konsthall att öka de egna intäkterna.

Sedan 2012 har Stockholm konst medel avsatta för att skapa mer offentlig konst i delar av ytterstaden där det finns lite offentlig konst. Detta uppdrag ska fortsätta. Konsten och konstnärernas roll i Stockholm stärks genom Stockholm konst. Stockholm konst ska bevaka att stadens alla bolag och förvaltningar följer, den av fullmäktige beslutade, enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning.

Stockholm konst ska även genomföra konst- och projektsatsningar för att utveckla det befintliga stadsrummet.

Stockholms stadsmuseum och Medeltidsmuseet

Stockholms stadsmuseum, Medeltidsmuseet och stockholmsforskningen ger värdefulla möjligheter för stockholmarna att få nya perspektiv på Stockholms historia. Museerna ska tillsammans med Stadsarkivet uppmuntras att fortsätta utveckla sin publika verksamhet. Arbetet med ombyggnationen av Stockholms stadsmuseum ska fortsätta.

För att finansiera fritt inträde på Stockholms stadsmuseum och Medeltidsmuseet avsätts 5 mnkr.

Kulturpedagogisk verksamhet för barn och unga

Skapande i alla dess former erbjuds ungdomar med skilda bakgrunder och intressen genom att arbetet med att utveckla Kulturskolan fortsätter. Kulturskolan ska erbjuda undervisning av hög kvalitet i kulturella färdigheter till Stockholms barn och ungdomar på deras fritid. Fokus ska läggas på ett vidareutvecklat, attraktivt utbud för att erbjuda fler barn och unga plats i Kulturskolans undervisning.

För en satsning på ett vidareutvecklat utbud inom Kulturskolan i syfte att bredda rekryteringen avsätts 15 mnkr i Liberalernas budget.

För en satsning på att höja Kulturskolans lärares löner avsätts 2 mnkr.

Kulturnämndens och stadens förskolors samarbete kring barns läsning och läsupplevelser ska fortsätta.

I och med Stockholms stads budget för 2013 beslutades att musikundervisningsformen El Sistema skulle införas som ett komplement till musikundervisningen inom Kulturskolan. El Sistema är en särskild undervisningsform som förutom att lära eleverna att spela ett instrument också utvecklar deras sociala förmågor och samarbetsförmågor. Till undervisningen ska en etablerad orkester knytas som både kan bidra till undervisningen och utgöra goda förebilder för eleverna, i Stockholms fall Sveriges Radios symfoniorkester och Radiokören. Kulturnämnden ska undersöka hur och var El Sistema ytterligare kan utvidgas. Nämnden ska också undersöka möjligheterna att införa El Sistema-liknande undervisningsformer och verksamheter för andra konstarter än bara musik.

Skolors och förskolors vägar in till kulturupplevelser

Alla elever ska kunna få ta del av konst- och kulturupplevelser. Stockholm har ett fantastiskt kulturutbud och Stockholms skolor utnyttjar det i allt högre grad. Liberalerna vill förenkla för lärare och annan personal att själva hitta en upplevelse eller aktivitet som passar klassens behov, t.ex. genom Kulturkulans webbplats.

Kulanpremien, före detta Kulansubventionen, är en biljettsubvention för förskolorna och skolorna gällande ett kvalificerat urval av professionell kultur

producerad av aktörer inom det fria kulturlivet med syfte att barn och unga ska komma i kontakt med konst.

Tillgängligt kulturutbud

Frågan om ett tillgängligt utbud av konst och kultur är större än bara en fråga om fysisk tillgänglighet till utställningslokalerna. Det handlar också om ett utbud av kulturella uttryck som är möjliga att ta del av även för besökare som har olika typer av funktionsnedsättningar. Detta kan också ha ett tydligt mervärde för personer som inte har den aktuella funktionsnedsättningen.

Stockholm är en stad rik på historia, konst och minnen, inte minst i det offentliga rummet. Många konstverk, byggnader, minnesskyltar och fasta installationer i staden skulle kunna göras mer tillgängliga. Det vore ett sätt både att undanröja onödiga funktionshinder för att ta del av information, konstnärliga och kulturhistoriska upplevelser, och att samtidigt göra samma information och upplevelser lättare att hitta och ta till sig för alla stockholmare och besökare, även på utländska språk. Liberalerna avsätter 100 miljoner för tillgänglighetsåtgärder under centralmedelsreserv 4 (CM4).

Under 2017 ska kulturförvaltningen titta på hur man kan skapa permanenta multisensoriska verksamheter på stadens kulturinstitutioner så att personer med funktionsnedsättningar inte enbart ska vara hänvisade till specifika utställningar. Organisationer inom funktionsnedsättningsområdet kan vara viktiga kunskapsresurser i detta arbete. För detta avsätter Liberalerna 1 mnkr.

Sommarjobb i kulturen

Som en del av stadens satsning på feriejobb vill Liberalerna att kulturnämnden under 2017 erbjuder unga en möjlighet att feriarbeta med utvecklande av sina kulturella färdigheter inom ramen för någon av stadens kulturinstitutioner. För detta avsätter Liberalerna 1 mnkr.

Ett kulturliv för bildning, förnyelse och kvalitet

Fritt och växande kulturliv

Det fria kulturlivet är en mycket viktig del av det kulturella utbudet i Stockholm. På dess scener visas många gånger det som ligger i respektive konstnärligt uttrycksforms framkant. Staden stödjer det fria kulturlivet genom kulturnämndens kulturstöd.

Kulturstödssystemet ska präglas av öppenhet inför nya, tillkommande aktörer och ska därmed inte innehålla ett kriterium om historiska meriter. Innovativ och nyskapande kultur ska premieras. Politiska beslut som ger medel direkt till enskilda aktörer utan vederbörlig prövning ska inte förekomma. För att främja mångfald och skapa incitament för de fria grupperna att nå fler, öka sina intäkter och öka sitt oberoende av politiskt fattade beslut ska kulturstödet förnyas och utvecklas. För detta avsätts 6 mnkr.

Till vem eller vilka kulturstödet utdelas är idag till syvende och sist ett politiskt beslut. För att även formellt stadfästa principen om armlängds avstånd ska kul-

turnämnden under 2017 påbörja ett arbete med att istället inrätta en fond för kulturstödet. Kulturnämnden utser fondens styrelse, fastslår kriterier, anslår och fastställer budget men besluten om vem eller vilka som ska tilldelas stöd tas av fonden och ej av politikerna i nämnden.

De fria kulturaktörer som saknar egen scen ger värdefulla bidrag till Stockholms kulturliv. En gemensam scen för det fria kulturlivet att dela och verka på skulle ge många teaterkompanier utan lokal en möjlighet att nå en ny publik och skulle dessutom vara resurseffektivt; mindre pengar går till lokaler, och mer kan gå till kulturen. Förvaltningen ska under 2017 utreda hur ett nytt scenhus för det fria kulturlivet skulle kunna inrättas i Stockholms stad.

Nyskapande och digital kultur

Stockholms stads kulturutbud ska präglas av mångfald i uttryck och tillvägagångssätt. Det är viktigt att stadens egna verksamheter ligger i framkant vad gäller att utforska de möjligheter till konstnärlig kvalitet som digitaliseringen ger. Vi vill att kulturförvaltningen under perioden redovisar en plan för hur barnavdelningarna på Stockholms stadsbibliotek ska kunna integrera det fysiska och digitala rummet bättre, och att stadens bibliotek inom ett år erbjuder barn tillgång till läs- och surfplattor som en del av det läsfrämjande uppdraget. Information om offentliga konstverk intressanta byggnadsverk och platser bör uppdateras och samlas på en lättfunnen webbplats med information både i skrift och ljud, på de största språken i Stockholm och bland turister. Denna information kan även göras nedladdningsbar och kompletteras med tydliga kartor och tips för lämpliga vandringar och promenader. För detta avsätter Liberalerna 2 mnkr.

Kultur i stadsplaneringen

Utrymme för kulturverksamheter ska finnas med i planeringen av nya och växande stadsdelar. När chanser finns att ta tillvara en redan befintlig kulturverksamhet och integrera den i ett omdanat område, bör de chanserna tas. Befintliga kulturverksamheter ska inte byggas bort vid ombyggnation och renovering.

Den manliga dominansen genom historien manifesterar sig också i stadsrummet, genom monument och gatunamn. Kulturnämnden ska verka för att uppmärksamma viktiga insatser som gjorts av och för kvinnor, när möjligheten finns.

Mänskliga rättigheter i kulturpolitiken

En fristad för hotade kulturskapare

Under året ska staden genom Kulturhuset Stadsteatern fullfölja åtagandet att utvidga fristadsprogrammet till att omfatta fler konstarter samt utöka antalet platser. Kulturförvaltningen ska vid behov vara Kulturhuset Stadsteatern behjälplig i detta arbete.

Arbetet mot antisemitism och intolerans

Ett samhälle är aldrig vaccinerat mot intolerans. Idag ser vi hur intoleranta och antisemitiska stämningar återigen får fäste runt om i vårt land. Judiska försam-

lingen i Stockholm var förra året tvungen att stå under ständig polisbevakning för att kunna bedriva sin församlingsverksamhet.

I en värdegrundssatsning mot antisemitism och intolerans avsätter Liberalerna, för Kulturnämndens del 3 mnkr. Medlen ska gå till att finansiera kulturupplevelser som tar ställning för alla människors lika rättigheter. Satsningen görs i samverkan med Utbildningsnämnden

Judiska museet har en mycket viktig uppgift i att förmedla kunskap om judendomen, judiskt liv i Sverige, nazismen, andra världskriget och Förintelsen. Det är framför allt genom levande kontakter och kunskap som rasism, nynazism och antisemitism kan motverkas. Museet har nyligen flyttat till nya lokaler i Gamla Stan. För att stötta Judiska museet i dess nyöppning avsätter Liberalerna 1,5 mnkr. Medlen tas från centrala medelsreserven 2 (CM2).

Särskilda prioriteringar 2017

- Kulturnämnden ska i enlighet med biblioteksplan och strukturplan för Stockholms stadsbibliotek arbeta vidare med modernisering, renovering, nyetablering och omlokaliseringar av stadens bibliotek
- Kulturnämnden ska utöka de ordinarie öppettiderna på stadens bibliotek och utöka öppettiderna på kvällar, helger och lov
- Kulturnämnden ska verka för att ytterligare Berättarministerier etableras i anslutning till stadens bibliotek i områden med hög arbetslöshet
- Kulturnämnden ska under 2017 genomföra en satsning på ökad tillgänglighet till stadens kulturpedagogiska verksamhet
- Kulturnämnden ska under 2017 utreda möjligheterna att i stadens kulturverksamheter skapa permanenta multisensoriska verksamheter för personer med funktionsnedsättning, så att de kan ta del av verksamheterna på lika villkor som andra
- Kulturnämnden ska under 2017 utreda möjligheten att inrätta ett scenkonsthus för de aktörer inom det fria kulturlivet som saknar egen scen
- Kulturnämnden ska, som en del av stadens satsning på feriejobb, under erbjuda unga en möjlighet att feriearbeta med utvecklande av sina kulturella färdigheter inom ramen för någon av stadens kulturinstitutioner
- Kulturnämnden ska redovisa en plan för hur biblioteken bättre ska kunna integrera det fysiska och det digitala rummet
- Kulturnämnden ska arbeta för att folkbibliotekens barnavdelningar har en nöjaktig infrastruktur vad gäller tillgång till läs- och surfplattor
- Kulturnämnden ska tillsammans med lokalförvaltande bolag i staden samt fastighetsnämnden, idrottsnämnden och utbildningsnämnden ta fram en modell för hur stadens lokaler kan nyttjas mer effektivt av medborgarna över hela dygnet
- Kulturnämnden ska under 2017 utreda möjligheterna för att skapa en fond för kulturstödet

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 0,5%

4,9 mnkr

(L):102

Ökad jämställdhet och mångfald	5 mnkr
Kulturfestival ytterstad	5 mnkr
Stärkta visningsmöjligheter för film	2 mnkr
Satsning och fritt inträde på stadens museer	10 mnkr
Kulturskolan volymökning	15 mnkr

Ökade kostnader för:

Kulturskolan, vidareutveckling av utbud	-15 mnkr
Fritt inträde Stockholms stadsmuseum och Medeltidsmuseet	-5 mnkr
Utveckling av kulturstödet	-6 mnkr
Digitalisering	-2 mnkr
Tillgänglig konst	-1 mnkr
Satsning mot antisemitism och intolerans	-3 mnkr
Feriearbeten i kultursektorn	-1 mnkr
Höjda lärarlöner i Kulturskolan	-2 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

11. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Kulturnämnden: Kulturförvaltningen** godkänns.

Kulturnämnden: Stadsarkivet

Arkiven är en central resurs i stadens informationsförsörjning. Tillgång till arkivinformation ger dagens och framtidens stockholmare insyn i de offentliga beslutsprocesserna och möjligheter till forskning ur historiska och andra perspektiv. Stadsarkivet ska publicera allt sitt upphovsrättsskyddade material, som staden själv är legal upphovsman till, under en licens som tillåter vidareanvändning.

Offentlighetsprincip i den digitala tidsåldern

Med utgångspunkt i 2010 års Chydeniusinitiativ arbetar Stadsarkivet för att bli världsledande när det gäller att utveckla öppenheten i de offentliga arkiven. Den svenska offentlighetslagstiftningen garanterar alla en god tillgång till den information som skapas i det offentliga. Stadsarkivet ansvarar för att stödja stadens verksamheter i deras arbete med att skapa denna tillgång. Genom den digitala utvecklingen har mängden information ökat mycket kraftigt, något som kräver utveckling av strategier för att säkra en god offentlighet.

I stadens verksamheter skapas hela tiden stora mängder information. Denna information är en central resurs för medborgare, organisationer och näringsliv. Förutom användning som minnes- och bevismaterial är den offentliga informationen en unik råvara att skapa tjänster och produkter av. Tillgång till denna information är också mycket viktig i ett demokratiskt perspektiv.

Mål för den digitala informationsförsörjningen

- **Ökad transparens:** Stadens information är strukturerad på sätt som ökar insynen i stadens processer
- **Ökat vidareutnyttjande:** Stadens information är enkelt tillgänglig för medborgare, organisationer och näringsliv och kan vidareutnyttjas på olika sätt och för olika syften
- **Effektivare förvaltning:** Stadens informationsförsörjning genererar en effektiv förvaltning.

E-arkiv Stockholm är stadens gemensamma digitala arkiv. Kulturnämnden: stadsarkivet, ansvarar för och förvaltar e-arkivet. Alla verksamhetssystem ska successivt anslutas till e-arkivet.

Som ett led i arbetet med att utveckla offentlighetsprincipen i den digitala tidsåldern ska inriktningen på nästa Open Stockholm Award vara en ökad digital tillgänglighet av offentliga handlingar i syfte att stärka offentlighetsprincipen i den digitala tidsåldern. Som stadens arkivmyndighet och ett led i Chydeniusinitiativet ska Stadsarkivet vara delaktiga i detta arbete.

Tillgänglighet

Tillgängligheten till stadsarkivets material och kunskap ska öka och på bästa sätt komma stockholmarna till del. Stadsarkivet ska även upprätthålla och utveckla god tillgänglighet för människor med funktionsnedsättning.

Stadsarkivet har en viktig roll som kunskapsbas om Stockholms historia för både stockholmare i allmänhet och forskare. Stadsarkivets framgångsrika arbete med att utvecklas som en öppen publik institution ska fortsätta.

Stadsarkivet arbetar sedan en tid med så kallad history marketing där stadens bolag och nämnder kan få hjälp att få en större kunskap om verksamheternas historia och utveckling. Detta arbete ska fortsätta.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stockholms stadsarkivs framgångsrika arbete med att utvecklas som en öppen publik institution ska fortsätta
- Stockholms stadsarkiv ska vara delaktigt i arbetet med nästa Open Stockholm Award vars inriktning ska vara en stärkt digital tillgänglighet av offentliga handlingar

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

12. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Kulturnämnden: Stadsarkivet** godkänns.

Kyrkogårdsnämnden

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltningen av stadens egna och åt staden upplåtna begravningsplatser samt för frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen.

Nämnden ska erbjuda de besökande rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser. För att möta en mångfald av stockholmare ska nya gravskick utredas och vid behov införas på fler av stadens begravningsplatser. Nämnden ska tillgänglighetsanpassa stadens begravningsplatser för att tillmötesgå alla besökande oavsett funktionsnedsättning. En utbyggnad av kistgravkvarter vid Räcksta begravningsplats ska utredas.

Nämnden ska verka för att den konfessionslösa inriktningen ska upprätthållas så att alla oavsett livsåskådning kan få de begravningsceremonier de önskar.

Verksamheten ska fortsätta att miljöanpassas med avseende på utsläpp, drift och återvinning. Energieffektiviseringar av byggnader och belysning på begravningsplatserna ska minska energiförbrukningen, samtidigt som de stämningfullt ljussatta inom- och utomhusmiljöerna behålls.

Det stora underhållsbehovet för många kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar och byggnader för begravningsändamål måste uppmärksammas och åtgärdas.

Flera begravningsplatser, främst världsarvet Skogskyrkogården, är en del av kulturarvet som ska vårdas och värnas.

I norra delen av staden finns det ett stort behov av fler begravningsplatser. Nämnden ska fortsätta planera för en ny begravningsplats på Järvafältet.

Staden ska bevaka effekterna av ett eventuellt avskaffande av systemet med begravningsclearing och fortsatt verka för att de kommunala begravningsshuvudmännen inte ingår i systemet med enhetlig begravningsavgift. Staden ska uppvakta regeringen för att undersöka möjligheterna att ta del av den kyrkoantikvariska ersättningen.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

13. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Kyrkogårdsnämnden** godkänns.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

En hållbar stad är en stad som växer, expanderar och utvecklas av och för människor. Hållbarhet – miljömässigt, socialt och ekonomiskt – är en förutsättning för stadens utveckling. Vi liberaler inser att ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling arbetar med, och inte mot, varandra. Liberal miljöpolitik är därför tillväxtvänlig, teknikpositiv och utvecklingsinriktad. För stockholmarna ska det vara lätt att ta ansvar för och göra individuella val i vardagen som minimerar negativa externa effekter.

Våra viktigaste prioriteringar på miljöområdet är att Stockholm ska utvecklas till att vara en del av lösningen på ett av vår tids största hot mot människan – klimatförändringarna. Utsläppen av växthusgaser i Stockholm ska minska till 2,3 ton koldioxidekvivalenter per stockholmare till år 2020 och till år 2040 ska Stockholm vara fossilbränslefritt.

Skadliga kemikalier, särskilt i barns miljö, ska tas bort i så stor utsträckning som möjligt. Avfallets miljöpåverkan ska minskas genom en förbättrad återanvändning och återbruk. Målet är att alla råvaror ska cirkulera i produktionssystemet och att de små mängder med farliga ämnen som ändå återstår ska hanteras på ett miljösäkert sätt.

Miljöpolitiken måste bygga på åtgärder som faktiskt skapar en hållbar miljö – inte på symbolpolitik som dövar vårt samvete. De som förbrukar våra gemensamma resurser ska betala för det. Om det kostar att smutsa ner kommer vi att få mer miljövänliga beteenden.

Världsledande miljö- och klimatarbete

Stockholmarnas utsläpp av växthusgaser ska minskas till 2,3 ton koldioxidekvivalenter till och med 2020 och energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar ska minska med tio procent till 2020 jämfört med 2015. Huvudmålet är att Stockholm ska vara fossilbränslefritt år 2040.

Stockholms stad har ett stort ansvar för att inte skada samhället runt omkring oss. Såväl upphandling av varor och tjänster som kraven på ny- och ombyggnation ska präglas av höga ambitioner på energieffektiviseringar, miljövänlighet och tillgänglighet, utan att i onödan stå i vägen för människors valmöjligheter. Frågan om kemikalier ska, som andra miljöfrågor, också beaktas. Att undvika onödiga krav och att istället fokusera på relevanta och avvägda krav är att bry sig, det gäller också vid upphandlingar.

Inom de närmaste decennierna har staden ett behov av ett kraftigt tillskott både bostäder och service till nyinflyttade stockholmare. Det är då helt nödvändigt att nämndens kompetens inom miljö- och klimatfrågor tas tillvara i de allra tidigaste skedena i exploaterings- och byggprojekten. Samordningen mellan Exploateringsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Trafiknämnden och Miljö- och hälsoskyddsnämnden måste ske tidigt i produktionsplaneringen.

Energieffektivisering

Ett fortsatt framgångsrikt arbete med energieffektiviseringar kräver att stora ansträngningar görs för att inte huvudmannaskap, organisation eller administrativa svårigheter ska leda till ett sämre resultat.

Energicentrum ska fortsätta arbetet med att vara en servicefunktion till stadens fastighetsägare och fyller en viktig roll i att sänka stadens kostnader och CO²-utsläpp. Målet att minska stadens egen energiförbrukning i fastigheter och anläggningar med 10 procent till 2020 gäller även stadens bolag.

Solstaden Järva var Sveriges största samlade installation av solceller i ett område. I projektet installerades 52 solcellsanläggningar med en total solcellseffekt om 1,43 MW, som motsvarar cirka 10 600 m² panelarea. Arbetet med projektet Järva-Solstaden ska utvecklas liksom möjligheterna att använda överskottsvärme och överskottskyla i fjärrvärmenätet. I områden där medborgarna annars har svårt att finansiera miljövänliga val ska staden investera mer och låta överskott gå tillbaka till området och de boende.

Klimatsmarta transporter

Det är nödvändigt att förbättra infrastrukturen för fossilbränslefria fordon i både innerstad och ytterstad. Teknikutvecklingen är en avgörande faktor för att nå ett hållbart transportsystem. För att nå målen ska fokus läggas på att stödja och främja teknikutveckling genom utvecklat samarbete med akademi och näringsliv för en fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur. Efterfrågan på biogas ökar samtidigt som andelen fossilgas i bränslet behöver minska. Staden ska arbeta för ökad användning av biogas med låg miljöpåverkan.

Fordon i stadens tjänst ska även fortsatt drivas av fossilfritt bränsle. För att göra det mer effektivt ska staden söka samarbete och finansiering med det privata näringslivet. Staden ska investera i laddstolpar i anslutning till kollektivtrafik och kommunal service och möjliggöra för etablering av gastankställen. Det är också viktigt att underlätta för skapandet av bilpooler för stockholmare som ibland behöver använda bil men inte vill äga någon själv.

Matavfall

Avfallets miljöpåverkan ska minskas genom fungerande återanvändning och återbruk. Målet ska vara att alla råvaror ska cirkulera i produktionssystemet och att de små mängder med farliga ämnen som ändå återstår ska hanteras på ett miljösäkert sätt. Avfallspolitiken måste förebygga och förhindra att tungmetaller, läkemedelsrester och andra farliga ämnen sprids i naturen där de kan skada människan.

Stockholms stad har höga ambitioner när det gäller matavfallsinsamling för att öka tillgången till biogas i regionen. Insamlingen ska ske genom optisk teknik och vara anpassad efter stadens olika förutsättningar. Målet är att 50 procent av matavfallet ska samlas in till år 2018 och 70 procent till år 2020.

Det ska vara lätt att göra miljövänliga val som stockholmare. En enkel och tillgänglig avfalls- och återvinningshantering är målet. Fler fraktioner ska på sikt införlivas i den optiska sorteringen.

Luftkvalitet

Stockholms luft ska inte vara skadlig att andas. I dag finns en miljözon för tunga lastbilar och bussar. För att förbättra luftkvaliteten ska miljözoner för andra fordon så som privatbilar införas i Stockholms innerstad så att miljökrav också kan ställas på övrig trafik i innerstaden. Användningen av dubbdäck måste avgiftsbeläggas för att klara miljö kvalitetsnormen för partiklar. Dessa åtgärder kräver lagändring och majoriteten måste fortsatt verka aktivt för att en sådan kommer till stånd. Arbetet med att motverka överskridanden av miljö kvalitetsnormerna ska fortsätta.

En god inomhusmiljö är angelägen, särskilt för barn. Arbetet med att säkerställa luftkvaliteten genom ventilationen på skolor och förskolor ska fortsätta

Nära till naturen

Stockholms närhet till naturen är en av stadens unika kvaliteter. Vi vill utveckla och rusta upp naturreservaten. Alla stockholmare ska kunna besöka naturreservaten och då behöver vi satsa på tillgängligare entréer till reservaten. En tydlig skyltning och bra belysning behöver också komma på plats för att öka tillgängligheten och göra det lättare att ta sig fram. Till detta avsätter vi 1 mnkr i nämndens budget som ska vara öronmärkta för att öka tillgängligheten för människor till naturreservaten. Gröna stråk som kommer fler till del och där Stockholms fauna utvecklas och överlever naturligt är prioriterade framför nya isolerade naturreservat.

Nya naturreservat som västra Älvsjöskogen, Kyrkhamn och Årstaskogen med Årsta holmar är av stor betydelse för att värna världsstadens unika naturvärden.

Högkvalitativ tillsyn

Stockholmarnas hälsa och säkerhet kräver att tillsynsarbetet bedrivs med hög kvalitet och med rimliga regler. Den lagstyrda tillsynen och miljöövervakningen ska också skapa lika, rimliga och rättvisa regler för Stockholms företag. Det är viktigt att förutsättningarna för företagare ser lika ut över landet, därför ska nämnden inte göra fler kontroller eller strängare bedömningar än vad lagen absolut föreskriver. Stadens medborgare har det största ansvaret för den egna hälsan och möjligheten att göra informerade val vid livsmedelsinköp och restaurangbesök är därför viktigt. En liberal grundhållning till tillsyn och kontroll är att marknaden i grund och botten är bra på att avgöra vad som är en undermålig produkt och att undanröja dessa. Stadens tillsynsverksamhet ska fungera på ett sätt som förstärker redan befintliga marknadskrafter. Appen Livsmedelskollen är ett bra exempel på det.

Stadens tillsynsverksamhet ska även i fortsättningen sträva efter att i hög grad vara självkostnadstäckande. Stockholmarna betalar för tillsynen genom att konsumera verksamhetsutövarens produkter. Det är rimligt att den som är intresserad av en

produkt också betalar för den kostnad för tillsyn som uppstår i och med verksamheten.

Ett giftfritt Stockholm

Den nya kemikalieplanen är tillsammans med Kemikaliecentrum en solid bas att stå på i arbetet för att göra Stockholm giftfritt till 2030. Kemikaliesmart förskola är ett bra initiativ och nästa steg är att alla stadsdelsnämnder får i uppdrag att arbeta med kemikalieplaner för förskolan.

Barn är särskilt känsliga för kemikalier och därför är det viktigt att möbler och leksaker inte innehåller skadliga kemikalier. På sikt ska alla förskolor och skolor vara giftfria miljöer.

Hållbar användning av mark och vatten

Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden, och i förlängningen människan, ska stärkas och utvecklas. Det gäller särskilt de grön- och vattenområden där många personer väljer att tillbringa sin fritid. Intrång i övriga grön- och vattenområden ska vara så små som möjligt och ersättas på lämpligt sätt genom kompensation.

Vi behöver bygga staden med tanke på kommande klimatförändringar. Det betyder att förändringar i mark- och vattenområden måste ta hänsyn till detta. Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter. Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras och våtmarker som utgör naturliga biotoper för insekter och fåglar ska bevaras och återskapas. De skapar också naturliga vattenreservoarer och kan bland annat reglera kväveförekomster.

Samtliga vattenförekomster ska uppnå god ekologisk och kemisk status senast år 2021. För att klara kraven i EU:s vattenvårdsdirektiv måste Stockholm avsätta medel för att stärka både ekologisk och kemisk status i de vattendrag och sjöar som staden har särskilt ansvar för.

God kommunikation med medborgarna

Att stockholmarna väljer miljömedvetet är helt nödvändigt för att vi ska uppnå alla våra mål. Politisk reglering är ett mycket svagt verktyg i förhållande till att många människor agerar var för sig i rätt riktning. Därför ska information och tillsynsresultat vara lättillgängliga. Nämnden ska fortsätta sitt arbete med att vara ett föredöme för öppen kommunikation med medborgarna. Det ska vara lätt att skaffa sig kunskap som medborgare och konsument. Då blir det lättare att göra val som ger mindre skada.

Särskilda prioriteringar 2017

- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska medverka till att stockholmarnas utsläpp av växthusgaser ska minska till 2,3 ton koldioxidekvivalenter till 2020 och energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar ska minska med tio procent till 2020 jämfört med 2015.

- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska medverka till att upphandling av varor och tjänster ska präglas av energieffektiviseringar, miljövänlighet, giftfrihet och tillgänglighet.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska arbeta för att miljözoner införs för ytterligare fordonskategorier och att dubbdäck avgiftsbeläggs.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska medverka till att insamlingen av matavfall utvecklas genom modern optisk teknik och avfallskvarnar. Det optiska systemet ska utvecklas för att kunna hantera fler fraktioner. Målet är att samla in 50 procent av matavfallet år 2018 och 70 procent 2020.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska skapa mer tillgängliga naturreservat. Detta kan t.ex. ske genom synligare entréer till naturreservaten, tydlig skyltning och bra belysning.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska vara stadsdelsnämnderna behjälpliga med att upprätta lokala kemikalieplaner.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska prioritera och utveckla myndighetsutövningen och tillsynsarbetet så att det är högkvalitativt och kostnadseffektivt. Service och tillgänglighet gentemot stadens medborgare och företag ska stå i fokus.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 1%	1,9 mnkr
Förstärkta miljöambitioner och tillsyn (2016 års budget)	5,4 mnkr
Åtgärder för bättre ljudmiljö (2016 års budget)	0,8mnkr
Strategiskt arbete för genomförande av ”ett grönare Stockholm	1 mnkr
Beräkningsmodell för LCA vid byggnation	1,2 mnkr
Underlag nya kemikalieindikatorer	0,2 mnkr
Ökad tillgänglighet & funktion naturreservaten	1 mnkr

Ökade kostnader för:

Tillgänglighet till naturreservat	-1 mnkr
-----------------------------------	---------

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

14. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Miljö- och hälsoskyddsnämnden** godkänns.

Serviceämnden

Serviceämndens kärnverksamhet är administrativa tjänster. På uppdrag av andra nämnder ska serviceämnden ansvara för stadens ekonomi- och löneadministration med vissa tilläggstjänster, kontaktcenter, gemensam växel, koncernupphandling, administration av EU-projekt, kontrakts- och hyresadministration, rekryteringsstöd samt administration av sommarkoloniverksamhet med mera. Inom ramen för sitt uppdrag ska nämnden arbeta med att effektivisera stadens administrativa funktioner. Detta ska leda till sänkta kostnader för stadens övriga nämnder till förmån för kärnverksamheterna. Serviceämnden ska även erbjuda upphandlingstjänster, statistiska uppgifter från lönesystemet för uppföljning samt tjänster inom pensions- och försäkringsområdet. Dessa kan beställas från andra nämnder och bolag mot ersättning. Nämnden kan på eget initiativ erbjuda nämnder och bolag fler administrativa tjänster, mot ersättning. Underprissättning får inte förekomma.

Kommunstyrelsen ska i samarbete med serviceämnden regelbundet följa upp och utvärdera effektivitet och ekonomi för de tjänster som är överförda till serviceämnden. Uppföljningen ska omfatta servicenivåer, kundnöjdhet, uppföljning av indikatorer, processeffektivitet och kostnadsminskningar. Äldre direkt ska särredovisas inom nämnden.

Serviceämndens verksamhet är intäktsfinansierad. En prislista tas fram över tillhandahållna tjänster i samråd med kommunstyrelsen. Serviceämnden tecknar därefter avtal med respektive nämnd. Ersättningen för verksamheten får inte överstiga serviceämndens självkostnad för den beställda verksamheten. Stadens totala kostnader för de uppgifter serviceämnden övertagit ska minska. Det är även viktigt att prissättningen inte avviker markant från marknaden i övrigt och att det råder lika villkor mellan nämnden och dess enskilda konkurrenter. Nämnden ska löpande kommunicera de aktuella serviceavtalen till nämnder och bolag för att det ska vara tydligt vad de kan förvänta sig.

Kontaktcenter Stockholm ska aktivt utveckla och presentera de olika tjänster som erbjuds med målsättning att fler nämnder och bolag ska nyttja servicen.

Personer med funktionsnedsättning ska på ett enkelt sätt kunna kommunicera med Stockholms stad. Det är viktigt att kontaktcenter har kunskap och kompetens kring de tekniska hjälpmedel som används av personer med funktionsnedsättning.

Nämnden genomför stadens centralupphandlingar på uppdrag av kommunstyrelsen. Medel för detta reserveras under kommunstyrelsen. Omfattningen av detta uppdrag ska preciseras i avtal mellan kommunstyrelsen och serviceämnden. Resurser ska avsättas från kommunstyrelsen för att förvaltningen ska kunna bidra till att stärka kompetensen i upphandling hos nämnder och bolag. Det är viktigt att nämnden har den kompetens som krävs för att kunna upphandla lämpliga utförare till bra pris och för att eventuella avvikelser mot avtal ska hanteras med minsta möjliga störningar för brukarna och utan förlust för staden.

(L):112

Minskade kostnader för:

Stöd kring egen regi-anbud

1 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

15. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Serviceämnden** godkänns.

Socialnämnden

I Liberalernas Stockholm har alla barn samma rätt till en trygg uppväxt utan hot, fattigdom eller övergrepp, och samma rätt till möjligheter att kunna skapa sig en bra framtid. Vuxna som behöver hjälp ska kunna räkna med samhällets stöd. Frihet och trygghet är avgörande för varje människas möjlighet att växa. Ett öppet och växande Stockholm förutsätter att stockholmarna känner sig trygga.

Från länder som härjas av krig, fattigdom och förtryck kommer många människor till Europa i sökandet efter ett drägligt liv. Stockholm ska vara en stad där dessa människor kan bygga sig en framtid. Efter ett år av omfattande flyktingmottagande står staden inför stora utmaningar i att se till att nyanlända stockholmarna kan skaffa sig ett jobb och en bostad, ett språk och en framtidstro.

Ensamkommande flyktingbarn måste få bra hem med goda uppväxtvillkor. Alla stadens nämnder och bolag måste hjälpas åt att lokalisera lokaler som kan användas för detta ändamål. Staden står inför en stor utmaning när det gäller att kontrollera kvaliteten i hem för ensamkommande flyktingbarn.

Flyktingsituationen gör också att redan viktiga frågor blir mer aktuella. Det är än mer angeläget att socialsekreterare får bra arbetsvillkor, en rimlig arbetsbelastning och bättre möjligheter till karriär- och löneutveckling.

Samtidigt som staden hanterar flyktingsituationen kan de befintliga socialpolitiska frågorna inte ställas åt sidan. Utsatta barn och unga, hemlösa, missbrukare och personer med funktionsnedsättning måste få den hjälp och det stöd de har rätt till. Staden ska fortsätta att möta fattiga EU-medborgare.

Hedersförtrycket utgör den största kränkningen av mänskliga rättigheter i Stockholm idag. Arbetet mot hedersvåld och annat våld i nära relationer måste fortsatt vara prioriterat.

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt utan hot, fattigdom eller övergrepp. För barn som lever i utsatthet är en bra skola nyckeln till framtiden. I den liberala visionen för en trygg stad står barn och ungas rätt till utbildning och arbete i centrum.

En aktiv och drogfri fritid minskar risken att ungdomar hamnar snett. Genom ett levande förenings- och idrottsliv över hela staden, liksom god tillgång till öppna verksamheter för ungdomar genom fritidsklubbar, fritidsgårdar, ungdomsmottagningar och andra stödjande insatser från staden ska alla ungdomar ges förutsättningar till en trygg uppväxt.

När Stockholm växer stärks välfärden. Men Stockholms tillväxt innebär också stora utmaningar. Missbruk, prostitution och tiggeri är personliga tragedier för var och en som drabbas. För oss liberaler är det självklart att Stockholm ska erbjuda alla människor skydd, stöd och nya livschanser.

Sjukdomar och hög ålder kan leda till att livet förändras. Men vi fortsätter att vara individer, med våra egna värderingar och önskemål. Ett liberalt Stockholm ser och försvarar individers rätt till trygga liv som präglas av självbestämmande. Detta förhållningssätt ska alltid prägla omsorgen om äldre och personer med funktionsnedsättning.

Stockholm ska vara världsledande i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Socialtjänstens arbete grundas på respekt för den enskilde individens önskemål och val. Stadens verksamheter ska arbeta med evidensbaserade metoder och kunskapsbaserad praktik. Socialnämnden ska beakta barnperspektivet och sätta barnets intresse främst i enlighet med FN:s barnkonvention.

Civilsamhällets organisationer gör ovärderliga insatser för att hjälpa utsatta människor i olika situationer i livet. Staden ska fortsatt stödja dessa organisationer och vara restriktiv med att implementera projekt som drivs på ideell basis in i kommunal verksamhet.

Barn och ungdom

Alla barn har rätt till en trygg uppväxt och goda levnadsvillkor.

Personalomsättningen bland socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården är hög i många stadsdelar. Nyanställda socialsekreterare får ta ansvar för ett stort antal krävande ärenden utan tillräcklig handledning eller möjlighet till kollegialt lärande. Det krävs ett genomgripande lyft av socialsekreterarnas situation, där hela arbetsituationen och arbetsmiljön måste förbättras.

Socialsekreterarna måste få större möjlighet att göra karriär inom sitt yrke. Erfarenhet och yrkesskicklighet ska premieras. I ett första steg ska lönen för de socialsekreterare som arbetar med barn- och ungdomsärenden höjas. Höjningen motsvarar 1500 kr per anställd och månad i genomsnitt. Socialsekreterarnas möjlighet till karriärutveckling ska därvid prioriteras.

De elever som har de sämsta förutsättningarna hemma ska ha bäst förutsättningar i skolan. För att uppmärksamma barns behov samverkar och samarbetar skolan med socialtjänsten och landstinget enligt den överenskommelse som finns (BUS-överenskommelsen) och enligt de samverkansöverenskommelser som finns mellan stadsdelsnämndernas verksamhet och skolan. Skolan är den viktigaste skyddsfaktorn för barn som far illa.

Barn som omhändertas av samhället ska ha rätt till en omedelbar och fungerande skolplacering i skola med tillstånd från Skolinspektionen. Samarbetet mellan socialtjänst, skola och familjehem eller annan institution måste kvalitetssäkras i alla led genom tydliga riktlinjer där varje aktörs ansvar för elevens skolplanering säkerställs. Vi välkomnar att Projekt SkolFam utökas och att en övergång till permanent verksamhet förbereds. Socialnämnden och utbildningsnämnden ska fortsätta sitt samarbetsprojekt för att minska olovlig frånvaro.

Socialnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden genomföra en ny kartläggning av antalet hemmasittande elever samt en plan för hur nämnderna kan agera för att få tillbaka elever med långvarig skolfrånvaro till skolan.

Det är viktigt att staden arbetar förebyggande för att förhindra våld inom familjer. Föräldrar i familjer där konflikter förekommer måste få hjälp att hantera dem. Nämnden ska stödja och kvalitetssäkra stadsdelsnämndernas arbete med strukturerat föräldrastöd.

Alldeles för många unga i Stockholm mår psykiskt dåligt. Inte minst många nyanlända barn har varit med om traumatiska händelser och är i behov av psykiatrisk hjälp. Samarbetet mellan skolan, socialtjänsten och landstinget måste fördjupas för att tillhandahålla tidiga insatser och bryta utvecklingen mot ökande psykisk ohälsa. Fler unga i Stockholm och fler lärare i Stockholms skolor måste få kunskap om vart man kan vända sig.

För att öka närvaron och tryggheten i de miljöer där ungdomar vistas fortsätter satsningen på fältassistenter i tunnelbanan. Ett särskilt uppsökarteam inrättas för att möta de ensamkommande ungdomar som befinner sig i Stockholm utan kontakt med myndigheter. Uppsökarteamet ska ha språkkompetens som gör det möjligt att bygga förtroendefulla relationer med ungdomarna. 5 mnkr anslås för detta förslag.

Insatser för kvinnofrid och våld i nära relationer

Arbetet mot våld i nära relationer är fortsatt prioriterat. Stockholms stad har en garanti på skyddat boende för stadens utsatta kvinnor. Kvinnor som bott på skyddat boende ska vid behov erbjudas utslussningslägenheter om de inte kan återvända till sitt ordinarie boende. Målsättningen ska vara att fler kvinnojourer ska bli tillgängliga för personer med funktionsnedsättning, och att behövande papperslösa kvinnor ska beredas plats. Staden ska upparbeta kontakt med befintligt nätverk för förmedling av skyddade boenden i andra kommuner.

Till skillnad mot majoriteten anser Liberalerna att platser på skyddade boenden ska fördelas strikt enligt kvinnornas skyddsbehov. De reserverade platser för prostituerade som majoriteten föreslår ska därför fördelas bland alla hjälpbehövande kvinnor utifrån en bedömning av utsatthet och skyddsbehov.

För barn till föräldrar som inte kan bo kvar hemma på grund av våld i nära relationer finns idag en förskola vid Alla kvinnors hus stödboende. Verksamheten är viktig för att förhindra isolering för barnen under tiden på det skyddade boendet. Liberalerna föreslår att nämnden ger verksamheten ett ekonomiskt bidrag om 1 mnkr.

Bekämpa extremism

Arbetet mot våldsbejakande extremism är ständigt en prioriterad uppgift för ett demokratiskt samhälle. I dagens läge, där många unga stockholmare lockas av den så kallade Islamiska statens terrorläror, är denna uppgift än mer angelägen.

Det är viktigt att strategin mot våldsbejakande extremism hålls levande och implementeras i alla berörda nämnder.

Arbetet mot extremism måste bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet och med tydlighet när det gäller värderingar och ansvar. Insatser ska riktas till personer som är i riskzonen för radikalisering, alternativt till personer som vill lämna extrema miljöer och tar avstånd från tidigare värderingar. Brott ska alltid sonas. Staden ska samarbeta med polis och rättsväsende för att lagföra skyldiga.

Stockholm ska vara en aktiv partner i EU:s Radicalisation Awareness Network som sprider kunskap till personal i främsta linjen.

Stadens arbete måste vara relevant för och tillämbart på samtliga extremistiska miljöer.

Kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck

Alla har rätt att välja vem man älskar och lever tillsammans med. Ännu lever alldeles för många unga stockholmare i skuggan av hot och förtryck.

Kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck är central för ett Stockholm där alla har lika möjligheter och lika frihet. Patriarkala strukturer som hindrar individens fria livsval måste bekämpas. Hbtq-personer och personer med funktionsnedsättning i traditionella hederskontexter är extra utsatta grupper och deras situation måste särskilt uppmärksammas.

För att bekämpa hedersvåldet krävs kraftsamling och samarbete av alla offentliga aktörer och goda krafter i civilsamhället. Staden ska anta en handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck. Resurserna till Origo ska öka med 2 mnkr.

I programmet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck föreslås en ny kartläggning av förekomsten av hedersförtryck. Det är viktigt att denna kartläggning görs på sådant sätt att det går att jämföra bakåt med de kartläggningar som tidigare gjordes.

Funktionsnedsättning

Regeringens nedskärningar på LSS-området riskerar att allvarligt skada möjligheterna för stockholmare med funktionsnedsättning att leva liv med frihet och delaktighet. Liberalerna värnar den personliga assistansen. Vi skjuter till medel under stadsdelsnämnderna för att upprätthålla en god kvalitet i egen regi-verksamheten.

Staden ska uppvakta regeringen för att värna invånarnas rätt till ett bra liv. Risken är stor att regeringens nedskärningar vältrar över kostnader av olika slag på kommunerna.

Valfriheten för människor med funktionsnedsättning ska utvecklas vidare. Brister i tillgänglighet måste kontinuerligt kartläggas och åtgärdas. Information som publiceras på stadens webbplats måste vara tillgänglig även för personer med funktionsnedsättning. Samverkan mellan kommun och landsting för gruppen psykiskt funktionsnedsatta måste öka.

Brucarorganisationernas synpunkter är ett viktigt bidrag i den politiska processen. Det intressepolitiska stödet till organisationer inom funktionshinderområdet ska fortsätta.

Fler bostäder ska byggas för personer med fysisk och psykisk funktionsnedsättning. Det är framför allt viktigt att bostäder för personer med funktionsnedsättning i ett tidigt skede planeras in i nya stadsdelar. Det är viktigt att nya bostäder byggs med en hyresnivå som de boende förmår betala. Hyra för gemensamhetslokaler bör inte utgå i nybyggda bostäder.

För att höja kvaliteten inom personlig assistans ska socialnämnden under året påbörja ett arbete med att kartlägga personliga assistenters utbildningsbakgrund och kunskaper, och utreda vilka kompetenshöjande insatser som behövs.

En rättssäker bedömning kräver att brukaren får träffa en handläggare som har goda kunskaper om brukarens funktionsnedsättning och behov. Biståndsbedömare ska ha större möjlighet till specialisering inom ett visst funktionshinder. Socialnämnden får i uppdrag att utreda hur ökad specialisering kan gå till.

En rättssäker bedömning kräver också att den sökande får reda på grunderna för stadsdelsnämndernas bedömningar. I synnerhet när insatser dras in eller minskas trots att ingen förändring skett i den sökandes livssituation ställs stora krav på motivering. Socialnämnden ska ta fram riktlinjer som tydliggör detta.

Riktlinjerna för ledsagning ska förtydligas så att det framgår att ledsagning ska beviljas för inköp av dagligvaror, liksom för att synskadade föräldrar ska kunna följa med sina barn på aktiviteter som tillhör ett normalt föräldraskap. Socialnämnden ska i samverkan med ett par utvalda stadsdelsnämnder under året genomföra ett försök med fri ledsagning enligt den så kallade Laholmsmodellen, som innebär att personer som beviljats ledsagarservice enligt LSS själva bestämmer hur och när de vill ha ledsagning. Kostnadsutveckling samt deltagarnas välbefinnande ska utvärderas.

Den övre beloppsgränsen för ledsagares omkostnader höjs. Riktlinjerna förtydligas för att göra det möjligt att spara ihop till enstaka dyrare evenemang.

Socialpsykiatri

Det är viktigt att sysselsättningen till personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och lindrig utvecklingsstörning förbättras. Alternativen behöver anpassas efter individen och inte tvärtom och därför upparbetas kontakter med företagare i närmiljön för att åstadkomma ett mer varierat utbud. Därmed sprids även kunskap till företagen om vad målgruppen kan bidra med.

Ohälsa är ett större problem bland personer med funktionsnedsättning än i befolkningen som helhet. Deltagare i daglig verksamhet ges friskvårdsbidrag och möjlighet till friskvård på arbetstid.

Hemlöshet

För Liberalerna har arbetet mot hemlöshet högsta prioritet. Vi ger oss inte förän alla har en egen bostad. Arbetet mot hemlöshet ska fortsätta i enlighet med stadens hemlöshetsprogram.

Arbetet mot hemlöshet är komplext och kräver att olika aktörer samverkar med varandra. En hemlöshetssamordnare ska utses för att ta ett helhetsgrepp om stadens arbete mot hemlöshet.

Socialnämnden ska fortsätta att arbeta vräkningsförebyggande. I det arbetet är skuldrådgivning en viktig del. Inga barnfamiljer i Stockholm ska behöva vänta mer än en vecka på att få budget- och skuldrådgivning. Hyresrådgivare införs i alla stadsdelar. Förebyggande insatser ska bland annat riktas mot barnfamiljer, äldre och personer med psykisk funktionsnedsättning.

Tak över huvudet-garantin är en viktig del i stadens stöd till hemlösa. Denna stödverksamhet ska geografiskt spridas över staden.

Antalet unga hemlösa har minskat, men arbetet måste fortsätta. Barn och ungdomar som helt eller periodvis bor utanför hemmet på grund av svåra problem i hemmiljön måste få hjälp.

Tillgången på försöks- och träningslägenheter ska öka för de hemlösa som är på väg mot en egen bostad. Projektet ”Bostad först” där människor som lever i hemlöshet har möjlighet att få en lägenhet utan krav på att de först ska ha löst problem som missbruk eller skulder utökas. Socialnämnden ska öka insatserna för att ge deltagarna en meningsfull sysselsättning på dagtid och minska risken för isolering och återfall. Samarbetet med bostadsbolagen ska förstärkas för att minska eventuella störningar.

Socialnämnden ska ta fram en modell för ”parboende” på härbärgen som gör det möjligt för hemlösa som lever i en relation att bo tillsammans, i de fall där det är lämpligt och praktiskt möjligt.

Insatser för utsatta EU-medborgare

Staden ska fortsätta möta utsatta EU-medborgare. Liberalerna säger nej till förslag om att förbjuda tiggeri eller inskränka den fria rörligheten. Liberalerna välkomnar initiativ från enskilda och civilsamhället för att på olika sätt förbättra situationen för utsatta EU-medborgare. Staden ska föra en dialog med frivilligorganisationerna om hur insatserna kan utökas för att länka migranter till arbetsmarknaden.

Behovet av insatser för utsatta EU-medborgare varierar över tiden och det är svårt att prognostisera framtida behov. Staden behöver ha en flexibel finansie-

ring av insatser utifrån förändrade omständigheter. Insatser för utsatta EU-medborgare finansieras därför fortsatt med medel i centrala medelsreserven.

Kvinnliga EU-migranter tar i mindre utsträckning del av stadens insatser, varför deras situation särskilt ska uppmärksammas.

Stadens insatser ska präglas av en vilja att ge ett värdigt bemötande här i Stockholm, men också av insikten att en långsiktig lösning endast kan ske i hemländerna. Staden ska fortsätta att på EU-nivå samverka med andra städer som står inför en liknande situation, och fortsätta lyfta frågan om mänskliga och sociala rättigheter på EU-nivå.

Svensk lag ska gälla lika för alla. På flera platser har irreguljära boplatser bildats, både av utsatta EU-medborgare och av personer med hemvist i Stockholm. Människor ska inte behöva bo under sådana förhållanden som råder på dessa boplatser. För att förhindra att den humanitära situationen blir ohållbar måste Stockholms stad avhysa människor från dessa boplatser.

Avhysningarna ska ske på ett rättssäkert sätt, med respekt för den enskildes värdighet, integritet och egendom. Avhysningar bör även framgent utföras av polisen och inte av privata vaktbolag.

Missbruk

Fortsatta satsningar på att utforma och erbjuda kvalitativ och erfarenhetsmässigt god öppenvård som utgår från varje individs behov ska genomföras. Missbruksvården ska så långt som möjligt ske nära målgruppen genom decentraliserad och uppsökande verksamhet.

Allt fler personer med missbruksproblematik får diagnosen neuropsykiatriska funktionshinder. Nämnden ska fortsatt utveckla former för samverkan mellan socialtjänst, beroendevård och psykiatri för att forma insatser till denna målgrupp.

Nämnden ska fortsatt utveckla barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården. I synnerhet måste nämnden hjälpa stadsdelsnämnderna att förbättra det långsiktiga stödet till barn med föräldrar i missbruk och ge stödinsatser riktade direkt till barnet vid behov.

Nämnden ska se över behovet av fler boendeformer för äldre missbrukare.

Stockholms stad ska fortsätta sitt medlemskap i organisationen ECAD (European Cities Against Drugs). Staden ska se över hur det ekonomiska stödet till ECAD kan utformas för att ge största möjliga mervärde.

Drog- och brottsförebyggande arbete

Obligatoriska föräldrasamtal ska hållas senast efter 48 timmar när en påverkad minderårig påträffats av polis eller socialtjänst eller när en ungdom anmäls för brott. Arbetet med sociala insatsgrupper är fortsatt prioriterat och denna metod

ska införas i alla stadsdelar. Det är viktigt att fortsätta arbeta förebyggande för att minska narkotikaanvändningen.

Stärk arbetet mot prostitution

Alla har rätt till sin egen kropp. Det måste bli lättare att få hjälp och stöd med att ta sig ur prostitution. Staden ska inrätta ett exitprogram för prostituerade. Staden ska inrätta ett arbete tillsammans med företagare och fastighetsägare för att våga se och våga anmäla prostitution och människohandel.

Ungdomsjouren ska fortsatt arbeta uppsökande mot unga som utsätts för människohandel och prostitution. Nämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna och polisen uppmärksamma riskerna för att ensamkommande och nyanlända barn dras in i prostitution.

Ekonomiskt bistånd

Den rödgröna regeringen har beslutat att avskaffa fritidspengen för barnfamiljer som tar emot ekonomiskt bistånd. Istället avsätts samma belopp till en höjning av riksnormen för barnfamiljer. Detta räcker inte i alla lägen för kostnaden för avgift och utrustning i en idrottsverksamhet, i synnerhet inte för äldre barn som har större merkostnader för sitt idrottande. Staden bör utforma den lokala normen så att alla barn kan delta i fritidsaktiviteter. Vi föreslår att alla barnfamiljer med försörjningsstöd ska kunna ansöka om att avgiften för kulturskola, idrottsförening eller annan regelbunden fritidsverksamhet ska ingå i biståndet.

Det ska löna sig att gå från bidrag till arbete. Sedan 1 juli 2013 gäller nya regler för så kallad jobbstimulans, enligt vilka mottagare av ekonomiskt bistånd får undanta 25 procent av eventuella arbetsinkomster vid bedömning av biståndsbehovet. För att ytterligare stärka incitamenten att gå från bidrag till arbete ska mottagare av ekonomiskt bistånd i Stockholms stad få undanta 40 procent av arbetsinkomster. Även fria yrkesutövare som bedriver näringsverksamhet med F-skattsedel ska få undanta 40 procent av sina inkomster från denna verksamhet.

Höjd kvalitet i socialtjänsten

Biståndsbedömningen skiljer sig för mycket mellan stadsdelarna. Socialnämnden ska fortsätta arbeta för att uppnå en mer likvärdig bedömning i stadens socialtjänst. Arbetet med mer evidensbaserade metoder ska fortsätta.

Oförmåga att kommunicera med stadens personal skapar osäkerhet hos nyanlända och leder också till att stadens resurser inte används på bästa sätt. För ett rättssäkert och kvalitativt bemötande av nyanlända måste användningen av tolkar i stadens verksamheter öka. Nämnden ska ta fram riktlinjer som garanterar rätten att använda tolk i kontakt med stadens verksamheter, såväl i egen regi som upphandlade.

Det är viktigt att staden har en pålitlig tillgång till tolktjänster. Staden ska undersöka möjligheterna att anställa egna tolkar istället för att upphandla denna tjänst.

Många nyanlända har en osäker boendesituation med tillfälliga boenden och ofta förekommande flyttar. Den enskilde bör vid flytt få större möjlighet att själv välja om man vill att ärendeansvaret hos socialtjänsten ska ligga kvar hos nuvarande stadsdelsnämnd eller flyttas över till den nya stadsdelen. Socialnämnden ska ta fram riktlinjer som tydliggör detta och uppmärksamma frågan inom KSL.

Möjligheter till kompetensutveckling och vidareutbildning är avgörande för god kvalitet och för att staden ska vara en attraktiv arbetsgivare. Liberalerna anslår 20 mnkr för att satsa på vidareutbildning för socialsekreterare (medel för detta avsätts i CM2). Dessa medel ska användas för att ge varje socialsekreterare en kompetenspeng på 10 000 kr/år som denne fritt kan använda till kompetensutveckling eller vidareutbildning inom socialtjänstens område.

Digital utveckling

Digitaliseringen medför en stor potential för höjd kvalitet, en mer rationell användning av socialtjänstens resurser, och mer tid till det mänskliga mötet. Takten måste öka i Stockholms digitala förnyelsearbete. För att möjliggöra en höjd ambitionsnivå ska 5 mnkr tillskjutas i en särskild digitaliseringsinsats.

Socialnämnden ska införa ett socialtjänstens 1177.se, där information om socialtjänst och möjligheter att söka hjälp samlas på ett lättillgängligt och expertgranskat sätt.

Aspiranter hos Jobbtorg Stockholm ska kunna registrera sitt cv, sina erfarenheter och mål redan innan man kommer till ett första möte.

Individen måste få makt över informationen. Journalerna i LSS-hälsan bör öppnas upp för patienterna och göras kompatibla med landstingets journalsystem. Staden ska utreda om det finns ytterligare områden inom socialtjänsten där en brukare på samma sätt kan få ta del av information om denne.

Socialtjänsten har en viktig roll att spela vad gäller vägen in till samhället för de som kommer nya till Sverige och för de som lever med till exempel hedersnormer. Stockholms stad bör ta fram en app som på ett enkelt sätt förklarar de rättigheter man har vad gäller självbestämmande, relationer och sexualitet i Sverige, på de vanligaste språken. Det kan handla om såväl text som illustrationer, poddar och filmer där samhällsinformation illustreras på ett lättfattligt sätt.

Dokumentationssystemen måste uppdateras för att bli lättare att använda. Dokumentation är ofta nödvändigt för mer evidensbaserade arbetssätt men får inte ta sådan tid att den samlade kvaliteten på arbetet blir lidande. När nya rutiner för dokumentation implementeras måste detta följas av en analys av vilka förändringar av stadens system som krävs för att de nya rutinerna inte ska ta mer tid i anspråk från personalens arbete.

Särskilda prioriteringar 2017

- Socialnämnden ska genomföra en lönesatsning på socialsekreterare inom den sociala barn- och ungdomsvården.
- Socialnämnden ska använda digitaliseringens möjligheter för att höja kvaliteten inom socialtjänsten.
- Socialnämnden ska ta fram riktlinjer för att garantera rätt till tolk inom socialtjänsten.
- Socialnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden fortsätta sitt samarbetsprojekt för att minska olovlig frånvaro.
- Socialnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden genomföra en ny kartläggning av antalet hemmasittande elever samt ta fram en plan för hur nämnderna kan agera för att få tillbaka elever med långvarig skolfrånvaro till skolan.
- Socialnämnden ska finansiera pedagogisk verksamhet för barn till boende vid Alla kvinnors hus.
- Socialnämnden ska öka anslaget till Origo.
- Socialnämnden ska samverka med andra nämnder, polis, rättsväsende och civilsamhälle för att bekämpa våldsbejakande extremism.
- Socialnämnden ska tillsammans med utbildningsnämnden genomföra en ny kartläggning av antalet pojkar och flickor som lever under hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholm.
- Socialnämnden ska se till att riktlinjerna för ledsagning förtydligas i enlighet med vad som sägs i reservationen.
- Socialnämnden ska i samverkan med ett par stadsdelsnämnder genomföra ett försök med fri ledsagning enligt den så kallade Laholmsmodellen.
- Socialnämnden ska se till att avgift för kulturskola, idrottsförening eller annan regelbunden fritidsverksamhet ingår i normen för barnfamiljer med försörjningsstöd.
- Socialnämnden ska se till att mottagare av ekonomiskt bistånd får undanta 40 procent av arbetsinkomst från beräkningen av behov av ekonomiskt bistånd.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Stöd till utsatta EU-medborgare (ligger i CM2)	10,3 mnkr
SL-kort ekonomiskt bistånd	2,3 mnkr

Ökade kostnader för:

Digitaliseringssatsning	-5 mnkr
Uppsökarteam ensamkommande	-5 mnkr
Origo	-2 mnkr
Pedagogisk verksamhet vid Alla kvinnors hus	-1 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

16. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Socialnämnden** godkänns.

Stadsbyggnadsnämnden

Vår vision för Stockholm är en tät och levande stad dit människor söker sig för att förverkliga sina drömmar. Stadsbyggnadsnämndens uppdrag är att möjliggöra utvecklingen av det fysiska Stockholm så att fler människor kan bo, verka och trivas här. Målet är att Stockholm om 20, 50 och 100 år fortfarande ska vara en hållbar, dynamisk, vacker och öppen stad.

Stockholm är en av de huvudstäder som växer snabbast i Europa och fler människor än någonsin tidigare söker sig hit. Det är en positiv utveckling. Det innebär att vi har en stor möjlighet att utveckla Stockholm till en stad med internationell dragningskraft i allt från kultur till vetenskap och teknik. Att fler människor söker sig hit är också en förutsättning för en fortsatt god ekonomisk tillväxt och ökad välfärd. Men ett växande Stockholm är givetvis också en stor utmaning.

För att även i framtiden vara en hållbart växande och attraktiv region krävs framförallt två saker: En god bostadsförsörjning och en väl fungerande trafikinfrastruktur. Två samhällsfunktioner som är tätt sammankopplade. I ett vidare perspektiv har dessa faktorer också en avgörande betydelse för regionens globala attraktivitet och därmed också för hela landets konkurrenskraft.

En kraftfull utbyggnad av Stockholm är nödvändig. Samtidigt som det är en stor utmaning att bygga bra när man måste bygga mycket så innebär den stora efterfrågan på bostäder, lokaler och samhällsservice en unik möjlighet att bygga bort existerande svagheter i stadsplaneringen. Förändringarna ska stå i samklang med de unika värden som bidrar till att göra Stockholm till en av Europas vackraste städer. Stadens kulturhistoriskt viktiga byggnader ska bevaras och det är särskilt viktigt att bevara byggnader som är äldre än 100 år. Bara så bygger vi en framtida stad bättre än den vi har idag.

Utveckla varje område i Stockholm efter dess unika förutsättningar

Stockholm består av många unika områden av skiftande karaktär. Vissa fungerar mycket bra för dem som bor där – andra inte fullt så bra. För att utvecklingen av Stockholm ska ske på ett genomtänkt och hållbart sätt ska stadsplaneringen runt om i staden utgå från varje områdes unika förutsättningar och utveckla deras styrkor och bygga bort deras svagheter. Stockholm har ett skriande behov av bostäder och ett ambitiöst mål om 140 000 nya bostäder till 2030. Det ger fler möjlighet till en egen bostad men det ger också staden stadsbyggnadsmässiga möjligheter att bygga bort tidigare misstag.

Goda lokala områdesplaner som noga analyserat det aktuella områdets landskapsmässiga och kulturhistoriska förutsättningar och som på ett strukturerat och inkluderat sätt tagit till sig lokalbefolkningens kunskap om att leva i området ger rätt förutsättningar för en stadsutveckling som håller i minst hundra år. Områdesplaner är till ytan större detaljplaner med en lägre detaljeringsnivå. De gör det möjligt för politiken att tydligare visa ut en riktning och tydliggör politikens ansvar för stadens utveckling. Att greppa över ett större område i plane-

ringen ger också mycket bättre förutsättningar för att planera in alla funktioner som behövs i ett område redan från början. Samtidigt innebär områdesplaner att flexibiliteten för byggherrarna ökar och det blir mer attraktivt att bygga i Stockholm. Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska succesivt under 2017 förändra sitt arbetssätt till en ordning där områdesplaner först antas och att områden först därefter markanvisas. För att möjliggöra omställningen avsätter Liberalerna 2 mnkr i vår budget.

Utbyggnaden av staden ska ske enligt de stadsutvecklingsstrategier som uttrycks i stadens översiktsplan. Staden ska främst växa i de utpekade stadsutvecklingsområdena i innerstadens krans, i de tyngdpunkter som identifierats i ytterstaden, genom att ytterstadens stadsdelar kopplas samman med varandra eller med områden i omgivande kommuner och med en levande stadsmiljö i hela staden.

De större exploateringarna ska genomföras enligt den klassiska stadens form med levande gatumiljöer och slutna kvarter med vår tids innehåll och gestaltning. Nämnden ska i den fysiska planeringen skapa förutsättningar för kommersiella lokaler i bottenplan, utveckling av högre utbildning och forskning samt för att öka antalet arbetsplatser i nya utvecklingsområden.

En attraktiv, spännande och levande stadsmiljö handlar inte om enskilda byggnader utan om samspelet mellan alla de byggnaderna och ytorna som tillsammans utgör området och staden. Stockholm ska växa genom att vi bygger vidare på det som fungerar – det som skapar en tät, levande, grön och attraktiv stad. Innerstadens täta kvartersstruktur ska kompletteras och tillåtas att växa utanför tullarna. Ytterstadens områden behöver bli tätare och mer funktionsblandade för att därmed förbättra underlaget för kaféer, restauranger, andra kommersiella lokaler, samhällsservice samt utbyggd kollektivtrafik.

Satsningar på att skapa ordentliga stadskärnor, utanför tullarna, ska genomföras. I vissa stadsdelar är behovet av planering för nya arbetsplatser stort. Med en genomtänkt planering kan ytterstaden förtätas på ett sätt som skapar många nya bostäder och arbetsplatser, samtidigt som ytterstadsområdenas karaktär och gröna värden tas till vara och utvecklas. I en tätare stad kommer ytterstadens grönområden och parker att få en allt viktigare funktion.

En tätare stad borgar även för en hållbar stad. Genom att samla funktioner skapas underlag för ett rikt och varierat utbud tillgängligt för alla. Då skapas bra underlag för kollektivtrafik, goda förutsättningar för hög energieffektivitet och dessutom tar man delvis redan använd mark i anspråk när man bygger nytt.

Stockholm behöver också utvecklas till en mer sammankopplad stad. Idag isoleras framförallt ytterstadsområdena effektivt från varandra av breda trafikleder eller otillgängliga naturområden. Det måste bli enklare att röra sig mellan olika stadsdelar, och vi måste därför förbättra framförallt gångstråk, cykelvägar och kollektivtrafikförbindelser mellan stadsdelarna. Fler stadsdelar ska även byggas ihop i syfte att öka tillgängligheten, tryggheten, den sociala integrationen, det naturliga flödet och det ekonomiska utbytet mellan områdena. När områden

växer samman erbjuds även möjligheterna till att skapa nya attraktiva stadsmiljöer och offentliga rum.

Prioritera fler bostäder i city

En funktionsblandad stad är eftersträvansvärd i hela Stockholms stad. Det inkluderar också City som efter Klararivningarna blivit en kontorsöken. City ska återigen bli en levande stadsdel med folkliv dygnet runt. Särskild vikt ska läggas på att omvandla befintliga kontorslokaler till bostäder och hotell och alla nya projekt i City ska innehålla minst en fjärdedel bostäder. Arbetet med en lokal områdesplan för City inleddes genom Vision för City men har tyvärr inte slutförts. Under innevarande år har arbetet med ett större antal detaljplaner i City fortsatt, utan att samordnas mot en större andel bostäder. Proportionerna mellan kontorsyta och boendeyta i området ska förändras, till boendeytans fördel.

Omvandlingen av City ska ske i ett helhetsperspektiv, med hänsyn till stadsbilden i stort, för att uppnå en god helhetsverkan i den byggda miljön och för att säkerställa att bostäder tillskapas. Därför är det prioriterat att nämnden allra senast under våren 2017 blir klar med programarbetet för stadsutvecklingsområdet City.

Alla stadens funktioner måste med i stadsutvecklingen

Utrymme för kulturverksamheter ska finnas med i planeringen av nya och växande stadsdelar. När chanser finns att ta tillvara en redan befintlig kulturverksamhet och integrera den i ett omdanat område, bör de chanserna tas. Befintliga kulturverksamheter ska inte byggas bort vid ombyggnation och renovering.

Den manliga dominansen genom historien manifesterar sig också i stadsrummet, genom monument och gatunamn. Nämnden ska verka för att uppmärksamma viktiga insatser som gjorts av och för kvinnor, när möjligheten finns.

Stadens gröna värden är viktiga för hälsan, trivseln och välbefinnandet liksom för ekosystemens funktion. För att utveckla stadens grönska i gamla, nya och ännu inte existerande stadsdelar ska staden följa de strategier som återfinns i Den gröna promenadstaden.

För att stadsutvecklingen ska ske med hög kvalitet måste kommunstyrelsen ha ett tydligt ansvar för styrning och samordning av stadsutvecklingsprocesserna. Samordningen mellan exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafiknämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden måste ske tidigt i produktionsplaneringen.

För stadsbyggnadsnämndens del är det ett mycket viktigt ansvar att säkerställa att nödvändiga funktioner så som skolor, förskolor, särskilda boendeformer och idrottsytor skapas i takt med att staden byggs ut och förtätas. Redan i Start-PM till nya bostadsprojekt ska tillgången till dessa funktioner redovisas. Förutom att ta hänsyn till helt nya behov måste den inventering som påbörjats gällande tillfälliga bygglov som går ut och inte kan förlängas, särskilt avseende skolor och förskolor, slutföras.

Höga målsättningar för bostadsbyggandet

Fler bostäder är en förutsättning för en fortsatt stark utveckling av Stockholm. Ett kraftigt bostadsbyggande är nämndens främsta prioriterade uppgift och planberedskapen ska därför stärkas ytterligare så att ambitionshöjningen för bostadsbyggandet kan nås både på kort och på lång sikt.

Många vill flytta till Stockholm och det är i grunden mycket positivt. År 2020 beräknas en miljon människor bo här. Det betyder ett befolkningstillskott på runt 100 000 personer räknat från år 2014 och ett behov om runt 50 000 nya bostäder fram till dess. Därför satte Liberalerna och Alliansen under 2014 ett tufft mål om att 40 000 nya bostäder skulle börja byggas från 2014 till och med 2018. Bostäder som skulle stå klara året efter. På lång sikt skulle 140 000 nya bostäder byggas till 2030.

Tyvärre sänkte den rödgrönrosa majoriteten målen för bostadsproduktionen när de kom till makten. Målet om 40 000 nya bostäder till 2018 förlängdes till 2020. För perioden 2015-2020 innebar det en ambitionssänkning med 25 procent.

Det ser vi nu konsekvenserna av. Med den sänkning av ambitionerna som majoriteten drivit igenom är det tyvärr inte längre realistiskt att nå målet om minst 40 000 nya bostäder, varav hälften små lägenheter och hälften hyresrätter mellan 2010 och 2014. Det skulle innebära att ca 28500 bostäder skulle behöva byggas till de nästkommande två åren. Detta i ett läge när enbart ca 11500 bostäder påbörjats de senaste två åren.

På grund av ambitionssänkningen från majoriteten måste nya mål formuleras. Liberalerna tycker att det är viktigt att sätta valår som målår eftersom det underlättar för väljarna att utvärdera rådande majoritet när de ska rösta. Därför formulerar vi ett nytt bostadsmål för 2018.

Målet för 2018 är att 30 000 bostäder ska vara påbörjade eller färdigställda räknat från 2014 (med 2015 som första år). Och takten framåt ska sedan vara minst 10 000 färdigställda bostäder per år.

Det betyder att vårt mål för 2020 är 50 000 färdigställda bostäder att jämföra med majoritetens mål om 40 000 påbörjade till 2020. För att lyckas med det krävs en ökad byggtakt redan nu.

Stadsbyggnadsprocessen är i dag lång och sker i många steg över flera år. Staden måste noggrant mäta och sätta målsättningar för samtliga dessa steg för att säkerställa att det i slutänden blir så många lägenheter som man tror sig behöva. Antalet bostäder i startpromemorior avgör hur många bostäder som blir i detaljplaner 1-2 år senare. Antalet bostäder i detaljplaner avgör hur många bostäder som börjar byggas. Och antalet bostäder som börjar byggas avgör hur många som är färdiga något år senare.

Det är viktigt att komma ihåg att det verkliga värdet för stockholmaren som söker bostad är hur många lägenheter som blir färdigställda. Bekvämt nog har

den rödgrönrosa majoriteten tagit bort indikatorn för att mäta antalet färdigställda lägenheter ur budgeten sedan man kom till makten. Vi vill återinföra den.

Stadsbyggnadskontorets kapacitet måste öka

Det behövs höga och tydligt uttalade mål för att klara den bostadsproduktion Stockholm behöver. Men det behövs också en tjänstemannaorganisation som har förutsättningar att leverera enligt målsättningarna. Ärendemängden ökar, rekryteringsläget är svårt och personalomsättningen dramatisk – 16% på hela kontoret och nästan 29% på bygglovsavdelningen under 2015.

Följaktligen behövs nu från politiken en realistisk, strategisk, långsiktig plan för att se till att kontoret har förutsättningar att klara både kvalitet och kvantitet framöver. Det behövs också ett politiskt beslutsfattande som inte stoppar upp planproduktionen – eller skapar onödigt merarbetet som i fallet med att planera för bostäder på Bromma flygplats, trots att den ytan inte blir tillgänglig förrän tidigast om 20 år.

Liberalerna vill därför vara tydliga med att de enskilt viktigaste uppgifterna för stadsbyggnadsnämnden att öka takten. Den detaljplanerade marken för bostäder ska uppnå en nivå för startpromemorior av minst 12 000 bostäder per år, samt bostäder i antagna eller godkända detaljplaner på en nivå av minst 11 000 per år under de kommande åren. Resultatet att endast 1290 bostäder finns i färdiga detaljplaner i nämndens andra tertialrapport för 2016 är mycket oroväckande. Våra mål innebär alltså en viss taktökning för start-pm och en betydligt högre taktökning för antagna detaljplaner. Det är en sund politik mot bakgrund av den nuvarande situationen.

Utöver att utöka produktionskapaciteten måste Stockholms planprocess gå snabbare. En utav de viktigaste faktorerna för att öka bostadsbyggandet som Stockholms stad kan påverka direkt är hur lång tid planprocesserna tar på stadsbyggnadskontoret.

Rekrytera högt kvalificerade planarkitekter och fler handläggare

Kontoret måste ges förutsättningar att kunna rekrytera några av de allra mest erfarna och kvalificerade stadsplanerarna och planhandläggarna. Det behövs också fler plan- och bygglovshandläggare. Arbetet med Fokus bygglov för att komma till rätta med den höga personalomsättningen och få till stånd en långsiktig kompetensförsörjning är mycket viktigt. Detaljplanearbete finansieras till stor del av avgifter från byggherrar varför detta i slutänden inte blir en så stor kostnadsökning för stadens skattebetalare. Men kontoret behöver kunna räkna med anslag initialt för att nyanställa.

Liberalerna avsätter därför 4 mnkr till en satsning på att utöka stadsbyggnadskontorets kapacitet och budgeterar för en ökad volym i plan- och bygglovsarbetet.

Smartare arbetssätt – mer samverkan med byggherrarna

Därutöver behövs ett smartare och öppnare arbetssätt. Byggherrarna har ett självklart intresse av att få fram planer för sina projekt och det måste staden dra nytta av för att korta handläggningstiderna och klara av den efterfrågade produktionsökningstakten. Byggherrar ska i större utsträckning kunna bidra i arbetet med sina egna detaljplaner. På så sätt kan den huvudsakliga arbetsbördan i planprocessen förläggas utanför stadsbyggnadskontoret. Detta utan att stadens ansvar för stadsutvecklingen förminskas eftersom tjänstemän och politiker fortfarande har inflytande i processen och äger besluten. De byggherrar som väljer att ta ansvar för att frigöra resurser för staden behöver då inte heller betala för det arbete som staden inte behöver lägga ner.

Staden ska också systematiskt följa upp hur lång tid det tar för antagna detaljplaner att vinna laga kraft och hur lång tid från laga kraftvunnen dom till byggnationen påbörjas. Detta för att dels kunna följa om och hur en mer omsorgsfull dialog med medborgarna sänker tiden för överklagandeprocessen, dels för att kartlägga vilka byggherrar som begärt och fått en detaljplan som omedelbart sätter i gång att börja bygga när planen är lagakraftvunnen. Sådana byggherrar ska prioriteras vid nya planprocesser.

Bättre service och tillgänglighet

Mötet med Stadsbyggnadsnämnden är viktigt för många enskilda stockholmare. Därför ska nämnden i bygglovsärenden ha en problemlösande attityd och såväl utfästa som lagstadgade tider ska hållas. Genom ökad rådgivning och proaktivt informationsarbete ska bygglovstjänsten till stockholmarna öka. Den upplevda servicen och effektiviteten ska öka och den faktiska handläggningstiden ska minska.

För att minska antalet överklagade detaljplaner samt för att effektivisera plan- och byggprocessen ska det vara tydligt vad som krävs för att detaljplaneunderlag och bygglovsunderlag ska vara fullständiga. Översiktsplanen ska kommuniceras för att få acceptans för stadens utveckling.

Nämnden ska lägga alla de resurser som krävs för att arbetet med att handlägga ansökningar om enkelt avhjälpna hinder ska utföras till fullo.

Alla sorters bostäder behövs

Hyresrätten är en viktig del av bostadsmarknaden. Alla kan inte, och många vill inte äga sitt eget boende. För att skapa bättre förutsättningar för hyresrätten som upplåtelseform, och därmed ska skapa förutsättningar för fler hyresrätter, behöver vi pröva och utvärdera nya modeller för hur hyressättningen bättre kan avspegla läge, standard och efterfrågan. Förändringar av bruksvärdessystemet måste kombineras med regler som ger hyresgäster långsiktigt förutsebara villkor och ett skydd mot plötsliga höjningar av hyran för den befintliga bostaden.

Tillgången till billiga bostäder för unga och studerande är en viktig faktor för Stockholms fortsatta tillväxt. Studentbostäder ska därför prioriteras i planpro-

cessen i syfte att snarast få fler studentbostäder i Stockholm. Fram till 2018 vill vi att 5 000 studentbostäder ska stå klara räknat från 2014.

Det är väsentligt att staden fortsätter att bidra med goda exempel för att visa på möjligheter att sänka byggkostnaderna. Det är också viktigt att såväl stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och stadens bostadsbolag med flera samverkar kring utvecklingsfrågor kring planering och byggande. Efterfrågan på ungdomslägenheter är större än utbudet idag och förväntas öka.

Innovativa metoder för att bygga mer kostnadseffektivt, så som typhus och standardisering, är viktiga för att billiga, yteffektiva hyresrätter ska komma tillstånd. Projektet med Stockholmshusen är därför i grunden sunt och ska fortsätta. Det är dock helt centralt att dessa hyresrätter byggs i rätt områden i staden. De ska inte byggas i där allmännyttan redan är stark och dominerande. I de hittills påbörjade Stockholmshusen återfinns dock en del i redan hyresrättäta delar av staden, vilket är mycket olyckligt. I det fortsatta arbetet med Stockholmshusen är det viktigt att stockholmshusen placeras i bostadsrättstäta områden. Risken är annars att Stockholm blir en mer segregerad stad.

I grund och botten måste också de regelverk som reglerar byggandet ytterligare förenklas för att skapa en bättre fungerande bostadsmarknad. Alliansen arbetade under förra mandatperioden målmedvetet med att stimulera fler bostäder i nyproduktion och ett bättre utnyttjande av det befintliga beståndet. Men det återstår ännu mer att göra för att bostadsmarknaden ska fungera bättre. Vi anser att byggregler måste förenklas, boendestandarder ses över, planprocesserna bli mer effektiva, formerna för överklaganden ses över och bullerregler anpassas efter storstadens villkor.

Värna och utveckla Stockholms unika karaktär

För oss liberaler finns det ingen motsatsställning mellan höga ambitioner i bostadsbyggandet och ansvarstagandet för stadens skönhet och kulturhistoriska värden. För oss är tillvaratagandet av existerande kvaliteter en förutsättning för en bättre framtid.

Vattnet och de naturliga höjdskillnaderna utgör en stor del av stadens själ. Utblickarna över de historiska delarna av staden ska inte byggas för. Vi välkomnar kompletteringsbyggnation och förtätning i Stockholms innerstad som värnar och bejakar dess unika värden. I de äldsta delarna av Stockholm med utblick över centrala inlopp och i malmarnas stenstadskvarter är stadsbilden känslig för skalförskjutning. Här förändras helheten snabbt om flera enskilda projekt avviker från etablerade höjder och utbredning. I dessa delar av staden erbjuds mycket få möjligheter att bryta sig ur befintlig skala genom exempelvis höghus eller okänsliga och storskaliga påbyggnader på redan befintlig bebyggelse. Trots att City, som en följd av Norrmalmsregleringen, har ett annat arkitektoniskt uttryck än övriga innerstaden och till vissa delar brutit sig ur den i innerstaden annars rådande skalan är det viktigt att stadsutvecklingen av City sker med hänsyn till stadsbilden i stort. Därför är det mycket viktigt att analysera skalförändringar, exempelvis omfattande påbyggnationer, ur ett helhetsperspektiv och värna stadens siluett. Den ”jäsning” av kontorsbyggnader som

Idag sker planlöst i City, utan systematiskt analys av vare sig för eller nackdelar för stockholmarna måste upphöra.

På flera andra platser, såsom exempelvis Värtahamnen, Söderstaden, Kista och Alviks strand, kan högre hus tillföra kvaliteter. Med god arkitektonisk utformning vill vi bygga högt där det passar och fungerar.

Att staden förändras är inget konstigt. Det är alla tiders olika behov som gett oss den stad som finns idag. Men det är också naturligt att enskilda byggnader av kulturhistoriskt värde värnas och att de inte ses som ett hinder för stadens utveckling utan i stället ägnas särskild hänsyn och bevaras. Perioden då vi rev 1800-tals hus ska definitivt vara avslutad i Stockholm. Kulturhistoriskt intressanta byggnader så som delar av Astoriahuset, Tullhuset på Blasieholmen och husen inne på Stureplan ska därför inte rivas.

Mer varierat byggande och bättre arkitektur

Att bygga stad är i högsta grad en kvalitetsfråga och blir det i än högre utsträckning när vi ska bygga mycket. De negativa konsekvenserna av undermålig stadsplanering och arkitektur kan bli mycket stora, vilket inte minst vissa av miljonprogrammets storskaligt byggda miljöer vittnar om. Goda områdesplaner som noga analyserat det aktuella områdets landskapsmässiga och kulturhistoriska förutsättningar och som på ett strukturerat och inkluderat sätt tagit till sig lokalbefolkningens kunskap om att leva i området ger rätt förutsättningar för en stadsutveckling som håller i minst hundra år. Ett exempel på motsatsen är planerna på Nobel Center på Blasieholmen. Nya hus måste fungera och samspela med omgivningen.

Kvaliteten och variationen i själva byggnaderna avgör sedan slutresultatet. Vi vänder oss mot likriktning och konformism och förespråkar istället variation och mångfald i byggnadernas utformning. Liberalismen utgår i grunden från att vi som människor är olika och tycker olika och att samhället blir bättre för alla om vi bejakar dessa olikheter i stället för att försöka likrikta dem. Ju fler byggherrar desto mer variation. Därför föreslår Liberalerna att ett riktmärke ska vara att varje större byggprojekt ska ha minst tre byggherrar. Möjligheterna för en större variation av byggherrar ökar om staden planeras i större områden men där fastighetsbildningarna blir mindre. Det ger staden möjlighet att planera med helhetsgrepp samtidigt som fler byggherrar och byggbolag kan bidra till att bygga bort bostadsbristen i Stockholm.

För att höja den arkitektoniska kvaliteten ska staden oftare än idag markanvisa utefter kvalitet istället för pris. Detta innebär att markanvisningspolicyn inte enbart ska beakta vem som betalar bäst, utan även vem som bygger bäst. Arkitektävlingar i både stort och smått är också en bra väg för att bygga en stad som håller även i framtiden. Stockholmskioskerna som togs fram av fastighetskontoret under 2014 är utmärkta exempel på detta och ska börja nyttjas i den offentliga miljön.

Som stor aktör, vars inställning påverkar hela den svenska byggsektorn, ska Stockholm gå före när det gäller hållbart byggande. Stockholm ska peka ut en

eller flera ”innovationszoner” för framtidens bostadsbyggande, där staden arrangerar innovationstävlingar för att utmana byggherrar att utveckla nya metoder för klimatsmarta, kostnadseffektiva, arkitektoniskt framstående och nysskapande bostäder. Spetsprojekt föder idéer.

Arbetet med vilket Stockholm vi vill bygga måste också formuleras tydligt. Stockholms stad behöver en arkitekturstrategi. Arbetet med Arkitektur Stockholm ska därför återupptas. Stockholms byggnadsordning behöver uppdateras för att även i fortsättningen vara ett viktigt planeringsunderlag.

Modulbostäder

Under hösten 2015 anlände många flyktingar till Stockholm. Stockholm ska ta sitt humanitära ansvar och ge goda livsförutsättningar och nya möjligheter åt de människor som här har sökt skydd undan krig och förtryck. Det innebär att staden måste få till stånd ett tillskott av bostäder snabbt. Projektet med att bygga modulbostäder på tillfälliga bygglov är därför nödvändigt.

Modulbostäderna ska vara spridda i staden. De modulbostäder som hittills fått bygglov har varit koncentrerade till olika delar av ytterstaden. Framtida placeringar av modulbostäder ska ske också i innerstaden.

För att lyckas med att ge goda förutsättningar åt de som flytt hit är det viktigt att de som anländer till Stockholm får naturliga och tidiga kontakter med det samhälle de kommit till. Eftersom modulbostäder även är en snabbt tillgänglig lösning på den stora studentbostadsbristen ska framtida modulbostäder rymma också studentbostäder. Minst var femte ny modulbostad ska vara en studentbostad.

Särskilda prioriteringar 2017

- Stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden ska under 2017 förändra sitt arbetssätt till en ordning där områdesplaner först antas och att områdes först därefter markanvisas.
- Stadsbyggnadsnämnden ska säkerställa att frågan om tillgång till förskolor, skolor, idrottsytor, äldreboenden och LSS-bostäder redovisas tydligt redan i start-PM för nya bostadsprojekt.
- Stadsbyggnadsnämnden ska strategiskt satsa på att nyrekrytera högt kvalificerade planarkitekter och planhandläggare så att stadsbyggnadskontorets planproduktionskapacitet höjs för att uppfylla målen med kortare planprocesser samt att bygglovshandläggningstiderna hålls.
- Stadsbyggnadsnämnden ska frigöra planeringsresurser genom att i ökad utsträckning samverka med byggherrar ta fram detaljplaneförslag
- Stadsbyggnadsnämnden ska återinföra indikatorn för antalet färdigställda lägenheter.
- Stadsbyggnadsnämnden ska ha som riktlinje till fastighetsägare att var fjärde tillkommande kvadrat i City ska vara en kvadrat som utgörs av bostäder.
- Stadsbyggnadsnämnden ska färdigställa programarbetet för det lokala området City allra senast under våren 2017

- Stadsbyggnadsnämnden ska införa ett riktmärke om att minst tre byggherrar ska finnas med i varje större projekt. Detta underlättas med de mindre fastighetsbildningar som uppstår när staden går från små detaljplaner till områdesplaner.
- Stadsbyggnadsnämnden ska återuppta arbetet med Arkitektur Stockholm. Stockholms byggnadsordning behöver uppdateras för att även i fortsättningen vara ett viktigt planeringsunderlag.
- Stadsbyggnadsnämnden ska verka för fler arkitekttävlingar
- Stadsbyggnadsnämnden ska tillsammans med fastighetsnämnden, exploateringsnämnden och kommunstyrelsen utreda hur en modell för hur staden ska ta tillvara på lokaler och mark som är tillfälligt tillgängliga i väntan på exploatering.

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Satsning på närdemokrati och medborgarinflytande (2016)	4 mnkr
Socialhållbarhet och samordning (inom ram)	1 mnkr

Ökade kostnader för:

Satsning lokala områdesplaner	-2 mnkr
Ökad kapacitet och kvalitet stadsbyggnadskontoret	-4 mnkr

Ökade kostnader och intäkter för:

Extra volymökning plan och bygglov (kostnader)	15 mnkr
Extra volymökning plan och bygglov (intäkter)	14 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

17. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Stadsbyggnadsnämnden** godkänns.

Trafiknämnden

I Liberalernas vision för Stockholm rör sig alla människor fritt, enkelt och klimatsmart. Den täta och öppna staden möjliggör tillsammans med en klok trafikpolitik en välfungerande livsmiljö där alla människor kan ta sig dit de vill för att göra det de vill. Stockholm är en miljonstad dit fler människor söker sig varje dag för att förverkliga sina drömmar. Att staden växer är positivt: med fler hjärnor och händer finns fler som kan lösa framtidens utmaningar och garantera stadens fortsatta tillväxt och välfärd.

Rörelsefriheten kräver att Stockholms infrastruktur växer och sammanflätas. Vi måste skapa en hållbar och fungerande stad. Man ska kunna arbeta i norr och bo i söder. Stockholm ska leva när stockholmaren lever, och stadens verksamheter ska vara tillgängliga när och där de behövs. I vårt Stockholm är det lika lätt för den rullstolsburne, den nyinflyttade och den väletablerade att ta sig fram.

Resor integrerar staden och därför kan målet med en liberal trafikpolitik aldrig vara att begränsa eller hindra resande i sig. Målet med en liberal trafikpolitik är att skapa smidig, miljövänlig tillgänglighet åt stockholmarna.

Våra viktigaste prioriteringar för framtiden är en offensiv utbyggnad och upprustning av kollektivtrafiken. Cykelmiljarden ska investeras i sin helhet. Säkerheten för oskyddade trafikanter ska prioriteras. Och vi ska se till att underhålla det vägnät för bil och cykel som vi redan har investerat i.

I vår vision för den hållbara staden har många valt bort att äga en egen bil framför allt tack vara tillgången på snabb och pålitlig kollektivtrafik men även alternativa lösningar som till exempel bilpooler. Säkra cykelvägar och attraktiva gångstråk är andra viktiga skäl till minskat bilåkande. Stockholm stad ska vara fossilbränslefritt senast 2040. Att minska biltrafiken och prioritera yteffektiva trafikslag som buss och spårtrafik innebär stora vinster för framkomligheten, klimatet och stadsmiljön. En hållbar trafikplanering måste också väga in yrkestrafik och företagens behov, så att till exempel varuleveranser kan ordnas på ett klimatsmart och ekonomiskt effektivt sätt.

Effektivare användning av gaturummet

Vi blir fler och fler stockholmare, vilket betyder att vi måste använda vårt gaturum annorlunda. Yteffektiva transportslag ska prioriteras, liksom trafik i rörelse framför stillastående trafik. På de sträckor där det behövs bör kollektivtrafiken ges helt egna körfält och prioritet i trafiksignaler, och på gator som är särskilt viktiga för kollektivtrafiken ska parkerade bilar helt förbjudas för ökad framkomlighet.

Cykelbanor och gångytor måste prioriteras framför bilvägar, särskilt i innerstaden.

För att främja användningen av bilpooler ska staden planera för bilpoolsplatser i nya områden och verka för att det ska bli möjligt att reservera parkeringsplatser för bilpoolsbilar. Staden ska också ha en stor öppenhet mot andra, innovativa sätt som kan minska behovet av eget bilägande.

Parkering

Under 2016 antog staden en ny plan för gatuparkering och ny parkeringsstrategi. Beslutet innebar att fler än tidigare nu får betala parkeringsavgift och därtill högre avgifter, särskilt i innerstaden. I uppföljningsarbetet av de nya avgifterna och planerna för framtida planer ska trafiknämnden utgå från ett system för parkeringsavgifter som är dynamiskt, exempelvis parkeringsavgifter som baseras på trafikdata. Det ger staden större precision i vem som beläggs med avgifter och för vad. Avgifter för parkering finns till för att förbättra framkomligheten, ett system med zoner är inte optimalt för att uppnå ett sådant syfte.

Samma beslut innebar också att boende i en rad områden i Stockholm inte omfattas av boendeparkering, trots att området de bor i fått parkeringsavgifter. Det innebär i många fall orimliga månadskostnader för de boende i området som har bil. Nämnden får i uppgift att på detta område se över effekterna av den nya parkeringsstrategin. Nämnden ska även se över parkeringsavgiften för tvåhjulringar och eventuellt revidera den så att den på ett mer adekvat sätt motsvarar den yta som fordonet faktiskt upptar.

Den nya planen för gatuparkering innebar för det tredje att personer med funktionsnedsättning sedan hösten 2016 får betala för parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Beslutet motiveras med att det ska stoppa fusket med tillstånden. Motiveringen till avgiften är orimlig och avgiften ska avskaffas. Nämnden får till uppgift att inleda ett arbete mot fusket med parkeringstillstånd för rörelsehindrade som utgår från principen att fuskarna ska betala priset för fusket, inte de som har ett faktiskt rörelsehinder.

Den tretimmarsregel som man har infört på parkeringsförbud för rörelsehindrade har lett till stora problem för ett antal personer med rörelsehinder som nu tvingas betala parkeringsböter när de inte hittar en ”riktig” parkeringsplats. Den ska tas bort.

Det är svårt att hitta en parkeringsplats i Stockholm. Söktrafiken bidrar till avgaser och trängsel och kan ta mycket tid. Trafiknämnden ska tillsammans med parkeringsbolaget utreda möjligheterna för att ta fram en mobilapplikation som visar var någonstans lediga parkeringsplatser finns i staden. För en sådan utredning avsätter Liberalerna 1 mnkr.

Food trucks

Vänstermajoriteten har valt att drastiskt försvåra för mobila matförsäljningsverksamheter, så kallade food trucks, genom att chockhöja årsavgiften för nyttoparkeringstillstånd från 12000 kronor till 30000 kronor. Då merparten av dessa aktörer är nystartade småföretagare kan detta ställa till stora problem för branschen och höjer dessutom trösklarna för nyetableringar på området. I värsta

fall kan allt för höga avgifter leda till att lönsamheten blir för låg eller trösklarna för höga, och då får vi plötsligt varken food trucks eller avgiftsintäkter till staden. Det vore ett hårt slag mot såväl företagandet som mot den levande stadsmiljön. Dessutom har man beslutat att marknaden ska regleras av staden, antalet tillstånd ska begränsas till 100. Det är inte stadens uppgift att bestämma hur många aktörer som verkar på en fri marknad. Både den nya årsavgiften och marknadsregleringen måste ses över.

Underhåll och skötsel - lika viktigt som utbyggnad

Det är nödvändigt att vi utvecklar trafikinfrastrukturen i takt med att Stockholm växer, men det är lika nödvändigt att vi tar hand om och sköter den infrastruktur vi har. Liberalerna avsätta extra resurser för detta arbete och införa en central underhållspott i staden för att utöka underhållet på framför allt gång- och cykelbanorna. För dessa ”potthålspengar” avsätter Liberalerna 5 mnkr.

Engagerade stockholmare gör staden en stor tjänst genom att rapportera problem i gatubilden till trafikkontorets e-tjänst. Redovisningen av vilka fel som rapporteras in och när de kommer att åtgärdas ska göras tydlig och åtkomlig för allmänheten.

Alla förändringar i gaturummet ska ske så att personer med funktionsnedsättningar kan ta del av förbättringarna på samma sätt som övriga trafikanter. Funktionsförbättring genom enkel ombyggnad t.ex. i form av nedfasning vid övergångsställen som gör det möjligt för rullstolsburna och barnvagnsförare att ta sig fram, eller s.k. cykelboxar vid rödljus ska prioriteras och ske systematiskt.

Majoriteten har sedan maktövertagandet 2014 successivt skurit allt mer i budgeten för tillgänglighetsarbeten. Trafiknämnden uppnår inte målet om upplevelsen av Stockholm som en tillgänglig stad. Samtidigt som måluppfyllelsen brister verkar det som att den politiska viljan saknas. Trenden är mycket problematisk. Det finns fortfarande många platser i staden där tillgängligheten behöver förbättras, bland annat vid busshållplatser och övergångsställen. Om Stockholm ska bli ett föredöme ur tillgänglighetsperspektiv måste investerings takten för tillgänglighetsanpassningar hållas hög. Att alla personer, oavsett funktionsvariation, ska kunna ta del av gaturummet är grundläggande liberal politik. Liberalerna avsätter därför 100 mnkr i budgeten under CM 4 för tillgänglighetssatsningar.

Så kallad ”jämställd snöröjning” ska ske. Det innebär att framför allt att leder för utryckningsfordon men också plats för kollektivtrafikanter, gående och cyklister prioriteras vid snöröjningen. All snöröjning ska också genomföras på ett sådant sätt att framkomligheten för personer med funktionsnedsättning blir god. Ansvaret för snöröjning och städning av gator ska överföras till stadsdelsnämnderna för att säkerställa en god lokalkännedom och förbättra förutsättningarna för kvalitetsuppföljning.

Dyrare och besvärligare för framkomlighetsförstörarna

Framkomligheten försämras av felparkerade fordon. Därför behöver parkeringsböterna för fordon som parkerar i kollektivtrafikkörfält höjas och felparkerade fordon skyndsamt forslas bort för att säkra kollektivtrafikens framkomlighet. Böterna för de motorfordon som parkerar på, eller kör i, cykelfälten ska höjas och cykelfälten ska inte förvandlas till maskinupplag vid gatuarbete.

Liberalerna vill också se en systematisk och kraftfull framkomlighetskontroll av de viktigare cykelstråken som ofta blockeras av felparkerade bilar eller andra uppställda fordon och föremål. Den rödgrönrosa majoriteten utlovade kraftiga förbättringar på området i 2016 års budget men man har misslyckats med uppdraget. Att hålla rent från bilar i cykelfälten på de stora cykelstråken är lika viktigt som att hålla rent motorvägarna från trasiga lastbilar. Fordon som kör för sent när trafikljusen slår om till rött och därmed blir stillastående i mitten av korsningar och blockerar för fordon som kommer från andra håll är både en trafikfara och en stoppkloss. Detta är ett stort problem för framkomligheten i Stockholm, men är idag inte ett trafikbrott i sig. Staden ska arbeta för att en lagändring kommer till stånd, samt att ”mittrutant” i korsningarna markeras genom att målas i färg. Antalet trafikpoliser har de senaste åren minskat kraftigt, både i Stockholm och i hela landet. Trafiknämnden ska utreda möjligheten att inrätta lokala trafikpoliser för att upprätthålla ordningen i trafiken.

Stockholm upplåter ett antal fasta parkeringar till varje utländsk beskickning som så önskar. Det är bra. Men de beskickningar som inte återgäldar denna vänlighet genom att för egen del underlätta framkomligheten för stockholmarna, utan systematiskt parkerar fel och underlåter att betala sina p-böter, ska få sina fasta parkeringar indragna.

Trygghet och framkomlighet för alla

Fler perspektiv och mer kunskap behövs i trafikplaneringen. Utbyggnaden och ombyggnader av kollektivtrafiken ska ske med ett medvetet jämställdhetsperspektiv. Bland annat nyttjar kvinnor kollektivtrafiken i högre utstäckning och till delvis andra typer av resor än män.

De allmänna kommunikationerna ska vara utformade och fungera så att de är tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning. Fungerande och trygg färdtjänst måste kvalitetssäkras och kundval måste finnas. Parkeringsplatser som är reserverade för personer med funktionshinder ska på prov målas blåa.

En ombyggnation av trafiklösningen vid Brommaplan måste prioriteras, då det är nyckeln till förbättrad framkomlighet för både bussar och bilburen trafik i hela västra Stockholm. Även framkomligheten och säkerheten för fotgängare och cyklister måste förbättras. När Brommaplans trafiksituation adresseras är det viktigt att lösningen inte leder till att problemen förflyttas utan att en långsiktig fungerande lösning i Västerort skapas.

Ingen ska behöva vara rädd för att röra sig utomhus. Trafiknämnden ska därför skapa trygga lösningar med god belysning i stadsrummet och kollektivtrafiken.

Liberalerna avsätter 1 mnkr för att öka ambitionerna för stadens belysningsprogram. Såväl märkesbyggnader som belysning av tunnlar och broar ska prioriteras för att öka så såväl tryggheten som trivseln för stadens medborgare.

En god renhållning och klottersanering är viktiga instrument för att miljön ska upplevas som trygg. Efterlevnaden av 24-timmarsgarantin för klottersanering måste prioriteras. Medborgarna i staden ser ingen skillnad på klotter på en kommunal eller privatägd fastighet. Även privata fastighetsägare ska därför kunna ansluta sig till 24-timmarsgarantin.

Majoriteten har valt att inte gå vidare med garantin för tömningar av papperskorgar. Garantin är en viktig del i arbetet för att hålla gaturummet snyggt och ska återinföras.

I flera av stadens stadsdelar är det offentliga rummet så eftersatt eller från början så illa planerat att människor känner sig otrygga. Otrygga platser kan förbättras primärt med en förbättrad brottsbekämpning. Staden kan dock ta sin del av ansvaret och omforma otrygga platser så att den fysiska miljön ger bättre förutsättningar för en bra plats. Det kan handla om fasadbelysning, buskage, bredare trottoarer eller något annat som höjer platsen attraktivitet och får till stånd en mångfald av människor som vill vistas på platsen.

Ur ett trygghetsperspektiv är det angeläget att vägar som ambulanser använder prioriteras i vägunderhållet. I akuta situationer behöver patienterna komma så snabbt och säkert som möjligt till sjukhuset. I dag måste ambulansförare anpassa hastigheten nedåt för att säkerställa vården på vägen, enbart på grund av dåligt underhållna vägar. Trafiknämnden ska därför tillsammans med ambulansaktörerna analysera vilka vägar som används oftare än andra för ambulansfärder och som därmed är extra prioriterade att underhålla.

Snabbare, säkrare, smidigare med cykeln

Många stockholmare väljer numer cykeln som huvudsakligt transportmedel, särskilt under den snöfria tiden. Därför behövs Cykelplanen, den långsiktiga strategi som ska se till att infrastrukturen för cykling är lika god som den för bilism. Det är viktigt att cykelplanen genomförs i sin helhet och kompletteras med fler tvärgående cykelvägar. Fler snabba cykelvägar som saknar avbrott ska även byggas mellan innerstaden och ytterstaden för att på ett bättre sätt tillgodose cykelpendlingen.

Cykelinfrastrukturen kräver också goda möjligheter att parkera cyklar i direkt anslutning till kollektivtrafiken, offentliga institutioner, arbetsplatser och bostäder. Detta ska särskilt beaktas vid anläggandet av in- och utfartsparkeringar. Standarden på cykelparkeringarna ska vara god: moderna, trygga och säkra. För att bereda plats för de cyklar som fungerar och är i bruk ska staden ha befogenhet att samla in trasiga cyklar som inte är i bruk, utan enbart upptar plats på cykelparkeringarna

Cykelbanorna i Stockholm ska hålla samma kvalitet som bilvägarna. De ska vara jämna, utan hål och slarviga lagningar. Lånecykelsystemet är en stor tillgång för Stockholm. Det ska byggas ut - särskilt i närförort och ytterstad. Enkla förändringar i trafikreglerna gör mycket för framkomligheten för cykeltrafiken. Låt cyklister svänga höger vid rött ljus och tillåt cyklister att köra mot enkelriktat på lämpliga mindre gator.

Många cyklister börjar eller slutar sin resa utanför kommungränsen. Därför är den regionala cykelplaneringen viktig. För en medborgare som tar sig fram med cykel genom regionen ska det inte märkas att man passerar en kommungräns.

Moderna nytänkande lösningar ska prövas för att se till att gång-, cykel- och kollektivtrafiktrafikanter prioriteras i gaturummets praktik. Möjligheten till att skapa cykelvägar i tunnlar är intressant och ska undersökas vidare.

Förbättra trafiksituationen för gående

Prioritera gående i trafikplaneringen. Gående är den mest oskyddade trafikantgruppen och måste skyddas både mot bilister och mot cyklister. Gångvägar ska så långt som det är möjligt separeras från cykelbanor. Så kallad konflikt-design där många fotgängare och cyklister ska dela samma utrymme ska undvikas och byggas bort när tillfälle ges, exempelvis vid cykelsatsningar genom cykelmiljarden. Böterna för cykelförseelser måste höjas för att göra Stockholm till en säkrare cykelstad.

Skapa nya gångstråk inom City. I stället för att som majoriteten ensidigt fokusera på en sträckning mellan Medborgarplatsen och Norrtull, som till stora delar är gågata redan idag, vill vi se till att bygga om trista Citygator och sätta gångtrafiken i centrum, exempelvis längs Mäster Samuelsgatan och Norrlandsgatan. Götgatsbacken ska bli gågata på riktigt.

Satsa särskilt på spår och båt i kollektivtrafiken

Tunnelbanan är inte färdigbyggd. Det är positivt att Alliansen under förra mandatperioden lyckades komma överens om en finansiering av en historisk utbyggnad. I den förestående Sverigeförhandlingen är det viktigt att tunnelbanan mellan Älvsjö och Fridhemsplan blir av. Stockholmarna behöver fler sätt att ta sig över Saltsjö-Mälarsnittet. De linjer som idag passerar snittet är redan tungt belastade och bidrar till ett fokus mot innerstaden och City. Innerstaden behöver bli större och tillgängligheten till stadens yttre delar måste förbättras.

I Sverigeförhandlingen ryms också Spårväg syd. Med Spårväg syd binds Stockholm tydligare samman med Huddinge kommun och det blir möjligt att på ett snabbare och enklare sätt ta sig mellan stadens yttre delar. I likhet med tvärbanan förstärker projektet ytterstadens möjligheter att växa.

Liberalerna säger nej till höghastighetståg som är ett av buden i Sverigeförhandlingen. Andra trafiksatsningar, så som tunnelbana och övrig kollektivtrafik, behöver prioriteras för att fler stockholmare ska ha friheten i ett jobb, någonstans att bo och ett vardagspussel som fungerar.

Östlig förbindelse bidrar till att avlasta innerstaden i och med att ringleden därmed färdigställs. Projektet bidrar också till att det blir möjligt att ta sig med spårväg till Nacka från Norra Djurgårdsstaden. Det är positivt och bör kompletteras med goda möjligheter att ta sig fram i Norra Djurgårdsstaden med spår-bunden trafik.

En utbyggnad av Stockholm infrastruktur är således positivt och Sverigeför-handlingen är fortsatt viktig för hela regionens tillväxt och inte minst stadens. Därför är det viktigt att resultaten och stadens ingångsvärden i förhandlingen tillkännages även oppositionen.

Projektet att förlänga tvärbanan ska fortsätta. Det är essentiellt för bostadsbyg-gandet i Kista och Bromma att utbyggnaden av tvärbanan till Kista kommer igång under 2017.

På sikt ska alla stombusslinjer i innerstaden omvandlas till spårvägslinjer, då moderna spårvagnar har större kapacitet än dagens bussar samtidigt som de är snabbare, tystare och energieffektivare. I ett första steg ska linje 4 omvandlas till spårväg. Vid spårvägens utbyggnad ska tillgänglighet och användbarhet säkerställas.

Att kombinera olika trafikslag ska vara enkelt. Antalet trygga och säkra infarts- och utfartsparkeringar i anslutning till kollektivtrafikens knutpunkter i yttersta-den och närförort måste öka.

Staden ska ta tillvara på möjligheterna som Stockholms vatten ger genom båt-linjer över dessa. Riddarfjärdslinjen är ett bra exempel på hur stockholmarna kan få ta del av Stockholm på ett nytt sätt. Nämnden har dock ett ansvar att bidra till att projektet blir framgångsrikt med väl utformade skyltar. Detta har inte skett sedan linjen infördes och nämnden får därför i uppdrag att så sker.

Bromma flygplats

Stockholm ska vara en stad som välkomnar globaliseringen – vi har allt att vinna på handel med omvärlden och ökad rörlighet. Många av Stockholms fö-retag skulle inte överleva utan kvalificerad arbetskraft från andra länder och världsdelar eller utan en öppen världsmarknad där de kan sälja sina produkter och tjänster.

Bromma flygplats är mycket viktig för Stockholms tillgänglighet och konkur-renskraft. Om Arlanda inte kan använda sin tredje bana fullt ut och Bromma läggs ner kommer Stockholms tillgänglighet sjunka till en tredjedel av den flygkapacitet vi har idag. Stockholm behöver i dagsläget både Bromma och Arlanda för att fortsätta vara tillväxtmotorn i det exportberoende landet Sve-rige.

Trängselskatten

Trängselskatten har haft en tydlig, positiv påverkan på trängseln i Stockholm. Nästa steg för att skapa fungerande effektiv trafik i staden måste bli en mer flexibel trängselskatt med en högre grundavgift. En betydligt högre taxa ska tas ut vid trafiktopparna än vid lågtrafik. Trängselskatten ska förändras till att bli en avgift som tillfaller Stockholmsregionen.

En grönare stad med bättre luft

Fler gator ska kantas av träd. Den förnyelse som pågår, till exempel på Hornsgatan och Folkungagatan, ska fortsätta och intensifieras. Andra stråk som behöver rustas är Valhallavägen och Karlbergsvägen. I samband med förtätning av ytterstaden ska det eftersträvas att trafikleder görs om till trädkantade gator och att gaturummet prioriteras om till förmån för gång- och cykeltrafik.

Stockholms luft ska vara bra att andas. För att förbättra luftkvaliteten ska miljözoner införas i Stockholms innerstad så att miljökrav kan ställas även på privatbilismen i innerstaden. Användningen av dubbdäck måste avgiftsbeläggas för att klara miljö kvalitetsnormen för partiklar. Dessa åtgärder kräver lagändring och Stockholms stad ska fortsatt verka aktivt för att en sådan kommer till stånd. Arbetet med att motverka överskridanden av miljö kvalitetsnormerna ska fortsätta.

Det är nödvändigt att förbättra infrastrukturen för fossilbränslefria fordon i både innerstad och ytterstad. Teknikutvecklingen är en avgörande faktor för att nå ett hållbart transportsystem. För att nå målen ska fokus läggas på att stödja och främja teknikutveckling genom utvecklat samarbete med akademi och näringsliv för en fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur. Trafiknämnden ska utreda förutsättningar för att skapa fler laddningsplatser i gatumiljö för normalladdning. Efterfrågan på biogas ökar samtidigt som andelen fossilgas i bränslet behöver minska. Staden ska arbeta för ökad användning av biogas med låg miljöpåverkan.

Förutom teknisk utveckling av motorfordon behövs även förändrade resmönster och överflyttning till kapacitetsstarka transportslag. Nämnden ska verka för att uppnå målet om ett fossilbränslefritt Stockholm 2040, samt att påbörja implementering av åtgärder utifrån Stockholms konkretisering av Fossilfrihet på väg (SOU 2013:84). För att göra det mer effektivt ska staden söka samarbete med det privata näringslivet.

Det är också viktigt att underlätta för skapandet av bilpooler för stockholmare som ibland behöver använda bil men inte vill äga någon själv.

Trafiknämnden ska också arbeta aktivt med att samordna leveranserna av gods. Staden kan gå i bräsch genom att tillsammans med landstinget samordna sina leveranser. Samtidigt ska staden stödja samordning av näringslivets transporter, till exempel genom att skapa utrymme för omlastningscentraler.

Särskilda prioriteringar 2017

- Trafiknämnden ska avsätta extra resurser, ”potthålspengar”, för behovsstyrt extra gatu- och vägunderhåll. Gång- och cykelbanor ska prioriteras
- Trafiknämnden ska systematiskt följa upp framkomligheten på större cykelstråk genom parkeringsövervakning
- Trafiknämnden ska ta bort diplomatparkeringar för beskickningar som inte betalar sina p-böter
- Trafiknämnden ska på provmåla parkeringsplatser som är reserverade för personer med funktionshinder blåa
- Trafiknämnden ska säkerställa att 24-timmarsgarantin för klotter återigen börja gälla, samt låta privata fastighetsägare ansluta sig
- Trafiknämnden ska genomföra en analys så att de vägar som ambulanserna använder mest prioriteras i underhållet
- Trafiknämnden ska verka för mer spårbunden kollektivtrafik
- Trafiknämnden ska verka för att en östlig förbindelse byggs och att trafiksituationen på Brommaplan åtgärdas
- Trafiknämnden ska nyttja en bredare kunskap och fler perspektiv i trafikplaneringen
- Trafiknämnden ska säkerställa en bättre infrastruktur för fossilfritt bränsle
- Trafiknämnden ska se till att det blir fler träd i gatumiljö i Stockholm
- Trafiknämnden ska verka för att miljözoner för fler fordon införs och att dubbdäck avgiftsbeläggs
- Trafiknämnden ska tillsammans med stadens bostadsbolag och fastighetsnämnden inventera den fysiska miljön på otrygga platser i staden och vidta åtgärder för att förbättra platsen
- Trafiknämnden ska tillsammans med parkeringsbolaget utreda möjligheterna för en app som visar var i staden det finns lediga parkeringsplatser

Liberalernas förslag till budget 2017*Minskade kostnader för:*

Minskad byråkrati 1%	13,8 mnkr
Medborgardialoger i ytterstaden (inom ram)	4 mnkr
Kommunikation Hållbart resande	2 mnkr
Samspelskampanj (inom ram)	1 mnkr
Lokala utvecklingsprogram	3 mnkr
Förstudie samlastning (inom ram)	1 mnkr

Ökade kostnader för:

Potthålspengar för behovsstyrt extra underhåll	-5 mnkr
Förbättring, e-tjänst felanmälan	-1 mnkr
Utredning app för lediga parkeringsplatser	-1 mnkr
Ambitionsökning stadens belysningsprogram	-1 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

18. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Trafiknämnden** godkänns.

Utbildningsnämnden

Skolans huvuduppgift är att förmedla kunskap och vårt gemensamma bildningsarv till den uppväxande generationen. Människor växer med kunskaper. Utbildning ger individen möjlighet att öppna nya dörrar och se nya perspektiv. Bildning ger människor makt att forma sina liv. En lyckad skolgång är varje ung människas bästa försäkring mot framtida utanförskap, och samhällets bästa försäkring för välstånd och utveckling.

Skolan ska inte vara värdeneutral. Skolan ska ta tydlig ställning för humanistiska och demokratiska värderingar, mot extremistiska och våldsbejakande uttryck. Skolan ska fostra, men inte överta hemmets ansvar. Genom hela utbildningsväsendet ska ett medvetet och kunskapsbaserat arbete bedrivas för jämställdhet och för alla barns och elevers lika möjligheter oberoende av kön. Skolan ska motverka hedersförtryck.

Det liberala Stockholm ska vara den öppna världsstad där varje ung människa får chansen att lyckas i skolan. Det kräver fortsatta satsningar på skolans kvalitet och på högre lärarlöner – Stockholms stad ska vara en attraktiv arbetsplats för skickliga lärare som vill och kan göra skillnad för eleverna. Stockholms stad ska tillhandahålla bra skolor i hela staden, skolor där rätten till kunskap står i första rummet.

I Liberalernas förslag till budget för utbildningsnämnden höjs schablonen för förskola med 48 mnkr utöver majoritetens förslag, för grundskolan höjs schablonen med 181,4 mnkr utöver majoritetens förslag, för fritidhemmen höjs schablonen med 39,4 mnkr utöver majoritetens förslag, och för gymnasieskolan med 58,1 mnkr utöver majoritetens förslag. För grundsärskola, gymnasiesärskola och fritidsklubb görs motsvarande procentuella uppräknings. Inom ramen för schablonökningen avsätts medel för en riktad extra lönesatsning på lärarlöner motsvarande 1 procent.

En skola för kunskap

Stockholms stads skolpolitik ska utgå från vedertagen internationell forskning. Lönerna för skickliga lärare ska fortsätta att höjas. Stockholms stad ska ha ett starkt socioekonomiskt fördelningssystem. Studieron ska förbättras, skolket och de sena ankomsterna minska. Högre lärartäthet i de lägre åldrarna ska prioriteras, och i de högre årskurserna ska tvålärarsystem underlättas.

Alla elever som går ut grundskolan ska ha de kunskaper med sig som de behöver för att klara fortsatta studier. Allra viktigast är baskunskaperna - att kunna läsa, skriva och räkna.

Svenska är skolans viktigaste ämne. Det finns ett starkt samband mellan läsförmåga och elevens förmåga att klara andra skolämnen. Läsning stärker såväl språkförståelse som fantasi och boken är viktig i skolans arbete. Kursplanens mål i ämnet svenska är därför viktigare än de andra målen.

Den breda satsningen på matematik, teknik och naturvetenskap måste fortsätta. Stockholms stad ska utveckla utbudet av moderna språk i skolan. Möjligheten att erbjuda undervisning i kinesiska och arabiska ska utredas under 2017. Utredningen bör undersöka möjligheten att erbjuda undervisning i kinesiska och arabiska på ett utvalt antal grund- och gymnasieskolor. Utredningen bör undersöka både intresset för undervisning i de bägge språken, på nybörjar- och fortsättningsnivå, samt möjligheten att rekrytera behöriga lärare till undervisningen.

Andelen elever behöriga till gymnasiet i Stockholm har sjunkit de senaste åren och är nu oroväckande låg, trots de insatser som görs i stadens skolor för att alla elever ska uppnå godkända resultat. Skillnaderna mellan pojkars och flickors studieresultat, motivation och studieval är stora, och detsamma gäller skillnaden i skolresultat mellan områden och stadsdelar. Detta måste tas på största allvar.

För att lyfta elevernas resultat ska ett oberoende internationellt expertråd tillsättas. Expertrådet bör bestå av internationella experter och lärare och rektorer med erfarenhet av världens främsta skolsystem, samt av skolsystem som har genomgått kvalitetshöjningar. Rådet ska också involvera forskare, lärare och rektorer med erfarenhet av framgångsrik skolutveckling i Stockholm och Sverige.

Samhällets digitalisering innebär nya förutsättningar för skolan att utveckla det pedagogiska uppdraget. Stockholms skolor har en enorm möjlighet att dra nytta av denna utveckling. Digitaliseringen öppnar nya möjligheter till utvärdering och uppföljning av elevernas resultat på aggregerad såväl som på individnivå och det arbetet bör fördjupas. Arbetet med skolans digitalisering och med att erbjuda elever kunskaper i programmering ska utvecklas.

Samhällets digitalisering innebär också att nya tjänster uppstår på marknaden som kan fylla en funktion för elever. En sådan är de digitala läxhjälpstjänster, som gör det möjligt att snabbt få individanpassad hjälp i läsläsningen, som nu utvecklas av fristående aktörer och företag. Stockholms stad bör öka Stockholms elevers tillgång till sådant individanpassat stöd genom att pröva möjligheterna till en upphandling av tillgång till läxhjälpstjänster.

För att fler elever ska nå målen för utbildningen ska elever inom grundskolans senare årskurser samt elever inom gymnasieskolan ha god tillgång till studie- och yrkesvägledning och arbetslivsorientering. Studie- och yrkesvägledarna ska omfattas av lärarlönesatsningar och ska ha goda möjligheter till vidareutveckling i yrket.

Entreprenörskap ska ingå som en naturlig del i skolan. Skolorna ska uppmuntras att starta samverkan med Ung Företagsamhet.

Utbildningsnämnden ska under 2017 utreda hur en undervisningsgaranti till eleverna kan införas på högstadiet och gymnasiet. Om lektioner ställs in till

exempel för att läraren är frånvarande ska undervisningen ges vid ett annat tillfälle.

Valfriheten är en grundbult i skolsystemet. Inte minst elever från ytterstadens områden som Rinkeby-Kista använder möjligheten till fritt skolval för att hitta en skola som motsvarar de egna förväntningarna och önskemålen.

Utbildningsnämnden ska stärka sitt arbete med romsk inkludering i samråd med den romska minoriteten i Stockholm.

Utvärdering och uppföljning

Skolan ska ställa tydliga krav och regelbundet utvärdera elevernas kunskaper. Tidiga utvärderingar gör att lärarna kan upptäcka vilka elever som inte hänger med i undervisningen - och sätta in stöd och hjälp.

Många elever behöver extra stöd redan det första skolåret för att lära sig läsa och skriva. Läs- och skrivsvårigheter upptäcks ofta sent, därför vill Liberalerna att barns språkförståelse undersöks redan i förskoleklassen. Att undersöka språkförståelse redan i förskoleklass ska vara obligatoriskt. De barn som bedöms ha svårigheter kan då få ett individuellt stöd direkt vid skolstarten i årskurs ett.

Grundsärskola och gymnasiesärskola

Grundsärskolans och gymnasiesärskolans kunskapsuppdrag ska utvecklas och stärkas. Utbildningen ska vara anpassad efter varje elevs förmåga och behov. Det är mycket viktigt med utbildade speciallärare och specialpedagoger för dessa skolformer. Elever i särskolan ska ha samma rätt som andra elever att välja skola.

Elever i särskolan ska få möjlighet att, vid tillfällen som är lämpliga för dem, delta i undervisning tillsammans med grundskolans elever. De läromedel som används ska vara anpassade för elever med särskilda behov och lämplig teknik ska finnas för de elever som är i behov av detta.

Särskolan ska omfattas av samarbetet mellan skola och kultur, som Skapande skola. Ökad samverkan ska ske mellan gymnasiesärskolan och arbetsmarknadsnämnden i syfte att fler personer ska ges möjlighet att komma ut på den ordinarie arbetsmarknaden.

Skolbarnsomsorg

Nio av tio elever i årskurs F-3 går i dag i något av Stockholms fritidshem. Fritidshemmen spelar en viktig roll i barns lärande och sociala utveckling. Verksamheten fyller en viktig funktion för barnen både när det gäller möjligheten till stöd i skolarbetet och för att få tillgång till andra meningsfulla och utvecklande aktiviteter efter skoldagens slut. Verksamheten ska fungera som ett stöd för att uppnå skolans mål, genom att bland annat erbjuda hjälp med läsläsning och studiestöd. Det är viktigt att detta pedagogiska arbete fortsätter att utvecklas.

Alla elever i årskurs 4-6 ska erbjudas öppen fritidsverksamhet.

Fritidshemmen spelar en viktig roll i barns lärande och sociala utveckling. För att stärka fritidshemmen ska staden tillhandahålla vidareutbildning för barnskötare mot fritidspedagog.

Gymnasieskola

De högskoleförberedande programmen i stadens gymnasieskolor ska hålla en hög nivå och utgöra en god grund för fortsatta studier. Ett ökat externt samarbete med till exempel högskolor och universitet, näringsliv, kulturinstitutioner och andra organisationer behövs för att utveckla utbildningarna.

Yrkesprogrammen i stadens gymnasieskolor ska vara av hög kvalitet och leda till att studenterna blir attraktiva på arbetsmarknaden. För att öka andelen som väljer yrkesprogram krävs en väl utvecklad samverkan med branschorganisationerna. Staden bör även utöka samarbetet med andra kommuner i länet för att tillsammans skapa attraktiva yrkesutbildningar.

Stockholms stad ska erbjuda gymnasielärlingarna i Stockholmsregionen lärlingsanställningar. Detta ska gälla även för lärlingar som går sin utbildning hos fristående anordnare i Stockholm, under förutsättning att staden har verksamhet inom den utbildningsinriktning eleven har valt. Det handlar om lärlingsanställningar inom kommunala verksamheter som förskola, de kommunala bostadsbolagen, i skolkök och äldreomsorg. Lärlingarna kommer att jobba halvtid med löner enligt gällande kollektivavtal.

Lärare och ledarskap

En skicklig lärare är den enskilt viktigaste faktor för elevernas kunskapsresultat. Läraryrket är därför Sveriges viktigaste yrke. Stockholms elevers skolresultat är beroende av att skickliga och engagerade lärare vill arbeta här.

Rekryteringsbehovet av lärare är stort. Lönen är en viktig faktor om läraryrket igen ska bli ett högstatusyrke. Mellan 2006 och 2014 höjdes lönerna med i snitt 7500 kronor i månaden för en lärare i staden. Det är bra, men inte tillräckligt. Stockholm är inte längre löneledande för lärare. Det är en position som Stockholm ska återta.

Totalt anslår därför Liberalerna 165,4 mnkr i en öronmärkt satsning för att höja lärarlönerna. Det motsvarar i snitt ett lönepåslag om 1 procent.

Arbetsmiljön är en viktig faktor för att höja läraryrkets attraktionskraft. En skola som präglas av trygghet och studiero och där läraren möts av respekt och tillit gynnar inte enbart eleverna utan är också en god arbetsmiljö för lärarna. Lärares arbetsmiljö måste förbättras. Staden måste arbeta mer med att ta bort och förenkla administrativa uppgifter så att en större del av lärares arbetstid kan användas till undervisning. Staden ska utreda central rättning av prov.

Utbildningsnämnden ska finansiera ett pilotprojekt med syfte att införa lärarasistenter, heltidsmentorer och/eller extra kuratorsstöd, i enlighet med skolornas önskemål. För detta ändamål anslås 10 mnkr.

Satsningen på förstelärare och lektorer ska återupptas. Den avbrutna satsningen försvårar rekrytering och möjligheten att behålla skickliga lärare. Möjligheten att göra karriär inom läraryrket måste stärkas. Skolforskningen är tydlig med att skickliga lärare är avgörande för goda skolresultat. Satsningen på förstelärare och lektorat ska återupptas och utvidgas till att gälla även förskollärare. Liberalerna anslår 4,3 mnkr för att från halvårsskiftet inrätta 100 karriärtjänster för förskollärare. 7,3 mnkr anslås till att från halvårsskiftet införa 174 lokalt finansierade förstelärartjänster i grund- och gymnasieskola.

Rektor och skolledning spelar en avgörande roll för skolans pedagogiska utveckling. Rektorer och skolledare måste kunna fokusera på att vara pedagogiska ledare. Staden ska utreda hur rektorer och skolledare ska kunna avlastas i sitt arbete. Den av majoriteten föreslagna lönesatsningen riktad till grundskolektorer ska utökas till att även omfatta gymnasiektorer.

Nyexaminerade lärare ska erbjudas en god introduktion och handledning/coachning under den första tiden som yrkesverksam. Även under resten av yrkeslivet ska lärare i Stockholms stad erbjudas ett brett utbud av seminarier, nätverk och coachning. Liberalerna föreslår att alla stadens legitimerade lärare som har minst tio års tjänstgöring som lärare bakom sig ska erbjudas ett års vidareutbildning i ämneskunskaper på universitet. Under denna utbildning erhålls 80 procent av ordinarie lön. Utbildningen ska avse fördjupning i de ämnen eller ämnesmetodik som läraren redan är behörig i, eller studier för att bli behörig i ytterligare ämne. Studierna kan bedrivas på heltid eller deltid, ett år i sträck eller uppdelat under flera perioder. Liberalerna anslår 100 mnkr för att årligen kunna erbjuda lärare denna möjlighet (medel för detta avsätts i CM2).

Att lärare byter arbetsplats under karriären behöver inte vara något konstigt utan kan vara en del av den karriärutveckling man eftersöker och vill ha. Men när man byter skola på grund av till exempel återkommande ordningsproblem eller andra arbetsmiljöproblem behövs denna information för att kunna lösa kvalitetsproblem på skolorna snabbare. Som en del i arbetet med arbetsmiljö behövs dock mer kunskap om varför lärare byter arbetsplats. Därför ska utbildningsförvaltningen arbeta på ett strukturerat sätt med avslutssamtal när lärare byter skola.

Lärarsatsningen måste också fortsätta för att möjliggöra den nyrekrytering av lärare som staden behöver göra. För möta bristen på utbildade barnskötare, förskollärare och fritidspedagoger ska staden erbjuda medarbetarna pedagogisk grund- och vidareutbildning. Staden ska utreda att starta en egen förskolläraryt- bildning tillsammans med lärosätena i regionen.

Utbildningsnämnden ska utveckla verktyg som underlättar för skolledare att systematisera resultaten på skol- och enhetsnivå, som en grund i det fortsatta

analysarbetet. Det är viktigt att denna analys även görs för hela stadens resultatutveckling.

Bland dem som nu söker sin tillflykt till Sverige finns välutbildade lärare från andra länder som väntar på möjlighet för validering av sin lärarutbildning. Dessa ska erbjudas en så kallad valideringsanställning. Nyanlända lärare får undervisa elever som talar samma språk, och under tiden ska kompletterande utbildning och validering ske. Stockholms stad ska, genom att aktivt arbeta för lösningar som valideringsanställningar, medverka till att nyanlända lärare snabbt kommer ut och kan bidra i Stockholms klassrum.

Snabb väg in till skola för nyanlända elever

Från länder som härjas av krig, fattigdom och förtryck kommer många människor till Europa i sökandet efter ett drägligt liv. Stockholm ska vara en stad där dessa människor kan bygga sig en framtid. Efter ett år av omfattande flyktingmottagande står staden inför stora utmaningar i att se till att nyanlända stockholmare kan skaffa sig ett jobb och en bostad, ett språk och en framtidstro.

Invandring berikar Stockholm. Det är positivt, välkommet och nödvändigt att människor söker sig till Stockholm. Utan invandring skulle Stockholm vara en fattigare plats.

Nyanlända elever ska mötas av höga förväntningar och en undervisning anpassad till deras förkunskaper. Nyanlända elever ska genomgå en kunskapsscreening, för att avgöra förkunskaper och eventuellt stödbehov.

Fler förberedelseklasser ska startas på skolor runt om i staden för att stärka nyanlända elevers kontakt med det svenska samhället. Målsättningen ska alltid vara att eleven så snart som möjligt börjar i vanlig klass, med det stöd hen behöver. För nyanlända elever som kommer till Sverige under sommaren ska sommarskola finnas. För nyanlända elever som kommit tidigare under året ska sommarlovet halveras så att deras undervisningstid förlängs.

Stockholms stad ska erbjuda det antal timmar undervisning för nyanlända elever som anges i Skolverkets allmänna råd. Vid ett ökande behov ska staden samverka med ideella organisationer för att hålla en hög tillgänglighet och kvalitet i undervisningen för nyanlända elever.

Barnkonventionens principer om ickediskriminering och rätten till skola ger gömda och papperslösa barn rätt till skolgång. De gömda och papperslösa barnen ska få gå i skola i staden, och skolorna ska ge barnen rätt stöd.

Slå vakt om valfriheten

Rätten att själv välja skola ska värnas och utvecklas, inte avvecklas. Fristående alternativ ökar den pedagogiska mångfalden och föräldrarnas valfrihet. Det är oroväckande att motståndet mot valfrihet är så stort såväl hos regeringen som hos Stockholms stads styrande majoritet. Detta märks inte minst i de inlagor till Skolinspektionen som staden skickat in sedan valet, där staden allt oftare ar-

gumenterar mot etableringar av fristående skolor och i synnerhet så kallade resursskolor med specialpedagogisk inriktning.

Lika villkor ska råda mellan kommunala och fristående alternativ. Kommunen ska behandla kommunala och fristående lika i resursfördelningssystemet. Kommunen ska inte ha vetorätt vid etablering av fristående verksamheter. Utgångspunkten måste vara att en mångfald bland utförare och olika pedagogiska verksamheter tillför positiva mervärden. En skarp kvalitetskontroll är lika viktig för kommunala som för fristående verksamheter.

Liberalerna kommer alltid att stå upp för föräldrars och ungdomars rätt att själva välja förskola och skola. Kommunen ska inte kunna stoppa etableringen av fristående skolor och förskolor. Alla skolor, oavsett driftsform, ska genomgå samma kvalitetsgranskning. Bristande kvalitet och undermålig undervisning är lika oacceptabelt oavsett huvudman.

Valfrihet handlar inte endast om att kunna välja fristående alternativ utan också om att välja bland kommunala förskolor och skolor. Den gemensamma gymnasierregionen, med betygsintagning, har ökat valfriheten för elever i både Stockholms stad och det yttre länet.

Kvaliteten utvecklas med en mångfald av pedagogiska alternativ. Detta gäller för såväl kommunala som fristående verksamheter.

Föräldrar och elever ska ha tillgång till god information om olika utförare och olika former av skola och barnomsorg för att kunna göra aktiva val. Staden ska möjliggöra för föräldrar att göra ett aktivt och välinformerat val genom en gemensam ingång till förskolevalet. Genom e-tjänsten Jämför Service kan elever och föräldrar jämföra förskolor, grundskolor och gymnasieskolor.

Men valfrihet handlar också om att förenkla livet för medborgarna. Liberalerna vänder sig därför skarpt mot majoritetens beslut att minska valfriheten för de föräldrar som behöver barnomsorg på obekvämt arbetstid. Möjligheten att få barnskötare till hemmet ska finnas kvar.

Föräldrarnas ekonomiska situation ska inte påverka elevens möjlighet att välja skola. Därför ska utbildningsförvaltningen utreda möjligheten att barn till försörjningsstödsmyndigheter ska kunna ansöka om skolkort i SL-trafiken.

Kunskapsstaden Stockholm

Stockholms stad ska arbeta aktivt med att stärka Stockholm som universitetsstad och stärka Stockholmsregionens attraktionskraft för forskningsintensiva företag. Men utbildning och bildning har också ett värde som inte omedelbart kan översättas till anställningsbarhet. Det är viktigt att såväl forskning med humanistisk och samhällsvetenskaplig inriktning som teknisk och naturvetenskaplig forskning ges goda förutsättningar att utvecklas i staden.

Särbegåvade elever ska ges sådana utmaningar och sådan stimulans att de inte tappar intresset för skolan. Kunskaper om hur man ser och undervisar särbegåvade elever ska vara en del av fortbildningen för Stockholms lärare.

Elever och lärare måste kunna använda sig av modern teknik och datorer i skolan. Undervisning i programmering är bra, men får inte handla bara om att ”knacka kod”, utan om att upptäcka logik, kreativitet och systematik.

En handlingsplan ska tas fram för hur skolor och lärare identifierar och stöttar särskilt begåvade elever. Möjligheten till spetsundervisning för särbegåvade elever ska öka och fler spetsklasser ska startas.

Grund- och gymnasieskolor samt högskolor måste samverka för att göra det möjligt för fler elever att läsa de kurser de vill och kan. För dem som vill nå längre ska det finnas möjligheter att gå före genom spetsutbildningar men även genom att läsa mer avancerade kurser, som t.ex. att läsa gymnasiematte redan i högstadiet. De spetsklasser som finns i Stockholm ska vara kvar och nya ska starta. Möjligheterna för studiemotiverade elever att tentera av gymnasiekurser och att läsa högskolekurser redan på gymnasiet ska byggas ut.

Barn som lever med hedersförtryck eller utsätts för våld i nära relationer

Stockholms skolor ska arbeta genomtänkt mot hedersrelaterat våld och förtryck. Unga flickor och pojkar som lever i hederskultur ska kunna fångas upp och erbjudas stöd genom ett tätt samarbete med för avsikten relevanta organisationer. Under 2017 ska utbildningsnämnden tillsammans med socialnämnden genomföra en ny kartläggning av antalet unga i Stockholm som lever i en hederskultur. Undersökningen ska genomföras på samma sätt som stadens undersökning från 2009 för att möjliggöra uppföljning och jämförelser.

För barn till föräldrar som inte kan bo kvar hemma på grund av våld i nära relationer finns idag en förskola vid Alla kvinnors hus stödboende. Verksamheten är viktig för att förhindra isolering för barnen under tiden på det skyddade boendet. Liberalerna föreslår att verksamheten ges ett ekonomiskt bidrag via socialnämnden.

Trygghet och studiero

Skolan ska vara en trygg plats för alla elever och det ska vara tyst och lugnt under lektionstid. Det är en förutsättning för att undervisningen ska fungera och för att eleverna ska kunna tillgodogöra sig den. I stadens brukarundersökning svarar nästan varannan elev i Stockholms skolor att de störs på lektionerna. Det är oacceptabelt. De som drabbas hårdast är de elever som har inlärningssvårigheter, koncentrationsproblem, och de som inte kan få hjälp och stöd hemifrån.

Det är föräldrarnas och skolans gemensamma ansvar att skolan är trygg, att det är tyst och lugnt på lektionerna och att kränkande behandling, skolk och sena ankomster inte accepteras.

Vid skolk eller regelöverträdelser ska skolan alltid kontakta föräldrarna samma dag, företrädesvis genom sms eller annan digital teknik. De skolor som har

stora problem med skolka ska ges särskilt stöd i samverkan med socialtjänsten. Skolka ska fortsatt redovisas i terminsbetyget.

Varje skola ska ha tydliga ordningsregler med nolltolerans mot kränkningar och mobbning, som förankras med elever och föräldrar. Ordningsreglerna ska också vara tydliga med vilka sanktioner som kan användas om reglerna inte följs. Ordningsreglerna ska också slå fast hur man beter sig mot andra på internet. Skolan och läraren ska styra över när och hur mobiler, surfplattor och datorer används under lektionen eller skoldagen. För elever i grundskolan ska skolan kunna bestämma att mobiler och annan utrustning ska kunna tas om hand under skoldagen eller lektionen.

Mobbning är ett av de värsta uttrycken för bristande respekt för andra människor. Det är viktigt att skolan visar att mobbning och kränkningar i skolan aldrig kommer att ursäktas eller accepteras. Inga vuxna i skolan ska kunna blunda när barn far illa i skolan. Alla vuxna i skolan som ser en elev bli utsatt för mobbning eller kränkningar ska därför vara skyldiga att ingripa.

Elever som ägnar sig åt allvarlig mobbning eller missköter sig allvarligt på annat sätt ska flyttas till en annan skola eller skolakuten. Det är mobbaren som ska flyttas, aldrig den mobbade. Elever som begår grova brott eller på annat sätt utgör en direkt fara för andra elever, lärare och personal ska stängas av.

Utbildningsnämnden ska inrätta en trygghetsakut. Trygghetsakuten ska vara en central funktion bestående av personal med erfarenhet av ett framgångsrikt arbete för trygghet och studiero, som vid behov kan bidra med erfarenheter och kompetens av att ta itu med otrygghet i skolor.

För många skolor behövs ett naturligt samarbete med polisen för att kunna förhindra och hantera allvarligare ordningsstörningar. Stockholms stad ska under året ta initiativ till en ny ordning med så kallade kontaktpoliser som ska vara en namngiven person för skolorna att ha kontakt med när allvarligare situationer riskerar att inträffa eller har inträffat.

Avskaffa mobbningen

Ett perspektivskifte behövs i svensk skola om att kränkningar, misshandel, förtal och andra lagbrott inte är något som accepteras bara för att de sker mellan elever. Vi vill se en värderingsförskjutning från att prata om ”mobbning och kränkande behandling” till att tydliggöra för elever och föräldrar om att mobbningsbeteenden egentligen ofta består i lagbrott. Det är dags att sluta se mellan fingrarna med misshandelsfall bara för att de sker i skolan.

Elevhälsa

Att stärka både den fysiska och psykiska hälsan är centralt för elevernas välmående och förmåga att tillgodogöra sig kunskap. Skolans förebyggande och hälsofrämjande arbete för en god elevhälsa är av stor betydelse. Samarbetet mellan stadens socialtjänst, stadsdelarna och skolorna ska utvecklas så att det blir lät-

tare att erbjuda anpassat stöd när en elev till exempel mår dåligt eller befinner sig i risk för utanförskap eller kriminalitet.

För att uppmärksamma barns behov tidigt krävs ett nära samarbete mellan föräldrar, skolans elevhälsoteam, sociala myndigheter och barnpsykiatri. En elev ska skyndsamt kunna erbjudas en första kontakt med elevhälsoteamet från det att hjälp har sökts.

Skolidrotten har stor betydelse för elevernas fysiska hälsa och bidrar till goda förutsättningar för studier och lärande. Att uppmuntra till fysisk aktivitet bland eleverna är en angelägen uppgift för skolan. Skolidrotten ska fokusera på fysisk aktivitet. Elevernas fysiska aktivitet ska vara ett helhetsansvar för skolan, och alltså inte begränsas till idrottslektionerna. Skolgårdar ska utformas på ett sätt som uppmuntrar fysisk aktivitet. Eleverna ska både utöva fysisk aktivitet och förstå varför det är viktigt. För att fånga upp de elever som inte nått upp till målen i den ordinarie simundervisningen ska skolan anordna simskola på loven.

Skolmåltiden har stor betydelse för hälsa och inläring. Maten ska i så stor utsträckning som möjligt vara lagad från grunden och ska serveras i en lugn miljö där varje barn kan få tid att äta. Mottagningskök ska när så är möjligt byggas om till tillagningskök. All skolkökspersonal ska få tillgång till utbildningar i till exempel matlagning. Skolorna ska själva få styra över skolmåltiderna för att servera hälsosam och god mat som eleverna väljer att äta.

Brott som begås i skolan ska alltid polisanmälas. Nolltolerans ska råda mot våld, alkohol och droger i stadens skolor. En skolakut för akuta placeringar av elever i grundskolan startades 2012. Behovet av ytterligare platser på Skolakuten ska följas upp löpande.

I en värdegrundssatsning mot antisemitism och intolerans avsätts för utbildningsnämndens del 1 mnkr kronor i Liberalernas förslag till budget för år 2017. Medlen ska gå till att finansiera elevers kulturupplevelser som tar ställning för alla människors lika rättigheter. Satsningen görs i samverkan med Kulturnämnden.

Tidiga insatser och särskilt stöd

Att tidigt upptäcka och uppmärksamma problem att uppnå kunskapsmål är avgörande för att alla elever ska lyckas i skolan. I finländska skolor sätts stödet in betydligt tidigare än i Sverige. Det är också betydligt vanligare att elever där får ett extra år i grundskolan. Möjligheten till ett tionde år i skolan bör användas när så är lämpligt.

Barn i behov av särskilt stöd ska garanteras god undervisning i en bra lärmiljö, antingen i den ordinarie undervisningen eller i en mindre, särskild undervisningsgrupp. Tilläggsbelopp till skolor för de elever som har omfattande behov av särskilt stöd ska vara öronmärkta.

Rätten att välja skola, även för föräldrar till barn i behov av särskilt stöd, ska värnas. Barn i behov av särskilt stöd har rätt till de läromedel och det stöd de behöver för att kunna nå målen.

Stockholm ska ha ett starkt socioekonomiskt fördelningssystem som fördelar extra resurser till skolor där utmaningarna är större. Satsningen på att med skraddarsytt stöd lyfta de skolor i staden som har lägst resultat, Fokusskolorna, ska fortsätta under 2017. Det socioekonomiska stödet ska fortsatt vara högt.

Skolorna ska erbjuda läxhjälp och ett brett utbud av platser på sommar- och lovskola ska finnas för de elever i åk 4-9 som behöver det. Lördagsskola i grund- och gymnasieskola ska startas på fler håll. Organiserad läxhjälp ska erbjudas alla barn i skolan eller på fritids. Alla elever i årskurs 4-9 som riskerar att inte nå, eller inte når, kunskapsmålen ska ha rätt till sommarskola.

Om en elev i årskurs 6 riskerar icke godkänt i svenska, engelska eller matematik, ska skolan vara skyldig att redovisa tydliga åtgärder för att eleven ska kunna uppnå godkänt. Skolan bör också vid dessa tillfällen alltid överväga om ett extra skolår kan vara en aktuell åtgärd.

Skolornas läromedel ska vara anpassade för elever med särskilda behov och lämplig teknik ska finnas att tillgå för elever som är i behov av detta.

Skolans kompetens kring barn med behov av särskilt stöd ska stärkas genom att fler speciallärare anställs. Staden ska under 2017 se över möjligheterna att starta en egen speciallärarutbildning tillsammans med lärarhögskolorna i regionen.

Barn som omhändertagits av socialtjänsten har samma rätt till en bra utbildning som alla andra. Elevens skola ansvarar tillsammans med stadsdelsnämndernas socialtjänst för att följa upp elevens utbildning efter placering i HVB-hem, familjehem eller särskilda ungdomshem. Staden ska se till att alla placerade barn får sin utbildning i en kommunal eller fristående skola med tillstånd från Skolinspektionen, eller genom avtal med en sådan skola. Inget barn ska placeras utan att det finns en skolplanering.

Stockholms stad ska ställa höga krav på placerade barns skolgång och kräva att läxhjälp finns för placerade barn. Projekt SkolFam är viktigt för att förbättra skolgången för barn som befinner sig i utsatthet. De positiva arbetssätt som upptäckts genom projektet ska omsättas i ordinarie verksamhet.

För att uppmärksamma barns behov samverkar och samarbetar skolan med socialtjänsten och landstinget. Varje skola ska ha en namngiven kontaktperson hos socialtjänsten.

Skolan och socialtjänsten ska arbeta aktivt för att få tillbaka så kallade ”hemmasittare” till skolan och ska bevaka att skolplikten uppfylls. Föräldrarna ska inte kunna bestämma att eleven inte får ta del av till exempel simundervisning eller sex- och samlevnadskunskap. Det är inte acceptabelt att med hänvisning

till religion, kulturell bakgrund eller liknande förvägra eleven delar av den undervisning han eller hon har rätt till. Föräldrar som håller sina barn borta från delar av skolans undervisning ska skyndsamt kontaktas i syfte att få eleverna tillbaka till undervisningen. Samarbetet med socialtjänsten ska utvecklas för att få kunskap om de elever som av en eller annan anledning har långvarig eller upprepad skolfrånvaro, och kunna arbeta med att få tillbaka eleverna till skolan.

Introduktionsprogrammen ska utvecklas. Elever som saknar behörighet till gymnasieskolan ska erbjudas att gå ett tionde år i grundskolan som alternativ till introduktionsprogrammen.

Lördagsgymnasium ska finnas för elever som riskerar eller har fått underkänt i ett ämne, eller som behöver komplettera en kurs.

Ett antal barn och föräldrar är beviljade skolskjuts. Det är för dem en viktig del av vardagen att skolskjutsen fungerar och utbildningsnämnden ska tillse att så sker.

Bildning och kultur

Klassresan börjar i klassrummet och tar vägen via biblioteket. Skola och bibliotek är bildningssamhällets ryggrad. I Liberalernas Stockholm utvecklas nya samarbeten mellan skolan, förskolan, biblioteken och Stockholms kulturliv. Biblioteken ska vara en tillgång för de som vill läsa, lära, låna och inspireras till vidare läsning och studier.

Att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur är en prioriterad fråga och skolbiblioteken spelar en central roll för ökad läskunnighet. Samtliga skolor ska ha tillgång till skolbibliotek med utbildad personal. Skolbibliotekariernas kunskap och engagemang ska tas tillvara och utgöra en naturlig del av skolans undervisning.

Skolorna ska samverka aktivt med Stockholms kulturliv för att ge alla elever möjlighet att ta del av kulturupplevelser och eget skapande.

Skolplanering för ett växande Stockholm

På grund av en hög elevtillströmning och en växande befolkning är behovet av att bygga nya skolor mycket stort i Stockholm. Stadens behov av platser för grundskoleelever ska utgå från en långsiktig planering. För att säkerställa tillgången på platser ska utbildningsnämnden i ett mycket tidigt skede samverka med stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden och SISAB.

Den förra stora planeringsrapporten togs fram i samarbete mellan den dåvarande majoriteten och oppositionen. Den situation som nu råder vid stadens gymnasieskolor aktualiserar återigen behovet av en långsiktigt hållbar planering. Kommunstyrelsen ska därför tillsätta en blocköverskridande referensgrupp bestående av samtliga partier representerade i utbildningsnämnden för den vidare planeringen av skolutbyggnaden i Stockholm.

I planeringen av nya skolor ska även fristående aktörer bjudas in.

När nya stadsdelar planeras och byggs ska det finnas ett ”skoltal” som anger hur många utbildningsplatser som minst behöver skapas.

Inom stadens bestånd finns lokaler som under delar av dygnet står tomma trots att de skulle kunna användas till medborgarnas nytta. Utbildningsnämnden ska tillsammans med SISAB utreda vilka av deras lokaler som kan tillgängliggöras utanför skoltid för t.ex. frivilligverksamhet.

Staden har via idrottsförvaltningen ett bokningssystem för tillgängliga lokaler som måste utvecklas på flera sätt. Lokalbokningssystemet måste bli mer känt av föreningslivet och allmänheten, det måste fungera bättre och det måste innefatta alla tillgängliga lokaler på alla realistiskt fungerande tider. Utbildningsnämnden ska tillsammans med SISAB och stadens övriga lokalförvaltande bolag dels utreda vilka av deras lokaler som skulle kunna nyttjas mer flexibelt över dygnet, dels hur sådana hyresavtal skulle kunna utformas på ett fungerande sätt, dels hur idrottsförvaltningens bokningssystem kan utvecklas på ett sådant sätt att stadens lokaler tas tillvara till fullo.

Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå.

Utbildningsnämnden har ett mål att aktivt bidra till en hållbar livsmiljö. En effektivisering av energianvändningen i stadens fastigheter och lokaler för skolverksamhet ska genomföras i samarbete med Energicentrum. Stadens avfallshantering ska bidra till att sluta kretslopp, spara energi och naturresurser. Det matavfall som produceras inom stadens skolkök är en värdefull resurs som ska utnyttjas för framställning av bland annat biogas. Skolorna ska aktivt arbeta för att minska matavfallet.

Särskilda prioriteringar 2017

- Utbildningsnämnden ska fortsätta karriärreformen genom att inrätta förstelärartjänster i förskolan, samt införa lokalt finansierade förstelärartjänster i grund- och gymnasieskolan från 1 juni 2017
- Utbildningsnämnden ska tillsammans med andra berörda nämnder under 2017 genomföra en lönesatsning för lärare i förskolan, grund- och gymnasieskolan i enlighet med Liberalernas budget
- Utbildningsnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen inrätta ett oberoende expertråd för skolutveckling innehållande internationella och svenska experter, lärare och rektorer
- Utbildningsnämnden ska erbjuda legitimerade lärare med minst tio års yrkeserfarenhet ett års vidareutbildning. Under vidareutbildningen ska 80 procent av lönen erhållas.
- Utbildningsnämnden ska aktivt medverka till att nyanlända lärare i väntan på validering får bidra till undervisningen i Stockholms skolor, genom till exempel valideringsanställningar
- Utbildningsnämnden ska redovisa en plan för hur antalet förberedelseklasser för nyanlända kan öka i såväl inner- som ytterstad

- Utbildningsnämnden ska utreda införandet av ett språkförståelsetest i förskoleklass för att se om eleven behöver särskilt stöd redan i årskurs ett
- Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten att utöka antalet moderna språk med t.ex. kinesiska/mandarin och arabiska
- Utbildningsnämnden ska utreda central rättning av prov
- Utbildningsnämnden ska utreda hur en utbildningsgaranti kan införas i Stockholms stad, så att undervisningstillfällen som ställs in ersätts
- Utbildningsnämnden ska ta fram en skolbiblioteksplan under 2017
- Utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna till att starta en egen speciallärarutbildning i samverkan med lärosätena i regionen
- Utbildningsnämnden ska utreda förutsättningarna till att starta en egen förskollärarutbildning i samverkan med lärosätena i regionen
- Utbildningsnämnden ska tillsammans med socialnämnden genomföra en ny kartläggning av antalet pojkar och flickor som lever under hedersrelaterat våld och förtryck i Stockholm
- Utbildningsnämnden ska utveckla arbetet med att erbjuda möjligheter till fördjupning för studiemotiverade elever
- Utbildningsnämnden ska ta fram en handlingsplan för hur skolor och lärare bättre kan möta särskilt begåvade elevers behov
- Utbildningsnämnden ska införa gymnasiala lärlingsanställningar inom de områden där staden har verksamhet
- Utbildningsnämnden ska tillsammans med socialnämnden fortsätta sitt samarbetsprojekt för att minska olovlig frånvaro
- Utbildningsnämnden ska inrätta en trygghetsakut
- Utbildningsnämnden ska värna valfriheten för elever och säkra att kommunen respekterar lagkravet att behandla fristående och kommunala skolor lika i resursfördelningssystemet
- Utbildningsnämnden ska tillsammans med lokalförvaltande nämnder och bolag i staden samt fastighetsnämnden, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och kulturnämnden ta fram en modell för hur stadens lokaler kan nyttjas mer effektivt av medborgarna över hela dygnet
- Utbildningsnämnden ska utreda en upphandling av digital läxhjälp
- Utbildningsnämnden ska utreda möjligheten för barn till föräldrar med försörjningsstöd att ansöka om skolkort i SL-trafiken

Liberalernas förslag till budget 2017

Minskade kostnader för:

Minskad byråkrati 0,5%	85 mnkr
Medborgardialoger i ytterstaden (2016 års budget)	1 mnkr
Förankra MR i skolan (inom ram 2016 års budget)	2 mnkr
Lärarnätverk mot rasism och extremism	1 mnkr

Ökade kostnader för:

Höjd schablon förskola	-37,2 mnkr
Höjd schablon grundskola	-142,6 mnkr
Höjd schablon fritidshem	-25,9 mnkr
Höjd schablon fritidsklubb	-1,1 mnkr
Höjd schablon gymnasieskola	-43,1 mnkr

(L):156

Höjd schablon grundskola	-5,5 mnr
Höjd schablon gymnasieskola	-1,9 mnr
Höjda lärarlöner förskola	-21,6 mnr
Höjda lärarlöner grundskola	-86,9 mnr
Höjda lärarlöner fritidshem	-22,2 mnr
Höjda lärarlöner gymnasieskola	-29,5 mnr
Höjda lärarlöner grundskola	-3,7 mnr
Höjda lärarlöner gymnasieskola	-1,5 mnr
174 ytterligare karriärtjänster i skola och gymnasium från 1/7	-7,3 mnr
100 karriärtjänster i förskolan från 1/7	-4,3 mnr
Satsning mot antisemitism och intolerans	-1 mnr
Start av internationellt expertråd	-2 mnr
Satsning på lärares arbetsmiljö	-10 mnr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

19. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Utbildningsnämnden** godkänns.

Äldrenämnden

I Liberalernas Stockholm är vi individer hela livet. Även när vi behöver stöd och hjälp från andra har vi rätt till respekt för våra behov, våra livsval och våra intressen.

Stockholm ska vara en trygg stad att åldras i. Äldreomsorgen präglas av personligt inflytande, trygghet och respekt.

Att ha ett bra och anpassat boende är viktigt för ett hälsosamt åldrande. Alla ska ha möjlighet att bo kvar i sin bostad, men för dem som inte vill eller kan ska det finnas bra alternativ. Trots löften om det motsatta har majoritetens politik gått ut på att minska antalet platser på såväl vård- och omsorgsboenden som servicehus.

Liberalerna menar att utvecklingen måste brytas. Kvarboende ska vara en rättighet, inte ett tvång. Därför vill vi att äldre över 85 år ska ha rätt att flytta till servicehus om de så önskar. Äldre med ett omfattande behov av hemtjänst bör också ges rätt att flytta till vård- och omsorgsboende om detta inte innebär någon extra kostnad för stadsdelsnämnderna.

I Liberalernas Stockholm är det alltid den enskilde medborgaren som bestämmer över sitt liv, inte politikerna. Äldre ska ha samma rätt till självbestämmande och egenmakt som yngre. Liberalerna försvarar äldres rätt att välja, medan majoriteten vill inskränka valfriheten. Lagen om valfrihetssystem (LOV) är en förutsättning för fungerande valfrihet och lika villkor för mindre aktörer, och ska finnas kvar. Valfrihet ska införas för servicehus.

Undernäring bland äldre är en dold folksjukdom. Goda måltider som serveras under trivsamma former är en viktig del i att minska undernäringen.

Trygghet är en viktig frihetsfråga. Det lokala brottsförebyggande arbetet måste fortsatt vara prioriterat. Våld i nära relationer som drabbar äldre måste uppmärksammas mer.

Fördjupad valfrihet

Det är viktigt att äldre har möjlighet att välja mellan olika utförare och att lika villkor gäller oavsett huvudman. Valfrihet ska därför gälla inom hemtjänst, vård- och omsorgsboenden, servicehus och dagverksamhet. Lagen om valfrihetssystem (LOV) är en förutsättning för fungerande valfrihet och lika villkor för mindre aktörer, och ska finnas kvar. Majoritetens ideologiskt motiverade återkommunaliseringar av välfungerande upphandlad verksamhet ska avbrytas.

Nämnden ska följa upp vilka effekter som de skärpta kraven inom hemtjänsten får för privata utförare. Om resultatet blir att välfungerande och populära utförare slås ut ska kraven ses över.

Verklig valfrihet förutsätter att äldre och deras anhöriga får tydlig information om vilka erbjudanden som står till buds utifrån deras behov. Övergången till ramtider inom hemtjänsten är bra, men ställer stora krav på ett flexibelt ledarskap.

Stockholms stads webbplats ska vara så tillgänglig att det är enkelt för äldre och deras anhöriga att söka information om äldreomsorgen och jämföra alternativ med varandra. Nämnden ska utreda om informationen om brukarnöjdhet bör kompletteras med vittnesmål och omdömen från brukare.

Nämnden ska se till att äldre som är bosatta i andra kommuner och får insatser från staden under tillfällig vistelse här har tillgång till valfrihetssystemen på samma villkor som brukare som är bosatta här.

Äldrenämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna genom Äldre direkt ta ett aktivt ansvar för att information kring valfriheten finns att tillgå, både i digital form samt muntligen och i tryck. Äldre direkts uppdrag ska utvidgas med ansvar att lotsa äldre som vill välja eller byta utförare av vårdinsats så att möjligheten till valfrihet verkligen kommer den äldre till del. Information om alla Stockholms stadsdelsnämnders aktiviteter för äldre ska finnas lättillgängligt via Äldre direkt. Äldre direkt ska ges resurser för att kunna vägleda medborgare med syn- eller hörselnedsättning.

Alla äldre som vill och kan ska få delta i sociala aktiviteter på sina vård- och omsorgsboenden. Kultur är viktigt för att främja trivsel och livskvalitet, samt bidrar till ett hälsosammare åldrande. Uppsökande verksamhet ska erbjudas personer över 80 år för att informera om vilka insatser och boendeformer staden erbjuder. De ska då samtidigt erbjudas möjlighet att fylla i ”Dokumentet om mig själv”. Detta dokument ska ligga till grund för ett ”Leva livet-kontrakt” som alla äldre som får insatser från stadens äldreomsorg ska erbjudas att underteckna. Leva livet-kontraktet är ett åtagande från stadens sida att respektera de äldres intressen och livsval vid planering av aktiviteter, kulturutbud och liknande verksamhet. För införandet av Leva livet-kontrakt anslås 1 mnkr för utbildningsinsatser.

Att få möjlighet till utevistelser är en viktig del av god livskvalitet. Staden ska utveckla rätten till utevistelser utifrån utevistelsegarantin. Möjligheter till utevistelse ska vara en naturlig del i omvårdnaden av de äldre och kunna ske året runt för den som så önskar. Den enskildes önskemål och behov ska alltid respekteras.

Äldrenämnden ska utarbeta ett förslag på förenklad biståndsbedömning som enligt huvudregeln gör det möjligt för alla över en viss ålder som så önskar att beviljas ett minimiantal hemtjänststimmar varje månad.

Äldrenämnden ska undersöka hur begränsningar av möjligheten till RUT-avdrag påverkar Stockholms äldre.

Höjd kvalitet inom äldreomsorgen

Det är viktigt att underlätta för frivilligorganisationernas utveckling, inte minst för att kunna bryta många äldre människors ensamhet. Staden ska öka insatserna för att informera de äldre om frivilligorganisationernas verksamhet.

Inom äldreomsorgen finns ett stort behov av utbildning som måste mötas. Personalomsättningen gör att behovet av utbildningsinsatser är konstant. Nämndens utbildningssatsningar fortsätter under 2017 i samma omfattning som 2016. Målet är att all tillsvidareanställd personal ska ha grundutbildning. Satsningarna på demensteam ska fortsätta.

Antalet äldre som lider av posttraumatiskt stressyndrom (PTSD) kan förväntas öka. Det finns ett behov av utbildning inom PTSD för stadens personal, inte minst inom demensomsorgen.

Fel- och övermedicinering av äldre är ett stort problem. 30 procent av akuta inläggningar av äldre på sjukhus beror på läkemedelsbiverkningar. Regelbundna läkemedelsgenomgångar ska göras årligen.

Kontinuitet är något som många brukare efterfrågar och som dessutom bidrar till höjd effektivitet. Att kunna känna igen den som hjälper till i ens bostad är en viktig trygghetsfaktor. Äldrenämnden bör ta fram kontinuitetsmått som redovisas i Jämför service och hemställa hos Socialstyrelsen att frågor om upplevelsen av kontinuitet tas med i brukarundersökningarna. Vikten av kontinuitet ska även skrivas in i utförarnas kvalitetsgarantier.

Teknik kan aldrig ersätta det mänskliga mötet, men kan frigöra tid från rutinarbete till mer givande möten. Det är viktigt att nämnden kontinuerligt arbetar för att ta till vara de nya möjligheter som teknikutvecklingen skapar. Äldre som har nattillsyn genom hemtjänsten ska själva få välja om de vill få tillsynen genom besök av personal i hemmet eller genom en kamera i sovrummet.

Bättre måltider

Undernäring bland äldre är ett utbrett samhällsproblem. Äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska fortsätta arbeta för att äldre får god och näringsriktig mat samt en lustfylld måltidsupplevelse. Äldre ska alltid kunna välja på flera olika måltider.

Äldre som har hemtjänst ska alltid kunna välja om man vill ha matlåda eller få hjälp med att laga mat i det egna köket. Äldrenämnden ska utbilda hemtjänstpersonal i hur man lagar aptitliga och näringsriktiga måltider. Det är viktigt att utbildningsinsatser erbjuds kontinuerligt.

För att förbättra måltidsupplevelsen ska personal på vård- och omsorgsboenden uppmuntras att äta tillsammans med de äldre, exempelvis genom subventionerade måltider. Staden ska på olika sätt stimulera tillkomsten av öppna verksamheter för samvaro och aktiviteter, bland annat genom att uppmuntra ideella och frivilliga insatser.

Servicehusens restauranger är viktiga mötesplatser, och ska därför värnas. De kan spela en viktig social roll även för äldre som inte bor på servicehus. Nämnanden bör i samverkan med landstinget utreda förutsättningarna att köra servicebussar till servicehusen vid lunchtid för att underlätta för andra äldre att äta där.

Anhörigstöd

Om en anhörig drabbas av demenssjukdom är det mycket viktigt att få hjälp att förstå sjukdomen, dess förlopp, vilka nya krav som ställs på hur man bemöter personen och organiserar tillvaron för att den ska fungera samt att träffa andra anhöriga i samma situation. Äldrenämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna återuppta det arbete med utbildning av anhöriga till dementa som majoriteten avbrutit. 5 mnkr anslås för dessa insatser.

En mångfald av boendeformer

De allra flesta äldre vill bo kvar i sin bostad så länge de känner sig trygga i hemmet. Den enskilde som så önskar ska kunna bo kvar i sin bostad eller äldreboende till livets slut utan att behöva flytta, även om behoven av vård och omsorg ökar.

När vi blir gamla förändras våra behov på sätt som vi inte tidigare har kunnat förutse. Tidigare livsplaner förändras. Även om många stockholmare vill bo kvar hemma måste det finnas en mångfald av boendeformer för att hantera förändrade önskemål och behov.

Servicehusen ska kvarstå som en av flera boendeformer så länge efterfrågan finns. Alla över 85 år som så önskar ska få plats på servicehus eller vård- och omsorgsboende. Plats på vård- och omsorgsboende ska också beviljas äldre som har så mycket hemtjänst att det inte blir dyrare att låta dem få flytta till vård- och omsorgsboende, och som önskar att flytta.

Majoritetens äldreboendeutredning har hittills inte resulterat i förslag som på allvar löser frågan om äldres behov av boende. Inrättandet av aktivitetscenter vid trygghetsboenden innebär visserligen en ambitionshöjning som Liberalerna välkomnar, men innebär inte fler boendeplatser. Det är också oklart exakt vilken servicenivå de nya aktivitetscentren medför.

Att göra det möjligt för fler äldre som så behöver att få komma till ett tryggt och anpassat boende är inte bara en reform som förbättrar livskvaliteten för äldre stockholmare, utan också en viktig jämställdhetsreform eftersom det avlastar de anhöriga, oftast kvinnor, som tar hand om äldre.

På Liberalernas initiativ har en parboendegaranti införts, som gör det möjligt för de äldre par som så önskar att bo ihop. Många äldre har dock kanske mist sin livskamrat, men har dock en nära vän. Äldrenämnden ska därför utreda möjligheten att även låta nära vänner bo på samma eller närliggande boende.

Äldre som behöver servicehus ska ha samma möjligheter som andra att bestämma i vilken del av staden man vill bo. Nämnden ska ta fram förslag på ett valfrihetssystem för servicehus.

Antalet äldre med annat modersmål än svenska ökar. En bra omsorg och ett bra åldrande förutsätter att man kan göra sig förstådd och delta i social samvaro. De profilboenden som har startats har i många fall varit mycket populära. Äldrenämnden ska arbeta för att antalet profilboenden ökar.

Trygghet

Äldres utsatthet ska uppmärksammas och motverkas. Äldrenämnden ska tillsammans med de lokala brottsförebyggande råden, polisen och stadsdelsnämnderna fortsätta att samordna arbetet för att stoppa våld och övergrepp mot äldre och därmed minska äldres oro och utsatthet. Äldrenämnden ska genomföra en kartläggning av förekomsten av våld i nära relation mot äldre. Kartläggningen bör omfatta våld som riktas såväl från närstående som från personal.

Äldre är överrepresenterade i brandolyckor som skulle kunna undvikas med enkla åtgärder, utbildningar och informationssatsningar. Samverkan med Storstockholms brandförsvaret fortsätter.

Särskilda prioriteringar 2017

- Äldrenämnden ska införa en rätt till servicehus och vård- och omsorgsboende för alla över 85 år.
- Äldrenämnden ska införa ett valfrihetssystem för servicehus.
- Äldrenämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna införa ett Leva livet-kontrakt.
- Äldrenämnden ska genomföra en kartläggning av förekomsten av våld i nära relation mot äldre.
- Äldrenämnden ska utveckla utevistelsegarantin.
- Äldrenämnden ska ta fram ett kontinuitetsmått i Jämför service.
- Äldrenämnden ska ta fram ett förslag på vänboendegaranti.

Liberalernas förslag till budget 2017

Ökade kostnader för:

Anhörigutbildningar inom demens	-5 mnkr
Införande av Leva livet-kontrakt	-1 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

20. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Äldrenämnden** godkänns.

Överförmyndarnämnden

I Liberalernas Stockholm ska man kunna få hjälp och stöd om man inte kan klara sig själv. Överförmyndarnämnden kommer i kontakt med några av de mest hjälpbehövande grupperna i Stockholm. Nämnden spelar en viktig roll för att se till att barn och vuxna som inte kan bevaka sin egen rätt eller förvalta sin egendom får hjälp genom god man, förmyndare eller förvaltare, och att ingen för personlig vinning utnyttjar det förtroende som ett sådant uppdrag innebär.

Stockholms befolkning växer och med det antalet ärenden, vilket är en utmaning för nämnden. Överförmyndarnämnden ansvarar sedan 2015 för ett centralt stöd för rekrytering av särskilt förordnade vårdnadshavare, för samordning av information och utbildning, samt för att betala ut ersättning till särskilt förordnade vårdnadshavare för barn i Stockholms stad.

Vidare ansvarar nämnden för ett centralt stöd för rekrytering av särskilt förordnade vårdnadshavare, för samordning av information och utbildning, samt för ersättning till särskilt förordnade vårdnadshavare för barn folkbokförda i Stockholms stad.

En rad utredningar och granskningar, utförda av nämnden själv, stadsrevisorerna och länsstyrelsen, har pekat på stora brister i nämndens verksamhet. Genom resursförstärkningar är målsättningen att nämnden därmed ska uppnå den rättssäkerhet och den kvalitet som krävs. Överförmyndarnämnden ska modernisera sina arbetssätt till nytta för huvudmännen, gode män, förvaltare och för staden. Nämnden ska söka samarbeten som genererar effektiviseringar både internt inom staden och externt med andra kommuner. Ett led i detta är att utveckla rutiner och dialog med Migrationsverket för rekvisering av medel för gode män.

Överförmyndarnämnden ska under året fortsatt driva ett långsiktigt och hållbart förändringsarbete mot en effektivare organisation. Det är av största vikt att nämnden tar sitt ansvar för att säkerställa rättssäkerheten gentemot huvudmännen och att man löpande följer upp ärendeflöden. Nämnden behöver skapa en väl fungerande ärendehantering och genom förbättrad kommunikation öka tillgängligheten. Det personalstrategiska arbetet är centralt för att säkra förvaltningens kompetensförsörjning på sikt. Nämnden ska sträva efter en god arbetsmiljö med goda förutsättningar för medarbetarna.

Överförmyndarnämnden ska löpande gentemot kommunstyrelsen i samband med tertialrapportering redovisa att utvecklingsarbetet mot att uppnå en rättssäker och modern verksamhet går planenligt.

Det är viktigt att utveckla arbetet med att rekrytera och samordna gode män och förvaltare. Nämnden ska samarbeta med relevanta aktörer så att även ideella krafter tas tillvara samt fortsätta den dialog som inletts med funktionshinderrådet. Nämnden behöver under året ta fram en långsiktig plan för rekrytering av lämpliga god män, förvaltare och särskilda vårdnadshavare. Nämnden ska i rekryteringsplanen ta hänsyn till att antalet ärenden per god

man/förvaltare/särskilt förordnad vårdnadshavare på sikt behöver komma ner till de nivåer som rekommenderas av Sveriges Kommuner och Landsting.

Det är viktigt att överförmyndarnämnden fortätter att digitalisera verksamheten. Arbetet med att korta handläggningstiderna behöver fortlöpa. Nämnden behöver ta fram metoder för att mäta sådant som kvalitet, tillgänglighet, rättssäkerhet, effektivitet och brukarnas uppfattning om insatserna.

Nämnden ska ta fram, implementera och följa upp relevanta nyckeltal, vilka kan ligga till grund för indikatorer gällande produktivitet, kvalitet och tillgänglighet.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

21. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Överförmyndarnämnden** godkänns.

Central medelsreserv

I Central medelsreserv: 1. *Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov* reserveras 5,0 mnkr.

I Central medelsreserv: 2. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov* reserveras 400,3 mnkr främst för följande ändamål:

- Flyktingmottagande
- Insatser för hemlösa
- Stöd utsatta EU-medborgare
- Sommarkoloniverksamhet inkl. LSS-kollo
- Feriearbeten
- Resultatenheter
- Oförutsedda behov
- Stimulansbidrag för utbyggnad av förskolor
- Handläggning ekonomiskt bistånd
- Vidareutbildning för lärare om 100 mnkr
- Vidareutbildning för socialsekreterare om 20 mnkr

Vidare reserveras 954,1 mnkr i Central medelsreserv: 3. *Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar* inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, svenskundervisning för invandrare (SFI), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden.

I Central medelsreserv: 4. *Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter* har utgifter om 212 mnkr reserverats för planerings- och genomförandeprojekt avseende investeringar för exempelvis följande ändamål:

- Förändringar mellan åren i redan beslutade investeringsprojekt som inte kan finansieras genom omprioriteringar inom nämndens investeringsplan
- Nya prioriterade investeringsprojekt som inte kräver genomförandebeslut av kommunfullmäktige, genom att de inte är av strategisk vikt eller principiell karaktär
- Julbelysning i ytterstaden
- Åtgärder för giftfri förskola
- Tillgänglighetsinvesteringar om 100 mnkr

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

22. Till **Central medelsreserv** reserveras följande belopp för år 2017 med fördelning enligt budgetförslaget i denna titel.

22.1 Till kommunfullmäktiges förfogande för oförutsedda behov reserveras 5,0 mnkr.

22.2 Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda behov reserveras 400,3 mnkr.

- 22.3 Till kommunstyrelsens förfogande för prestationsförändringar inom förskola, skolbarnsomsorg, grundskola, gymnasieskola, komvux, särskola, svenskundervisning för invandrare (SFI), flyktingmottagande, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, arbetsmarknadsnämnden samt arvoden med mera inom överförmyndarnämnden reserveras 954,1 mnkr.
- 22.4 Till kommunstyrelsens förfogande för oförutsedda investeringsutgifter reserveras 212 mnkr.

Finansförvaltning

Skatteunderlag och skatteberäkningar

Prognosen över skatteunderlaget för 2017, det vill säga kommuninvånarnas förvärvsinkomster under 2015, är uppräknad med en bedömning av utvecklingen under inkomståren 2016 och 2017. Gällande prognos utgår från Sveriges Kommuner och Landstings bedömning den 15 augusti 2016. En prognos över slutligt taxeringsutfall har inarbetats i budgeten. Skatteunderlaget beräknas öka med 4,6 procent 2017.

För år 2017 föreslår Liberalerna att en primärkommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17,70 per skattekrona, vilket är 20 öre lägre än 2016.

Stadens skatteinkomster beräknas uppgå till 44 913,9 mnkr. Beräkningen bygger på en skattesats om 17,70 kr.

Begravningsavgift

Begravningsverksamheten finansieras genom en särskild avgift som tillgodoses staden på samma sätt som skattemedel. Begravningsavgiften uppgår till 7,5 öre av uppräknat skatteunderlag.

Utjämningsystemet

Från och med år 2016 höjdes utjämningsgraden i inkomstutjämnningen för kommuner och landsting från 60 till 85 procent av den länsvisa skattesatsen i intervallet mellan 115 och 125 procent av medelskattekraften. Det medförde att femton kommuner, där ibland Stockholms stad och samt Stockholms läns landsting, fick höjda avgifter. Till och med år 2017 finns ett införandebidrag för att mildra effekterna av avgiftshöjningen. För Stockholms stad innebär förändringarna att finansieringen år 2017 minskar med omkring 256 kronor per invånare (inkl. införandebidrag) jämfört med 2016. Det slutliga utfallet av inkomstutjämnningen kommer att fastställas under december månad.

LSS-utjämning

Ett kostnadsutjämningsystem för verksamhet enligt lagen (1993:387) om stöd och service, till vissa funktionshindrade (LSS) är infört från och med 2004. Gällande prognos för LSS-utjämnningen utgår från Sveriges Kommuner och Landstings bedömning den 15 augusti 2016.

Fastighetsavgift

Från och med år 2008 har den statliga fastighetsskatten ersatts av en kommunal avgift. Fastighetsavgiften för småhus uppgår inkomståret 2017 till 7 425 kronor, dock högst 0,75 procent av taxeringsvärdet. Fastighetsavgiften för flerbostadshus är 1 270 kronor per bostadslägenhet, dock högst 0,3 procent av taxeringsvärdet.

Utdelning

Flertalet av stadens bolag ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB. Ägarens krav på utdelning tas huvudsakligen ut i form av obeskattade koncernbidrag.

Vissa bolag i koncernen erlägger koncernbidrag till moderbolaget Stockholms Stadshus AB, som i sin tur tillskjuter bidrag till mottagande bolag.

Budgeterad utdelning från koncernen Stockholms Stadshus AB uppgår till 1,25 mdkr. Utdelningen kan justeras genom beslut senast i tertialrapport 2 och får inte överstiga 1,25 mdkr.

Stockholms stad har under Alliansens majoritet erhållit en utdelning från AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad om 200,0 mnkr per år. Denna utdelning är även fortsatt förenlig med bolagets finansiella ställning. Liberalerna budgeterar därför med en utdelning på bibehållen nivå 200,0 mnkr även 2017.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

23. Ram för kommunkoncernens totala externa upplåning samt ram för utlåning till borgensteckning för bolagen fastställs i Finanspolicy för kommunkoncernen Stockholms stad.
- 23.1 Kommunstyrelsen får i uppdrag att i samband med den årliga översynen av finanspolicyn uppdatera de finansiella risklimiterna utifrån aktuella finansiella förutsättningar.
- 23.2 Kommunal inkomstskatt utdebiteras med kronor 17:70 per skattekrona för att fylla stadens uttaxeringsbehov för 2017.
- 23.3 Begravningsavgift utdebiteras med kronor 0:075 per skattekrona.
- 23.4 Internräntan fastställs till 0,70 procent för 2017.
- 23.5 Internräntan och kreditivräntan för slutna redovisningsenheter fastställs till 0,95 procent för 2017.
- 23.6 I övrigt godkänna detta förslag till budget 2017 för **Finansförvaltningen**.

Koncernen Stockholm Stadshus AB

Bolagets uppgifter och allmänna inriktning

Stockholms Stadshus AB har en sammanhållande funktion för merparten av Stockholms stads aktiebolag. Bolaget är moderbolag i en koncern som består av 16 aktiva dotterbolag eller underkoncerner, samt två intressebolag. Bolaget ansvarar för styrning och uppföljning av dotterbolagens verksamhet utifrån kommunfullmäktiges inriktningsmål och direktiv. Bland kommunfullmäktiges direktiv ingår att svara för övergripande utveckling, strategisk planering, löpande översyn och omprövning, utöva ekonomisk kontroll och uppföljning, samt att utveckla styrformer och samspelet mellan ägare, koncernledning och dotterbolag.

Koncernstyrelsen ska fatta de principiella beslut som krävs för att kommunfullmäktiges mål ska nås. Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs.

Koncernen Stockholms Stadshus AB omfattar bolag inom bostadsförsörjning, infrastruktur såsom vattenreningsverk, fjärrvärme och ledningssystem, fiberkanalisation, parkeringsanläggningar, hamnverksamhet och skolor samt även kultur och besöksnäring genom teater- och kulturverksamhet, arenor och mässfas-tigheter.

Stockholm ska vara mångsidigt och upplevelserikt med ett brett utbud av arbeten, utbildning, service, kultur, nöjen. Stockholm ska vara innovativt och navet i en region som ska växa som internationell mötesplats och en ekologiskt hållbar storstad. Stockholm ska utvecklas utan fysiska och sociala barriärer och det ska finnas möjligheter för alla att resa bo och mötas.

Koncernen ska under perioden prioritera investeringar som är nödvändiga för en snabbt växande stad. Takten i bostadsbyggandet ska öka. Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med kommunstyrelsen ta fram en genomförandestrategi för att nå målet om 50 000 nya bostäder till 2020. Vidare ska koncernen se till att nödvändiga investeringar genomförs inom bland annat infrastruktur, förskole- och skollokaler, matavfallsinsamling och fibernät.

Stockholms stadshus AB har genom sina dotterbolag en viktig roll i arbetet med att möta bostadsbehovet för grupper, där kommunen har ett särskilt ansvar. Bland annat är behovet av akutboenden en viktig fråga.

Under kommande ska bolagens medverkan i stadens ytterstadssatsningar stärkas. De flesta bolag medverkar i olika former i dessa projekt, dels genom upp-rustning och utveckling av bostäder, skolor, äldreboenden samt dels i utveckling av nya arbetsplatser i ytterstaden. Koncernen medverkar också genom in-frastrukturbolagen till ytterligare utbyggnad av vatten- och fibernät.

Koncernen ska tillsammans med kommunstyrelsen aktivt fortsätta arbetet med att flytta ut Stockholms stads förvaltningar och bolag från innerstaden till ytterstadsdelar. Syftet är att skapa fler arbetsplatser och att bidra till ett större konsumtionsunderlag i ytterstadsdelar som idag präglades av brist på arbetsplatser.

Staden ska ha en aktiv fastighetsförvaltning och utveckla fastighetsbestånden långsiktigt i syfte att nå en bättre struktur avseende standard, geografiskt läge och åldersfördelning. Stockholms Stadshus AB:s uppdrag är att tillsammans med stadens bostadsbolag löpande pröva möjligheterna att avyttra sådana delar i fastighetsbeståndet, som ur ett förvaltningsperspektiv inte bör behållas. En mer aktiv förvaltning av den samlade fastighetsportföljen bör även kunna innebära överlåtelser av fastigheter mellan bostadsbolagen. Syftet är dels att uppnå en mer effektiv och ändamålsenlig förvaltning samt att där det är lämpligt utveckla fastigheter till annat nyttjande utifrån stadens förändrade behov.

Bolagen ska bidra till att uppnå målen i stadens miljöprogram 2016-2019 och kommande strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm 2040. Bolagen ska bidra till målet om att stockholmarnas utsläpp av växthusgaser ska minska till 2,3 ton koldioxidekvivalenter till 2020.

Koncernstyrelsen ska tillse att riktlinjerna för idéburen stadsförbättring som kommunstyrelsen har tagit fram under 2013 tillämpas av bolagen. Målet är att använda stadsrummet mer genom att staden öppnar upp förbisedda delar av vår gemensamma stadsmiljö och fastigheter för utvecklingsprojekt i begränsad skala. Idéburen stadsförbättring kan innebära att förslag kommer fram från nämnder och styrelser i dialog med stockholmarna. Det betyder att stockholmarna ges en möjlighet att påverka sin egen närmiljö. Det kan handla om att ta en oanvänd gräsyta mellan fastigheter för stadsodling, att temporärt tomma lokaler används som gallerier och scener, eller att ogästvänliga betong- och asfaltsytor rustas för att kännas välkomnande och kunna nyttjas som offentliga platser.

Staden har påbörjat en utökad insamling av matavfall från såväl privathushåll som storhushåll. Arbetet för ett mer hållbart Stockholm kommer att intensifieras under perioden och stadens bolag ska arbeta för att nå 50 procent insamling av matavfall till år 2018 och 70 procent till år 2020. Under 2014 överfördes stadens avfallshantering till Stockholm Vattenkoncernen. Det nya bolaget inom Stockholm Vattenkoncernen har i uppdrag att säkerställa att det kommunala uppdraget om avfallshantering tas om hand och ska bidra till en effektivare avfallshantering och ökad tillgång på biogas i regionen.

Stockholms Stadshus AB ska kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt fokus på projekt med långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi, däribland utvecklingen i Globenområdet, Stockholms Framtida Avloppsrening (SFA), större hamninvesteringar och stadsutvecklingsprojekt som Söderstaden och Norra Djurgårdsstaden.

Stockholms Stadshus AB och dotterbolagen ska utarbeta en CSR-strategi för hur de i verksamheten och vid investeringar kan bidra till en positiv samhälls-

utveckling och en sammanhållen stad. Strategin ska implementeras i bolagen och formuleras som krav i upphandlingar. Utgångspunkten för upphandlingar i Stockholms Stadshus AB och dotterbolagen ska vara stadens upphandlingspolicy.

AB Familjebostäder har i samråd med AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och Micasa Fastigheter i Stockholm AB upphandlat ett nytt koncerngemensamt fastighetssystem (VERA). Implementering pågår under de kommande åren.

Koncernstyrelsen ska vid behov besluta om en extra stämma under hösten 2017 då den slutliga koncernutdelningen fastställs.

Ägardirektiv 2017-2019

Bolaget ska

- svara för koncernens övergripande utveckling, strategiska planering, löpande ekonomisk kontroll och uppföljning
- Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med kommunstyrelsen ta fram en genomförandestrategi för att nå målet om 50 000 nya bostäder till 2020
- Stockholms Stadshus AB ska tillsammans med kommunstyrelsen aktivt fortsätta arbetet med att flytta ut Stockholms stads förvaltningar och bolag från innerstaden till ytterstadsdelar
- leda bolagskoncernen och aktivt delta i samordningen i tidiga skeden med berörda nämnder så att strategiska stadsutvecklingsprojekt sker på ett effektivt och synkroniserat sätt med fokus på hög kvalitet samt minskade drift- och investeringskostnader
- tillsammans med kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder och bolag ta fram en handlingsplan för att bidra till att säkerställa boenden för särskilt prioriterade grupper
- tillsammans med bostadsbolagen och bostadsförmedlingen säkerställa ett ökat antal skyddade boenden för personer som utsätts för våld i nära relationer
- styra finansiella resurser på ett för ägaren och koncernen optimalt sätt
- utveckla samspelet mellan ägaren, koncernledningen och dotterbolagen avseende verksamheternas resultat och budgethållning, effektivitet och kvalitet
- utveckla effektivare styrformer genom ökad målstyrning mot ägarkraven
- svara för koncernstyrelsens övergripande arbete med att skapa ett fossilbränslefritt Stockholm 2040
- leda och följa upp arbetet med en ökad energieffektivisering och återvinning inom koncernens fastighetsbolag
- verkställa kommunfullmäktiges beslut som är av ägarkaraktär
- bidra till en aktiv fastighetsförvaltning inom stadens bolag
- ha en öppen inställning till fastighetsförsäljning
- underlätta framtagandet av studentbostäder

- fortlöpande pröva möjligheterna att tillsammans med bostadsbolagen avyttra delar ur fastighetsbeståndet som ur ett förvaltningsperspektiv inte bör behållas
- leda arbetet för att bereda hyresgäster i stadens bostadsbolag möjlighet att förvärva sina lägenheter genom ombildning till bostadsrätter i ytterstaden
- i samarbete med privata aktörer ta fram förslag till hur ett socialt ansvarstagande för bostadsområden kan förenas med en långsiktig affärs-mässighet och en positiv värdeutveckling för fastigheterna
- fortlöpande pröva möjligheterna att tillsammans med fastighetsbolagen överföra fastigheter mellan bolag som ur ett nyttjandeperspektiv bör utvecklas för annat ändamål, exempelvis till bostäder
- i samarbete med kommunstyrelsen göra en översyn av förvaltningen av stadens verksamhetsfastigheter avseende gränsdragningsfrågor för drift, underhåll och investering
- fortsätta utreda möjligheterna till en ytterligare samordning av stadens kommersiella fastigheter tillsammans med bostadsbolagen, S:t Erik Markutveckling AB, kommunstyrelsen och fastighetsnämnden
- följa och driva bolagskoncernens investeringar i den blivande Söderstaden
- kontinuerligt följa större investeringsprojekt med särskilt avseende på långsiktiga effekter för stadens tillväxt och ekonomi
- ansvara för bevakning och samordning av ägarintresset i de bolag där staden är delägare
- följa utvecklingen av kostnadseffektiviseringar inom samtliga dotterbolag
- särskilt följa bolagens ekonomi avseende bostadsbyggande och upp-rustning
- ta fram en CSR-strategi för koncernen och bolagen för deras möjligheter till en positiv samhällsutveckling och en sammanhållen stad.
- ställa sociala krav i större upphandlingar och investeringar inom koncernen, utifrån stadens upphandlingspolicy
- tillsammans med Stockholms Hamn AB och kommunstyrelsen driva avvecklingen av oljeverksamheterna vid Loudden
- samordna insatser i händelse av kris

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

24. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **koncernen Stockholm Stadshus AB** godkänns.

Bostadsbolagen: AB Svenska bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem

Liberalernas vision för Stockholm är en stad där man kan välja att bo på ett sätt som man trivs med. Staden har ett stort utbud av miljöer och det ska i varje område finnas olika sorters boende, så väl hyresrätter och studentbostäder som bostadsrätter, ägarlägenheter, småhus, radhus och villor. Med god tillgång på både stora och små hyresrätter ökar både rörligheten och tryggheten på Stockholms bostadsmarknad.

Öka byggandet

Det byggs för få nya hyresrätter i Stockholmsområdet. Att hyresrätterna blir fler är viktigt för att staden fortsatt ska vara konkurrenskraftig och för att både nuvarande stockholmare och nyinflyttade – utan resurser eller vilja att köpa egen bostad – ska ha möjlighet till eget boende inom kommunen. Hyresrätten är en faktor för att främja tillväxten i staden genom att vara en del av en fungerande och dynamisk arbetsmarknad.

Stockholms bostadsbolag har ett betydande ansvar för att möta den stora efterfrågan på bostäder genom att bidra till nyproduktion av hyresrätter. Därför ska de ha ett tydligt uppdrag att bygga ännu mer. Samtidigt får stadens roll som fastighetsägare inte bli för dominerande, fler alternativ och större konkurrens leder till en bättre fungerande hyresmarknad. Det är angeläget att satsningar på billiga, yteffektiva lägenheter i huvudsak sker i områden som har en större andel bostadsrätter. Annars blir resultatet på sikt en mer segregerad stad.

Bostadsbolagen ska bidra till att fler studentbostäder produceras och verka för att fler billiga, yteffektiva lägenheter för ungdomar byggs. Bolagen ska inventera sin mark och sina utvecklingsprojekt för att identifiera och genomföra projekt med fler temporära studentlägenheter.

Bostadsbolagens goda ekonomi är en förutsättning för att de kan bygga även för framtidens stockholmare. Att, av ideologiska skäl, avstå från att avyttra bostäder gör bostadsbolagen sämre ekonomiskt rustade för att bygga mer. Bolagen har ett allmännyttigt uppdrag och ett affärsmässigt ansvar. Därför måste deras långsiktiga finansiella stabilitet garanteras.

Utveckling och ansvar

De kommunala bostadsbolagen har ett särskilt ansvar för att förnya och utveckla ytterstaden och göra hela Stockholm attraktivt i alla dess delar. Det betyder att man tar ett ansvar för att i samverkan med boende och privata aktörer utveckla ytterstaden, dess miljöer och dess attraktivitet. Kvalitativ och uttrycksfull arkitektur ska vara kännetecknande för all nybyggnation.

Bostadsbolagen ska ta en ledande roll i att skapa fler yteffektiva lägenheter för ungdomar och studenter. Liksom nya seniorbostäder, gruppboende, servicebostäder och bostäder för personer med funktionsnedsättning. När lägenheter som är bostadsanpassade för personer med funktionsnedsättning renoveras ska

självkärlt anpassningarna behållas eller göras på nytt i den renoverade lägenheten. Bolagen ska också ta ett stort ansvar för försörjningen av förturslägenheter i staden.

Bostadsbolagen ska vara en förebild inom miljövänligt byggande. Stadens fastigheter ska vara goda exempel på energieffektivisering vid ny- och ombyggnad och andelen passiv- och plushus i stadens bestånd ska öka.

Stadens bostadsbolag måste aktivt och kraftfullt verka för att sänka byggkostnaderna och minimera kostnaderna i driftverksamheten för att uppnå en effektiv fastighetsförvaltning. Det är angeläget att bolagen tillämpar erfarenheterna från byggkostnadsprojekt som tidigare genomförts. Ytterligare pilotprojekt som syftar till att sänka nyproduktionskostnaden ska startas.

Innovativa metoder för att bygga mer kostnadseffektivt, så som typhus och standardisering, är viktiga för att billiga, yteffektiva hyresrätter ska komma till stånd. Projektet med Stockholmshusen är därför i grunden sunt och ska fortsätta. Det är dock helt centralt att dessa hyresrätter byggs i rätt områden i staden. De ska inte företrädesvis byggas där allmännyttan redan är stark och dominerande, utan i stället i områden som har en större andel bostadsrätter. Annars blir resultatet på sikt en mer segregerad stad. Av de hittills påbörjade Stockholmshusen återfinns dock en del i redan hyresrättstäta delar av staden. I det fortsatta arbetet med Stockholmshusen är det viktigt att de placeras i bostadsrättstäta områden.

Hyresgästernas trivsel och önskemål ska utgöra grunden i bostadsförvaltningen. Regelbundna kundundersökningar ska genomföras. Bolagen ska ha tydliga och transparenta regler och hyresnivåer, det ökar både kundnöjdheten och hyresmarknadens funktion.

Bostadsbolagen ska fortsätta att skapa möjligheter för de hyresgäster i ytterstaden som vill friköpa sina lägenheter genom att bilda bostadsrättsförening att göra det. Särskilda insatser för ombildning ska genomföras i ytterstaden efter behov. Valfrihet ska prägla boendet i hyresrätt såväl gällande tillval som vid nyproduktion. Det ska vara möjligt att tillgodose olika önskemål och behov i högre grad än idag hos olika grupper som exempelvis ungdomar, barnfamiljer eller äldre personer.

Trygghet

Alla behöver ett eget, tryggt boende och därför ska det finnas ett prioriterat och systematiskt arbete mot vräkningar tillsammans med stadsdelsnämnderna, socialnämnden och landstinget. Bostadsbolagen ska tillsammans med kronofogden arbeta aktivt för att inga barnfamiljer ska vräkas. Ingen över 75 ska vräkas från stadens kommunala bostadsbolag utan att en aktiv kontakt har tagits med socialtjänsten för att försöka finna en lösning på den boendes situation.

Alla bostadsbolag ska ansluta sig till projektet Huskurage, som är en samverkan mellan fastighetsägare och polisen mot våld i nära relationer, där man tillhandahåller instruktioner för hur t.ex. boende och personal kan uppmärksamma

och agera när man misstänker våld i nära relationer. Idag är AB Svenska Bostäder det enda av stadens tre bostadsbolag som deltar i projektet. Bolagen ska ta ett särskilt ansvar för att bidra till bostadslösningar för personer som utsatts för våld i nära relationer samt hederförtryck

Stadens bostadsbolag fyller en viktig funktion i trygghetsarbetet i staden. I många ytterstadsområden äger allmännyttiga bolag en stor del av det totala bostadsbeståndet. Det innebär att stadens bostadsbolag har särskilt stor kunskap och ett stort ansvar för områdets välmående i stort. Tillsammans med alla andra relevanta aktörer inom och utom staden ska bostadsbolagen genomföra trygghetsinventeringar – genomgångar för vilka fysiska förbättringar som kan genomföras för att bygga bort otrygghet där den finns.

Bolagen ska också arbeta tillsammans med polisen, andra fastighetsägare och andra samhällsaktörer för att på bred front motverka brott. Några exempel där bolagen kan göra stor skillnad är att arbeta för att minska olaglig mopedkörning och att snabbt se till att lösa borttransport av utbrända bilar. De ska också förbättra möjligheterna för medborgare att felanmäla klotter, trasig belysning och andra otrygghetsfaktorer dygnet runt

Bostadsbolagen har under flera år framgångsrikt bedrivit dialog med medborgarna i de områden där de äger stora bestånd. Det arbetet ska fortsätta inom ramen för det ordinarie förvaltnings- och utvecklingsarbetet.

I stadens bostadsbolag finns många fastigheter i behov av upprustning. För att dessa ska ske på ett ansvarsfullt sätt ska bolagen erbjuda olika grad av standardhöjning i samband med upprustning.

Som en effekt av den kraftiga bostadsbristen i Stockholm har en illegal marknad för hyreskontrakt uppstått. Det får till följd att människor luras av kriminella nätverk. Stadens egna bolag ska därför fortsatt arbeta tillsammans med andra seriösa fastighetsägare mot den illegala handeln med hyreskontrakt.

Bolagen ska

- öka takten på nybyggnationen
- vara goda hyresvärdar
- värna hyresrätten som boendeform samt bidra till Stockholms försörjning av hyresrätter särskilt i de områden där andelen allmännyttiga bostäder är låg
- utreda förutsättningarna för att bygga bostäder med en annan upplåtelseform som en del av bolagens medverkan i ytterstadssatsningen
- verka för fler, yteffektiva, billiga bostäder för ungdomar
- verka för fler studentbostäder, både temporära och stadigvarande
- planera för nya seniorbostäder i hyresrättsform
- verka för sänkta byggkostnader
- i samråd med berörda nämnder inventera möjligheten att bygga om/omvandla befintliga byggnader till gruppboende eller serviceboende och underlätta skapande av bostäder för personer med funktionsnedsättning

- samarbeta med övriga berörda bolag och nämnder samt privata aktörer för utvecklingen av de närcentrum som bolagen äger
- öppet redovisa nivåerna på hyrorna för transparens och starkare konsumentmakt
- främja en god rörlighet och tillgänglighet på bostadsmarknaden genom enkla och tydliga spelregler som är lika för alla, regelverk som undviker inlåsnings effekter och åtgärder för att aktivt förhindra olaga andrahandsuthyrning
- bereda möjlighet för att erbjuda boende i ytterstaden att genom friköp förvärva sina lägenheter
- samarbeta med övriga berörda kommunala bolag och nämnder samt privata aktörer för riktade satsningar på underhåll, systematiskt trygghetsarbete och säkerhet samt energieffektiviseringar
- öka hyresgästernas incitament att spara energi
- aktivt bidra till att staden når det nationella målet om 50 procent matavfallsinsamling till år 2018 och 70 procent till 2020
- utveckla och leda projektet Stockholmshusen
- genomföra underhållsinsatser med tydlig miljöprofil i miljonprogramområden
- utreda möjligheterna att underlätta för äldre eller personer med funktionsnedsättning att byta till en lägenhet i entréplan eller till hus med hiss
- fortsätta arbetet för att minska antalet avhysningar
- ta ett ökat ansvar för försörjningen av förturs-, försöks- och träningslägenheter
- fortsätta tillgänglighetsanpassningen av fastigheterna
- tillsammans med Storstockholms brandförsvaret fortsätta samarbetet kring brandinformatörer, främst i ytterstaden, i syfte att förebygga och motverka bränder
- ta ett särskilt ansvar för att bidra till bostadslösningar för personer som utsatts för våld i nära relationer samt hedersförtryck
- ansluta sig till projektet Huskurage eller på annat jämförbart sätt bidra till att ökad trygghet och minskat våld i nära relationer
- säkerställa att ingen över 75 år vräks från stadens kommunala bostadsbolag utan att en aktiv dialog förts med socialtjänsten för att försöka finna en lösning på den boendes situation
- sprida de positiva erfarenheterna från dialogveckorna i Järva och genomföra dialogveckor med boende inom ramen för utvecklingen av södra ytterstaden
- i samband med upprustningsarbetet i bostadsbeståndet genomföra boendediologer för att återkoppla arbetet med visionerna för staden.
- lämna SABO
- arbeta aktivt med hyressättning enligt Stockholmsmodellen, den s.k. "Trepartsöverenskommelsen"
- förbereda infrastruktur för bilpooler och elbilar

AB Svenska Bostäder

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska äga och förvalta hyresbostäder inom Stockholms stad. Bolaget har ansvar för att möta den stora efterfrågan på bostäder i Stockholm genom att bidra till nyproduktion av hyresrätter. Förvaltningen ska präglas av ekonomisk långsiktighet. Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som ökad rörlighet och tillgänglighet främjas. Bolagets bestånd ska utvecklas genom aktiv fastighetsförvaltning. Beståndet ska utgöras av ett varierat utbud av attraktiva bostäder. Bolaget ska anamma positiva erfarenheter från Järvalyftet för motsvarande arbete även i andra stadsdelar. Bolaget ska förena ett socialt ansvarstagande med en långsiktig affärsmässighet och en positiv värdeutveckling för ägarna.

AB Svenska Bostäders dotterbolag AB Stadsholmen äger och förvaltar fastigheter av kulturhistoriskt värde.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- bidra till nyproduktion av nya bostäder
- fortsätta arbetet med Vision Järva, Vision Hässelby Vällingby och Söderortsvisionen
- utreda förutsättningarna för att bygga bostäder med annan upplåtelseform som en del av bolagets medverkan i Vision Järva.
- fullfölja underhållsinsatserna i 1940- och 1950-talsbestånden samt öka ombyggnads- och underhållsåtgärder i miljonprogramsbeståndet med fokus i Järva och Västerort
- fortsätta att vidareutveckla kvalitet och service och öka hyresgästens valfrihet
- upprätthålla boendekvaliten och de kulturhistoriska värdena i AB Stadsholmens bestånd samt avyttra de s.k. kulturgårdarna till Fastighetsnämnden
- fortsätta arbetet med att öka effektiviteten med fokus på kärnverksamheten och förbättrade driftsresultat
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätter arbetet med att utveckla Vällingby City
- bidra till att fler studentbostäder tillskapas både genom nyproduktion och genom inventering av befintligt bestånd

AB Familjebostäder

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska äga och förvalta hyresbostäder inom Stockholms stad. Bolaget har ansvar för att möta den stora efterfrågan på bostäder i Stockholm genom att bidra till nyproduktion av hyresrätter. Förvaltningen ska präglas av ekonomisk långsiktighet. Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som ökad rörlighet och tillgänglighet främjas. Bolagets bestånd ska utvecklas genom aktiv fastighetsförvaltning. Beståndet ska utgöras av ett varierat utbud av attraktiva bostäder. Bolaget ska förena ett socialt ansvarstagande med en långsiktig affärsmässighet och en positiv värdeutveckling för ägarna.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- bidra till nyproduktion av nya bostäder
- medverka i arbetet med Vision Järva och Söderortsvisionen
- utreda förutsättningarna för att bygga bostäder med annan upplåtelseform i som en del av bolagets medverkan i Vision Järva
- fortsätta upprustningen av de bostäder som byggdes under 1940–1960-talen
- fortsätta arbetet med att vidareutveckla kvalitet och service
- öka valfriheten för hyresgästen
- fortsätta arbetet med att öka effektiviteten med fokus på kärnverksamheten och förbättrade driftsresultat
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- bidra till att fler studentbostäder tillskapas både genom nyproduktion och genom inventering av befintligt bestånd

AB Stockholmshem

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska äga och förvalta hyresbostäder inom Stockholms stad. Bolaget har ansvar för att möta den stora efterfrågan på bostäder i Stockholm genom att bidra till nyproduktion av hyresrätter. Förvaltningen ska präglas av ekonomisk långsiktighet. Bolaget ska skapa bästa möjliga förhållanden för sina hyresgäster så att långa och goda hyresgästrelationer bevaras samtidigt som ökad rörlighet och tillgänglighet främjas. Bolagets bestånd ska utvecklas genom aktiv fastighetsförvaltning. Beståndet ska utgöras av ett varierat utbud av attraktiva bostäder. Bolaget ska förena ett socialt ansvarstagande med en långsiktig affärsmässighet och en positiv värdeutveckling för ägarna.

Bolaget ska fortsätta arbetet med förnyelse och utveckling av ett antal ytterstadsområden i söderort t ex Hökarängen, Skarpnäck och Rågsved. Lärdomar ska dras från arbetet med Järvalyftet samtidigt som förändringsarbetet ska utgå

från varje stadsdels specifika styrkor och åtgärda de lokala problem som finns. Möjligheten att sprida projekt "Hållbara Hökarängen" samt Skarpnäckslyftet skall studeras under planeringsperioden. Bolagets arbete med s.k. särskild förvaltning ska utvärderas och följas upp.

Stockholmshem AB ska även fortsättningsvis ansvara för upphandlingen av modulbostäder för personer som blivit anvisade Stockholm i kraft av anvisningslagen.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- bidra till nyproduktion av bostäder
- fortsätta arbetet med Söderortsvisionen
- utreda förutsättningarna för att bygga bostäder med annan upplåtelseform som en del av bolagets medverkan i Söderortsvisionen
- öka valfriheten för hyresgästen
- bistå Stiftelsen Hotellhem i dess verksamhet inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar
- fortsätta arbetet med att öka effektiviteten med fokus på kärnverksamheten och förbättrade driftsresultat
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- utreda, planera och genomföra en omlokalisering av bolagets huvudkontor till Skärholmen
- bidra till att fler studentbostäder tillskapas både genom nyproduktion och genom inventering av befintligt bestånd
- utveckla koncept för att bygga nya bostäder med korta förmedlingstider
- vara Stiftelsen Hotellhem behjälpliga i byggandet av bostäder inom ramen för stadens bostadsförsörjningsansvar, inkluderat stadens projekt med modulbostäder för personer som blivit anvisade Stockholm enligt anvisningslagen.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

25. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder och AB Stockholmshem** godkänns.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

I Liberalernas Stockholm har äldre möjlighet att välja om man vill bo kvar i sitt vanliga boende eller flytta till trygga och anpassade äldreboenden. Micasa Fastigheter i Stockholm AB har i uppgift att tillhandahålla välskötta fastigheter och att erbjuda attraktiva och anpassade bostäder för människor i behov av stöd och trygghet. Bolaget äger och förvaltar servicehus, vård- och omsorgsboenden, trygghets- och seniorbostäder samt LSS-boenden.

Många av stadens äldreboendefastigheter har sedan lång tid ett eftersatt underhållsbehov. I kombination med Arbetsmiljöverkets krav på arbetsytor ställer detta stora krav på renoveringar och ombyggnationer av bolagets fastigheter, liksom på nyproduktionsprojekt där detta befins vara mer rationellt.

Liberalerna anser att alla personer över 85 år ska ha rätt till servicehus eller vård- och omsorgsboende. Micasa spelar en viktig roll i att förverkliga denna målsättning.

Den äldreboendeplanering som tagits fram visar på behovet av att redan nu planera för nya vård- och omsorgsboenden för att möta framtidens åldrande befolkning, även inom ramen för dagens biståndsbedömning som ofta är för snäv.

Bolaget ska söka markanvisningar för att bygga de boenden som behövs för att säkerställa en god tillgång på äldreboenden för framtidens äldre stockholmare. Bolaget ska bevaka tidsgränser för markanvisningar och agera för att hitta nya markanvisningar om projekt inte kan påbörjas inom tidsramen på anvisad plats. Det är viktigt att det framtida behovet av servicehus och andra former av äldreboende också tas i beaktande i detta arbete.

De boendeformer som erbjuds stadens äldre ska vara effektiva och kunna anpassas efter olika individuella behov. Servicehusen ska kvarstå som en av flera boendeformer så länge efterfrågan finns. Micasa Fastigheter i Stockholm AB uppdras att vid om- och nyproduktion skapa en sammanhållen och attraktiv infrastruktur för dagens och morgondagens behov av rätt teknisk och ekonomisk status och med inbyggd flexibilitet.

Då det föreligger ett stort behov ska Micasa Fastigheter i Stockholm AB, i likhet med övriga nämnder och bolag, vara delaktig i stadens utbyggnad av servicelägenheter för personer med funktionshinder. Utbyggnaden ska ske i form av bland annat trapphusboenden och satellitlägenheter.

I Liberalernas Stockholm har äldre stora möjligheter att välja ett boende som passar individens livsstil och önskemål. Många av de profilboenden som har startats i olika former har blivit oerhört populära och Micasa ska fortsatt underlätta för fler profilboenden och intressentboenden att etablera sig.

Social samvaro är en omistlig del av ett bra liv och leder till ett hälsosammare åldrande. Liberalerna föreslår att Micasa fortsatt ska värna tillgången till gemensamhetslokaler och fortsätta arbetet med att utveckla den sociala dimensionen i boendemiljön. Dessa ägardirektiv har utgått ur majoritetens budget.

Hemlöshet bland äldre är ett problem som kräver samarbete och ett tätt informationsutbyte mellan inblandade aktörer. Ingen hyresgäst ska vräkas utan att ett samråd har skett mellan Micasa och socialtjänsten för att hitta en lösning på den boendes situation.

Ny teknik är en viktig del av livet för allt fler äldre. Bredband ska installeras i de boenden där detta ännu inte finns.

Våld mot äldre i nära relationer är ett dolt samhällsproblem. Projektet Huskurage syftar till att informera personal och grannar om hur man kan våga se och våga reagera mot våld i nära relationer. Micasa ska ansluta sig till projekt Huskurage.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- ansvara för att inom ramen för affärsmässiga principer tillhandahålla välskötta, trygga och tillgängliga bostäder för stadens äldre och för personer med funktionsnedsättning.
- aktivt bidra till att uppfylla målsättningen om rätt till servicehus och vård- och omsorgsboende för personer över 85 år.
- aktivt arbeta för en hög kvalitet i löpande drift och underhåll liksom i servicen gentemot hyresgästerna.
- delta i den regionala och den samlade planeringen för olika boenden inom bolagets målgrupp.
- fortsätta söka markanvisningar för nyproduktion av äldreboenden
- värna tillgången till gemensamhetslokaler i beståndet.
- vidareutveckla den sociala dimensionen i boendemiljön.
- underlätta för profilboenden att etablera sig i staden.
- arbeta kontinuerligt med åtgärder för en tryggare miljö i och omkring fastigheterna.
- aktivt bidra till att energianvändningen minskar med tio procent till 2020 jämfört med 2015 års nivå.
- aktivt bidra till att staden når målen om 50 procent matavfallsinsamling till år 2018 och 70 procent till år 2020.
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader.
- prioritera brandpreventivt arbete.
- inte vräka någon boende utan att ha samrått med socialtjänsten för att försöka finna en lösning på den boendes situation.
- installera bredband i de boenden där detta ännu inte finns.

- ansluta sig till projektet Huskurage som uppmärksammar våld i nära relationer.
- tillhandahålla evakueringslägenheter vid renovering i bolagets fastigheter.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

26. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Micasa Fastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Stockholms Stads Bostadsförmedling AB

Bolagets mål och uppgifter

Liberalerna vill att Stockholm ska vara en öppen stad dit många människor vill söka sig. Då behövs en välfungerande bostadsförmedling. En gemensam bostadsförmedling underlättar för stockholmarna att få en bostad och att byta bostad i takt med att livet förändras. Bostadsförmedlingen ska fortsatt vara ett enkelt och lättbegripligt sätt för stockholmarna att manövrera på hyresmarknaden.

Bolagets uppgift är att förmedla lägenheter och svara för information till allmänheten om bostadsmarknaden. Bostadsförmedlingen svarar för såväl reguljär bostadsförmedling som förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter, förmedling av lägenheter till stadens bostadsbolags internköer samt förmedling av kategoribostäder såsom exempelvis student- och trygghetsboenden.

Bolaget ska utveckla arbetsformer, både lokalt och genom nationellt samarbete, för att få till stånd fler lägenheter till personer som behöver skydd från våld i nära relationer och hedersproblematik. Statistik ska föras systematiskt över förtursärenden på ett sådant sätt att det går att följa hur många som ansöker om förtur av vilket skäl och hur stor andel av varje kategori som beviljas. Bolaget ska också på lämpligt sätt kvalitetskontrollera att bedömningen av hotbilder sker enhetligt och korrekt.

Idag utgör Stockholmsregionen i hög grad en gemensam bostads- och arbetsmarknad. Storstadsregionens infrastruktur skapar goda förutsättningar att bo i en kommun och arbeta i en annan. Det ligger därför i stadens intresse att den som står i Stockholms bostadskö också har möjlighet att hitta en bostad utanför stadens gränser. Bostadsförmedlingen i Stockholm AB är öppen för alla och redan idag står sökande från hela länet i kö. I de fall det finns intresse från fastighetsägare i kringliggande kommuner ska bostadsförmedlingen därför kunna erbjuda förmedlingstjänster och därmed också förmedla bostäder i kommuner i Stockholms omnejd.

Bostadskrisen i Stockholm påverkar självfallet Bostadsförmedlingen. Kötiden är i genomsnitt 8,6 år och över en halv miljon människor står i kö för att få en bostad i Stockholm. Utmaningarna blir större på förmedlingen i en tid när bostadsbristen är stor och efterfrågan är större än utbudet. Många fler bostäder kommer byggas i Stockholm över de närmsta decennierna. För att det ska vara fortsatt enkelt att flytta (oaktat långa kötider) är det viktigt att nya fastighetsägare ansluter sig till bolagets kö.

Som en följd av bristen på bostäder har en ny marknad med svartkontrakt slagit rot i Stockholm. Bostadsförmedlingen i Stockholm AB ska vara en aktiv partner för alla som vill arbeta mot handeln med illegala kontrakt.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- skapa en väl fungerande regional marknadsplats för hyresrätter
- förmedla lägenheter i ett öppet och transparent system efter kötid, det vill säga till den kund som har längst kötid och uppfyller fastighetsägarens krav
- aktivt arbeta för att få in fler privata fastighetsägare och fastighetsförvaltare i bostadsförmedlingen
- utveckla service och tjänster mot fastighetsägare för att säkerställa ett fortsatt gott inflöde av lägenheter och alltid förmedla lägenheter till den tidpunkt fastighetsägaren angett
- undersöka förutsättningarna för att underlätta för ungdomar att komma in på bostadsmarknaden
- informera om bostadsmarknaden i regionen och särskilt planerad och pågående nyproduktion
- informera om stadens satsningar inom ytterstadsarbetet
- i samarbete med Stockholm Business Region AB informera om Stockholm som bostadsort
- fortsätta arbetet med att samordna och utveckla Stockholm Bygger
- utreda förutsättningarna att samordna stadens interna lokalutbud i bostadssektorn
- bidra i arbetet att effektivt förmedla försöks- och träningslägenheter
- förmedla fler lägenheter till personer som behöver skydd från våld i nära relationer
- föra löpande statistik över förtursärenden efter typ, ansökningar och bifall. Samt säkerställa kvaliteten och enhetligheten i handläggningen av förtursärenden
- utreda förutsättningarna att sänka kö- och förmedlingsavgiften
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- vara en aktiv partner i arbetet mot handeln med illegala hyreskontrakt

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

27. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholms Stads Bostadsförmedling AB** godkänns.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bolagets mål och uppgifter

Behovet av att bygga nya skolor är mycket stort i Stockholm, på grund av en hög elevtillströmning och ett stort behov av bostadsbyggande. Alla Stockholms elever har rätt till en bra undervisning i ändamålsenliga lokaler.

Skolplaneringen för Stockholm är ett lika stort som viktigt arbete, som fordrar långsiktighet. Den förra stora planeringsrapporten togs fram i samarbete mellan den dåvarande majoriteten och oppositionen. Den situation som nu råder vid stadens gymnasieskolor aktualiserar återigen behovet av en långsiktigt hållbar planering. Kommunstyrelsen ska därför tillsätta en blocköverskridande referensgrupp bestående av samtliga partier representerade i utbildningsnämnden för den vidare planeringen av skolutbyggnaden i Stockholm.

SISAB ska tillhandahålla ändamålsenliga, flexibla och kostnadseffektiva lokaler för stadens förskole- och skolverksamhet. En attraktiv fysisk arbetsmiljö bidrar till att rekrytera personal och att locka elever. Skolfastigheternas arkitektur ska gestalta skolans centrala ställning i samhället och förskole- och skolgårdar ska utformas med höga krav och för att främja rörelse.

Klotter ska inte accepteras. Skadegörelse i SISAB:s fastighetsbestånd måste saneras och åtgärdas snabbt. Hela och rena skoltoaletter är av stor betydelse för elevers hälsa och välmående i skolan och ska prioriteras. SISAB ska fortsätta inventera akustiken i skolmatsalar, klassrum och andra skollokaler och vid behov sätta in åtgärder för bättre akustik och tystare ljudmiljö.

SISAB ska bedriva ett aktivt arbete för att säkerställa att skolbyggnaderna är säkra och att utrymningsvägarna fungerar på ett tillfredsställande sätt. Bolaget uppmanas att bedriva ett aktivt arbete för säkra skolvägar för att öka trafiksäkerheten, tryggheten och förbättra möjligheterna för barn att gå och cykla säkert till skolan.

Inomhusmiljön i skolor och förskolor är avgörande för elevernas fysiska hälsa och lärande. Problemen med dålig luft måste därför minskas genom fortsatt förebyggande arbete, där inomhusluften mäts vid relevanta tidpunkter. Uppföljning ska prioriteras och intensifieras för att säkerställa att lämpliga åtgärder vidtas. SISAB ska även verka för en giftfri miljö och en låg energiförbrukning i sina fastigheter.

Stockholms stad har satt upp ambitiösa mål för att sänka klimatpåverkan. För att nå detta är delmålet att minska utsläppen av växthusgaser till 2,3 ton koldioxidkvalenter per person till och med år 2020. Energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar ska minska med 10 procent till och med 2020 jämfört med 2015 som en del i arbetet för att minska utsläppen.

Staden växer och antalet elever ökar kraftigt den kommande perioden. Den stora ökningen kommer att ställa stora krav på bolaget för att klara av den stora utbyggnad som behövs. Det är angeläget att SISAB deltar aktivt i planeringsarbetet för fortsatt utbyggnad av skolor och förskolor. SISAB ska vidareutveckla den s.k. konceptförskolan till en konceptskola.

Arbetet med lednings- och kvalitetsutveckling inom bolaget ska även fortsättningsvis prioriteras.

Tillgängligheten både i undervisningen och i den fysiska miljön för elever med funktionsnedsättning ska vara god i Stockholms skolor. Arbetet med att anpassa skolor med bristande tillgänglighet ska fortgå. Arbetet med att utveckla och upprusta skolgårdar och utemiljöer ska fortsättningsvis prioriteras.

SISAB uppmanas att delta i idrottsnämndens och utbildningsnämndens uppdrag att föreslå och genomföra åtgärder för att tillgängliggöra skolidrottshallar och andra idrottsytor efter skoltid.

Inom SISAB:s bestånd finns lokaler som under delar av dygnet står tomma trots att de skulle kunna användas till medborgarnas nytta. Staden har via idrottsförvaltningen ett bokningssystem för dessa lokaler som måste utvecklas på flera sätt. Lokalbokningssystemet måste bli mer känt av föreningslivet och allmänheten, det måste fungera bättre och det måste innefatta alla tillgängliga lokaler på alla realistiskt fungerande tider. SISAB ska tillsammans med stadens övriga lokalförvaltande nämnder och bolag dels utreda vilka av deras lokaler som skulle kunna nyttjas mer flexibelt över dygnet, dels hur sådana hyresavtal skulle kunna utformas på ett fungerande sätt, dels samverka kring hur idrottsförvaltningens bokningssystem kan utvecklas på ett sådant sätt att stadens lokaler tas tillvara till fullo.

I samverkan ska även berörda parter ta fram en finansieringsmodell för hur de kostnader som detta genererar ska fördelas.

SISAB uppmanas även att delta i idrottsnämndens, utbildningsnämndens och fastighetsnämndens uppdrag att ta fram en finansieringsmodell över hur kostnaderna ska fördelas vid anläggandet av konstgräsplaner på skolgårdar. Ambitionen ska vara att få till stånd fler konstgräsplaner och mer tillgänglig idrottsyta.

De fastigheter som SISAB bygger för stadens verksamheter ska byggas flexibelt så att de kan anpassas till olika typer av verksamhet, efter behov och förändras över tid.

Befolkningsmängden fortsätter att öka och Stockholm har för få skollokaler. SISAB ska utöver att bygga nya lokaler för skolverksamhet också tillsammans med utbildningsförvaltningen och fastighetskontoret inventera befintliga fastigheter inom stadens fastighetsbestånd och arbeta för att förvärva nya lokaler lämpliga för skoländamål när de kommer ut på marknaden.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- arbeta med utveckling och förvaltning av förskole- och skollokaler
- tillsammans med stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden verka för kostnadseffektiva lokallösningar
- delta i planeringen och genomföra utbyggnaden av förskolor och grundskolor för ett växande Stockholm
- verka för en giftfri skolmiljö
- inventera möjligheterna att skapa studentlägenheter i vakanta lokaler
- arbeta aktivt för att tillgodose en god inomhusmiljö med god luftkvalitet
- arbeta kontinuerligt med åtgärder för en tryggare miljö i och omkring förskolan och skolan genom bland annat fortsatt förebyggande åtgärder mot bränder, klotter och annan skadegörelse, till exempel på skoltoaletter
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi
- arbeta med att möjliggöra för matavfallsinsamling i bostadsbeståndet enligt stadens handlingsplan
- i samarbete med utbildningsnämnden genomföra nödvändiga åtgärder så att krav på minskade energikostnader uppnås
- under 2017 fortsätta inventera stadens skolgårdar och utemiljöer och där så bedöms nödvändigt utveckla och upprusta desamma
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- tillsammans med utbildningsnämnden och idrottsnämnden ta fram en modell för hur kostnaderna ska fördelas vid anläggandet av konstgräsplaner på skolgårdar
- tillsammans med övriga lokalförvaltande bolag i staden samt fastighetsnämnden, idrottsnämnden, utbildningsnämnden och kulturnämnden ta fram en modell för hur stadens lokaler kan nyttjas mer effektivt av medborgarna över hela dygnet
- verka för att tillgängliggöra fler skollokaler för frivilligverksamhet
- säkerställa att lokalerna i beståndet samt utrymningsvägar är säkra för elever och personal
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

28. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)** godkänns.

Stockholm Vatten och Avfall AB

Tillgång till rent vatten och fungerande avfallshantering är absoluta förutsättningar för att vi ska kunna bo tillsammans i vår Stad. Både nu och i framtiden. Därför anser Liberalerna att Stockholm Vatten och Avfall AB, med fortsatt tydlig miljöprofil, ska säkerställa leverans av hälsosamt och gott vatten till hushåll och verksamheter i Stockholm och ombesörja avloppshantering av god kvalitet i området. Produktionen och driften ska ske med så liten miljöpåverkan som möjligt.

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget ska värna om befintliga kunder och partners i regionen och även sträva efter nya samarbeten då bolaget har en god kapacitet och förmåga att tillhandahålla VA-tjänster även utanför kommungränserna. Bolaget bedriver ett kontinuerligt effektiviseringsarbete som ska fortsätta med fokus på en så låg vatten- och avloppstaxa som möjligt.

Stockholm bedriver ett ambitiöst miljöarbete kopplat till stadens vatten. En växande stad ställer hårda krav på ett fortsatt offensivt miljöarbete kring vattenhanteringen i staden. Bolaget ska arbeta aktivt för att kunna öka återvinningen av näringsämnen från avloppshanteringen utan att miljöbelastningen ökar.

Bolaget ska långsiktigt minska sin klimatpåverkan och sitt energibehov. Klimatförändringarna innebär nya risker i Stockholm, särskilt utifrån stadens vattennära läge. Bolaget ska arbeta förebyggande med att förhindra översvämningar i byggnader vid häftiga skyfall. Större bräddpunkter ska åtgärdas. Bolaget skall bistå kommunstyrelsens arbete med att hantera och genomföra åtgärder för att möta ett förändrat klimat.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafik- och renhållningsnämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL och andra aktörer för att främja framkomligheten.

En förutsättning för stadens tillväxt är en fungerande avloppsrening som kan möta framtidens krav. För Stockholm Vatten ABs avloppsreningsverk utgör stadens tillväxt och de skärpta miljökraven en stor utmaning som medför stora investeringar i ny infrastruktur. Stockholm Vatten kommer under mandatperioden att arbeta med projektet Stockholms framtida avloppsrening, som ska ge Stockholm ett av världens modernaste reningsverk i Henriksdal och kommer att vara bolagskoncernens enskilt största projekt. Bolaget ska se till att slutgiltig rening säkerställer att läkemedelsresterna minimeras i det renade avloppsvattnet.

Stockholm vatten och Avfall AB har i uppdrag att insamla, transportera, återvinna och bortskaffa avfall, samt bidra till en effektivare avfallshantering och öka tillgången på biogas i regionen.

Allt avfall behöver tas om hand på ett korrekt sätt, för att inte orsaka skador på människor eller natur. En effektiv och miljöanpassad avfallshantering utgör därför en del av samhällets infrastruktur. Stockholms stad har höjt ambitionen avsevärt när det gäller matavfallsinsamling i syfte att öka tillgången av biogas i regionen. Insamlingen ska ske genom optisk teknik eller avfallskvarnar där det passar. På sikt ska systemet med optisk sortering även omfatta återvinning av till exempel metall, plast, tidningspapper och kartong. Avseende förbehandlingssteget i processen ser staden gärna att privata intressen etablerar sig. Staden ska nå målet om 50 procent år 2018 och 70 procent till år 2020 avseende insamling av matavfall.

En avgörande del av incitamentsstrukturen kommer att utgöras av avfallstaxan. Informationsinsatser riktade mot hushåll och fastighetsägare om stadens höjda insamlingsambitioner ska genomföras.

När staden växer och förtätas ökar behoven av att utveckla metoder för att omhänderta avfallet på ett långsiktigt hållbart sätt som också är kostnadseffektivt. I planering av nya områden är det därför av stor vikt att avfallsfrågorna tas med i ett tidigt skede i planeringsprocessen. Bolaget ska fortsätta arbetet med att integrera avfallshanteringen vid nybyggnad och i det befintliga bostadsbeståndet.

Stockholmvattenkoncernen står inför en rad stora infrastrukturinvesteringar. Det är därför väsentligt att inte bara följa den allmänna kostnadsutvecklingen utan också väga olika investeringsprojekts kostnader mot deras nytta. Att bygga och driva en biogasanläggning i egen regi framstår som riskfyllt både utifrån ekonomiska och andra aspekter. Att i stället anlita en extern anläggning ger samma miljönytta till lägre risk.

Exploateringstrycket på stadens mark gör det viktigt att säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler. Även för personer utan tillgång till bil ska det vara enkelt att göra sig av med grovsopor och farligt avfall. De mobila miljöstationerna, d.v.s. bilar som åker runt och samlar in avfall, behöver förändras och utvecklas och de ska komma samma dag varje månad. Bolaget får till uppgift att utreda om det går att införa miniåtervinningscentraler, där även den som inte har bil kan lämna in exempelvis grovsopor och elskrot, som ett komplement till de ordinarie återvinningscentralerna. De mobila stationerna är skevt fördelade mellan innerstaden och ytterstaden. Det får som följd att det bilberoende som finns i ytterstaden delvis kvarstår trots stadens arbete och mål i riktning mot fler transporter med yteffektiva trafikslag. Bolaget ska därför öka närvaron av mobila miljöstationer i ytterstaden.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- fokusera på kärnverksamheten och fördjupa arbetet med att finna alternativa driftsformer i det fortsatta effektiviseringsarbetet
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader

- arbeta med att utveckla service och tillgänglighet gentemot brukare och kund
- delta i planeringen för ett växande Stockholm i nya stadsdelar med behov av teknisk infrastruktur
- tillsammans med andra myndigheter utveckla och intensifiera arbetet så att stadens mål om lokalt omhändertagande av dagvatten uppnås enligt dagvattenstrategin
- bistå med kompetens gentemot fastighetsägare som ämnar installera avfallskvarnar i sina fastigheter
- bidra till att öka biogasproduktionen regionalt
- driva utvecklingen av Stockholms framtida avloppsvattenrening
- beakta effekter av ett förändrat klimat
- utöka tider och upptagsområden för mobila återvinningscentraler
- säkerställa markanvändningen för stadens återvinningscentraler samt undersöka möjligheterna att öppna ytterligare stadsnära återvinningscentraler
- Öka de mobila miljöstationernas närvaro i ytterstaden
- aktivt bidra till att energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar minskar med tio procent till 2020 jämfört med 2015 års nivå

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

29. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholm Vatten och Avfall AB** godkänns.

Stockholms Hamn AB

Bolagets mål och uppgifter

Liberalernas Stockholm är en stad som tar tillvara på alla sina unika förutsättningar. En av dem är att Stockholm är en stad som till sitt uttryck präglas av närheten till vatten. Stadens läge på vattnet är en förutsättning för dess välstånd genom att skapa goda förutsättningar för fri handel. Stockholm ska fortsätta vara en väl fungerande hamnstad och en stad vars stadsliv präglas av närheten till vatten.

Bolaget ska medverka till att säkerställa och utveckla goda förutsättningar för sjöfarten och regionens varuförsörjning för att därigenom främja regionens utveckling. Hamnen och sjöfarten är också en viktig del av Stockholms identitet som stad vid Östersjön och Mälaren, belägen på öar, och med en stadsbild av skepp och fartyg i citynära lägen. Stockholms hamnar utgör ett viktigt gods- och logistiknav för Mälarenregionen. Stockholms Hamn AB har också en viktig roll när det gäller passagerar- och kryssningstrafiken i Östersjön. Verksamheten ska stimulera, och vara ett föredöme för, ett miljövänligt transportarbete.

Stockholms Hamn AB:s utveckling ska medverka till att regionens behov av effektiv hamnkapacitet kan tillgodoses i ett långt perspektiv. Det ska ske i lämpliga former av samverkan med andra hamnar och intressenter. Infrastruktur, verksamhet och organisation ska utvecklas i takt med EU:s utvidgning och den snabba utvecklingen i Östersjöregionen samt transportmarknadens krav och samtidigt bygga på sunda ekonomiska kalkyler.

Stockholms Hamn AB ska medverka till att målet om en fossilbränslefri stad 2040 uppnås. Att minska utsläppen från fartyg som ligger i hamn i staden är därför angeläget. Bolaget ska fortsätta arbetet med att differentiera hamnavgifter för att minska utsläpp och buller, samt åstadkomma en ansvarfull avfallshandling genom att erbjuda mottagning av svart- och gråvatten. Färjor och kryssningsfartyg ska så långt som möjligt elanslutas i hamn. Samtidigt är det viktigt att avgifter som ger incitament att vara miljövänlig sker på ett effektivt sätt. Sjöfartsverkets nya lots- och farledsavgifter är så utformade att kryssningsfartygen hamnar utanför incitamentsstrukturen och risken är att kryssningsfartygen slutar besöka Stockholm. Bolaget ska fortsätta verka för att Sjöfartsverkets avgifter är rimliga för samtliga fartygstyper samtidigt som det ger tydliga incitament att ta hand om miljön.

Sjöfarten är ett av de mest energieffektiva sätten att transportera stora godsmängder och därmed spelar sjöfarten en viktig roll i Stockholmsregionens klimatomställning. För att avlasta vägnätet så mycket som möjligt bör transporter ske via sjöfarten och samordnas med järnväg i ett trafikslagsövergripande system. Särskild vikt ska läggas vid klimatsmarta transporter vid den nya hamnen i Norvik.

Stockholms Hamn AB har i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen utrett möjliga alternativ för oljeverksamheten vid Loudden. I april 2016 inleddes arbetena för en oljehamn vid Norvik. De nuvarande arrendeavta-

len gäller till och med år 2019. Arbetet ska inriktas på långsiktiga och miljömässigt hållbara lösningar som inte äventyrar stadens tillgångar eller regionens försörjning av bränsleprodukter. Stockholms Hamnar ska fortsätta arbetet för att avveckla Loudden till förmån för bostäder.

Stadens kajer ägs och driftas av olika parter inom staden. Flera andra aktörer som Statens fastighetsverk och Kungliga Djurgårdsförvaltningen äger också mark vid vattnet. De olika aktörerna kan samverka bättre och Stockholms hamnar ska fortsatt samordna arbetet med att göra kajerna så tillgängliga för stockholmarna som möjligt. Den av staden framtagna kajstrategin ska implementeras.

Stockholms Hamn AB ska arbeta aktivt för att främja person- och kollektivtrafiken via båt i Stockholm. I samarbete med huvudmannen för kollektivtrafik ska lämpliga båtpendlingshallplatser tas fram. Riddarfjärdslinjen är ett lyckat exempel på hur båten kan användas som transportslag mitt i Stockholm. Bolaget ska även arbeta för att Stockholms inre kajer i högre grad ska kunna användas som tilläggsplatser och för rekreation, men samtidigt säkerställa sjöfartens behov.

Stockholms hamnar ska i samarbete med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden säkerställa att stadens kajer blir mer attraktiva och levande med mötesplatser. Vid detta arbete ska hänsyn tas till tillgänglighetsfrågor.

Stockholms hamnverksamhet är en viktig del av vårt kulturarv och Stockholms Hamn AB äger ett antal fastigheter men kulturhistoriskt värde. Bolaget ska värna dessa värden. En av dessa är det före detta tullhuset på Blasieholmen. Stockholms Hamn AB ska säkerställa att denna kulturhistoriskt värdefulla byggnad bevaras.

ÅF Offshore Race, Stockholm Gotland Runt stärker Stockholm som destination och gör regattan tillgänglig för en bredare publik. Bolaget samordnar och finansierar stadens fortsatta medverkan. Evenemanget markerar Stockholms position som en miljöhuvudstad på vatten och en intressant sjöfartsstad i norra Europa.

Ägardirektiv 2017-2019

Bolaget ska

- fortsätta utvecklingsprojekten i Värtahamnen/ Frihamnen samt Kapellskär och Nynäshamn.
- i samråd med Stockholms Stadshus AB och kommunstyrelsen fortsätta avvecklingen av oljeverksamheten vid Loudden
- fortsätta arbetet med pågående projekt och fortsätta utvecklingen och leda upprustningen av stadens innerstadskajer
- tillgängliggöra stadens kajer och delta i det fortsatta arbetet med implementering av den stadsövergripande kajstrategin

(L):192

- utveckla kryssningstrafiken och verka för rimliga farleds- och lotsningsavgifter för fartyg som sällan trafikerar Stockholms hamnar
- fortsätta arbetet med att utveckla och förädla bolagets fastigheter samt effektivisera driften av bolagets byggnader och anläggningar
- fortsätta arbetet med en differentierad hamnavgift som syftar till att minska utsläpp och buller, samt åstadkomma en ansvarfull avfallshantering
- beakta effekter av ett förändrat klimat
- bidra till besöksnäringen
- Vårda de kulturhistoriska värden som finns i bolagets fastigheter
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

30. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholms Hamn AB** godkänns.

AB Stokab

Bolagets mål och uppgifter

Liberalernas Stockholm är en stad som håller en internationell tätposition i teknikutvecklingen. En stad i ständig förändring vars utvecklingskraft ligger i att vara framsynt och öppen. Dagens digitala utveckling kräver en stabil infrastruktur och Stokabs verksamhet ska bidra till att Stockholm har en av världens bästa digitala infrastrukturer.

Bolagets uppgift är att bygga, hyra ut samt underhålla ett passivt fibernät i Stockholm. Syftet med infrastrukturen och verksamheten är att stimulera en positiv utveckling för Stockholm genom att bidra till goda förutsättningar för IT-utvecklingen i regionen.

Den fortsatta utbyggnaden av fibernätet sker i takt med marknadens efterfrågan och utifrån bedömningar av marknadens utveckling och krav.

Stokab ska vara behjälpliga i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, SL, Fortum och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv 2017-2019

Bolaget ska

- utveckla fibernätet avseende funktion och säkerhet för att kunna möta kundernas krav på kvalitet, service och säkerhet samt endast tillhandahålla svartfiberprodukter med tillhörande installationer
- fortsatt kompletterande fiberutbyggnad inom prioriterade/strategiska områden
- upphandla verksamhet som inte är kärnverksamhet
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

31. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **AB Stokab** godkänns.

Stockholms Stads Parkering AB

Liberalernas vision för Stockholm är en öppen, tät och levande stad. För att det ska fungera bra att bo tätt i en stad så måste användningen av den gemensamma marken prioriteras. Vi är alla en del av trafiken när vi rör oss i staden och hur vi väljer att transportera oss påverkar hur mycket plats trafiken tar. Allas frihet att röra sig i staden kräver att vi ser till att alla viktiga transportfunktioner får plats. Det gör vi genom förändra markanvändningen till fördel för de mer yteffektiva transporterna. Stockholmsarna ska också i framtiden kunna parkera fordon i sin stad, men inte överallt och inte hela tiden.

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets främsta uppgift är att avlasta gatunätet från söktrafik och parkerade fordon genom att finansiera byggandet av nya garage och ha en hög beläggning i de anläggningar bolaget förfogar över. Bolaget bygger och driver både anläggningar som verkar på den kommersiella marknaden och anläggningar som har som enda syfte att avlasta gatunätet.

Bolagets lönsamhet ger goda förutsättningar för staden att genom sitt parkeringsbolag gå vidare med satsningar för att uppnå ett fossilbränslefritt Stockholm 2040. Med en förbättrad service och en bättre produkt följer också en ökad framkomlighet i staden.

I syfte att stimulera användningen av elbilar ska laddningsmöjligheter anläggas i bolagets anläggningar. Bolaget skall även erbjuda bilpoolsföretag attraktiva platser samt arbeta med hållbar mobilitet. I de kommersiella anläggningarna ska lönsamheten vara god för att klara av finansieringen av övriga anläggningar samt byggandet av nya.

Stockholms stads parkering AB ska arbeta aktivt för att få tillstånd fler in- och utfartsparkeringar genom initiativ till samarbete med kringliggande berörda kommuner, kollektivtrafikhuvudmannen och exploateringsnämnden. Parkeeringarna ska även förses med ännu bättre skyltning.

Nya innovativa idéer för förenklad parkering, bättre framkomlighet och effektivare stadsrumsutnyttjande ska tas tillvara. Samnyttjande av parkeringsplatser genom parkeringsköp är en sådan som har utvecklats med framgång.

Det ska vara enkelt och smidigt att parkera, på sikt ska det vara lika enkelt och prisvärt att betala med telefonen som med kortet i automaterna. För att det ska vara enkelt för medborgaren ska bolaget fortsätta övergången till Betala P fullt ut.

Bolaget skall skapa fler cykelparkeringsplatser i anslutning till garage som en integrerad del i mobilitetslösning. Samt ansvara för byggande och drift av stadens cykelgarage. Detta förbättrar framkomligheten samtidigt som bolaget gör en insats för klimatet. Med säkra och tillgängliga cykelgarage i kollektivtrafik-

nära läge kan bolaget bidra till att framkomligheten förbättras samtidigt som bolaget gör en insats för klimatet.

Det är svårt att hitta en parkeringsplats i Stockholm. Söktrafiken bidrar till avgaser och trängsel och kan ta mycket tid. Trafiknämnden ska tillsammans med parkeringsbolaget utreda möjligheterna för att ta fram en mobilapplikation som visar var någonstans lediga parkeringsplatser finns i staden.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- genomföra bolagets investeringsplan om planerade nya parkeringsanläggningar och i samarbete med exploateringsnämnden påbörja genomförandet av det nya programmet för tillkommande parkeringsanläggningar
- i samverkan med exploateringsnämnden, fastighetsnämnden, AB Storstockholms Lokaltrafik och berörda grannkommuner verka för större möjligheter till infarts- och utfartsparkering. Parkeringarna ska även förses med bättre skyltning
- se över möjligheten att utöka projektet med SL-kort som betalningsmedel samt göra en översyn av infartsparkeringarnas läge och nyttjandegrad
- föra en försiktig prispolitik och på andra sätt verka för att det är mer attraktivt att stå i parkeringsgarage än på gatan
- fortsätta kvalitetsarbetet inom bolaget, vilket bland annat innebär ökad trygghet och trivsel för kunderna.
- fortsätta se över möjligheten att teckna avtal om stadens övriga bolags parkeringsverksamhet
- delta i elbilsstrategin genom att fullfölja sitt initiativ att genomföra en utbyggnad av laddstolpar i Stockholm
- fortsätta installera laddningsmöjligheter i bolagets anläggningar
- lägga ut driftverksamheten på entreprenad
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- aktivt bidra till att energianvändningen i stadens egna byggnader och anläggningar minskar med tio procent till 2020 jämfört med 2015 års nivå
- fortsätta arbetet med att övergå till trafikkontorets Betala P som alternativ för telefonbetalning

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

32. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholms Stads Parkering AB** godkänns.

Stockholms Stadsteater AB

Den liberala kulturpolitikens mål är att få människor att tänka själva – inte att tänka rätt. Konsten och kulturen är för en liberal både medel och mål för individens och samhällets frihet.

Liberalernas vision för Kulturhuset Stadsteatern är att Kulturhuset Stadsteatern erbjuder allmänheten ett konstnärligt utbud av hög kvalitet inom teater, litteratur, dans, konst, design, film, musik och debatt.

Bolagets mål och uppgifter

Kulturhuset Stadsteaterns verksamhet ska uppfylla hög kvalitet och genom att erbjuda både det breda och det smala vara en angelägenhet för alla stockholmarna med yttrandefriheten, den konstnärliga friheten och det fria ordet som grund.

Med publiken och besökarna i centrum ska Kulturhuset Stadsteatern nå ut till en ny och yngre publik, samtidigt som den tidigare publiken och besökarkretsen ska behållas och breddas. Det lyckosamma receptet – bibliotek för alla åldrar, konst med många olika inriktningar, debatter, scenkonst i form av teater, dans och musik av högsta kvalitet tillsammans med aktivt publik- och besöksarbete leder till en varierande verksamhet som kan locka många och därmed uppfylla sitt demokratiska uppdrag. Vad gäller teaterverksamheten kan den genom ett stort antal varierande produktioner bidra till en större publik, högre intäkter samt många nya arbetstillfällen inom kultursektorn. För att bibehålla den höga kvalitet som stockholmarna har rätt att kräva av sina kulturinstitutioner ska verksamheten fokusera på sin kärnverksamhet.

Vi är oroliga för att den budget som majoriteten har avsatt för Kulturhuset Stadsteatern inte kommer att räcka till för att värna denna kärnverksamhet. Ekonomiska neddragningar till följd av minskad publik riskerar att drabba de rörliga kostnaderna och därmed bolagets förutsättningar att skapa framstående och attraktivt konstnärligt innehåll.

Kulturhuset stadsteatern ska under 2017 fullfölja beslutet som fattades i budget för 2014 om en utvidgning av fristadsprogrammet till att omfatta fler konstarter

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- anpassa öppettiderna efter då stockholmarna har tid att besöka verksamheterna
- ha en bredd i repertoar och verksamhet och arbeta för att nå nya publikgrupper där barn och ungdomar är prioriterade
- fortsätta att utveckla bolagens sex profilbibliotek som självklara arenor för läsfrämjande och läslust för alla åldrar
- verka för konstnärligt gränsöverskridande samarbete mellan bolagets verksamhetsområden

- under 2017 fullfölja beslutet som fattades i budget för 2014 om en utvidgning av fristadsprogrammet till att omfatta fler konstarter
- ansöka om att arrangera nästa general assembly för ICORN (International City of Refuge Network)
- erbjuda Stockholms grundskole- och gymnasieelever möjligheten att komma i kontakt med scenkonst
- söka samarbete med det fria kulturlivet och andra intressenter
- på sikt minska behovet av koncernbidrag genom ökade egenintäkter och breddad finansiering, samt verka för att koncernbidraget går till att skapa så mycket konstnärlig och publik verksamheten som möjligt
- tillsammans med kulturnämnden och externa aktörer bygga ut Kulturhusets Stadsteaterns verksamhet i Skärholmen till ett kulturhus som spänner över litteratur, skrivverkstad, scenkonst, bildkonst. Fokus för verksamheten ska vara barn och unga
- följa upp av kommunfullmäktige beslutade indikatorer

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

33. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv 2017-19 för **Stockholms Stadsteater AB** godkänns.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Liberalernas vision för Stockholm är att det är en levande, öppen stad. I en sådan stad behövs arenor för evenemang som möjliggör sammankomster kring såväl kultur- och idrottsevenemang som andra större arrangemang där stockholmare och tillresta kan mötas och dela upplevelser.

Bolagets mål och uppgifter

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB ska aktivt verka för att stärka Stockholms internationella konkurrenskraft och aktivt bidra till utvecklingen av Stockholm som besöks- och evenemangsstad. Bolaget ska utveckla Globenområdet och ha en ledande roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District.

Ericsson Globe ska renoveras och moderniseras. Det är ett viktigt steg i att göra Stockholm till en av världens bästa evenemangsstäder. Även området runt omkring ska göras mer levande. Den arena som ersätter Hovet ska finansieras genom att skapa byggrätter ovanpå den nya arenan.

Som fastighetsägare har bolaget ett intresse av vad som sker inne på arenorna. Maskeringsförbudet som infördes 2013 ska upprätthållas. Bolaget ska även ställa krav på hyresgäster att polisanmäla besökare som begår lagbrott på arenorna och om detta inte sker ska bolaget själv polisanmäla dessa i syfte att stävja huliganrelaterade problem.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- tillhandahålla och utveckla lokaler och anläggningar för evenemangsutbud i världsklass bestående av bland annat sport, konserter, kultur- och familjeaktiviteter
- aktivt arbeta med att utveckla bolagets befintliga markinnehav så att en avyttring kan genomföras när marknadsläget möjliggör detta
- arbeta vidare med att Hovet ersätts med en ny arena som finansieras genom att skapa byggrätter ovanpå den nya arenan.
- arbeta aktivt för att avyttra tomten som tidigare rymde Söderstadion
- delta i arbetet med Globenområdets utveckling tillsammans med andra intressenter för att öka områdets attraktionskraft
- ha en ledande roll i utvecklingen av Stockholm Entertainment District inom ramen för det övergripande arbetet med Söderstaden
- fortsatt genomföra kartläggningar av evenemang på arenorna utifrån ett jämställdhetsperspektiv
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- arbeta aktivt med energieffektivisering och förnyelsebar energi i enlighet med stadens mål

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

34. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholm Globe Arena Fastigheter AB** godkänns.

Stockholm Business Region AB (SBR)

Bolagets mål och uppgifter

Stockholm är Sveriges ekonomiska motor. I det liberala Stockholm finns kreativitet, utvecklingskraft och en internationell puls som syresätter hela landet. När Stockholm växer stärks välfärden. Det som driver stadens tillväxt, skapar arbetstillfällen och lägger grunden för välfärden är företagande.

Stockholm Business Region har ett tydligt uppdrag: att bidra till ekonomisk tillväxt i Stockholm. Huvuddelen av verksamheten bedrivs i dotterbolagen Invest Stockholm Business Region AB (ISBR), vars uppgift är att bidra till att skapa förutsättningar för tillväxt hos befintliga företag och att främja nyetableringar, samt Visit Stockholm AB vars tydliga mål är att öka antalet kommersiella gästanter.

En allmänfrämjande verksamhet i bolagsform, i en spännande och dynamisk miljö, förutsätter en långsiktig, genomtänkt och snävt fokuserad strategisk inriktning på arbetet, med tydliga mätbara mål inom klart definierade verksamhetsområden. Liberalerna vill se tydliga fokusområden för SBR:s arbete:

- Främjande av Stockholm genom dess varumärke Stockholm - Capital of Scandinavia.
- Pådrivande för ett gott företagsklimat, med stöd till nyföretagande och praktiskt arbete med att främja nyetableringar, däribland från utländska företag.
- Ökning av antalet kommersiella gästanter, genom varumärkesarbetet, bred och riktad marknadsföring samt stöd till evenemang, inklusive reklamköp.

Varumärket

Varumärket Stockholm - Capital of Scandinavia är starkt och rättvisande. Bilden av Stockholm är nära sammanknuten med bilden av Skandinavien och i synnerhet Sverige. Den Sverigebild som förmedlas av den ansvariga myndigheten Svenska Institutet centreras runt ordet progressiv, med öppenhet, nytänkande, äkthet och omtänksamhet som kärnvärden. SBR har gjort ett bra arbete med att lyfta fram Stockholms innovationskraft, öppenhet och äkthet. Framträdande för Sverige och Stockholm är vår syn på jämställdhet. Liberalerna vill se att den unika svenska sexköpslagen, som gör Stockholm till en plats där gatuprostitutionen inte är påfallande, lyfts fram som något positivt i kommunikationen samt att SBR använder sin strategiska placering i nätverk för hotell och restaurangbranschen för att främja samarbete som ytterligare begränsar sexhandeln i Stockholm.

I gränssnittet mellan kommunal verksamhet och näringsliv finns nycklar för att skapa goda förutsättningar för tillväxt. Samtidigt är det viktigt att hålla isär rollerna och att all verksamhet som bedrivs av Stockholms stad är opartisk och oförvitlig i förhållande till enskilda kommersiella intressen.

Under hösten 2015 uppdagades till exempel brister i kontrollen av vad som händer med utbetalade evenemangsstöd. På Liberalernas initiativ vidtogs åtgärder. Det är viktigt att SBR även framgent har god kontroll över utbetalade marknadsföringsbidrag. Därför ska SBR ytterligare utveckla sina verktyg och rutiner för evenemangsstöd och marknadsföringsbidrag. Bland annat ska SBR undersöka om det är möjligt med direkta reklamköp, istället för evenemangsstöd, som medel för exponering av varumärket Stockholm - Capital of Scandinavia.

Företagsklimat och etableringar

Dotterbolaget Invest Stockholm Business Region AB:s arbete med att främja utländska etableringar har varit framgångsrikt, och resultaten av arbetet är tydligt verifierbara. Vad Stockholm tjänar i skatteintäkter på varje ny etablering överstiger med mycket stor marginal de insatser som görs för att få till etableringen. Liberalerna vill därför se att detta arbete utvecklas ytterligare. ISBR har ett särskilt uppdrag att locka utländska byggföretag till Stockholmsregionen. Detta arbete har jämförelsevis varit mindre framgångsrikt och bör utvecklas. Den svenska byggmarknaden har för få aktörer som konkurrerar och byggkostnaderna är höga jämfört med andra liknande storstadsregioner. ISBR bör utveckla detta arbete och utvärdera om det är ändamålsenligt att samarbeta med byggföretag som redan är etablerade på den svenska marknaden i strävan efter att locka hit utländska konkurrenter.

Stockholm ska ligga i topp av Svenskt Näringslivs rankning av det lokala företagsklimatet i Sverige. Det gör vi inte idag. Tvärtom så tappar Stockholm positioner i rankningen, något som ska tas på största allvar.

Det är angeläget att processen med regelbundna utvärderingar av kommunal service fortsätter i syfte att kommunerna tillsammans kan lära av varandra och successivt höja lägsta nivån i hela regionen. Det ökar konkurrenskraften mot andra regioner i världen.

Den bredd som arbetsmarknaden och näringslivet i Stockholm uppvisar är en mycket stor tillgång för staden. Både arbetsmarknaden och näringslivet är diversifierat och rikt. I arbetet med att stödja hela Stockholms näringsliv ska därför inte minst det lokala näringslivet och dess betydelse uppmärksammas för att behålla och öka bredden. En mycket viktig uppgift är att stödja berörda nämnder i arbetet med att förbättra stadens myndighetsutövning, som företagen inte har en positiv uppfattning om. Ska staden attrahera nya företag måste befintliga företag ha en positiv bild. Samverkan med företagen i stadens företagsområden ska också fördjupas så att områdenas attraktivitet kan öka. Arbetet ska ske i samarbete med stadens övriga nämnder och bolag.

Arbetet med att underlätta för företag genom att skapa enkla rutiner för ansökningar av olika tillstånd ska fortsätta. Staden underlättar för småföretag, bland annat i mark- och tillståndsfrågor, genom sin lots- och servicefunktion. SBR ska vara pådrivande för god företagservice.

Stockholm behöver en etableringsplan för nya företag och arbetsplatser. En proaktiv och offensiv etableringsplan är viktigt för att locka nya företagsetableringar till framför allt ytterstaden. En sådan plan ska ingå i stadens övergripande planering för sammanhängande service, kommunikationer, företagande och bostäder. Planen ska tas fram av exploateringsnämnden under ledning av Stockholm Business Region.

Stockholm är en testbädd för innovation och har blivit en av världens ledande startup-städer inom tekniksektorn. Stockholm Business Region AB ska fortsätta att bidra till den utvecklingen. Därför ska bolaget under året ta fram en strategi för hur staden ytterligare kan stärka sitt arbete med startups inom tekniksektorn.

Särskilda inkubatorer för småföretag ska inrättas. Med exempelvis korttidskontrakt, gemensamma lokaler och gemensam infrastruktur, ska gynnsammare förutsättningar för småföretagare skapas.

För Söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. Ny- och småföretagarstrategin för ytterstaden ska implementeras. För att nå framgång krävs deltagande från alla stadens nämnder och bolag, näringsliv och fastighetsägare. I det arbetet ska utvecklingen av Högdalen till ett miljöteknikcentrum och Telefonplan till ett kluster för kreativa näringar prioriteras. Samarbetet med Start-up Stockholm för att främja kvinnors och utländskt föddas företagande i Söderort och Järva ska fortsätta.

Stockholms stads Klimatpakt är ett nätverk där staden och företagen kan dela goda idéer och inspireras för att förbättra sitt klimat- och miljöarbete. SBR ansvarar för Klimatpakten och nystartade Klimatpakten Plus. SBR ska ha ett tydligt tillväxtfokus i detta arbete.

Ökat antal kommersiella gästnätter

2015 slog besöksnäringen i Stockholm nytt rekord och prognosen för 2016 är ett nytt rekordår. Infrastruktur och tillgänglighet är nyckelfaktorer för fortsatt positiv utveckling av Stockholm som destination. Besöksnäringen är en motor för många relaterade näringar i regionen. Stockholm är också porten in till andra besöksmål runt om i Sverige. SBR ska i samverkan med andra aktörer i regionen verka för att ytterligare förstärka besöksnäringen. SBR:s huvudsakliga uppdrag i detta är dock tydligt: att öka antalet kommersiella gästnätter i Stockholm

Stockholms breda kulturliv ska marknadsföras internationellt. För besökare i staden ska tillgången till kultur och evenemang marknadsföras med hjälp av mobila turiststationer i samarbete med näringslivet.

Stockholm är en viktig destination för besökare. Bolagets uppgift är att främja och utveckla Stockholm som en av Europas tio största besöksdestinationer. Detta sker genom att attrahera privat resande, kongresser, mässor och evenemang till Stockholm. SBR:s uppgift är att locka hit evenemang som ökar antalet kommersiella gästnätter, oavsett vilka mervärden evenemangen ger i övrigt.

SBR ska således även i fortsättningen främja lokalisering av yrkeskongresser till Stockholm. Dessa, till exempel en världskongress för kardiologer, skapar stora intäkter för Stockholm. Vad gäller sportevenemang innebär det en större kostnad och risktagande att engagera sig för de allra största evenemangen. SBR bör identifiera ett mindre antal medelstora evenemang som kan lokaliseras till Stockholm genom SBR:s främjande arbete. Till exempel en delsträcka av cykeltävlingen Giro d'Italia.

Etablering av huvudkontor och ett starkt näringsliv förutsätter god tillgänglighet med flyg. SBR ska ta verka för att Bromma flygplats inte läggs ner i förtid.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- marknadsföra Stockholm som företagsplats och besöksmål
- utveckla det redan starka varumärket Stockholm – Capital of Scandinavia genom ökat fokus på jämställdhet
- reformera evenemangsstödet, bland annat till mer affärsmässighet när det gäller kommersiella evenemang, och tillbörlig kontroll av evenemangsbidrag till ideella aktörer, samt undersöka om det är möjligt med direkta reklamköp, istället för evenemangsstöd, som medel för exponering av varumärket Stockholm - Capital of Scandinavia
- främja utländska investeringar och etableringar i Stockholm.
- förstärka arbetet med att locka utländska byggföretag till Stockholm.
- utveckla och förbättra stadens kontakter med näringslivet
- tillhandahålla lots- och servicefunktion gentemot företag
- leda exploateringsnämndens arbete med att ta fram en etableringsplan för företag och arbetsplatser
- samordna och utveckla stadens verksamheters bemötande av och kontakter med både befintliga och nya företag inom regionens näringsliv
- under året ta fram en strategi för hur staden ytterligare kan stärka sitt arbete med startups inom tekniksektorn
- ansvara för Klimatpakten, med ett tydligt tillväxtperspektiv
- fortsätta utveckla stadens företagsområden
- utveckla besöksnäringen i Stockholm
- arbeta målinriktat för att internationella konferenser, event och mässor förläggs till Stockholm
- arbeta målinriktat för att fler medelstora idrottsevenemang förläggs till Stockholm
- fortsätta arbetet med regional samverkan inom SBA, Stockholm Business Alliance
- motverka nedläggning av Bromma flygplats
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- bygga verksamheten på en minskad andel egna personella resurser till förmån för mer konsultativa resurser i syfte att åstadkomma en ökad effektivisering av bolagets verksamhet

(L):204

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

35. Liberalernas förslag till mål och ägardirektiv för 2017-2019 för **Stockholm Business Region AB** godkänns.

S:t Erik Försäkrings AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har som uppgift att svara för att det finns en effektiv riskfinansiering av anläggningar och verksamheter ägda av staden och närstående bolag genom ökad konkurrensutsättning. Bolaget ska förmedla försäkringslösningar, minimera försäkringskostnaderna och förbättra riskhanteringen för samtliga berörda enheter inom kommunkoncernen. S:t Erik Försäkrings AB ska vara det bästa och mest kostnadseffektiva alternativet för stadens nämnder och bolag.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- samtliga sakförsäkringar som stadens nämnder och bolag har behov av ska tecknas med bolagets medverkan. Bolaget ska optimera den försäkringsrisk som bolaget själv tar, i förhållande till storleken på det egna kapitalet och fastslagen risknivå
- stödja det olycks- och skadeförebyggande arbetet i kommunkoncernen med fokus på försäkringsbara risker samt risker som omfattas av lagen om skydd mot olyckor
- aktivt driva och finansiera utvecklingen av systemstöd
- aktivt informera om sin verksamhet gentemot nämnder och bolag
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätta arbetet med att samordna bolagets administration med S:t Erik Livförsäkring AB

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

36. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **S:t Erik Försäkrings AB** godkänns.

S:t Erik Livförsäkring AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har till uppgift att samordna och strukturera hanteringen av pensioner i koncernen Stockholms Stadshus AB samt att minimera riskerna i denna pensionsskuld.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- fortlöpande försäkra nya åtaganden i dotterbolagen och förvalta pensionsmedel inom ramen för de försäkringsavtal som ingåtts med övriga dotterbolag
- sträva efter att långsiktigt trygga de framtida pensionsåtagandena reellt
- tillsammans med koncernledningen utvärdera verksamheten avseende måluppfyllnad och initiala syfte
- fortsätta arbetet med att minska administrativa och indirekta produktionskostnader
- fortsätta arbetet med att samordna bolagens administration med S:t Erik Försäkrings AB

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

37. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **S:t Erik Livförsäkring AB** godkänns.

S:t Erik Markutveckling AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att äga, förvalta och utveckla fastigheter/aktier i fastighetsbolag i avvaktan på omvandling av fastigheterna till bostäder och arbetsplatser. Syftet är att främja Stockholms utveckling och stadens förmögenhetsförvaltning.

Bolagets verksamhet ska under perioden inriktas på förvaltning, uthyrning och utveckling till så god avkastning som möjligt med hänsyn tagen till stadens utveckling. Under perioden kommer verksamheten i hög grad att inriktas på uthyrning och förädling av lokaler i utvecklingsområden.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- i samverkan med exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden och kommunstyrelsen söka strategiska utvecklingsprojekt och förvärv för stadens framtida behov
- se över möjligheterna att ha tillfälliga studentbostäder i bolagets utvecklingsprojekt
- i samverkan med exploateringsnämnden fortsätta planeringen för utveckling av fastigheterna i Ulvsunda med tydlig inriktning på nya bostäder samt välfungerande handel och service
- tillsammans med övriga aktörer i området medverka i utvecklingen av Söderstaden
- löpande pröva förslag till fastighetsförvärv och försäljning i syfte att främja Stockholms utveckling
- tillsammans med kommunstyrelsen som leder arbetet utreda gränssnitt och organisation för strategiska markutvecklingsfrågor

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

38. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **S:t Erik Markutveckling AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

Mässfastigheter i Stockholm AB

Bolagets mål och uppgifter

Bolagets uppgift är att utveckla, arrangera och effektivt genomföra branschledande och återkommande mässor samt att genomföra kongresser, konferenser och evenemang för hela regionens bästa. Stockholmsmässan är uppdelad i två skilda bolag, Mässfastigheter i Stockholm AB som förvaltar och utvecklar fastigheter, och Stockholmsmässan AB som är ett genomförandebolag av mässor, kongresser, konferenser och evenemang. Stockholmsmässan AB är ett helägt dotterbolag till Mässfastigheter i Stockholm AB. Staden äger genom Stockholms Stadshus AB 50,4 procent av aktierna i Mässfastigheter i Stockholm AB, och Stockholms Handelskammare 49,6 procent.

Bolagets uppdrag är att marknadsföra Stockholm som en av norra Europas främsta mötesplatser och maximera de ekonomiska bidragen till regionen. Stockholmsmässan ska upplevas som en naturlig mötesplats för näringslivet och politiken. Mässans evenemang ska vara socialt och etiskt försvarbara. Stockholmsmässan AB ska med egna vinstmedel utveckla och underhålla anläggningen och företagens produkter samt lämna rimlig utdelning till ägarna. Bolaget ska arbeta aktivt med stadens miljöprogram.

Verksamheten ska bedrivas inom den legala kompetensen för ägarna.

Verksamheten ska vidare ge förutsättningar att stärka Stockholm som en ledande mötesplats i norra Europa utifrån varumärket ”The Capital of Scandinavia”.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- marknadsföra Stockholm som norra Europas främsta mötesplats
- utveckla en strategisk plan för verksamheten så att den är väl anpassad för genomförandet av marknadsledande mässor, internationella kongresser, konferenser, evenemang samt kringtjänster
- effektivisera verksamheten och därigenom öka bolagets lönsamhet
- strategiskt bidra till att utveckla Stockholm som turist- och besöksdestination
- utreda om Stockholmsmässans tak kan utnyttjas för produktion av förnybar el
- långsiktigt medverka till stadens mål om 70 procent matavfallsinsamling till 2020

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

39. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019
för **Mässfastigheter i Stockholm AB** godkänns.

Intressebolag i Stockholms Stadshus AB

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad

Bolagets mål och uppgifter

Bolaget har i uppdrag att bedriva verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige, samt annan därmed förenlig verksamhet. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad är holdingbolag till AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad. Verksamheten bedrivs i det senare bolaget.

Verksamheten i AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska bedrivas affärsmässigt på ett rationellt och effektivt sätt i enlighet med finansiella och andra mål. Därutöver har staden som ägare ett intresse av att säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden. Verksamheten ska vara inriktad på att uppnå en stark miljöprofil. AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad ska möta kundernas och samhällets krav på en fortsatt omställning till hållbar och prisvärd värme. Bolaget ska ha en tydlig målsättning att de fossila bränslena i kraftvärmeverket i Värtan ska minska successivt med ambitionen att vara helt avvecklat på sikt. Fortum Värmes värme-, kyla- och elproduktion ska, i linje med stadens strategi för ett fossilbränslefritt Stockholm, fullt ut vara baserad på återvunna och förnybara insatsvaror till senast 2040.

Bolaget ska vara behjälpligt i trafiknämndens uppdrag att samordna gatuarbeten med övriga ledningsdragande bolag i staden samt Trafikverket, AB Storstockholms Lokaltrafik och andra aktörer för att främja framkomligheten.

Ägardirektiv för 2017-2019

Bolaget ska

- fortsätta att utveckla fjärrvärmenätet i Stockholmsområdet för att kunna erbjuda fler invånare fjärrvärme
- arbeta för en fortsatt utbyggnad av fjärrkyla i Stockholm
- intensifiera minskningen av användandet av fossila bränslen till förmån för andra, förnybara bränslen
- utifrån målsättningen att KVV6 ska avvecklas ta fram en plan för att trygga Stockholms framtida fjärrvärme
- fortsätta driva projektet Öppen fjärrvärme och etablera världens första öppna fjärrvärmenät, i syfte att återvinna energi i stor skala och bidra till en mer hållbar stad
- säkerställa en transparent prissättning och en prisnivå som är konkurrenskraftig i jämförelse med andra produkter på värmemarknaden
- arbeta för att sammanlänka produktions- och distributionskapaciteten tillsammans med andra fjärrvärmeaktörer, i syfte att optimera miljö-, energi- och ekonominyttan

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

40. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad** godkänns.

Stockholms stads organisering i kommunalförbund

Storstockholms brandförsvaret (SSBF)

Enligt lagen om skydd mot olyckor är det kommunens ansvar att svara för räddningstjänsten inom kommungränsen. Stockholms stads brand- och räddningsverksamhet är sedan den 1 januari 2009 organiserad tillsammans med nio andra kommuner i kommunalförbundet Storstockholms brandförsvaret, SSBF. Kommunalförbundet omfattar Danderyd, Lidingö, Solna, Stockholm, Sundbyberg, Täby, Vallentuna, Vaxholm, Värmdö och Österåker. Förbundet ska fullfölja medlemskommunernas uppgifter inom lagstiftningarna:

- lag (2003:778) om skydd mot olyckor
- lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor
- lag (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Konkret innebär det att förbundet svarar för tillsyn, information, rådgivning och sotningsverksamhet samt att bedriva räddningstjänst utifrån kommunernas ansvar enligt lagen om skydd mot olyckor. Det som ligger kvar på medlemskommunerna är samordningen för det totala arbetet enligt lagstiftningen.

Medlemskommunerna kan därutöver teckna särskild överenskommelse om att förbundet kan biträda kommunen i den omfattning som önskas inom lagstiftningsområdena:

- lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap
- plan- och bygglagen (1987:10)
- övrig lagstiftning eller tjänsteområde där kommunalförbundet besitter särskild kompetens.

SSBF är juridiskt sett ett eget kommunalförbund med egen organisation och uppföljning som, efter i budget 2013 beslutad förändring av förbundsordning och reglemente, leds av en förbundsledning. Ledningen består av elva ledamöter och elva ersättare från medlemskommunerna, varav Stockholms stad har två ordinarie ledamöter och två ersättare. Som stöd till förbundsledningen finns ett beredningsorgan samt samrådsgrupper med representation från medlemskommunerna. Beredningsorganet utgörs av kommundirektörer från respektive medlemskommun och ska ha särskilt fokus på styrning av ekonomi och verksamhet. Förbundets budget ska endast kunna beslutas av ledningen efter beredning av kommundirektörerna. Samrådsgrupperna är ekonomichefsforum och säkerhetschefsforum.

Syftet med inrättandet av SSBF var att ge medlemskommunerna högre kvalitet på brand- och räddningstjänsten till en lägre kostnad. Detta kan ske genom att förbundet ger förutsättningar för flera samordningsfördelar såsom ledningsfunktion, mindre sårbar organisation med större bredd vad gäller specialfunktioner samt bättre planering av personalresurser. En målsättning för förbundet är att skapa förutsättningar för samverkan med angränsande förbund för att på sikt kunna ingå i ett regionalt brandförsvaret. Stockholms stad arbetar för en samver-

kanscentral som, utöver larm- och ledningsfunktioner, även ska inrymma myndigheter och företag.

Medel för avgiften till Storstockholms brandförsvaret finns inom Kommunstyrelsen m.m. anslag för "Ersättningar till utomstående organisationer och föreningar".

Medlemsavgiften för år 2017 beräknas till 385,5 mnkr. Långsiktigt ska kostnaderna i förbundet sänkas.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige

41. Liberalernas förslag till budget 2017 och inriktning för 2018 och 2019 för **Storstockholms brandförsvaret (SSBF)** godkänns.

Liberalernas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Liberalernas förslag till budget

Resultatbudget

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (L)	Avvikelse mellan förslagen
Verksamhetens intäkter	7 683,6	7 729,6	46,0
Verksamhetens kostnader (-)	-47 429,8	-47 568,3	-138,5
Avskrivningar (-)	-1 119,4	-1 119,4	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-755,3	-405,3	350,0
Prestationsreserv	-954,1	-954,1	0,0
Pensionsavgifter (-)	-909,2	-909,2	0,0
Verksamhetens nettokostnader	-43 484,2	-43 226,7	257,5
Skatter	45 421,4	44 913,9	-507,5
Begravningsavgift	190,3	190,3	0,0
Inkomstutjämning	-3 237,7	-3 237,7	0,0
Kostnadsutjämning	-384,6	-384,6	0,0
Regleringspost	-173,2	-173,2	0,0
Generellt statsbidrag	446,8	446,8	0,0
Införandebidrag	76,6	76,6	0,0
Fastighetsavgift	1 121,6	1 121,6	0,0
LSS-utjämning	-1 210,3	-1 210,3	0,0
Finansiellt resultat (inkl. avgifter bank och pg)	46,0	46,0	0,0
Utdelning Stockholm Stadshus AB	1 200,0	1 250,0	50,0
Utdelning AB Fortum Värme Holding	0,0	200,0	200,0
Disposition/avsättning begravningsfond	-12,6	-12,6	0,0
Summa finansiering	43 484,3	43 226,8	-257,5
Resultat efter avskrivning, skatt och finansiella poster	0,1	0,1	0,0
Förändring av redovisat eget kapital	0,1	0,1	0,0

Liberalernas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Liberalernas förslag till budget

Investeringsplan

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (L)	Avvikelse mellan förslagen
Utgifter (-)	-7 438,3	-7 776,3	- 338,0
Inkomster	427,0	427,0	0,0
Centralt redovisade investeringsmedel (-)	- 550,0	- 212,0	338,0
Nettoinvesteringar (-)	-7 561,3	-7 561,3	0,0
Finansiering investeringsplan			
Förändring av eget kapital	0,1	0,1	0,0
Avskrivningar	1 119,4	1 119,4	0,0
Försäljningsinkomster	200,0	200,0	0,0
upplåningsbehov	6 241,8	6 241,8	0,0
Summa finansiering investeringsplan	7 561,3	7 561,3	0,0
Netto	0,0	0,0	0,0

Liberalernas förslag till budget 2017

Finansförvaltning: Skatter och övriga finansiella intäkter

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Netto
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017, skatter	45 421,4
Förändring av skattesats (17:90) :	
-0,20 kr	-507,5
Liberalernas förslag till budget 2017	
Skatter	44 913,9
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017, begravningsavgifter	190,3
Förändring av skattesats (0:075) :	
0,000 kr	0,0
(-) = ökade kostnader/minskade intäkter	
Skatter	190,3
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017, Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	46,0
Liberalernas förslag till budget 2017	
Finansiellt resultat (exkl. utdelning)	46,0
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017, övriga finansiella intäkter (utdelning).	1 200,0
Ökad utdelning	50,0
Utdelning AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad på 2014 års nivå	200,0
Liberalernas förslag till budget 2017	
Övr. finansiella intäkter	1 450,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Central medelsreserv****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Kostnader
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	Oförutsedda behov	Prestationsreserv
Minskad nivå CM2 till följd av minskat antal projekt	-755,3	-954,1
	350	
Liberalernas förslag till budget 2017	-405,3	-954,1
		Utgifter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017		-550,0
Minskad nivå CM4 till följd av fortsatt utveckling Tekniska nämndhuset		338
Liberalernas förslag till budget 2017		-212,0

(L):218

Liberalernas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Liberalernas förslag till budget

NETTOKOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (L)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 368,9	-1 225,0	143,9
Revisorskollegiet	-27,4	-27,4	0,0
Servicenämnden	-1,0	0,0	1,0
Valnämnden	-4,9	-4,9	0,0
Stadsdelsnämnderna	-20 138,4	-20 095,6	42,8
Arbetsmarknadsnämnden	-782,3	-761,5	20,9
Exploateringsnämnden	2 417,0	2 420,3	3,3
Fastighetsnämnden	807,5	822,0	14,5
Idrottsnämnden	-639,8	-626,2	13,6
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-896,1	-889,2	6,9
stadsarkivet	-50,2	-50,2	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-153,7	-153,7	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-104,6	-94,1	10,5
Socialnämnden	-1 008,4	-1 008,8	-0,4
Stadsbyggnadsnämnden	-166,8	-168,8	-2,0
Trafiknämnden	-221,1	-204,3	16,8
Utbildningsnämnden	-17 184,0	-17 542,3	-358,3
Äldrenämnden	-168,3	-174,3	-6,0
Överförmyndarnämnden	-54,8	-54,8	0,0
SUMMA	-39 746,2	-39 838,7	-92,5
Avskrivningar (-)	-1 119,4	-1 119,4	0,0
Central medelsreserv (-)			
Oförutsedda behov	-755,3	-405,3	350,0
Prestationsreserv	-954,1	-954,1	0,0
Pensionsavgifter (-)	-909,2	-909,2	0,0
TOTALT	-43 484,2	-43 226,7	257,5

Liberalernas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Liberalernas förslag till budget

KOSTNADER (exkl. kapitalkostnader)

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (L)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-1 415,5	-1 271,6	143,9
Revisorskollegiet	-30,0	-30,0	0,0
Servicenämnden	-1,0	0,0	1,0
Valnämnden	-4,9	-4,9	0,0
Stadsdelsnämnderna	-20 756,3	-20745,5	10,8
Arbetsmarknadsnämnden	-980,2	-959,4	20,9
Exploateringsnämnden	-117,0	-113,7	3,3
Fastighetsnämnden	-472,3	-457,8	14,5
Idrottsnämnden	-909,0	-895,4	13,7
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-996,0	-989,1	6,9
stadsarkivet	-78,9	-78,9	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-182,2	-182,2	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-200,7	-190,2	10,5
Socialnämnden	-1 406,2	-1 406,6	-0,4
Stadsbyggnadsnämnden	-436,8	-452,8	-16,0
Trafiknämnden	-1 450,5	-1 433,7	16,8
Utbildningsnämnden	-17 764,2	-18 122,5	-358,3
Äldrenämnden	-173,3	-179,3	-6,0
Överförmyndarnämnden	-54,8	-54,8	0,0
SUMMA	-47 429,8	-47 568,3	-138,5

(L):220

Liberalernas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Liberalernas förslag till budget

INTÄKTER

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (L)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	46,6	46,6	0,0
Revisorskollegiet	2,6	2,6	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	617,9	649,9	32,0
Arbetsmarknadsnämnden	197,9	197,9	0,0
Exploateringsnämnden	2 534,0	2 534,0	0,0
Fastighetsnämnden	1 279,8	1 279,8	0,0
Idrottsnämnden	269,2	269,2	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	99,9	99,9	0,0
stadsarkivet	28,7	28,7	0,0
Kyrkogårdsnämnden	28,5	28,5	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	96,1	96,1	0,0
Socialnämnden	397,8	397,8	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	270,0	284,0	14,0
Trafiknämnden	1 229,4	1 229,4	0,0
Utbildningsnämnden	580,2	580,2	0,0
Äldrenämnden	5,0	5,0	0,0
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0
SUMMA	7 683,6	7 729,6	46,0

Liberalernas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Liberalernas förslag till budget

INVESTERINGSUTGIFTER

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (L)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	-2,0	-2,0	0,0
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0
Servicenämnden	-1,0	-1,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	-225,0	-225,0	0,0
Arbetsmarknadsnämnden	-4,0	-4,0	0,0
Exploateringsnämnden	-3 860,0	-3 860,0	0,0
Fastighetsnämnden	-1 736,6	-2 074,6	-338,0
Idrottsnämnden	-21,8	-21,8	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	-24,7	-24,7	0,0
stadsarkivet	-1,0	-1,0	0,0
Kyrkogårdsnämnden	-64,0	-64,0	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-0,8	-0,8	0,0
Socialnämnden	-4,7	-4,7	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	-3,0	-3,0	0,0
Trafiknämnden	-1 367,5	-1 367,5	0,0
Utbildningsnämnden	-100,0	-100,0	0,0
Äldrenämnden	-22,1	-22,1	0,0
Överförmyndarnämnden	-0,1	-0,1	0,0
SUMMA	-7 438,3	-7 776,3	-338,0

(L):222

Liberalernas förslag till budget 2017

Avvikelse mellan kommunstyrelsens och Liberalernas förslag till budget

INVESTERINGSINKOMSTER

Mnkr	Förslag till budget 2017 KS	Förslag till budget 2017 (L)	Avvikelse mellan förslagen
Kommunstyrelsen	0,0	0,0	0,0
Revisorskollegiet	0,0	0,0	0,0
Servicenämnden	0,0	0,0	0,0
Valnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsdelsnämnderna	0,0	0,0	0,0
Arbetsmarknadsnämnden	0,0	0,0	0,0
Exploateringsnämnden	350,0	350,0	0,0
Fastighetsnämnden	0,0	0,0	0,0
Idrottsnämnden	0,0	0,0	0,0
Kulturnämnden			
kulturförvaltningen	0,0	0,0	0,0
stadsarkivet	0,0	0,0	0,0
Kyrkogårdsnämnden	0,0	0,0	0,0
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	0,0	0,0	0,0
Socialnämnden	0,0	0,0	0,0
Stadsbyggnadsnämnden	0,0	0,0	0,0
Trafiknämnden	77,0	77,0	0,0
Utbildningsnämnden	0,0	0,0	0,0
Äldrenämnden	0,0	0,0	0,0
Överförmyndarnämnden	0,0	0,0	0,0
SUMMA	427,0	427,0	0,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Kommunstyrelsen****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 415,5	46,6
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati	30	
Stadsövergripande besparing konsulttjänster	70	
Inga nya utskott, råd och kanslier	12	
Impact award	1,4	
Social hållbarhet (2016 års budget)	7	
Klimatkansli	3	
Utbildningssatsning förtroendevalda (2016 års budget)	1,5	
Förstärkt arbete MR (2016 års budget)	2	
Insatser stärka ungas organisering (2016 års budget)	4	
Demokrati- och ytterstadskansli (2016 års budget)	4	
Minskat anslag SBR	5	
Demokratistöd unga	2	
Systemstöd medborgarbudget	1	
Fler i heltid - kompetens och bemanning	2	
Förstudie samlastning (inom ram)	1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Tillgänglighetssamordnare	-1	
Arvoden KS funktionshinderråd	-1	
Liberalernas förslag till budget 2017	-1 271,6	46,6

(L):224

Liberalernas förslag till budget 2017

Kommunstyrelsen

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-2,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-2,0	0,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Revisorskollegiet****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-30,0	2,6
Liberalernas förslag till budget 2017	-30,0	2,6

(L):226

Liberalernas förslag till budget 2017

Valnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-4,9	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-4,9	0,0

Stadsdelsnämnder

Liberalernas förslag till budget 2017

Mkr	KS förslag 2017		(L) förslag 2017		Avvikelse		Avvikelse
	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Kostnader	Intäkter	Netto
Föreskoleverksamhet	-5 390,5	322,3	-5 481,0	322,3	-90,5	0,0	-90,5
Verksamhet för barn, kultur och fritid	-555,5	0,0	-497,2	0,0	58,3	0,0	58,3
Äldreomsorg	-7 571,3	197,3	-7 579,8	197,3	-8,5	0,0	-8,5
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	-3 651,5	2,0	-3 683,3	2,0	-31,8	0,0	-31,8
Individ- och familjeomsorg (exkl. ekonomiskt bistånd)	-2 027,0	36,9	-2 056,3	36,9	-29,3	0,0	-29,3
Stadsmiljöverksamhet	-179,6	0,0	-183,6	0,0	-4,0	0,0	-4,0
Ekonomiskt bistånd	-1 166,9	32,0	-1 080,7	64,0	86,2	32,0	118,2
Arbetsmarknadsåtgärder	-214,0	27,4	-183,6	27,4	30,4	0,0	30,4
Summa stadsdelsnämnd	-20 756,3	617,9	-20 745,5	649,9	10,8	32,0	42,8

Mkr	KS förslag 2017		(L) förslag 2017		Avvikelse		Avvikelse
	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Utgifter	Inkomster	Netto
Investeringsplan							
Inventarier och maskiner	-30,0	0,0	-30,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Stadsmiljöverksamhet	-195,0	0,0	-195,0	0,0	0,0	0,0	0,0
totalt	-225,0	0,0	-225,0	0,0	0,0	0,0	0,0

(L):228

Liberalernas förslag till budget 2017

Stadsdelsnämnderna: Förskoleverksamhet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-5 390,5	322,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,25%	13,3	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Höjda lärarlöner förskola	-38,1	
Höjd schablon förskola	-65,7	
Liberalernas förslag till budget 2017	-5 481,0	322,3

Liberalernas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Verksamhet för barn, fritid och kultur****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-555,5	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,25%	1,3	
Minskade kostnader för kultursekreterare (2015 års budget)	7	
Fler mötesplatser för unga (2016 års budget)	6	
Insatser stärka ungas organisering och MR (2016 års budget)	3	
Demokratiutveckling och genomförande av utvecklingsprogram	40	
Stopp av återkommunalisering av väl fungerande verksamhet	1	
Liberalernas förslag till budget 2017	-497,2	0,0

(L):230

Liberalernas förslag till budget 2017

Stadsdelsnämnderna: Äldreomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-7 571,3	197,3
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,25%	18,5	
Ökade resurser till biståndsbedömning inom boende (2016 års budget)	26	
Stopp av återkommunalisering av väl fungerande verksamhet	8	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Fler sommaröppna verksamheter för äldre	-2	
Servicehus 85+ (införs 1/7)	-50	
Höjd schablon hemtjänst	-9	
Liberalernas förslag till budget 2017	-7 579,8	197,3

Liberalernas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Stöd och service till personer med funktionsnedsättning****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-3 651,5	2,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,25%	8,8	
Stopp av återkommunalisering av väl fungerande verksamhet	6	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Extra anslag LSS	-10	
Höjd beloppsgräns ledsagare	-0,6	
Friskvårdsbidrag dagverksamhet	-1	
Ingen generell effektivisering	-35	
Liberalernas förslag till budget 2017	-3 683,3	2,0

(L):232

Liberalernas förslag till budget 2017

Stadsdelsnämnderna: Individ- och familjeomsorg

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-2 027,0	36,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,25%	4,9	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Socialsekreteraryft	-18,2	
Satsning ökade möjligheter för socialsekreterare att forska	-1	
Satsning mot hedersvåld	-15	
Liberalernas förslag till budget 2017	-2 056,3	36,9

Liberalernas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-179,6	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,25%	0,5	
Drift och underhåll (2016 års budget)	5,5	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Trygghetssatsning	-10,0	
Liberalernas förslag till budget 2017	-183,6	0,0

(L):234

Liberalernas förslag till budget 2017

Stadsdelsnämnderna: Stadsmiljöverksamhet

Investeringar

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-195,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-195,0	0,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Inventarier och maskiner****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-30,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-30,0	0,0

(L):236

Liberalernas förslag till budget 2017

Stadsdelsnämnderna: Ekonomiskt bistånd

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 166,9	32,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,25%	3,0	
Inget SL-kort (2015 års budget)	48,7	
Handläggning (pengar ligger inom CM2 2016 års budget)	48,5	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Fritidspeng	-6	
Jobbstimulans	-8	
<i>Ökade/minskade intäkter för:</i>		
Minskat intäktskrav SDN		32
Liberalernas förslag till budget 2017	-1 080,7	64,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Stadsdelsnämnderna: Arbetsmarknadsåtgärder****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-214,0	27,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,25%	0,4	
Visstidsanställningar (2015 års budget)	30	
Liberalernas förslag till budget 2017	-183,6	27,4

(L):238

Liberalernas förslag till budget 2017

Arbetsmarknadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-980,2	197,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 1%	9,4	
Visstidsanställningar (2015 års budget)	35	
Ej utökat uppföljningsansvar (2015 års budget)	10	
Idrottsvärdar (2016 års budget)	5	
Medverkan i åtgärder inom ramen för de lokala utvecklingsprogrammen	2	
SL-kort	1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Fortsatt utbyggnad karriärtjänster SFI/vux 6 stycken	-0,25	
Duo Stockholm	-2	
Särskild högskolebehörighet komvux	-4	
Studentmedarbetare	-5	
Yrkesutbildningar inom SFI	-5	
Höjda lärarlöner SFI/vux	-4,3	
Flexibelt SFI för föräldralediga	-5	
YA-jobb	-10	
Extra jobbtorg för validering	-6	
Liberalernas förslag till budget 2017	-959,4	197,9

Liberalernas förslag till budget 2017**Arbetsmarknadsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-4,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-4,0	0,0

(L):240

Liberalernas förslag till budget 2017

Exploateringsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-117,0	2 534,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 2%	2,3	
Strategisk planering (inom ram 2016 års budget)	3	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Utredning outnyttjade ytor och lokaler	-1	
Utredning fungerande nyckeltal idrott, äldreboende etc.	-0,5	
Systematisk uppföljning av oanvända markanvisningar	-0,5	
Liberalernas förslag till budget 2017	-113,7	2 534,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Exploateringsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-3 860,0	350,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-3 860,0	350,0

(L):242

Liberalernas förslag till budget 2017

Fastighetsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-472,3	1 279,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 1%	5,2	
Diverse driftskostnader (inom ram 2016 års budget)	8	
Underhåll (inom ram 2016 års budget)	1,3	
Liberalernas förslag till budget 2017	-457,8	1 279,8

Liberalernas förslag till budget 2017**Fastighetsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 736,6	0,0
<i>Ökade utgifter för (-):</i>		
Tekniska nämndhuset	-338,0	
Liberalernas förslag till budget 2017	-2 074,6	0,0

(L):244

Liberalernas förslag till budget 2017

Idrottsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-909,0	269,2
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 1%	9	
Medborgardialoger i ytterstaden (inom ram 2016 års budget)	2	
Idrottskoordinatorer med satsning på ytterstaden	4	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Utveckla program supporter	-0,35	
Utreda ny simhall	-1	
Liberalernas förslag till budget 2017	-895,4	269,2

Liberalernas förslag till budget 2017**Idrottsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-21,8	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-21,8	0,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Kulturnämnden: kulturförvaltningen****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kulturförvaltningen		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-996,0	99,9
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,5%	4,9	
Ökad jämställdhet och mångfald (2015 års budget)	5	
Kulturfestival ytterstad (2015 års budget)	5	
Stärkta visningsmöjligheter för film (2016 års budget)	2	
Satsning och fritt inträde i stadens museer (2015 års budget)	10	
Kulturskolan volymökning (2016 års budget)	15	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Kulturskolan, vidareutveckling av utbud	-15	
Fritt inträde Stockholms stadsmuseum och Medeltidsmuseet	-5	
Utvecklat kulturstöd	-6	
Värdegrundssatsning antisemitism	-3	
Feriejobb	-1	
Tillgänglig konst	-1	
Digitaliseringssatsning	-2	
Höjda lärarlöner kulturskolan	-2	
Liberalernas förslag till budget 2017	-989,1	99,9

Liberalernas förslag till budget 2017**Kulturnämnden: kulturförvaltningen****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-24,7	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-24,7	0,0

(L):248

Liberalernas förslag till budget 2017

Kulturnämnden: stadsarkivet

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Stadsarkivet		
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-78,9	28,7
Liberalernas förslag till budget 2017	-78,9	28,7

Liberalernas förslag till budget 2017**Kulturnämnden: stadsarkivet****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-1,0	0,0

(L):250

Liberalernas förslag till budget 2017

Kyrkogårdsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-182,2	28,5
Liberalernas förslag till budget 2017	-182,2	28,5

Liberalernas förslag till budget 2017**Kyrkogårdsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-64,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-64,0	0,0

(L):252

Liberalernas förslag till budget 2017

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-200,7	96,1
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 1%	1,9	
Förstärkta miljöambitioner och tillsyn (inom ram 2016 års budget)	5,4	
Åtgärder för bättre ljudmiljö (2016 års budget)	0,8	
Strategiskt arbete för genomförande av "Ett grönare Stockholm" (inom ram)	1	
Beräkningsmodell för LCA vid byggnation (inom ram)	1,2	
Underlag nya kemikalieindikatorer (inom ram)	0,2	
Utvecklingsprogram ökad tillgänglighet och funktion för naturreservaten	1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Tillgängligare entréer till naturreservaten etc.	-1	
Liberalernas förslag till budget 2017	-190,2	96,1

Liberalernas förslag till budget 2017**Miljö- och hälsoskyddsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-0,8	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-0,8	0,0

(L):254

Liberalernas förslag till budget 2017

Servicenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1,0	0,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Stöd kring egenregi-anbud	1	
Liberalernas förslag till budget 2017	0,0	0,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Servicenämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-1,0	0,0

(L):256

Liberalernas förslag till budget 2017

Socialnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 406,2	397,8
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Inget SL-kort (2015 års budget)	2,3	
Stöd utsatta EU-medborgare (ligger i CM istället 2016 års budget)	10,3	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Digitaliseringssatsning	-5	
Origo stöd	-2	
Alla kvinnors hus verksamhet för barn	-1	
Uppsökarteam barn	-5	
Liberalernas förslag till budget 2017	-1 406,6	397,8

Liberalernas förslag till budget 2017**Socialnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-4,7	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-4,7	0,0

(L):258

Liberalernas förslag till budget 2017

Stadsbyggnadsnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-436,8	270,0
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Närdemokrati och medborgarinflytande (inom ram 2016 års budget)	4	
Social hållbarhet och samordning (inom ram)	1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Satsning lokala områdesplaner	-2	
Ökad kapacitet och kvalitet stadsbyggnadskontoret	-4	
<i>Ökade kostnader/ökade intäkter för:</i>		
Extra volymökning plan och bygglov	-15	14
Liberalernas förslag till budget 2017	-452,8	284,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Stadsbyggnadsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-3,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-3,0	0,0

(L):260

Liberalernas förslag till budget 2017

Trafiknämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 450,5	1 229,4
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 1%	13,8	
Medborgardialoger i ytterstaden (inom ram 2016 års budget)	4	
Kommunikation Hållbart resande	2	
Lokala utvecklingsprogram	3	
Samspelskampanj (inom ram)	1	
Förstudie samlastning (inom ram)	1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Potthålspengar för behovsstyrt extra underhåll	-5	
Bättre offentlig redovisning av felanmälan från medborgare	-1	
Utredning p-app	-1	
Ökad ambition stadens belysningsprogram	-1	
Liberalernas förslag till budget 2017	-1 433,7	1 229,4

Liberalernas förslag till budget 2017**Trafiknämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-1 367,5	77,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-1 367,5	77,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Utbildningsnämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-17 764,2	580,2
<i>Minskade kostnader för:</i>		
Minskad byråkrati 0,5%	85	
Medborgardialoger i ytterstaden (inom ram 2016 års budget)	1	
Förankra MR i skolan (inom ram 2016 års budget)	2	
Lärarnätverk mot rasism och extremism	1	
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Höjd schablon förskola	-37,2	
Höjda lärarlöner förskola	-21,6	
Höjd schablon grundskola	-142,6	
Höjda lärarlöner grundskola	-86,9	
Höjd schablon fritidshem	-25,9	
Höjda lärarlöner fritidshem	-22,2	
Höjd schablon fritidsklubb	-1,1	
Höjd schablon gymnasieskola	-43,1	
Höjda lärarlöner gymnasieskola	-29,5	
Fortsatt utbyggnad karriärtjänster 174 stycken (införs 1/7)	-7,3	
Karriärtjänster i förskolan 100 stycken (införs 1/7)	-4,3	
Höjd schablon grundsär	-5,5	
Höjda lärarlöner grundsär	-3,7	
Höjd schablon gysär	-1,9	
Höjda lärarlöner gysär	-1,5	
Uppstartande av oberoende internationellt expertråd	-2	
Satsning på lärares arbetsmiljö	-10	
Satsning intolerans och antisemitism	-1	
Liberalernas förslag till budget 2017	-18 122,5	580,2

Liberalernas förslag till budget 2017**Utbildningsnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-100,0	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-100,0	0,0

(L):264

Liberalernas förslag till budget 2017

Äldrenämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-173,3	5,0
<i>Ökade kostnader för (-):</i>		
Anhörigutbildning demens	-5	
Införandeprojekt "Leva livet-kontrakt"	-1	
Liberalernas förslag till budget 2017	-179,3	5,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Äldrenämnden****Drift och underhåll****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-22,1	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-22,1	0,0

(L):266

Liberalernas förslag till budget 2017

Överförmyndarnämnden

Drift och underhåll

Specifikation av avvikelser

(-) = ökade kostnader/minskade intäkter

Mnkr	Kostnader	Intäkter
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-54,8	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-54,8	0,0

Liberalernas förslag till budget 2017**Överförmyndarnämnden****Investeringar****Specifikation av avvikelser**

(-) = ökade utgifter/minskade inkomster

Mnkr	Utgifter	Inkomster
Kommunstyrelsens förslag till budget 2017	-0,1	0,0
Liberalernas förslag till budget 2017	-0,1	0,0

stockholmsstad.liberalerna.se
lottaedholm.wordpress.com
stockholm@liberalerna.se
Presstjänst: 076-122 94 86